

İSTİHBARAT

stratejikortak.com

ÖZEL DOSYA

TÜRK ULAK

"İLKELİ EVRENSEL HABER"

TÜRKİYE'DE VE DÜNYA'DA İSTİHBARAT SERVİSLERİ'NİN YAPILANMALARI – FAALİYETLERİ

İSTİHBARAT ÖRGÜTLERİ

Toplumların bir araya gelmesiyle zaman içerisinde oluşan haber (bilgi) alma, tarihi itibarıyla güvenlik olgusundan kaynaklanmıştır. Güvenlik ve istihbarat, günümüzde de demokratik çabalar, uluslararası diplomasi, hatta lokal siyasi destek kazanmak amaçlarıyla kullanılmaktadır. Ülkemizde ve dünyada bilgi toplamak, istihbarat yapmakla görevli kurumlar, bu işlevlerini gizlilik içerisinde yaptıklarından daima ilgi odağı olmuşlardır. Bazı istihbarat üniteleri bulunduktan rejim içerisindeki dokunulmazlıkları ve sınırsız hesap sorabilmeleri özelliklerinden dolayı, insanların korkulu rüyası haline gelmiştir.

“Gizlinin bilinmesi işi” dünyanın en eski mesleklerinden biridir.”

Tarihin belki de ilk zamanlarından itibaren kendisini gösteren istihbarat olaylarına baktığımızda, Çinlilerin bu konuda uzmanlaştıklarını görüyoruz. Çin gezginleri Türklerle aralarında başlayan ve uzun yıllar devam eden savaşlar sırasında kullandıkları casuslar vasıtasıyla başarılı olmuşlardır. Çin gezginlerinin casusluk faaliyetleri özellikle Hunlular'a büyük zarar vermiştir. Çinli Sun Yzu, savaş sanatı üzerine yazdığı eserinde casusluğa önem vererek tüm savaşlarda istihbaratın ne denli etkili olduğuna değinmiştir.

Türkler casusluk faaliyeti gösterenlere “çaşut” derlerdi. Göktürk yazıtlarında haberciler için “sabci” terimi kullanılmıştır. Yine haberci casuslardan “köri” ve “tığrak” adıyla bahsedildiği görülmektedir. Çinlilerin Hun ve Göktürk devletlerine karşı yoğun casusluk faaliyetlerinde bulunduğu bilinmektedir. Bizans'ın Batı Hun Devleti'ne karşı da yoğun casusluk faaliyetleri olmuştur. Eski savaşlarda Türkler, ordudan önce istihbarat görevlilerini ileri hatlara göndererek düşman hakkında bilgi edinirlerdi. Bu bilgilendirmede güvencin kullanımı oldukça yaygındı.

Dede Korkut da, Oğuznamelerde; düşman casuslarından “yarımasun, yarçımasun” ifadeleriyle bahseder.

Tarihde, Çinliler Buda dinine mensup din adamlarını casusluk faaliyetlerinde kullanırken, Sasaniler, Türk elçilerini casus oldukları gerekçesiyle öldürmüşlerdir.

Çinlilerin Hunlar arasına soktuğu bilinen ilk seyyah casusun Chang-Chien olduğu ileri sürülmektedir. Haçlıların kullandıkları seyyah ve ticaret adamları gibi Çinliler, Hun ve Göktürk devletlerini benzer casusları vasıtasıyla yıkmışlardır. Bazı hakanları yine casusları vasıtasıyla katleden Çin, Türk kavimlerini bir biriyle savaşarak, Türklerin belki de şu anda dünyanın her anlamda en güçlü devlete sahip olmasını engellemişlerdir.

İLK TÜRK İSTİHBARAT TEŞKİLATI

Göktürk hakanı vezir Bilge Tonyukuk tarafından kurulan ilk casusluk (istihbarat) biriminin 680 yılında “Börü Budun” adıyla kurulduğu biliniyor. (Bkz. Türk Derin Devleti-Bora İyiat – Kripto).

Börü Budun Göktürk hakanı Vezir Bilge Tonyukuk tarafından, İleriş yani Kutluk Kağan'ın emriyle tahmini olarak 680 de kurulduğunu öne sürenler vardır. Bu görüşe göre, karşı ordular ve milletler hakkında çeşitli ajanlar kullanarak bilgi toplamak ve sabote etmek gibi işler için kullanıldı. Toplamda 50 kişiye yakın oldukları söylenmekte. Henüz hükümdarlığını ilan etmemiş olan ve devlet kurma hazırlığında olan İleriş kağan, Başta vezir Bilge Tonyukuk olmak üzere on yedi arkadaşı ile bir birlik oluşturmaya karar verdiğinde ortaya ilk teşkilat olarak Börü Budun çıktı. Daha sonra ise 2. Göktürk devleti zamanı başladı.

Tarihte Türk servislerine Ateş Evleri, Börü Budun, Ak Saçlılar, Heyet, Teşkilat gibi isimler verilmiştir.

Prof. Ahmet Taşağıl, Göktürkler'i anlattığı bir eserinde, Çinli casus Ch'ang Sun – Sheng'in Göktürkler'i nasıl bölünmeye götürdüğüne ayrıntılarıyla yer veriyor. 1212 yılında, Çin İmparatorluğu'nda sıkça isyanlar görüldüğünde ise Moğol casusları devrede idi. Cengizhan'ın casusları tarafından ülkede adeta bir iç savaş çıkartılmıştı.

Asırlar öncesinden gelen geleneğin devam ettiği günümüzde bir çok ülkenin istihbarat faaliyetlerinde misyonerleri kullandığı bilinen bir gerçektir.

Casusluk faaliyetlerinden yararlananlardan biri de Vatikan olmuştur. Papa, Atilla'nın büyüden korktuğunu, casusları sayesinde öğrenmiştir. Aslında casusluk, yani düşmanla ilgili bilgi toplama olayını tarihin her sahnesinde görmek mümkündür.

Gizlenmek, gizli bir şeyi söyleyen anlamlarına gelen Çayıt (Yarı açık ve gizli kaynaklardan eleman – ajan- kullanarak yürütülen gizli faaliyet) kullanan Hun, Göktürk ve Dokuz Oğuzlar'dan sonra Selçuklular ve Osmanlı döneminde uç beylikleri vasıtasıyla düşmanlar ve kömşü ülkelerle ilgili istihbarat çalışması yapılmıştı. Selçuklularda sultanlar, devlet adamları ve askerî komutanlar kurumsal ve özel olarak haber alma ve casusluk faaliyetlerine başvurmuşlardır. Casuslar ve haberciler yanında elçiler, tüccarlar ve esirler de her zaman potansiyel bir istihbarat kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Osmanlı sultanlarından II. Abdülhamid'in hafiye çalışmalarına ne denli önem verdiğini biliyoruz. Osmanlı'da kapsamlı bir istihbarat Harbire Nazırı Enver Paşa'nın Teşkilat-ı Mahsusa'yı kuruncaya kadar olmamıştı. Diğer adıyla Umur -Şarkiye Dairesi olan bu yapılanma 17 Kasım 1913'de ayrılıkçı hareketleri önlemek ve yabancı devletlerin Ortadoğu'daki istihbarat ve gerilla faaliyetlerine karşı kurulmuş ; ilk başkanlığına Kurmay Binbaşı Süleyman Askeri getirilmişti.

Türkler'de istihbarat Ortaasya'dan itibaren görülmeye başlanmış olmasına rağmen, Osmanlı'nın son dönemine kadar kurumlaşmamıştır. Osmanlı döneminde bazı belgelerde casusluk faaliyetlerinden söz edilmekteyse de, bu alanda ciddi bir kurumlaşmaya gidilmemiştir. Bazı tarihçiler, bunun Osmanlı'nın batıdaki gelişmeleri önemsemeyişinden kaynaklandığını kabul ediyor. Tabi bunun aksine Avrupa, Osmanlı hakkında her türlü yönetime başvurarak bilgi toplamayı sürdürüyordu. Bir örnek verecek olursak; önce bir esir olan Polonyalı bir papazın kızı Roxelane, daha sonra Hürrem Sultan adını alan cariye dir.

Osmanlı döneminde İstanbul'daki yabancı diplomatlar, görünmeyen mürekkeple, şifreli gizli yazışmalarını yaparlardı. Bu dönemde çift taraflı casuslar da faaliyet göstermekteydi. Cigalazade Yusuf Sinan Paşa ve kardeşi buna örnek gösteriliyor. Şövalye, denizci, tüccar, arabulucu, din adamı ve tercümanlar Akdeniz ülkelerinin gözde casuslarıydı. Aslen Venedikli olan (Giovanni Dionigi Galeni) Uluç Ali – KILIÇ ALİ- ise Akdeniz'in dört bir yanını da Osmanlı için istihbarat topluyordu. (Bkz. Sultan'ın Casusları – Emrah Safa Gürkan)

Osmanlı döneminde, İspanya'nın finans ettiği ve çoğunluğunu tüccarların oluşturduğu 112 kişilik bir istihbarat ağı bulunuyordu.

Özbekler Tekkesi

Osmanlı'nın son dönemleride ve özellikle Kurtuluş Savaşı başında büyük hizmetler veren İstanbul Üsküdar daki Özbekler Tekkesi'nin faaliyetleri malumdur. İstanbul'dan Anadolu'ya küçümsenmeyecek silah ve cephane aktaran Özbekler Tekkesi, işgal kuvvetlerinden kaçan vatanseverlerin de Ankara'ya geçişlerini sağlamıştır.

1880'lerin başında Osmanlı'yı çökertme planları yapan İngilizler, o dönemde de Özbekler Tekkesi'ni kullanmaya teşebbüs etmişlerdi. Özbekler Tekkesi'nin başında (1821 – 1890) Şeyh Süleyman efendi bulunuyordu. Şeyh Süleyman aynı zamanda 1847'den beri Buhara Hanlığı'nın Babiali'deki elçisi idi. II. Abdülhamit'in de mutemedi olan Şeyh Süleyman'dan İngilizler, Rus ajanı diye şüpheleniyordu. Onu yanlarına çekmek için para karşılığında, İngiliz Gizli Servisi'ne casus olarak aldılar. Bu durumdan haberdar olan Sultan II. Abdülhamit, İngilizlerin bu zaafalarını kullandı. Önce onlara, Şeyh Süleyman aracılığıyla sarayda olup biten gerçek ufak tefek olaylarla ilgili bilgi sızdırdı. Sonra da, Hindistan'da kendisine bağlı olarak gizli çalışmayı kabul etmiş Hindistan'ın ileri gelen Müslümanların "sözde" uzun uzun listelerini vermiş. Bu durum İngilizleri hem korkutmuş, hem de çok uğraştırmıştı.

Eski Türklerde ve Osmanlılarda istihbari faaliyetler ülke savunmasıyla aynı paralelde kullanılmıştı. Osmanlı son dönemlerinde ağırlık verdiği istihbarat çalışmalarında, önce tarikat şeyh ve dervişlerini birer casus olarak kullanmaya başlamıştır. Osmanlı'da ilk istihbarat örgütünün İngiliz elçisi tarafından kurulduğu iddia edilmektedir. Osmanlı gizli polisinin başına ise bir Rum getirilmiştir. Balkanlar'daki isyanların başlaması, İttihat ve Terakki'nin Osmanlı'ya başkaldırısıyla birlikte yeni bir ortama girildiği sırada, Enver Paşa ilk istihbarat örgütünü kurmuştu. O dönemde bu örgüt Batı Trakya'da bağımsız bir devlet kurabilecek kadar güçlü idi. Samsun'a çıkmadan önce bu örgüt adına istihbarat çalışması yapanlar arasında Mustafa Kemal de bulunuyordu. Günümüzdeki istihbarat teşkilatı MİT'in temeli sayılan Teşkilat-ı Mahsusa, Enver Paşa tarafından kurulmuştur. Kızılordu'ya karşı da önemli sabotaj ve direniş örgütlenmeleri gerçekleştirmişlerdir. Bu nedenle her üç paşa da Kızılordu ve Ermenilerce katledilmiştir.

İstihbarat ile suikastın içiçe olduğu yapılanmalarda vardır. Bunlardan biri de Hassan Sabbah'ın kurduğu Batıni hareketinin fedaileri olan "Haşhaşiler" de aynı zamanda birer casus idi. Fedailer, Anadolu Selçuklularının saraylarına kadar cariyeye olarak sızmayı başarmışlardı. Batı'daki en eski casus örgütlerinden biri de 1568 yılında Birinci Elizabeth'in kurduğu "Intelligence" Servisi olmuştur.

Casusluk faaliyetinde kadınların rolü de çok önemliydi. Çağımız gizli servisleri kadın unsurunu bilgi toplamada çok iyi değerlendirmişlerdir.

Fransızlar'ın Almanlar'a karşı kullandıkları kadın casuslar dünya savaşının müttefikler tarafından kazanılmasında etkili olmuşlardır. Birinci Dünya Savaşı sırasında Beyoğlu'ndaki kadın casusların faaliyetleri de önemli yer tutmaktadır. (Bkz. Kadın Casuslar bölümü).

İngiliz elçiliğinde çalışan "Çiçero" kod adlı İlyas Banza'nın İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya/Türkiye hesabına yaptığı casusluk, önemli istihbarat faaliyetlerindedir.

Güvenlik birimlerinin yanı sıra, gelişmiş tüm ülke istihbarat servisleri teknolojik-elektronik istihbarattan yararlanmaya başlamasıyla yeni bir istihbarat (bilgi toplama) sistemi doğdu. Günümüzde en önemli istihbarat alanını siber faaliyetler kapsamaktadır.

Teknoloji baş döndürücü bir hızla geliyor... Yazılım programlarına şüphe ile bakılır oldu. Birçok ülke bu programların merkezi kodlarını çözememişlerini, programların istihbarat örgütlerince hazırlandığına inanır olmuşlardı. Bu bağlamda ülkeler kendi milli yazılımlarını geliştirme yoluna gittiler.

Sanayi Casusluğunun Tarihçesi

Ekonomi insanlığın varoluşundan bu yana farklı formlarda karşımıza çıkmaktadır. Üretim faaliyetleriyle temellendirilen ekonomi ülkeler arası ilişkilerden yaşanan siyasi çekişmelere kadar pek çok konuda etkisini göstermiştir. Bu bağlamda, sağlam bir ekonomi politikası devletler için ulusal varlığın güvencesi, milli gücün hazinesi niteliğindedir. Özellikle 20'nci yüzyılın son yıllarında soğuk savaşın da sona ermesiyle farklı bir yapıya bürünen ekonomik istihbaratın önemi de aynı doğrultuda artmaya başlamıştır. Bu dönemde ekonomik istihbaratla birlikte sanayi casusluğu faaliyetlerine de eğilim artmıştır. Sanayi casusluğunun ilk örneği 1500 yıl önce Çin Prensesinin ipek böceklerini çiçekli şapkasının arasına saklayarak ülke dışına gizlice çıkarması ve ipek böceklerini Hintli bir kişiye vererek ipeğin sırrının Çin dışına çıkmasıdır.

Stockholm School of Economics'de doçent olan Erik Meyersson, Pompeu Fabra University'den Albrecht Glitz'in desteğiyle Stasi olarak da bilinen Doğu Almanya Güvenlik Bakanlığı'nın arşivlerini araştırdı. Bu iki araştırmacı 189.725 adet casusluk raporunu inceledi ve bu raporlardaki bilgiler ile 1969-1989 arasında Doğu ve Batı Almanya'daki sanayi sektör verilerini ilişkilendirdi. Araştırma bulgularında Doğu Almanya'nın, devlet tarafından organize edilen sanayi casusluğu faaliyetleri sonucunda ciddi ekonomik getiriler elde ettiği anlaşıldı. Casusluk faaliyetleri, iki ülke arasındaki teknolojik uçurumun kapatılmasını sağlamıştı ve o kadar başarılı olmuştu ki Doğu Almanya'daki Ar-Ge faaliyetlerini geri plana itmişti.

Güvenlik adına inanılmaz ve görünmez teknoloji uygulayan istihbarat örgütleri BM'nin bilgisi dışında, uluslararası bu kuruluşa dahi sızmışlardı. 73 ülkede 400'den fazla şubesi bulunan BCCI'nin bir istihbarat örgütünün paravan şirketi olduğu daha sonra ortaya çıkmıştı. Bu konudaki örnekler ile ABD, Rusya, İsrail ve Almanya gibi ülkelerin bazı istihbarat çalışmaları- rında teknolojiden nasıl yararlandığını, uluslararası birçok şirketin arkasındaki istihbarat örgütlerini göreceksiniz. Ortaasya'da maden savaşlarında ki istihbari çalışmaları, Abdullah Öcalan'ın nasıl izlendiğini, İsrail'in çöldeki Arap telefon

kablolarına nasıl sızdıklarını, Belçika başbakanının, Fransız cumhurbaşkanının, İngiliz Kraliyet aile fertlerinin nasıl dinlendiğini öğren- dikçe, teknolojik istihbaratın gücüne hayret edeceksiniz.

Siber istihbarat denilen, iletişim-uydu-bilgisayar teknolojisi çağımızın bilgi toplamadaki en gözde yöntemini oluşturmaktadır.

Sızılmayacak bilgisayar programı yoktur. Ancak gizli servisler sonu olmayan bilgisayar teknolojisinden yararlanmak için adeta birbirleriyle yarışmayı sürdürecektir. Hal böyle iken, dünyanın en güçlü ve en modern gizli servisi olduğu söylenen hatta uzaydan insanların sırlarını dahi elde ettiği ileri sürülen ABD gizli servisi CIA'nın, 11 Eylül 2001 tarihinde Washington ve Newyork'a yolcu uçaklarıyla yapılan saldırıları önceden haber alamayışı, gizli servislerinde her bilgiye ulaşamadığını göstermektedir. Çeşitli komplo teorilerine de neden olan bu eylem, CIA için kötü bir tecrübe olmuş ve yapılanmasında yeni oluşumlara gitmesine neden olmuştur.

Öte yandan, CIA'nın, Pentagon'un bilgisayarına, kız arkadaşını etkilemek için girmeyi başaran 16 yaşındaki Jonathan James ile borsadaki hisselerle oynayarak haksız kazanç elde eden 15 yaşındaki John Lebed adlı bilgisayar korsanlarını kısa sürede tesbit etmesi, CIA'nın teknolojideki gücünü ortaya koyan basit örneklerdir.

Benzer konu Türkiye için de geçerlidir. Unutmamak lazımdır ki, El Kaide'nin İstanbul'da gerçekleştirdiği intihar saldırıları önceden öğrenilememiştir. (Bazı iddialara göre ABD bu eylemlerin istihbaratını almış, ancak Türkiye'yi uyarlamamıştı.)

Bu ve benzeri örnekler "siber istihbarat"ın ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Profesyonel istihbarat artık siber – teknolojik çalışmalara yönelmiştir. Bu konunun önemini, " Siber İstihbarat" bölümünde Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Alkan'n açıklamasını okuyunca analiz edeceksiniz.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, galip devletlerin istihbarat teşkilatları yeniden yapılanmış ve bunlar (ABD, İngiltere, Rusya, Fransa, Çin) 5 GÖZ olarak anılmış, daha sonra Japonya 6. Göz için başvurmuştu.

Geçmişdeki istihbarat faaliyetleri artık günümüzde örtülü operasyonlar ve vekalet savaşları şeklini aldı. ABD ile İran arasında Suriye ve Irak topraklarındaki çatışmalar 2020 yılına gelindiğinde de devam ediyordu. 2020 yılına girilmesiyle birlikte Yeni Korona adı verilen bulaşıcı hastalığın tüm dünyaya yayılması da, istihbarat teşkilatlarının dikkatini, var olan ancak geri planda tutulan bir alana çekmesi beklenmektedir. Nitekim gelişmiş ülkeler virüsü yaymakla bir birlerinin gizli servislerini suçlamaktaydı...

İSTİHBARATIN TANIMI ve İSTİHBARAT ÇARKI

İstihbarat, günün şartlarına uygun olarak geliştirilen çok yönlü bir konudur. Muhtelif kitap ve lugatlarda, istihbarat, "akıl, zeka, anlayış, malumat, haber, bilgi, vukuf, işitilen haberler, muteber olan havadis, duyulan şeyler, toplanan haberler, alınan haberler, bilgi toplama, haber alma" olarak tarif edilmektedir. (Bkz. Milli İstihbarat Teşkilatı Tarihçesi. MİT Yayınları. Ankara)

Ancak teknik olarak kullandığımız İstihbarat kelimesinin, kapsamı biraz daha değişiktir. “İstihbarat, haberlerin (ham bilgilerin) işlenmesi, (tasnif, kıymetlendirme, yorum) sonucu üretilen bir ürün veya bilgidir.” Başka bir ifadeyle, istihbarat teşkilat ve faaliyet itibarıyla, mevcut olması lazım gelen organları ve konuları içine alır. Bu sebeple, istihbarat (intelligence), planlama, araştırma, deliller toplama, çeşitli akli ve ilmi metodlar ile onları değerlendirip bir sonuç istihbarat edip, kullanma faaliyetlerini içine alan bir manaya sahip bulunmaktadır. Bu cümleden olarak, “Milli İstihbarat” kastedildiği zaman, devletin Milli Güvenlik Politikasını yürütmek için yurt içinde ve yurt dışında çeşitli konunun, yani askeri, siyasi, ekonomik, sosyal, coğrafi, biyografik, ulaştırma ve muhabere, ilmi ve teknik istihbarat ile Kontr Terör ve Kontr Espiyonaj çalışmalarının bü- tünlülüğü ve merkezi istihbarat üretimi anlaşılmalıdır. İstihbarat analiz üzerine kurulmuş olup, analistler en değerli personellerdir. Bu bağlamda, geniş anlamda devlet çapında istihbaratı şöyle tarif edebiliriz:

“Devlet İstihbaratı, devletin bütünlüğünü, rejimin emniyetini sağlamak için, milli politika ile tespit edilen milli hedefleri elde etmek üzere devlet organlarının yaptığı istihbaratın tümüdür.

Başka bir ifadeyle, Milli Güvenlik Politikaları'nın oluşturulması için gerekli bilgileri sağlayan ve ilgili bütün devlet istihbarat kuruluşlarının işbirliği ve koordinasyonu ile üretilen (bilgi) istihbarattır.”

İnsanlık tarihinin başlangıcından bu yana var olan istihbarat faaliyeti, geçmişte olduğu gibi günümüzde de devletlerin geleceğinde rol oynayan önemli ve öncelikli faktörlerden biridir. Çünkü bu faaliyet, hedef ve hedef olması muhtemel kişi, grup, örgüt veya devletlerin imkan ve kabiliyetlerini ortaya çıkarmak, muhtemel hareket tarzlarını önceden tespit etmek için yürütülür.

Haber Tasnif Yorum

Geleceği görebilmek, muhtemel sorunlar hakkında önceden bilgi sahibi olabilmek, olayların gerçek nedenlerine ulaşabilmek, ancak sağlıklı istihbarat üretimi ile mümkün olabilir. Haber, ham bilgiyi ifade eder. İstihbaratın üretilebilmesi için ise, sadece haberin, bilginin ve belgenin belli bir sistematik içerisinde işlenmesi gerekir. Önemli bir haber, doğru bir şekilde değerlendirilemediği takdirde, yanıltıcı sonuçlara yol açabilir.

Olmuş veya olacak bir olay hakkında toplanan ham bilgi, tasnif, kıymetlendirme, yorum ve yayım aşamalarından geçirilerek değerlendirilir, yani işlenir. Tasnif ilk aşamadır. Bu aşamada benzer bilgiler bir araya getirilir, ikinci aşama kıymetlendirmedir. Yani, haberin istihbarat değerinin, haberin alındığı kaynağın güvenilirliğinin ve haberin doğruluk derecesinin tespit edilmesidir. Bu aşamadan sonra bir yorum yapılır. Yorum, kesin bir yargıya varmak için, mevcut bilgilere dayanılarak olayların, gelişmelerin ve benzeri durumların anlamını ve önemini ortaya koyma işlemidir. Son aşamada ise, üretilen istihbarat, ihtiyacı olan kurumlara, gerekli zamanda ve uygun formda ulaştırılır.

Dört Safha – İstihbarat Çarkı

İstihbarat faaliyetleri, günümüzde siber teknolojiye dayanır gibi olmuşsa da, kesintisiz süren bir çalışmadır ve bu faaliyet, bütün istihbarat kuruluşları tarafından bir çarka benzetilir. Çarkın birinci safhasında, devletin Milli Güvenlik Politikaları doğrultusunda istihbarat ihtiyaçtan tespit edilir ve operasyon birimlerine iletilir. İkinci safhada, operasyon birimleri, belirli planlar doğrultusunda açık ve kapalı kaynaklardan haberleri toplar ve değerlendirme ünitesine aktarır. Üçüncü safhada, operasyon birimlerinden ve servis dış kurumlarından gelen haber, bilgi ve belgeler değerlendirme ünitesinde analize tabi tutularak işlenir ve istihbarat niteliği kazancın raporlar yayınlanır. Yani, kullanılmak üzere,

zamanında ve süratle ilgili kuruma ulaştırılır. Dördüncü safhada ise, ilgili kurumlar yalnız bu istihbaratı kullanmakla kalmazlar, sürekli olarak gözden geçirilen ve değerlendirilen öncelikler çerçevesinde yeni istihbarat ihtiyaçlarını tespit ederler.

(İstihbaratçılık bir çok mesleğin yanı sıra bir yaşam biçimidir. İki kişinin bildiği sır sır değildir sözü çerçevesinde karı-koca arasında tek taraflı veya karşılıklı sürekli sırlar vardır. Bunun yanı sıra casusluk yapan aileler de vardır. Bunlar para karşılığı veya inandıkları değerler uğruna casusluk yaparlar. Bkz. Türkiye’de ve Dünya’da Casuslar. Aytunç Altındal. Destek Yayınları.)

İşte, birbirini takip eden dört safhadan oluşan ve dördüncü safhasından sonra yeniden ilk safhaya dönülen bu faaliyete İstihbarat Çarkı adı verilmektedir.

İstihbarat bağımsız ülkelerde, kurtuluş savaşı veren oluşumlarda, hatta muhalif gruplarda, bazen de bir işyerinde dahi birer uzmanlık dalı haline gelmiştir. Falcılara, kahinlere hatta din adamlarına başvurarak istihbarat elde etme yöntemleriyle ilgili tarihi örnekler mevcuttur. Ancak, istihbarat konusunda ilk yazılı vesika M.Ö. 500 yıllarında Çin’li filozof ve komutanı Sun- Tzu’nun yazdığı Harp Sanatı adlı eseri, istihbaratla ilgilenen hemen hemen her kurum veya kişinin ele aldığı bir kaynaktır. İstihbari çevrelerde bu eser tarihin en eski istihbarat kaynağı olarak kabul edilir. Harp Sanatı’nda insan unsurunun önemi, tüm teknolojik gelişmelere rağmen, istihbarat servislerince halen itibar edilen bir unsur olmaktadır. Hz. Muhammed’in Bedir Savaşı’nı izleyenler de taktik açısından (Hz. Muhammed’in sadık adamları, düşmanın takdik planlarını, gücü ve tertipleri konusunda önceden kendisine haber vermiştir.) mükemmel bir strateji olarak değerlendirilebilir. Tarihte istihbarata önem veren diğer bir komutan ise Napolyon’du. Savaştan önce düşmanın askeri gücü hakkında önceden bilgi almadan savaş planı yapmıyordu.

Bilgi toplama amacına yönelik olan istihbari faaliyetleri, sıcak savaş ortamına başvurmadan bir devletin emellerini gerçekleştirmek için kullandığı yöntemdir. Psikolojik hareket olarak da nitelendirilen bu faaliyetin ana unsurunu istihbarat oluşturmaktadır.

Bu anlamda, iyi yetişmiş istihbarat elemanları veya casuslar (Espiyonaj)ın elde ettikleri bilgileri değerlendirmek gereği, milli istihbarat ağı bulunan Birinci Dünya Savaşı’nda, istihbari bilgiler radyodan faydalanılarak, telsizle verilen şifreli mesajlar çalınarak kullanılmıştı, ikinci Dünya Savaşı’nda ise, Japonlar iyi istihbaratın neticesinde Parl Harbour’u basmış, kötü istihbarat sonucu ise savaşı kaybetmişti.

Osmanlı’nın son dönemlerinde kurulan Teşkilat-ı Mahsusa önemli istihbari faaliyetlerde bulunmuş, günümüzde de istihbarat birimleri ülkenin güvenliğine yönelik bir çok faaliyeti önceden haber aldığı gibi, bir çok olayın faillerinin yakalanmasına katkıda bulunmuşlardır. İstihbarat kelime anlamıyla lugatlarda birçok şekilde tarif edilmektedir. Bu tarifler toparlandığında istihbaratı şu şekilde de değerlendirebiliriz;

“Ülkelerin ulusal, askeri, ticari, teknolojik, ekonomik vs. faaliyetlerinin yakından izlenmesi; bu bilgilerin değerlendirilmesi ve ileriye dönük olabilecek gelişmelerle ilgili önceden analizlerin yapılabilmesidir.”

İstihbari faaliyetlerde gizlilik, doğruluk, devamlılık, çabukluk, tarafsızlık, erişebilirlik ve açıklıktır. Günümüzde en çok başvurulan istihbarat çeşidi ise “açık istihbarat”tır.

SİBER İSTİHBARAT

Günümüzde öne çıkan en ciddi istihbarat türlerinden biri Siber İstihbarat'tır. Siber istihbaratın önemi tüm ülke istihbarat alanlarını bu yönde ciddi yapılanmaya itmiştir. NASA, dünyanın her tarafında "sınırsız muhbir" adını verdiği bir sistem ile istediği kişinin telefonunu dinlemektedir. Almanya Başbakanı Merkel'in dahil olduğu 35 devlet başkanının dinlenmesi bu sistemle olmuştur. Merkezi Virjinya'da bulunan bir organizasyonla da , dünyanın herhangi bir yerinde bulunan bir kişiyi en ince detayına kadar görerek takip edebiliyorlar.

ABD, 2018'de Güney Kore' de meydana gelen siber sabotajın arkasında Rus ajanlarının olduğunu öne sürmüştü. Kış Olimpiyadları'nın açılışı sırasında Pyeongchang' da internet ve kablosuz ağ erişiminin kesilmesine yol açan siber saldırının Rus ajanlar tarafından düzenlendiği iddia edilmişti.

NSA Başkanı General Keith Alexander, Almanya Başbakanı Merkel'in de aralarında bulunduğu bir çok müttefikin dinlendiği skandalının ortaya çıkması üzerine yaptığı açıklamada, internet takibi ve dinleme faaliyetlerini savunarak, programın Amerikalıları korumak için olduğunu açıklamıştı. 1014 Ağustos ayında Alman Der Spiegel dergisinde çıkan bir habere göre, Alman istihbaratının 2009 yılından itibaren Türkiye'yi istihbarat hedefi olarak takip ettiğini yazdı.

Siber istihbarat bir noktada internete dayanan bir sistemdir. Bu yönüyle bakıldığında internet yazılım programlarının hangi ülkelerin kontrolünde olduğuna bakmak gerekir..! Özellikle internet korsanları oturdukları yerlerden, çeşitli operasyonları gerçekleştirmekte; bu yöntemle kaoslara dahi neden olmaktadır. Bu bağlamda ülkemizde de bazı operasyonlar gerçekleştirilmiştir.1999 yılında Sırp ve Rus hackerler NATO'ya üye ülkelerin haberleşme sistemini alt üst etmişlerdir. 2007'de Ruslar, Estonya siber saldırı düzenlemiş, bu saldırı uluslararası siber güvenliği açısından bir milat olmuştur. 2014 yılında tüm Türkiye'de gerçekleşen elektrik kesimi bir siber operasyon sonucu olmuştur ve yurt dışından yapılmıştır. 7 Haziran 2015 Genel Seçimler öncesi Türkiye'de elektriklerin saatlerce kesilmesi de bir siber saldırıdır. Bu saldırının kaynağı öğrenilememiştir. Mart 2019'da ABD, Kolombiya'ya aynı sistemle saldırmış, bu ülkeyi karanlığa bormuştur.

Dolayısıyla internet sadece iletişimin yapıldığı bir ortamla birlikte, korunması gereken bir alan haline gelmeye başlamıştır. (21. Yüzyılda Siber Güvenlik – Salih Bıçakçı)

Siber saldırılar ülkelerin çıkarları doğrultusunda müttefikleri de bir birlerine yönelik faaliyetlere de ittiği görülmüştür. CIA'nın NATO ülkelerinin devlet başkanlarının dinleyişinin deşifre olması bunun bir örneğidir. Bill Gates sahibi olduğu olduğu Washington Post'ta Suudi Arabistan rejimi aleyhinde yazı yazan gazeteci Kaşıkçı, İstanbul'daki Suudi Konsolosluğu'nda öldürülmüştü. Suudi Arap istihbarat elemanlarının işlediği bu cinayetten bir süre önce, Prens Selman'ın Bill Gates'in telefonunu hackletmesi, müttefikler arasındaki siber savaşın bir yansımasıdır.

Şurası bir gerçek ki; Türkiye “Siber İstihbarat” konusunda yetersizdir. Bununla birlikte son yıllarda üniversiteler dahilinde yapılan müşterek çalışmalarla birlikte ciddi araştırma ve analizlere imza atılmıştır.

Siber saldırılar ulusal güvenlik için en önemli tehditlerden biri haline gelmiştir. Gelişmiş ülkeler siber saldırılara karşı milyarlarca dolar bütçeler ayırarak kendi siber ordularını kurmaya ve savunma sistemleri güçlendirmeye devam etmektedirler. Nitekim istihbarat da ciddi bir ekonomiye, yani bütçeye dayanmaktadır. Ülkeler vatandaşlık bilgileri, enerji ve finans gibi kritik öneme sahip olan dijital ortamların güvenliğini sağlamak için artık daha fazla kaynak, uzman ve maddi destek sağlamak zorunda kalıyor. Günümüzde (mikrobiyolojik salgın – saldırılar la birlikte) siber saldırıların gelecekte ciddi savaflara neden olabileceği dahi düşünülmektedir.

Bu kadar önem arzeden “Siber İstihbarat” konusunda ülkemine düzenlenen konferanslarla da ilerleme kaydetmeye çalışılıyor. Konferanslar boyunca siber güvenlik, siber savaflar, siber istihbarat toplama yöntemleri, adli bilişim analizi, mobil cihaz güvenliği, yeni nesil tehditler, çözüm önerileri, yeni nesil hacking yöntemleri, Türkiye’nin siber güvenlik yol haritası ve hedef odaklı saldırılar gibi birçok konu detaylıca irdelenmektedir.

Bilişim Dünyasının en önemli isimlerinden Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi, Prof. Dr. Mustafa Alkan, Milli Düşünce Genel Merkezi tarafından Kasım 2019’da düzenlenen “Siber Savaflar ve Hedefindeki Türkiye” konulu konferansta yaptığı açıklamada , dünyadaki siber savaşın ciddiyetini örnekleriyle açıklamıştı ; “Siber saldırılara baktığımızda ciddi anlamda alt yapılarını, güvenlik teşkilatlarını, siber ordularını, siber silahlarını geliştiren ülkeleri şöyle sıralayabiliriz: ABD, Rusya, Çin, Japonya, Kore, İran, Hindistan ve İngiltere.Bu ülkelere baktığımızda tamamı kendilerine hedef koyarak her yıl şu kadar siber ordu yetiştireceğim demiş ve yetiştirmiştir. Örneğin İran bundan 10 yıl kadar önce yılda 5 bin siber ordu yetiştireceğim diye bir hedef koydu ve gerçekten her yıl 5 bin siber ordu yetiştirmiştir. Bugün İran’a bir şey yapamıyorlarsa emin olun ki İran’ın Siber ordusundan, siber gücünden korktukları için, çekindikleri içindir.

Dünyada en çok siber saldırıya uğrayan 5 ülke var, 5’ncisi Türkiye’dir. Hiçbir zaman ilk 10’dan çıkmadı. En çok siber saldırıya uğrayan ülkeleri şöyle sıralayabiliriz: Amerika, Rusya Çin, Hindistan ve Türkiye. Bu sıralama bazen saldırı yoğunluğuna göre değişebiliyor.ABD, siber saldırılara karşı güvenliğini sağlamak için 2010 yılında yaptığı yatırım 30 milyar dolar. Günde 70 milyon dolar para harcıyor kendisini siber saldırılardan koruyabilmek için.Artık teknoloji savafları siber ortamda devam ediyor. İstihbarat savafları, casusluk savafları siber ortamda devam ediyor. Klasik casusluk kalmadı. Klasik İstihbaratçılık da kalmadı. Bunun en güzel örneğini dünyanın en meşhur siber güvenlik uzmanı aynı zamanda sarayın da güvenlik uzmanı olan Richard A. Clarke diye bildiğimiz kişi yaptığı açıklama ile göstermiştir. Clarke, açıklamasında: “Biz eskiden Türkiye’de Sinop’taki kuleden radyo sinyalleri üzerinden bütün Rusya’yı dinliyorduk. Ama artık Rusya’yı dinlememiz için ya da başka bir ülkeyi dinlememiz için o ülkenin yakınlarına ya da o ülkenin içersine böyle birtakım merkezler kurmamız gerekmiyor. Biz Pentagon’da NASA’da oturuyoruz. NASA’dan bütün dünyayı dinliyoruz.” dedi.Yani artık eskisi gibi gidip istihbaratçılar, ajanlar yerleştirmemiz, orada istihbarat toplamamız gerekmiyor. Biz NASA’da oturuyoruz, NASA’dan bütün dünyayı dinliyoruz. Başka bir şey yapmamız gerekmiyor. Neden? Çünkü bütün internet trafiği NASA üzerinden geçiyor. Mesela bir kurumdan diğer bir kurumdaki arkadaşınıza mail atınca biz zannediyoruz ki bu mail doğrudan arkadaşınıza gitti. Veya İçişleri Bakanlığı’ndan mail attık doğrudan Dışişleri Bakanlığı’na gitti. Öyle olmuyor. Önce Amerika’ya

gidiyor, orayı dolaşıyor, sonra ilgili yere gidiyor.Ya da WhatsApp'tan bir mesaj attık. Biz zannediyoruz ki kendi GSM altyapımız üzerinden mesaj gitti geldi. Öyle olmuyor. İsrail'i dolaşıp geliyor.

Tüm Dünyanın internet trafiği Amerika'ya dolaşıp geldiği için, diyorlar ki: "Biz artık bütün Dünyayı buradan dinliyoruz. Dolayısıyla artık istihbaratçılık yapmamız birtakım yerlere kuleler kurmamıza gerek yok."CIA'nin bir yetkilisinin açıklaması var. Artık soğuk savaş bitti, teknoloji savaşları başladı. Yani siber savaşlar başladı diyor. Gerçekten de artık klasik savaşlar bitti siber savaşlar başladı.Biliyorsunuz, siber saldırılar NATO'ya karşı üç tehditten biri sayılıyor. ABD eski Savunma Bakanı Albright'ın bir açıklaması oldu dedi ki: "NATO bir karar aldı. Bir ülkeye siber saldırı yapılırsa saldırıya uğrayan ülke siber saldırıya karşılık olarak illa siber saldırı yapması gerekmiyor. Uçaklarını gönderip orayı bombalatabilir. Uluslar arası hukukta savaş sebebidir."Yani bir ülkeye siber saldırı yapılmışsa saldıran ülkeye füze atabilirsin uçaklarla bombalayabilirsin dedi. Çünkü ha bomba atmışsın ha füze atmışsın ha siber saldırı yapmışsın aynı şey. NATO'nun kararı var: "Siber saldırı savaş nedenidir."diye.NATO artık her yıl siber güvenlik tatbikatı yapıyor. Bazen yılda iki kez. Çünkü diğer savaşların pek önemi kalmadı.İlk siber savaş Dünyanın gündemine 2007 yılında Estonya ile geldi. Estonya'da Rusya'ya ait heykelin yerini değiştirmek istedi. Rusya benim heykelimin yerini değiştirmeyeceksin dedi. Rusya Estonya'ya iki ay boyunca siber saldırı ile bütün sistemlerini çökertti. Finans, Bankacılık altyapılarını, enerji altyapılarını, devlet uygulamaları altyapılarını her şeyini çökertti. Önlem almak için Amerika ve NATO Estonya'ya gitti siber güvenlik savunma merkezi kurdu.Arkasından Gürcistan siber savaşı var. Rusya siber saldırı ile haftalarca aylarca Gürcistan'ın bütün altyapısını çökertti.Bir başka siber saldırı da Ruslar ABD'nin Afganistan'daki üstüne sızdılar. Oradan Pentagon içlerine kadar gittiler. Pentagon'un bütün sistemlerini darmadağın ettiler. ABD açıklama yaptı: "Evet bizim Pentagon içlerine kadar sızıldı zarar verildi. Ne kadar tahribat yapıldı bilmiyoruz"Yaptıkları iş çok basit. Amerikan askerleri Afganistan'da hafta sonu çarşıya çıkıyor. Rusya alışveriş merkezlerine casus yazılımlı USB dağıtıyor. Amerikan askerleri bu casus yazılımlı USB'lerden alıyorlar ve görev yerlerine ABD üssüne dönünce bilgisayarlarına takıyorlar ve böylece virüs bulaşıyor. Oradan bütün Pentagon'a kadar sızıyor. Siber saldırı dediğimiz bazen bu kadar basit bir şey.Süreç devam etti. ABD, Rusya'ya karşı İran'a karşı cevap vermek için İran'a siber saldırı düzenledi. Çok meşhurdur biliyorsunuz, Stuxnet adı verilen bilgisayar programı ile 2009 senesinde dünyayı salladı. İran'ın bütün nükleer santrallerini çökertti. 6 bin tane santrifüjün 2 bin tanesini çökertti. Yine İran'ın nükleer santrallerindeki bilgisayarların bir tanesine virüs bulaştırdılar. O virüs kendi içinde 62 bin tane bilgisayara ulaştı. Sonra nükleer santral santrifüjlerinin dönmesi gereken de yüzlerce kat fazla döndürdü. Ve bütün nükleer santrali çökertti. Hatta öyle ayarladılar ki normalde biliyorsunuz santrifüjler çalışırken nükleer santrallerden monitörlerden dinlersiniz. Bir arıza olduğunda hemen uyarı gelir, alarm verir. Onu bile kontrol ettiler. Yıl boyunca İran bu arızayı dahi görmedi. Ve müthiş şekilde santrifüjler böyle darmadağın oldu. İran'ın bütün nükleer altyapısı çöktü. Ahmedinejad'ın açıklaması vardı: "5 milyar dolar zararımız var" diye. Savaşlar artık böyle devam ediyor.Bundan sonra ABD ve Avrupa'yı telaş sardı. Çünkü İran'ın siber gücünü biliyorlar. Neler yapabileceğini de biliyorlar. ABD ve Avrupa'da alarm ürettiler. Olağanüstü hal ilan ettiler.İran, gerçekten de sert karşılık verdi. ABD'nin hayalet uçak teknolojilerinin hepsini kırdı. İnsansız hava araç sistemlerini İsrail'in ve ABD'nin haritadan sildi İran. Yetmedi, insansız uzay iletişim ve füze komuta ve kontrol sistemlerini yani ABD'nin füze komuta kontrol sistemlerini kırdı ele geçirdi. O da yetmedi, elektro manyetik füze saldırılarıyla ABD ve İsrail'in askeri üstlerini yok etti, mahvetti, darmadağın etti. Ne füze attı ne bomba attı. Kıyamet senaryosu dediler. İran, Amerikan saldırısının kodlarını kırarak karşı saldırıya geçmiş oldu.Bugün İran'a klasik savaş metodu ile saldıramıyorlarsa bu İran'ın siber gücünden

kaynaklanmaktadır. ABD'deki bir üst düzey yetkilini açıklaması var. Diyor ki: "ABD herhangi bir ülkeye saldırmaya niyetlenirse İran'ın elinde ya da Çin'in elinde öyle bir siber saldırı güçleri var ki Amerika'nın oraya saldırısını caydıracak kadar."En büyük savaş ABD ile Çin arasında yapılan savaştı, halen de devam ediyor.Çin ABD'nin bütün teknoloji merkezlerine sızıyor. O teknolojileri bütün know-how'unu alıyor. Bugün Çin teknoloji üretiyorsa hem Avrupa hem Amerika'daki büyük firmaların bütün ARGE merkezlerinden teknoloji çalması sonucudur. Çin ABD ve Avrupa'daki en az 140 ileri teknoloji kuruluşundan sistematik olarak yüzlerce terabaytlık veri çektiğini bunun yıllar sonra fark edildiğini görüyoruz."BİZ NE DURUMDAYIZ?"Bizim erişilmeyen bilgimiz, ulaşılmayan server'imiz, elde edilmeyen bilgimiz herhalde yoktur.2001 yılından beri 18 senedir söylemekle dilimizde tüy bitti. Bizim siber güç, siber ordu kurmamız lazım diye çağrıda bulunduk. 30 bin siber uzmana ihtiyacımız var. Yılda bin kişi yetiştirsek 30 yılda 30 bin olur. Şu anda var mı? Bir şey yok. Bizim rahatlayacak durumumuz yok. Türkiye'nin teknoloji, bilim, ARGE diye bir derdi de yok.Devletin ARGE konusunda destekleri var fakat yerli ve milli bir tane üretimimiz yok. Yabancı ülkelerin alt yükleniciliğini yapıyoruz. Neden? Çünkü yerli firmalardan devlet ürün almıyor. Mesela kamu kurum ve kuruluşlarında anti-virüs yazılımının yüzde 90'ı ABD ve İsrail menşeli. Yüzde yüz yerli üreten firmalar var ama devlet bunu kabul etmiyor. Böyle olunca bu firmalar büyüyemez."

İSTİHBARAT ÖRGÜTLERİ VE REJİM

Devletlerin kuruluş şemalarında gizli servislerin veya casusluk örgütlerinin bulunduğu yer ve onlara yüklenen görevler, demokrasileri en temelinden etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. İstihbarat servisinin yapısına ve devlet içindeki yerine yönelik tercih, ülke rejiminin göstergesidir. Haber alma faaliyeti ne için, kime karşı ve nasıl gerçekleştirilecektir? Gizli servis hangi ihtiyacı karşılayacaktır? Bu soruların yanıtlayabilmek için günümüzde hiyerarşideki yeri, faaliyetleri, denetlenmesi ve operasyonları üzerindeki kontrol ile mali kaynaklan açısından incelenebilen gizli servislerin sayısı son derece azdır. Bu da dünya demokratik yaşamını etkileyen en temel sorunlardan birisini oluşturmaktadır.

İstihbarat veya istihbarat servisleri elbette ki, her olayın kahramanı veya her derdin dermanı değildir. İstihbarat örgütlerinin milletlerin kaderini veya tarihini tek başlarına tayin etme veya yapma durumunda olmadıkları da açıktır. Askeri, ekonomik, politik açıdan istihbarat, önemli olmakla birlikte, başarıda veya başarısızlıkta tek başına belirleyici değildir. Ancak bugün dünyanın içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi durum, bu birimlerin varlıklarını ve yaptıklarını yaşamsal düzeyde önemli kılmaktadır.

Ülkesinin ambargo uyguladığı ülkelere gizlice silah satan gizli servisler (örneğin CIA İrangible olayı) uyuşturucu ile finans kaynağı oluşturan gizli servisler (Ortadoğulu ve Batılı gizli servislerin büyük bölümü) terör yaratan, hastalık yayan, bilgiyi silah ve kara paraya dönüştüren, yeraltı ekonomisinin ve terör örgütlerinin tam göbeğinde olan gizli servisler bulunmaktadır.

Gizli servislerin birer devlet organı olduğunu göz önüne alırsak, bu faaliyetlerin sonucunun ne kadar etkili olduğu, kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Hele ekonomik çıkarlara dayalı hale gelen ve her şeyiyle ekonomilerin ihtiyaçlarına göre şekillenen siyasal dayanışmalar veya zıtlasmalar çağa damgasını vururken, her istihbarat yapısının iyiden iyiye irdelenmesi, artık kaçınılmaz bir doğru olarak önümüzde durmaktadır.

Dünya ekonomisini, bilinen, vergilendirilen kaynaklardan daha fazlaca, kara noktalardan çıkan ve yeraltı olarak tanımlanan mali yapılar yönlendirmektedir.

Peki bunların ne kadarında gizli servislerin faaliyetleri etkilidir? Veya kara para kaynaklarının kurutulmasında bu servisler neden başarılı olamamaktadırlar? Acaba gizli servislerin operasyonlarıyla bertaraf edilen devlet başkanları veya saf değiştirilen ülkeler bugün ekonomik ve siyasi görüşlerini uygulayabilselerdi, dünya böyle bir noktada mı olurdu? Bütün bunların yanıtları, ancak gizli servislerin faaliyetlerinin bilinmesi ile tahlil edilebilecek şeylerdir. Yani gizli servisler ve istihbarat kurumları, rejimlerin ana yapılarından birini oluşturuyor. "Demokrasi" diyen herkesin, bu yapıların tahliline çok önem vermesi gerekiyor. Çünkü bir anlayış da; istihbaratı ve istihbarat teşkilatlarını operasyonel yapılarından ayrı olarak sadece ve sadece akademik veya dış politikasal bir satranç oyunu gibi görmek istiyor. Oysa istihbarat örgütleri, satranç oyunlarında bile kendi oyuncularının kazanması için oyunlara ve oyunculara müdahale edebiliyorlar. Bu da istihbaratın bir eylem olayı olduğunu gözler önüne sermektedir. İstihbaratı aktif, operasyonel yapılanmasından ayrı olarak ele almak bir hatadır. Yani istihbaratın toplanması, değerlendirilmesi ve operasyonel çalışmaları, haber alma faaliyetleri açısından, birbirlerinden ayırmak mümkün değildir.

İstihbarat faaliyetleri açısından dost veya düşman ülke diye bir ayırım kesinlikle söz konusu olmamaktadır. Tıpkı ekonomik ilişkilerin belirlediği siyasal dayanışma veya karşıtlıklarda olduğu gibi, ilişkiler çıkara dayalı olarak gelişmektedir. Türkiye'nin dostu gözükene ve dış istihbarat açısından haber kaynaklarının yüzde 80'ine yakın bilgiyi "çekinmeden aktaran" Batılı müttefikleri, Sovyetler'in yıkılması ve ardından ortaya çıkan Türk Cumhuriyetleri ile Türkiye arasındaki dayanışma ve yakınlaşmalar karşısında hemen tavır alarak Türkiye'yi yalnız bırakmışlardır. Bunun etkileri ise ayrı bir tartışma konusudur.

Türk gizli servisi MİT, Askeri İstihbarat ve Polis İstihbarat bu olayların neresindedir? Nasıl çalışmaktadır? Yöntemleri nedir? Tarihi ve kökeni nereden gelmektedir? FETÖ Terör Örgütü denen yapılanmanın ülke mahremine ne kadar girdiği belirlenmiş midir? Nerdeyse Türkiye Cumhuriyeti'nin tüm kurumları 15 Temmuz 2016'daki darbe teşebbüsünden sonra sıfırdan yapılandırılmış mıdır ?

Bütün bunlar gözönüne alındığında, istihbarat servislerini, çalışmalarını, yöntemlerini ve faaliyet alanlarını iyi tanımanın kaçınılmazlığı ortadadır.

OSMANLI'DA İSTİHBARAT

Osmanlı idaresi, zaman içinde gövdesindeki kurt misali, devlet yönetimindeki casusların da farkına varır. Ancak artık güç onların elindedir. Sistem onlar için üretmekte ve yok etmektedir. Bu çevrelerin desteği ile iktidar olan Mustafa Reşid Paşa acı da olsa şunları söyler:

"Bir vezir memleketin iyiliği için çalıştığı vakit, yabana ajanlar ustalıkla onun rakiplerinin etrafını sarıyor. Bir yandan kıskançlıklarını tahrik ederek, öte yandan da Sultan nezdinde bir sürü entrika ile ruhunda bin türlü şüphe yaratıyorlar idi."

Osmanlı'da iç istihbarat ise kötü bir dedikodu ve gammazcılık ağıyla bütün devleti, hatta halkı sarmalamıştır. 4. Murat, Köprülü Mehmet Paşa, Mahmud, 2. Abdülhamid, Nakli Kelam olarak adlandırılan muhbirciliği ve muhbirleri en çok kullanan yöneticiler olmuşlardır. Osmanlı'da aşağılanan

bu hafiyecilik türü çok yaygın olarak kullanılmıştır. Bir de Osmanlı'da tarih içinde sayısız örneği gözlenen kışkırtıcı ajan ve provokatörler, yöneticilerin iktidar kavgalarının en önemli kozları olmuşlardır. 2. Abdülhamid haber almada çokça da tarikat, şeyh ve dervişlerini kullanmıştır. Özel-likle sufi şeyhler Abdülhamid için birer casus gibi hizmet etmişler, bölgelerinde ne olup bittiğini Yıldız Sarayı'na aktarmışlardır. Nakşi tarikat bu amaçla çokça kullanılmıştır.

Osmanlı'da önceleri kötü bir Fransız kopyası olan istihbarat çalışmaları, daha sonra Almanlaştırılmaya çalışılır. Bunun için Alman uzmanlar da getirilir. Osmanlı istihbarat sistemi üzerine Alman uzman Von der Goltz neler diyor:

“Türkiye casusluğun klasik bir yurdudur. Sultanlar hakimiyetlerini muhafaza edebilmek için hafiyeliğe büyük önem vermişlerdir. Hafiyelik Abdülhamid döneminde son noktasına ulaşmıştır. Bu düşünüş, ta Bizans'tan kalma bir zandır. Bütün yüksek memurların yanında yaver, muavin, katip gibi gözcüler bulunurdu. Abdülhamid kendi ailesinin arasına bile casuslar ve hafiyeler sokmuştu. Devletin en yüksek memuru adı bir hafiyenin vereceği jurnalden korkardı. Abdülhamid'in bu hafiyeye veya casus teşkilatı sadece kendi halkı aleyhine işliyor, Türkiye ile harp edecek devletlerin sınırlarında çalışmak akla bile gelmiyordu. Halbuki yabancı casuslar, içeride ve dışarıda serbestçe, hiç durmadan ve hummalı bir surette çalışıyorlardı. Avrupa “Hasta Adam”ın mirasını bölüşmek için gayret sarf ediyordu. Başta Rusya, İngiltere ve Fransa olmak üzere her devlet istihbarat hizmetleri vasıtasıyla İstanbul'a gelerek Türkiye'nin içindeki vaziyeti, diğer Avrupalı rakiplerin çalışması hakkında bilgi almaya çalışıyordu. Türkiye'de azınlıklar Türklere düşman oldukları için Birinci Dünya Savaşı sırasında itilaf devletleri kendi tabanlarından casus kullanmaya lüzum görmediler. Zira Türkiye'deki Ermeni, Rum ve Yahudilerden gönüllü casus bulmak kolaydı.”

19. yüzyılda Osmanlı artık bağımsızlığını yitirmek üzeredir. Saray dahil, her devlet kademesinde casusların etkinliği tartışmasızdır.

Osmanlı Devleti'nin kurduğu ilk istihbarat örgütünün adı, “Martolos” idi. Elemanları yabancı dil bilen Yahudiler ve Hıristiyanlardı. Kurumsal anlamda Osmanlı istihbarat örgütü, İngiliz Büyükelçisi Stratfort Canning'in çabalarıyla kuruldu! Canning, gizli bir haber alma teşkilatı kurulması için Sadrazam Mustafa Reşid Paşa'yı ikna etti. Canning'in, istihbarat şefi de hazırды; Civinis Efendi!

Rum Civinis Efendi, Mikonos'luydu. Yıllarca St. Peterburg'da yaşadı; sarayda Çariçe'nin özel hizmetçilerinden biri oldu. Sarayda görevli bir subayın kızıyla evlendi. Fakat, “şeytana uyup” Çariçe'nin mücevherlerini alarak Rusya'dan kaçtı. Sonra Anadolu'da görüldü; üzerinde imam kıyafeti vardı! Cami cami dolaşıp vaaz veriyordu.

Civinis Efendi daha sonra, Ege Denizi'nde yatıyla gezen zengin bir İtalyan rolünde ortaya çıktı. Adı, “Comte de Riveroso” idi!

Rum asıllı, Fransızca-İngilizce-Rusça konuşan, kibar-zarif Civinis Efendi herkesin ilgisini çekti. Canning'in takdimiyle Sadrazam Mustafa Reşid Paşa ile tanıştı. Hemen “miralay (albay)” yapıldı ve “Osmanlı istihbarat örgütünün” başına geçti.

Kısa zamanda kurduğu ekibine tanınmış tüccarların, paşaların özel hayatlarını izlettirmek oldu; toplattığı dedikoduları rapor haline getirdi. Evet, tek ilgilendiği mahrem hayatları. Kuşkusuz tüm bunlar bir İngiliz entrikasıydı. Osmanlı sonunda dayanamadı, raporlarda ortaya çıkan mahrem hayatlardan rahatsız olduğu için istihbarat birimini lağvetti.

Yine eski yöntemine döndü; kendi muhbirleriyle yetindi...1863'te istihbarat teşkilatı bir kez daha kuruldu. Başına bu kez Ermeni iş çevrelerinin baskısıyla "Baron C" getirildi. Yeni şef, hazırladığı raporu, hem Osmanlı'ya, hem de el altından Viyana'ya verdiği ortaya çıkınca kovuldu...

1880'de II. Abdulhamit, Osmanlı'nın ilk organize istihbarat örgütü, "Yıldız İstihbarat Teşkilatı" nı kurdu. Bu istihbarat birimi devlete değil sadece II. Abdulhamit'e hizmet verdi. Zaman zaman gündeme gelen telefon dinlemelerini, II. Abdulhamit o günlerde kökten çözdü: 1881'de ilk telefon hattı; İstanbul Soğukçeşme'deki Telgraf İdaresi ile Yeni Camii Postanesi arasına; ikincisi ise Posta Telgraf Nazırı ile Telgraf Fabrikası Müdürü arasına çekildi. II. Abdulhamit, ihtilalciler telefonla haberleşebilir diye telefonu yasakladı.

Osmanlı'nın, özellikle dışa dönük milli istihbarat örgütü 17 Kasım 1913'te "Teşkilatı Mahsusa"nın kurulmasıyla gerçekleşti. Said-i Nursi'den Mehmet Akif Ersoy'a kadar yakın tarihimizin birçok siması Teşkilatı Mahsusa'da çalıştığı öne sürülür. Bu teşkilatın elemanları ulusal Kurtuluş Savaşı'nda da görev yaptı. Felah Grubu içindeki Hat Başçavuş Hacı Mümtaz gibi yurtseverler Anadoluhisarı'nda "Telsiz Dinleme Merkezi" kurdu; işgal ordularının telsizlerini dinleyip Ankara'ya bildirdiler. Tarih gösteriyor ki, istihbarat ne zaman milli bir kimliğe bürünürse ülke için görev yapıyor. Diğer türüsünde yabancı istihbarat örgütlerinin oyuncağı oluyor. (Bkz. Soner Yalçın Türkiye'nin Dinleme Skandalları- Söcü Gazetesi)

İLK GİZLİ SERVİS

Osmanlı'da ilk gizli polis teşkilatı da tam bu sıralarda bir yabana elçinin girişiyle, hatta dayatmasıyla kurulduğunu ve başına da bir yabancı getirildiğini belirtmiştik.. Bu konuda 1891 yılında Sultan II. Abdülhamid tarafından hazırlanan, yazarı konusunda net bir bilgi bulunmayan, 51 sayfalık bir kitapçık bulunmaktadır. Fransız Ulusal Kütüphanesi'nde kıymetli kitaplar bölümünde halen iki nüshası saklanan kitapçık, Osmanlı gizli polisinin öyküsünü anlatmaktadır. Bu kitabın Sultan Abdülhamid'in özel doktoru Mavroyani Paşa tarafından yazıldığı da iddia edilmiştir. Mavroyani'nin de Osmanlı sarayındaki çift taraflı ajan olarak görev yapan diğer doktorlardan biri olduğu ortadadır. Yazandan çok kitabı Fransız Ulusal Kütüphanesi'ne gönderen kişinin Mavroyani olduğu da belirtilmektedir. Osmanlı sarayı, tarihi boyunca bu ajan doktorların cirit attığı ve şüpheli ölümlere yol açtıkları bir casus kazanı olmuştur.

Kitap, II. Abdülhamid'in isteğiyle hazırlandıktan sonra yine sultanın isteğiyle toplatılmış ve yok edilmiştir.

Kitaba göre Osmanlı gizli örgütü İngiliz Elçisi Stantford Canning'in telkinleri üzerine kurulmuştur. Mustafa Reşit Paşa tarafından kuruluşu kabul edilen teşkilat için, önce Batılı ülkelerin teşkilatları incelenmeye alınmıştır.

Napolyon'un gizli servisini kuran ve eski bir sabıkalı olan Vidocq tecrübesinin üzerinde durulur. Bu konuda Paris'teki Türk elçisinin hazırladığı kalınca bir rapor incelenir. Teşkilatın başına da bir Rum getirilir. Bu Rum, Rus Çarıçesinin elmaslarını da çalmayı başaran Civinis Efendi'dir. Civinis kah imam, kah zengin bir Batılı, ama hep sahtekar olarak Anadolu'da dolaşmış durmuştur. Mustafa Reşit Paşa'yı da etkilemeyi başarınca, Albay rütbesi ile Osmanlı Gizli Polis Teşkilatı'nın başına getirilmiştir. Buradan da emekli olmuştur. (Bu bölümü Soner Yaçın'dan alıntı ile de yukarıda vermiştik.)

Osmanlı sarayının İngiliz elçinin isteğiyle kurduğu, başına bir Rum'u (büyük olasılıkla çift taraflı ajandı) getirdiği bu ilk gizli polis teşkilatı, çalışmalarında öncelikle üst düzey yöneticileri ve onların ilişkileriyle özel yaşamlarını çok sıkı bir şekilde gözetim altında tutmuştur. Haremden sokağa her yerde özel hayatlarına ilişkin bilgiler toplanmış ve bunlar adam yok etmede siyasi amaçlarla kullanılmıştır. Osmanlı devlet adamlarının bir birlerinin özel hayatlarına ilişkin dedikodu yazılarını kahkahalarla okumaları bir anlamda bu teşkilatın da sonu olur. Osmanlı bürokrasisi başına geleni geç de olsa anlamış ve özel yaşamına sahip çıkmıştır. Örgüt kapatılır.

Osmanlı, kendisine yönelik kararları bile alamamaktadır. İttihatçıların izlemeye çalıştıkları milli iktisat politikası yabancılarca, "düşmanlık" olarak adlandırılmış ve baltalanmıştır.

Osmanlı Devleti'nin 1875 tarihinde ilan edilen borç tutarı 5 milyar 297 milyon 676 bin 500 Fransız Frangı'dır. Bu borçların faiz tutarı da 299 milyon 69 bin Fransız Frangı'dır. Devletin bu dönem içindeki geliri ise 380 milyon Fransız Frangı olmuştur. Yani Osmanlı maliyesi iflas etmiştir.

20 Aralık 1881 Muharrem Kararnamesi ile Düyunu Umumiye İdaresi kurulmuştur. Bu kurum içinde sadece bir Osmanlı memurunun danışman statüsüyle bulunduğunu, geri kalan çalışanların yabancı uyruklu olduğunu göz önüne alırsak ve bu kurumun Osmanlı'nın borçlarını ödemek üzere tümüyle kendi emrine verilen devlet vergilerini, gümrük resimlerini toplama hakkına sahip olduğunu belirtirsek, Osmanlı'nın içinde bulunduğu tablo daha net bir şekilde ortaya çıkar.

İnsan yaşamında olduğu gibi, tarihte de kaybedilmiş zamanların ağlama veya suçlu yaratma ile yeniden yaşanır kılındığı hiç görülmemiştir.

19. yüzyılın sonlarında Osmanlı İmparatorluğu süper güç olma olanaklarını artık yitirmiştir. Ekonomisi, bilimi, teknoloji, sosyal yaşamı, eğitimi ve sisteminin herşeyi olan askeri gücü çökmüştür. Osmanlı yönetimi geçmişinin görkemini hayaliyle avunmakta, dününe bakıp günü için suçlular yaratmaya çalışmaktadır. Oysa çok zamandır dünyanın yeni güç merkezleri Avrupa ve Amerika'dır. Avrupa'da Almanya giderek öne çıkma arayışlarındadır. Osmanlı İmparatorluğu ise her gün yeni bir milli- yetçilik dalgasıyla sarsılmakta, bir cephede Bulgarlar, Yunanlılar, Arnavutlar, Karadağlılar, Sırp, diğer cephelerde Araplar ile mücadele etmektedir.

İttihat ve Terakki'nin subaylarından Resneli Kolağası, yani On Yüzbaşı Niyazi yanına aldığı adamlarıyla birlikte dağa çıkar. Abdülhamid'e, "Hürriyet ilan edilinceye kadar silahlarını ellerinden bırakmayacaklarını" bildirir. İsyan bayrağı açılmıştır.

Sultan Abdülhamid bunun üzerine kendisini destekleyen komutanları Rumeli'ne göndererek, buraların kontrol altında tutulmasını sağlamaya çalışır. Ama bu çaba İttihat ve Terakki yanlı subaylarla, saray yanlılarının çarpışmalarına dönüşür. Yaşanan şey bir nevi iç savaştır.

İttihat ve Terakki yanlıları bütün Rumeli'de bildiriler dağıtırlar. Manastır sokaklarını afişlerler, saraya telgraflar yağdırırlar: "Hürriyet isteriz" diye.

İttihatçılar 2. Meşrutiyet'in bir an önce ilanını ve yürürlüğe girecek anayasada, özellikle ayrılıkçı şiddeti giderek artıran Hıristiyan tebayı rahatlatmak için önlemler alınmasında diretirler. Onlar, ne kadar çok hak ve özgürlük verilirse, ayrılıkçılığın önü o kadar alınabilir, Osmanlı'nın dağılmasının önüne geçilebilir diye düşünmektedirler. Bu sırada ayaklanan Arnavutlar da bu baskıların ve uzun

mücadelelerinin sonucu toprak kazanmışlardır. Osmanlı'ya karşı yürüttükleri gizli servis çalışmaları da çok ünlüdür.

Bu esnada padişah ile İttihat ve Terakki yanlıları arasında süren çatışmalarda, Selanik Merkez Komutanı Nazım Bey yaralanır. Birinci Ferik, yani Korgeneral Şemsi Paşa öldürülür. Müşir Tatar Osman Paşa dağa kaldırılır. Rumeli, Paris'e kadar uzanan yeni Türk hareketinin merkezi olmuştur; adeta bir kaynar kazandır. Abdülhamid kararsızdır. İttihat ve Terakki sabırsızdır.

İşte tam bu sırada Makedonya ve Rumeli'de dağlarda hiç durmaksızın ayrılıkçı çetelerle çarpışan Enver Bey, tarihteki diğer adıyla Enver Paşa, yanındaki arkadaşlarıyla birlikte İttihat ve Terakki'nin dağlardaki isyancı gruplarına katılır. Kendisi 1906'da binbaşyken İttihat ve Terakki ile birleşen ve Selanik'te gizlice kurulan Osmanlı Hürriyet Cemiyetine girmiştir. İttihat ve Terakki içinde adeta bir kuyruklu yıldız gibi parlayan Enver Paşa, özellikle gerilla savaşında uzmanlaşmıştır. Bölgedeki hemen bütün milletlerin dilini konuşabilen bu genç adam, yenilgiyle sonuçlanacak Osmanlı tarihinin akışını, ya da kendi kaderini değiştirme çabalarına burada başlamıştır.

İttihatçılar ve terakkiciler önce 23 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet'i, yani II. Anayasa'nın ilanını sağlarlar. Daha sonra da içten içe çürümüş ve çökmüş imparatorluğun idaresini ellerine alarak, yeni bir şans ararlar. Ama nafile. Kaybedilen zamanlar, hayali sevmeyen tarih, yenilgiyi onların kaderi yapmıştır.

Tarihte, "Maceraperesttiler" suçlamasıyla karşı karşıya kaldılar. Oysa Birinci Dünya Savaşı'na girmelerinin macera ile bir ilgisi yoktu. Osmanlı'nın etrafını saran ateş çemberini yarıp çıkmak için atılmışlardır savaşın göbeğine. Daha çok idealisttiler, hayalleri ve dünyayı değiştireceğine inandıkları yürekleri vardır. Ama onlardan yana olmayan zamanı, tersine çevirmeyi hiçbir zaman başaramamışlardır. Hele 41 yıllık kısa yaşam serüveninde Enver Paşa hiçbir zaman hayallerini gerçekleştirememiştir. Amaçları imparatorluğun daha fazla topla kaybetmesini engellemek olan (Jön Türkler) bu vatanseverler, bir çok kesimin haksız eleştirilerine de neden olmuşlardır. İttihat Terakki'nin idealist kadroları, getirdiği içinde buldukları konjektörün olumsuz rüzgarın etkisinden kurtulamadılar!..

Enver Paşa ve arkadaşlarından geriye şanlı bir ad, dramatik bir ölüm öyküsü ve temellerini attığı istihbarat örgütünün yapısı kalır.

İttihat ve Terakki ile Enver Paşa, 1909'dan 1918'e kadar olan yönetim serüveninde modern anlamda ilk Türk gizli servisini de kurmuşlardır.

Türk tarihinde, çağdaş anlamdaki istihbarat çalışmalarına en fazla önemi veren yönetim, İttihat ve Terakki olmuştur. Amaç dağılan, kum gibi parmakların arasından akıp giden Osmanlı toprağına ve devletine sahip çıkabilmektir. Bu konudaki ilk harcı İttihat ve Terakki'nin üç paşasından; Enver, Cemal ve Talat Paşalar'dan, Enver Paşa atmıştır.

22 Kasım 1881'de İstanbul'da doğan ve 1922'de Türkistan'da Sovyet Kızıldusuna karşı savaşmış olan Enver Paşa, yaşamı boyunca örgütçü kimliğini hep korumuştur. Her bulunduğu yerde kendisini de içine alan bir örgütlenmenin önderi olmuştur.

İşte bu örgütlerden biri bugünkü Türk istihbarat örgütü MİT'in de köklerinin bulunduğu "Teşkilat-ı Mahsusa"dır. Ve bu örgüt ulusal bir kimlik taşır. Ülkenin dinamik unsurlarının birleşmesiyle ortaya çıkar. Teşkilat-ı Mahsusa'nın doğuş günleri tıpkı diğer ulusların ağır bunalımlı dönemlerinde ortaya çıkan, düşmana karşı direniş örgütlerinin yapılanmalarını anımsatmaktadır.

TEŞKİLAT-I MAHSUSA

Birinci Dünya Savaşı bitmiş, Türkler için yeni bir dönem başlamıştı. Bu sıralarda başta İstanbul olmak üzere, her taraf casus kaynıyordu. Bir taraftan Yunan Bağımsızlık ve İhtilal örgütü olan Sinomasiyo, Arnavutlarla Rumları kışkırtıyor, diğer yandan İzmir'de "Galati Kardeşler" ve "Teopar Batı", İstanbul'da ise "A.Kozadni" adlı şirketler kurmuştu.

Beyoğlu ise tam bir entellektüel semt olmuş, Batılı ajanlar her yerde kol geziyordu. Beyoğlu'nda her türlü insanı bulabilen yabancı istihbarat ajanlarının para ile yaptırımacağı iş yoktu.

Tüm bu karmaşanın farkında olan Osmanlı idaresi karşı bir casusluk örgütü kurmak için faaliyete geçmeliydi. Osmanlı Harbiye Nazırı ve sonra Başkomutan vekili olan Enver Paşa, İngilizlerin Intelligence Service'ne benzer bir örgüt kurdu. Teşkilat-ı Mahsusa adı verilen örgütün isim babası veteriner Miralay (Albay) Rasiro Bey idi. İlk Başkanı Binbaşı Süleyman Askeri oldu.

Sadrazam Reşat Bey tarafından onaylanan Teşkilat-ı Mahsusa sadrazama bağlıydı. Ancak bu bağlantı görünüşteydi. Gerçekte ise Harbiye Nazırı'na (Genelkurmay Başkanı) bilgi veriyordu.

Umuru Şarkiye adı da verilen örgüt, Arap bağımsızlığını körükleyen hareketleri sıkı bir gözetim altına almıştı. Osmanlı Başkomutanlığı gizli haber alma örgütünde Arap Masası'nı yöneten Şeyh Salih, Şerif-El Tunusi ve İstiklal Marşı'nın şairi Mehmet Akif'i yanına alarak Beyrut'a çalışıyordu. Teşkilat-ı Mahsusa bir taraftan gizli Arap örgütleri El Ahid ve S Kahtaniyye ile mücadeleye girmiş, diğer yandan yurtdışında bulunan kalifiye vatandaştan ülkeye toplamaya çalışıyordu. Ordu içine sızdığı tespit edilen El-Ahid üyeleri, Teşkilat-ı Mahsusa sayesinde ortaya çıkar. Teşkilat-ı Mahsusa'nın başına önce Süleyman Askeri Bey'i getiren Enver Paşa, Ali Bey Başhampa'yı, örgütün lağvedilmesinden kısa süre önce de Hüsamettin Ertürk'ü getirdi.

İstanbul'da Arap liderleri kabul eden Enver Paşa, Hüsamettin Ertürk'e Teşkilat-ı Mahsusa'nın kaldırıldığını, ancak Arap misafirlerin sağ-salim yolcu edilmesini sağlamasını bunun için de Almanlar'ın bir denizaltı vereceklerini söylemişti. Teşkilat-ı Mahsusa, diğer bir deyimle Umumi Şarkiye Dairesi'nin görevlerini anlatan Harbiye Nazırı, Londra'daki konferansı izlemek üzere, bir ajanın gönderilmesini istedi. Enver Paşa, bundan sonra Teşkilat-ı Mahsusa'nın adının Umum Alemler İhtilal Teşkilatı olacağını da söylemişti. Sadrazam ve Harbiye Nazırı Müşir İzzet Paşa da, Teşkilat-ı Mahsusa'nın savaşı kazanan itilaf devletlerinin aleyhine çalışma yaptığı için lağvedildiğini, elindeki silah ve cephanenin teslim edilmesini, Hüsamettin Ertürk'e bildirdiler. Ancak, milli mücadeleciler olan Teşkilat-ı Mahsusa'cılar ellerindeki silah ve cephaneyle birlikte Anadolu'ya geçtiler.

Bu arada şunu da belirtmek gerekir ; Teşkilat-ı Mahsusa'nın kuruluş tarihi çeşitli kaynaklarda farklılık göstermektedir. Servisin 1911'de kurulduğunu ve Trablusgarb'ta İtalyanlara karşı direniş örgütlediğini belirten araştırmacılar da bulunmaktadır.

TEŞKİLAT-I MAHSUSA “SUYUN KARŞISINDA”

Önceleri Enver Paşa'nın, sonra İttihat ve Terakki'nin, daha sonra da son Osmanlı yönetiminin devlet istihbarat servisi olarak çalışan Teşkilat-ı Mahsusa, 1919'dan sonra başlayan Milli Kurtuluş Savaşı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bugüne uzanan yolda, adlar değiştirerek günümüz Türk istihbarat geleneğinin temelini atmıştır.

Teşkilat-ı Mahsusa ilk olarak 1909'larda şekillenmiştir. Çekirdek anlamdaki Teşkilat-ı Mahsusa 1911'de Bingazi'de Enver Paşa komutasında bağımsız birliklerle İtalyanlara karşı başarı göstermiştir. İstanbul'a kahraman olarak dönen Enver Paşa, 1. Balkan Savaşı yenilgisinin ardından, Çatalca Savaşı'nda da başarısını tekrarlamıştır.

Bu sırada İstanbul'da herkesin kentin Bulgarların eline düşmesinden korkmaktadır. Korkulan olmamıştır. İç siyasi dengelerin kısmen yerine oturması, bu sırada Balkanlar'da başgösteren iç hesaplaşmalar, İstanbul kapılarına dayanan Bulgarların, Çatalca savunma ve saldırı savaşları sonucu sökülüp atılmasını sağlamıştır.

Bu savaşta Teşkilat-ı Mahsusa da aktif bir şekilde rol oynamıştır. Teşkilat-ı Mahsusa, İttihat ve Terakki ile birlikte devletin içinde ve savaşın göbeğindedir. Başında da Enver Paşa'nın dostu olan ve çete savaşlarının uzmanı sayılan Süleyman Askeri Bey vardır.

Tarihte adından yazılı kayıtlarda çok az bahsedilen Teşkilat-ı Mahsusa ile ilgili bu ilk eylem bilgisi, o dönemi anılarında anlatan İttihat ve Terakki'nin üç paşasından biri olan, Cemal Paşa'ya aittir. Teşkilat-ı Mahsusa konusunda en fazla bilgi sahibi olanlardan Cemal Paşa, bu konuda diğer ittihatçılar gibi, nedense anılarında bile çok ketum davranmıştır. Ancak gizli teşkilatın hakkını vermeyi de ihmal etmemiştir.

Paşa hatıralarının 63. sayfasında 1912 yılının sonları ile 1913'ün başlarında yaşanan Balkan Harbi'ni ve bunda Teşkilat-ı Mahsusa'nın başarılarını şöyle dile getirmektedir:

“Ordunun Edirne üstüne hareketi sırasında hükümetçe neşrolunan beyannamede, ordumuzun Meriç nehrini katiyen geçmeyeceği açıkça taahhüt edilmişse de, o zaman ordu zihniyetinin ruhu olan bazı kimseler bu taahhüdün isabetsizliğini dikkat nazarına alarak hükümete bağlı olmayan yarı resmi bir Teşkilat-ı Mahsusa (Hususi Teşkilat)'nın Meriç nehrinin öte tarafında kendi istediği gibi hareket etmesine göz yummak esasını başkumandanlığa ve hükümete kabul ettirdiler. Ve bu Teşkilat-ı Mahsusa akıllı ve süratli bir hareketle Mesta Karasuyu vadisine kadar bütün Batı Trakya'yı işgale muvaffak oldu. Garbi Trakya kıtası Edirne vilayetinin Ortaköy ve Karacaali kazalarıyla bütün Dedeoğaç ve Gümülcine sancaklarını ve nüfusun yüzde 95'i İslamlar' dan tereküb eden mühim bir bölgedir. Bu kıtayı işgal eden Teşkilat-ı Mahsusa'nın başında şehit Süleyman Askeri Bey bulunuyor ve Çerkeş Yüzbaşısı Reşit ve İzmirli Eşref ve kardeşi Sami ve yine Yüzbaşı Fehmi Beylerle daha bazı zevat asli erkanını teşkil ediyorlardı.”

Teşkilat-ı Mahsusa tarih kitaplarında bulunmayan, anlatılmayan küçük vur-kaç eylemlerinin ardından, böylesine büyük bir eylemi başarıyla gerçekleştirebilmiştir. Bulgarların işgaline uğrayan bu bölgede 15

Ağustos 1913'te Kuşçubaşı Eşref ile Süleyman Askeri komutasında başlatılan direniş ve saldırı faaliyeti, 15 gün gibi kısa bir sürede ekibin istihbarattaki başarısı sayesinde sonuçlandırılır. Çünkü başındaki komutanların hepsi, özellikle Enver Paşa ve Süleyman Askeri bölge siyasetini, ekonomisini ve özellikle dil ve coğrafyasını çok iyi bilmektedirler.

Batı Trakya'da Bulgar işgaline karşı mücadele eden Teşkilat- ı Mahsusa kadrosu şöyle oluşmaktadır:

Kuşçubaşı Eşref (Sencer), Binbaşı Süleyman Askeri, yüzbaşılar; Kısıklı Cemil (Irak'ta şehit düştü), İlyas Seçkin (sonra general), Fahri (şehit oldu), Akkalı Kasım, Beşiktaşlı Ekrem, İhsan Eryavuz, Çolak İbrahim, Kısıklık Ali Rıza, Hilmi, üsteğmenler; Manastırlı Halim (Irak'ta şehit düştü), Fuat Balkan (sonra yüzbaşı), İskeçeli Arif, Fahri, Şehreminli Sadık, Ömür Lütfü Suman, teğmenler; Beykozlu Reşat, Nişantaşlı Sıtkı (şehit oldu), Filibeli Halim Cevad, Beykozlu Hasan, Tahsin, Refik, Besim.

Sivil istihbaratçılar; Manastırlı Hüsrev Sami, Hacı Sami (Kuşçubaşı Eşrefin kardeşi), Çerkeş Reşid (Çerkeş Ethem'in kardeşi), Çakır Efe, Sabancalı Hakkı, Tatar Hasan, Karakaş İbrahim, Silahçı Hüseyin, Karagümrüklü Etem Nuri, Cihangiroğlu İbrahim (Kafkasyalı), Giritli İsmail Kaptan, Mamaka Mustafa Kaptan, Said Kaptan.

TEŞKİLAT-I MAHSUSA DEVLET KURDU

Teşkilat-ı Mahsusa'nın bir anda ortaya çıkıp böylesine önemli bir harekatı gerçekleştirmesi mümkün olamayacağına göre, ilk şekillenmesinin ve bir gizli servis haline gelmesinin hazırlıklarının 1909'dan önceye gitmesi gerekmektedir. Gerçi ordu içindeki bir hareket olarak gelişmesi, organizasyonunu hızlandırıcı bir etken olmuştur. Ancak bazı kaynaklar 1903-1907 yıllarından itibaren bir takım örgütlenmelerin yapıldığını dile getirmektedir. Çünkü böylesine bir gizli servisin oluşturulması için en az bir-iki yıllık zaman gerekmektedir. Bu örgütlenmeden önce gerek istihbarat açısından devlet içinde, gerekse dışında bağımsız muhalif unsurlar, (Burada kastedilen rejim muhalifi gruplardır) birtakım grupların varlığı muhakkaktır. Ancak bunların yeterliliği ve gücü Teşkilat-ı Mahsusa ile bir karşılaştırma kabul etmeyecek düzeydedir. Teşkilat-ı Mahsusa bir güç merkezidir. O, diğerlerini de içinde eritmiştir.

Teşkilat-ı Mahsusa, Meriç nehrinin ötesindeki bu eyleminde sadece toprak kurtarmakla kalmamıştır. İşinde usta her gizli servisin yapacağını yapmış ve aldığı topraklar üzerinde bir de geçici hükümet kurdu muştur. İşgal edilen topraklar üzerinde 31 Ağustos 1913 tarihinde Anadolu'nun ilk Türk Cumhuriyeti kurulmuştur. Bu daha sonra araştırmacıların ortaya çıkardığı Kars ve civarındaki 1918 yılında kurulan Azerbaycan Türk Cumhuriyeti oluşumundan daha da öncelere rastlamaktadır. Ve bu oluşum bir gizli servis tarafından gerçekleştirilmiştir.

Anadolu'nun kurtarılması ve Mustafa Kemal ile arkadaşlarının Ankara merkezli Türkiye Cumhuriyeti'ni ilan etmeleri ise çok sonraları gerçekleşecektir. Süleyman Askeri Bey bölgenin İslam halkından ileri gelenleri Enver Paşa'nın çabalarıyla Gümölcine'de bir genel kongreye davet etmiştir.

Bundan önce kurulan "Muhacirin Müdüriyeti İdaresi"nin başına da Süleyman Askeri getirilerek bu tür hareketleri rahatça yapabilmesi sağlanmıştır. Gümölcine'de Süleyman Askeri, "Batı Trakya Muhtar Türk Cumhuriyeti'nin ve Batı Trakya Muvaffak İslam Hükümeti" adı altında bir hükümetin kurulduğunu da ilan edecek düzeyde etkili çalışmıştır.

İlan edilen Cumhuriyeti ve hükümeti, Yunanlılar ve Bulgarlar tanımak zorunda kalmışlardır. Hükümet hemen para ve pul bastırmıştır.

Hükümetin geçici başkanlığına da teşkilatın güvendiği Gümülcine Belediye Başkanı getirilmiştir. Oluşturulan hükümetin üyeleri şunlardır:

“Hafız Salih Efendi (Cumhurbaşkanı) , Hafız Galip, Hacı Saffet Bey, Hüseyin Paşa, Mehmet Paşa, Hacı İsa Efendi, Şükrü Bey, Süleyman Askeri, Hilmi Paşa, Kuşçubaşı Eşref (Sencer).”

Teşkilat-ı Mahsusa'nın iki numaralı ismi Süleyman Askeri de yeni Cumhuriyet'in Genelkurmay Başkanlığı'nı yürütür. Altında oluşturduğu ordu kadrosu şöyledir:

“Batı Trakya Genelkurmay 2. Başkanı Çerkeş Raşit, Harekat Şube Müdürü Üsteğmen Manastırlı Halim, Topçu Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı İhsan Eryavuz, Süvari Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı İlyas Seçkin, Ağır Kuvvetler Komutanı Üsteğmen Ömer Lütfü, Akıncı Kuvvetler Komutanı Üsteğmen Sırçifeli Ekrem, Akıncı Kuvvetler İkinci Komutanı Üsteğmen İskeçeli Arif, Hücum Taburu Komutanı Yüzbaşı Kısıklı Cemil, Milli Kuvvetler Komutanı Kuşçubaşı Eşref Sencer, Kuvayı Milliye Müfreze Komutanı Manastırlı Hüsrev Sami, Kuvayı Milliye Müfreze Komutanı Cihangiroğlu İbrahim.”

ENVER BEY'İN GİZLİ SERVİSİ

1913'te fiili eylemleri ile ortaya çıkan Teşkilat-ı Mahsusa, Osmanlı'nın yıkımı için casusların cirit attığı bir gizli örgütler savaşının ortasındadır artık. Adını İttihatçı subaylardan veteriner Albay Rasim Bey'in koyduğu dile getirilen Teşkilat-ı Mahsusa'ya resmi belgelerde ilk kez 5 Ağustos 1914'te rastlanır. Enver Paşa bu sırada Harbiye Nazırı ve Başkumandan Vekili olarak teşkilatın genişlemesi ve örgütünü güçlendirmesi için bir gizli emir yayınlar. ((Enver Paşa, Padişah 5. Mehmed Reşat'ın yeğeni Naciye Sultan ile evlidir, (Gerçi bu evlilik, Sultan'ın yaşının küçük olması nedeniyle fiilen olmamıştır.)) Emrini yayınlarken sarayın gücü de arkasındadır. İttihat ve Terakki yönetiminde en etkin kişidir. Osmanlı da İttihat ve Terakki'nin Enver, Cemal ve Talat Paşaların adıyla anılacak olan ve 1918'e kadar süren “Üç Paşalar Devri” adıyla da anılır.

İşte bu güç ve yakınlıklarla Teşkilat-ı Mahsusa 1914'ten itibaren padişah 5. Mehmed Reşat'a da benimsetilir. Sultan Reşat, Teşkilat-ı Mahsusa'yı devletin gizli servisi olarak onaylar.

Örgüt şeklen sadrazama bağlı olarak çalışacak, elde ettiği bilgileri örgüt başkanı sadece sadrazam ve harbiye nazırına iletacaktır. Enver Paşa bu düzenlemeyle Teşkilat-ı Mahsusa'yı doğrudan kendisine bağlı olarak çalışan, bağımsız bir örgüt haline getirmiştir. Enver Paşa kurduğu, büyüttüğü, kabul ettirdiği bu gizli servisi, kimselere bırakma niyetinde değildir. Onu, hayallerinin gerçekleşmesinde kullanacaktır. Öyle de yapar.

Teşkilat-ı Mahsusa bireysel çıkışların sonucunda doğmuş bir tepki örgütüdür ve Osmanlı'nın parçalanmasına karşıdır. Beslenen kaynak askeri kitalardır. Siyasi oluşum İttihat ve Terakki çatısıdır. Kendisi de bir gizli örgüt olarak ortaya çıkan İttihat ve Terakki ile Teşkilat-ı Mahsusa zaman zaman birbirine karıştırılmıştır. Bu iki yapılanma tamamen farklıdır. Biri parti olarak örgütlenirken; siyasi bir oluşumken, diğeri casusluk ve karşı casusluk amacıyla oluşturulmuş bir askeri yapılanmadır.

Teşkilatın başında ilk bulunan kişi Enver Paşa'nın ardından ikinci adam olarak anılan Süleyman Askeri Bey'dir. Askeri, gözüpek bir subaydır. Teşkilat-ı Mahsusa'nın başkanlığı görevini Basra Valiliği'ne

atanana kadar sürdürmüştür. Burada da teşkilat için çalışmalar yapmıştır. Cemal Paşa onunla ilgili olarak hatıralarında şu bilgileri verir:

“Süleyman Askeri Bey biraz aceleci ve biraz da nikbin olmasına rağmen, pek mükemmel ve müteşebbis bir idare adamı sayılabilir. Yüksek zekası, son derece cesaret ve fedakarlığıyla muhitine itimat ve emniyet veren bu mümtaz şahsiyetten... pek çok siyasi istifadeler temin edilmiştir.”

Teşkilat-ı Mahsusa çete savaşı, casusluk, karşı casusluk, propaganda faaliyetlerinde bulunan, kaynağını ve köklerini ordu içinden ve dinamik genç kitlelerden alan bir gizli servistir. Ordu bütçesinin dışında bol miktarda parasal kaynak da elde edebilmektedir.

Teşkilat-ı Mahsusa'nın amacı, imparatorluk içindeki ihanet şebekelerini ortadan kaldırmak, gelişen milliyetçilik hareketlerini bastırmak, kontrol altında tutmak, dışarıdaki belirli hedeflere karşı sabotajlarda bulunmak ve Osmanlı toprağında cirit atan bütün gizli servislerle boy ölçüşebilmektir.

Teşkilatın ideolojisi Pantürkizmdir. Ancak İslam birliği temeldir. Enver Paşa gerçi zaman zaman Panislamcılığı da gündemine almamış değildir. Ama ana temel Türkçü'lüktür. O dönemin ünlü Türkçü düşünürlerinden Ziya Gökalp'ın hareketi etkilediği belirtilir. İslam konusundaki etkilenmenin kaynağı ise İttihat ve Terakki'nin programına Panislamizmi koyan Emiri Efendi'dir. Bugünkü tanımlamayla amaçlanan İttihatçı bir Türk-İslam sentezidir. Bugünkü arayışların kaynakları açısından o dönemin incelenmesinde büyük yarar vardır. Bugünkü Türk-İslam sentezinin şahinler kanadının ideolojik temelleri o zaman atılmıştır. Türkçülüğün geliştirilmesi için ilk kez Kuran'ın Türkçe basımı çalışmalarına geçilmiş ve bu muhalefetin büyük tepkisiyle karşılanmıştır.

Bugünkü Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'ne bağlı Toplumla İlişkiler Başkanlığı'nın yürüttüğü propaganda ve yönlendirme çalışmaları dikkate alınacak olursa, o zamanların Türk-İslam sentezinin günü- müze uyarlanmış şekline ne kadar benzediğini görmek mümkündür. Hele bu başkanlığın PKK için Güneydoğu'da yürüttüğü dine dayalı mücadele yöntemiyle, Türkiye dışındaki eylem ve örgütlenmelerine bakılacak olursa, Teşkilat-ı Mahsusa'nın yöntemleriyle büyük benzerlikler içerdiği gözlenecektir.

Teşkilat-ı Mahsusa'nın yönetici kadrosu iyi eğitilmiş asker ve sivillerden oluşmaktadır. Teşkilat içinde bulunanların büyük kısmı ordu içinden seçilmiştir. Ancak diplomatlar, gazeteciler ve bazı bakanlıkların yönetim kadroları da teşkilatın içinde yer almışlardır.

Bu sırada 1869 yılında iç birliğini sağlayan İtalya, sömürgeci bir politika izlemekte ve nüfuz alanı olarak da Trablusgarp'ı seçmiş bulunmaktadır. İkinci Meşrutiyet'le birlikte Bulgaristan bağımsızlığını ilan eder, Avusturya Bosna Hersek'i, Yunanistan Girit'i ilhak eder. Bunları gören ve Osmanlı'nın dağılmakta olduğunu bilen İtalya, 1911'de Trablusgarp'a çıkar. Boğazlara gönderdiği gemilerle kıyıları bombalar. Osmanlı yönetimi olayı protesto eder, ama ötesine geçemez. Ne bir asker gönderebilir, ne de bir gemi. İşte burada devreye teşkilat ve onunla birlikte hareket eden askerler girer.

Sonuç olarak, Enver Paşa'nın Teşkilat-ı Mahsusa yı iç güvenlik ve Avrupalı devletlerin saldırılarına karşı kendisine hizmet etmek amacıyla kurduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte Mısır da İngilizler, İtalyanlar a karşı Bingazi ve Trablus'daki faaliyetleri önemlidir. Suriye ve Lübnan'daki silahlı Arapların kontrol altına alınmasında Süleyman Askeri'nin rolü büyüktür. Teşkilatın, İslam Birliği tezi ile işgal kuvvetlerine karşı Arap Yarı madası'ndaki bir noktaya kadar olumlu sonuç vermiştir.

MUSTAFA KEMAL GİZLİ SERVİSTE

Teşkilatın organizasyonu altında, üyeleri arasında, bir süre görev alan önemli bir isim de Mustafa Kemal'dir. Teşkilat hakkında geniş bir araştırmayı bu konudaki en önemli kaynak olan Eşref Kuşçubaşı'nın anlatımları ve belge destekleriyle gerçekleştiren Phillip H. Stoddard, Teşkilat-ı Mahsusa adlı Princeton Üniversitesi'ne sunduğu doktora tezinde bu konuyu gün- deme getirmektedir. Mustafa Kemal, teşkilatın kadroları arasında sayılmaktadır. Eşref Sencer de kadroları arasında onun adını saymaktadır. Atatürk de, Balkanlar'daki mücadeleler ve 31 Mart vakasının ardından, topraklarını savunma gereğini duyan pek çok gönüllü subay gibi (kaldı ki Teşkilat-ı Mahsusa'dan öte İttihat ve Terakki'nin içindedir, hatta bir ara bu teşkilatın kurucusu olduğu savı da yakın çevresince iddia edilmiştir) teşkilatın organizesi altına girmiştir.

Mustafa Kemal, Ekim 1905'te Şam'da gizli olarak Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurmuştur. Daha sonra bu küçük ve etkisiz cemiyetler birleşerek İttihat ve Terakki çatısında toplanmıştır. Mustafa Kemal, İttihat ve Terakkiye 29 Ekim 1907'de üye olmuştur. Bu üyeliğin ardından İttihat ve Terakki kendisini 1908'de Avusturya-Macaristan hükümetinin Bosna Hersek sınırına yaptığı yığınak ile ilgili bilgi toplamak için gizlice ve askeri istihbarat amaçlı olarak kasım ayında Bosna'ya göndermiştir. Mustafa Kemal bu görevi yerine getirirken ilk kez çıktığı yurtdışı görevinde Taşlıca'da 35. Tugay Komutanı olan Binbaşı Fevzi Çakmak (daha sonra Mareşal Fevzi Çakmak ile de tanışır ve ondan çokça bilgi toplar) Dönüşte gayri resmi gizli raporunu veren Mustafa Kemal'e göre yığınak, Sırlara karşı yapılmaktadır.

Daha sonra diğer gönüllü subaylarla birlikte Mustafa Kemal de Trablusgarp cephesinde Teşkilat-ı Mahsusa ile hareket etmiştir. Mustafa Kemal'e Trablusgarp'a ilk gidiş görevini veren İttihat ve Terakki Cemiyeti'dir. Mustafa Kemal'in Bingazi'ye varış tarihi 1908'in Eylül sonudur. Trablusgarp'taki Fransız Konsolosu A.Alrick'in Dışişleri'ne gönderdiği raporda bakın neler yer alıyor:

“Muhtemelen Selanik, İttihat ve Terakki Komitesi üyesi olan bir Türk subayı (Mustafa Kemal'i kastediyor) birkaç günden beri bu civarda olup bitenler ve kişiler hakkında soruşturma yapmaktadır. Kendisinin daha şimdiden birçok yüksek memur ve eşrafı Anayasa'ya ve onun başlıca ilkelerini sadakat yemini yapmaya davet ettiği, hürriyet ilkesi konusunda dindaşlarının menfi davranışlarıyla veya hiç değilse tereddütleriyle kar- şılaştığı söylenmektedir.”

Atatürk'ün bölgeye ikinci kez gidişi ise gönüllü olaktır ve Teşkilat-ı Mahsusa'nın saflarındadır. Yanında Teşkilat-ı Mahsusacı arkadaşı, yakın dostu Ömer Naci de vardır. Ömer Naci daha sonra Teşkilat-ı Mahsusa için Kerkük'te çalışmalar yaparken 28 Ağustos 1916'da hayatını kaybetmiştir.. İttihat ve Terakki'nin en güçlü hatiplerinden birisi olarak tanınır. Atatürk 23 Kasım 1916'da bu arkadaşının ölümünden duyduğu üzüntüyü not defterine kaydedecektir. Enver Paşa gönüllü subaylardan oluşturduğu gruplarla Trablusgarp'ta İtalyanlara karşı mücadele verecektir. Grup, Teşkilat-ı Mahsusa tarafından oluşturulmuştur. Mustafa Kemal'in yanında teşkilatın lider kadrosundan Eşref Sencer (Kuşçubaşı) da bulunur. Hatta Trablusgarp ile ilgili kararlılık Eşref Sencer (Kuşçubaşı) tarafından şöyle dile getirilir:

“Osmanlı askerleri olarak haysiyetimizi yenebileceğimiz bir düşmana rehin verircesine teslim etmenin ayıbını taşıyamazdık.”

MUSTAFA KEMAL'İN SAHTE KİMLİĞİ:" MUSTAFA ŞERİF"

Enver Paşa gönüllü subaylardan oluşan grubunun Mısır ve Tunus üzerinden sıcak bölgelere geçmesine karar verir. İki ayrı ekip yola çıkar. Bunlardan birinin başında kendisi ve Mustafa Kemal vardır. Bu grup Mısır üzerinden Trablusgarp'a geçecektir. Eşref Sencer de bunlara Arapça bilen rehber olarak yardım edecektir. İlk yola çıkanlar sahte kimlik, evrak ve uygun kıyılarla Enver Paşa ile Mustafa Kemal' olur. Mustafa Kemal 15 Ekim 1911'de "Tanin gazetesi muharriri Mustafa Şerif" kimliğiyle ve Rus bandıralı bir gemiyle hareket etmiştir. Mustafa Kemal, Mısır'da rahatsızlanınca, Trablusgarp'a gidişi biraz gecikir. Mısır'da kalması ve dinlenmesi gerekmiştir. Ancak daha sonra Enver Paşa, Nuri Paşa ve bir kaç Alman danışmanla birlikte, 30 Aralık 1911'de Deme şehrinde direniş hareketinin komuta kademesinde görev alır.

Libya'da halk uzunca süre Osmanlılara yardım etmemiştir. İtalyan'lar uçaklardan halka dağıttıkları bildirilerde Türklere karşı Arapları tahrik etmekte ve sindirmeye çalışmaktadır. Bu bildirilerden biri şöyledir:

"Bismillahirrahmanirrahim. Bingazi ve havalisi Arapları beni dinleyiniz. Bundan bir ay önce uçaklarımızla göndermiş olduğumuz bildirilerimizde şunları söylemiştik; Siz Türklerin söyledikleri yalanların kurbanısınız. Bizim sözümüzü dinleyin ki bir parça harp gücünüz olsun. Tamamen aleyhinize olan durum lehinize dönsün. Bütün olaylar bizim haklı olduğumuzu gösterdi. Yüce Allah 12 Mart 1912, Hicri sene 23 Rebiyülevvel 1330 tarihinde bize büyük zaferi verdi. Yüce Allah hangi tarafa nimetini hak kıldığını bize ve size gösterecek. Acaba o gün sizlerden kaç kişi geri dönmedi. Yüzlerce ve yüzlerce insan öldü. Ve biz inceledik, hepsi Araplardandı.

Sizin kardeşleriniz o gün bizim top ve tüfeklerimize karşı savaşırken Türkler neredeydi ve ne yapıyorlardı. Onlar her türlü tehlikeden uzak kendilerini koruyorlardı. Siz ne zaman gözlerinizi açacak ve ikna olacaksınız. Türkleri bırakmanız sizin menfaatiniz icabıdır. Onlar sizi aldatıyor ve ümidi olmayan siyasetlere alet olarak kullanıyorlar. Sizi bu şekilde ölüme ve mutlak yenilgiye sürüklüyorlar. Onlar üzerinden uzun seneler geçmesine rağmen sizin memleketinizi kuraklaştırarak, harap olmuş, fakirleşmiş, adaletsizlik ve yoksulluklarla dolu bir yer olarak bırakmışlardır. Her şeye kadir olan, herşeyi gören ve her şeyi bilen Allah'tan sizin akıllarınızı aydınlatmasını dileriz.

Bingazi ve beldesi sakinleri şimdi sevinçli ve huzurlu ve güven içindedirler. Ve herkes kendi ailesinin yaşamı için yardım edebilir. Dininiz saygın, örf ve adetleriniz ve yasalarınız saygın olduğuna göre mülklerin de saygın olacaktır. Eğer bizim tarafımıza geçerseniz sözlerimizin doğruluğunu gözlemlerinizle görüp, kulaklarınızla duyacaksınız, itaatinizin delili olarak beyaz bayrak dalgalandırıp bizim tarafımıza geçin. Bizden size hiçbir kötülük gelmeyecektir. Sizi büyük bir sevinçle karşılayacağız. O zaman aramızda konuşur, olayları düzeltir ve hepimizin hayrı için çalışırız.

Ama Allah korusun eğer, Türklerin yalanlarını dinleyerek bu halinizin devamını tercih ederseniz, siz bilirsiniz; bizim silahlarımızın gücünü tanıyorsunuz. Allah'ın gücü ile havadan uçaklarımızla evlerinizin ve sizin üzerinize, hayvanlarınız ve arpa, buğday yetiştirdiğiniz tarhalarınız üzerine yakıcı ateş atacağız.

Ama bu zararın size olmamasını yüce Allah'tan dileriz. Bilakis, o bu memlekete birlik ve ilerleme bahşetsin. Çünkü o her şeye kadirdir.

Bingazi, 25 Mart 1912. İkinci Fırka Kumandanı General Bricola."

İtalyanların bu propagandası, yerleşik halkın tavırsızlığı, sabırla ve inatla yürütülen propaganda çalışmalarıyla kırılmaya ve bir başkaldırı organize edilmeye çalışılmıştır.

GİZLİ ASKERİ GRUP

İttihat ve Terakki yönetiminin 1918'de cephelerde yenilmesi ve ülkenin içinde bulunduğu felaket üzerine yurtdışına kaçması sonucu, 1918 Kasım'ında Osmanlı Meclisi Mebusan'ının "Beşinci Komitesi" İttihat ve Terakki'nin ilişkilerini incelemeye almıştır. Teşkilat-ı Mahsusa incelemenin odağındaki örgütler arasında yer alır. Bu Türk gizli servisleri için parlamentoda oluşturulan ilk ve tek araştırma komisyonudur.

Komitenin Teşkilat-ı Mahsusa ile ilgili sorularına dönemin Maliye Nazırı Cavit Bey, "Gizli bir askeri gruptur. Ancak kabine kararıyla kurulmamıştır" yanıtını verir. 1913-1917 yılları arasında sadrazamlık yapan Sait Halim Paşa ise komiteye Teşkilat-ı Mahsusa'nın ordunun bir parçası olduğunu söyler. Ancak, "Benim sorumluluğum dışındaydı" diye ekler. Kötü şöhrete sahip teşkilatın dağıtılmasını defalarca Enver Paşa'dan istediğini de söyleyen Sait Paşa, Harbiye Nezareti'nin geniş parasal yetkilerinin de teşkilat için kullanıldığını belirtir. Teşkilat-ı Mahsusa üzerinde hiçbir bütçe kontrolü yoktur. İsmail Cambolat eski İçişleri Bakanı olarak komiteye Teşkilat-ı Mahsusa'nın dış güvenlikle ilişkili bir teşkilat olduğunu söyler. Milli Eğitim Bakanı Ahmet Şükrü Bey ise Teşkilat-ı Mahsusa konusunda bildiği tek şeyin, Enver Paşanın ilgilendiği bir gizli örgüt olduğunu komiteye açıklar. Adalet Bakanı İbrahim Bey ise teşkilatı, "Kabine dışında bir askeri oluşum" olarak nitelendirir. Kabinenin geri kalan kısmı Enver Paşa'nın örgütünü bilmediğini itiraf eder. Bu da gizli servisin zaman zaman kişisel hırslar için kullanıldığı konusunda pek çok endişeyi günümüze taşımaktadır.

Teşkilatın Süleyman Askeri'den sonraki lideri Eşref Sencer (Kuşçubaşı) kabinenin bilgisizliğini "güvenilmezliklerine" bağlamaktadır. Yani o dönemin gizli servisi hükümete güvenmez. Bu o zamandan bugünlere uzanan zaman diliminde gizli servis ile hükümetler ve parlamentolar arasında sık sık yaşanan bir açmaz olarak tarihimizde yer almıştır.

Teşkilat-ı Mahsusa o dönemin kabinesinde üç-beş kişiden başka hiç kimseyi güvenilir bulmamaktadır. Osmanlı hükümetinin büyük kısmı teşkilatı sıradan insanlar kadar bilmektedir. Onunla ilgili hiçbir şey karıştırılmamışlardır.

Teşkilat-ı Mahsusa Balkanlar'dan Doğu Anadolu ve Kafkasya'ya, Suriye'den Afrika Kıtası'na, Trablusgarp, Mısır, Sudan ve Habeşistan'a kadar olan geniş bir coğrafyada etkinliklerini devam ettirir. Avrupa'da Türkiye ile ilgili konferansları izler, Batılı ajanlarla mücadele eder.

1914'te Enver Paşa, Süleyman Askeri, Eşref Sencer (Kuşçubaşı), Bahaeddin Şakir, Mithat Şükrü (Bleda)'den oluşan bir kurulun sorumluluğunda olan Teşkilat-ı Mahsusa'nın kadrolarına sonradan yönetici olarak İttihat ve Terakki'nin önde gelenlerinden Küçük Efendi (Kara Kemal), Yenibahçeli Nail Bey, Binbaşı Hüsamettin Ertürk, Trabzonlu Rıza Bey de katılırlar.

Kadrolarında Türkiye'nin en eğitilmiş elemanlarını bulduran Teşkilat-ı Mahsusacılar, çalışmalarında müttefik Almanların, özellikle Afrika ve Arap yarımadasındaki mücadelelerine de destek vermişlerdir. Kavga İngilizler ledir. Almanlar, İttihatçıların büyük kısmının gözünde Osmanlı'yı eski günlere taşıyacak araçtır. Osmanlı yönetimi Almanlarla birliktedir ve Almanlar bu amaçla teşkilata para yardımıyla bulunmaktadır. Almanya'nın teşkilata o dönemde ödediği paraların 1918 yılı sonundaki toplam tutar 4 milyon altın lira, yani 1918 rakamlarıyla yaklaşık 18 milyon dolardır. Almanlar parayı veriyor, karşılığında ise iş satın alıyorlardı. Bu yöntem bugün de diğer gizli servislerle kurulan ilişkilerde zaman zaman uygulanmaktadır. Ancak bu taktikte bazen zorlama yaratmak amacıyla Almanların musluğu

kestikleri de olmuştur. Teşkilat bu durumlarda Almanları çoğunlukla umursamamayı yeğler. Zaten özellikle Arap Yarımadası'ndaki Alman ajanlarının İngilizlere karşı yürüttüğü operasyonların büyük bir kısmına da Teşkilat-ı Mahsusa karşı çıkıyor, ama yapılacak işleri engelleyemiyordu. Almanlar da kendi istihbarat ağlarını ve elemanlarını bölgede Öyle veya böyle Osmanlı idaresinden aldıkları destekle rahatça kullanmaktadırlar. Yani karşılıklı çıkar ilişkileri bir dengede devam etmektedir.

Enver Paşa, Bahriye Nazırı Cemal Paşa, Sadrazam Talat Paşa, İaşe Nazırı Kara Kemal bey (Küçük Efendi), Hüsamettin Bey toplantıya katılanlar içindedir.

Enver Paşa, Hüsamettin Bey'e Teşkilat-ı Mahsusa'yı bundan sonra kendisinin yöneteceğini bildirir. Çünkü Cemal ve Talat Paşalarla birlikte ülkeyi terk edeceklerdir. Yoksa yakalanıp ağır muamele göreceklerini, hatta düşmanlarınca ortadan kaldırılacaklarını bile düşünmektedirler. Enver Paşa, Hüsamettin Ertürk'ü göstererek şunları söyler:

“Teşkilat-ı Mahsusa'ya bundan sonra sen siyaset edeceksin. Senden ve hizmetlerinden memnunum. Osmanlı Devleti herşeyden evvel bizi isteyecektir. Yalnız onlar teşkilatımızı, adamlarımızı, hepsinin üstünde de ideallerimizi anlamayacaklardır.

Bizim tek tesellimiz budur. Teşkilat-ı Mahsusa'yı resmen lağvedeceksiniz. Fakat hakikatte bu teşkilat asla ortadan kalkmayacaktır. Bu, galip devletlere karşı böyle olacak. Ahmet İzzet Paşa ile konuştuk, sana lazım gelen bütün yardımı yapacaklar. Mestureden para da verecekler. Misarfıranı İslamiye namı altında İstanbul'da topladığımız mücahitlerin hepsi gidene kadar iaşe edilmelidirler. Ayrıca bunların salimen memleketlerine firarını temin etmelisin. Bu konuda Almanlar bir denizaltı sağlayacaklar. Teşkilat-ı Mahsusa'nın bundan sonraki ismi Umum Alemi İslam İhtilal Teşkilatı olacaktır. Muhaberelerimiz hep bu titr üzerine cereyan edecektir. Siz Türkiye'de bu teşkilatın İstanbul şubesi reisisiniz. Yakında bu teşkilatın heyeti merkeziyesi Berlin'de toplanacaktır. Bu heyetin isimlerini size veriyorum. Bunlar Talat Paşa, Doktor Bahaeddin Şakir (1914 yılında Teşkilatı Mahsusa'nın politik bölümünün şefliğini yapmıştır. Savaş sonrasında Berlin'e kaçmıştır. Ermeniler tarafından öldürülmüştür) ve Doktor Nazım Beylerdir. Teşkilatı da ben kurmuş bulunuyorum. Allah yardımcınız olsun.”

Bu konuşmadan üç-dört gün sonra 15 Kasım 1918 gecesini Boğaz'da bekleyen U67 kod numaralı bir Alman denizaltısıyla Enver, Cemal, Talat Paşalar ülkeden kaçarlar. Kaçış olayını İngiliz ve İtalyan gizli servislerinin çok iyi bir şekilde izledikleri sonradan ortaya çıkan belgelerden anlaşılmaktadır. Talat Paşa kabinesi otomatikman düşer ve yeni hükümet kurulur. Enver Paşa'nın kurduğunu söylediği örgütün herhangi bir çalışması olmamıştır.

Harbiye Nazırı Müşir Ahmet İzzet Paşa savaşın galiplerinin, özellikle İngiltere'nin büyük baskıları sonucunda çağırdığı Hüsamettin Ertürk'e, Teşkilat-ı Mahsusa'nın lağvedilmesi için emir verir. İngilizler kendilerine karşı büyük mücadele veren Osmanlı gizli servisiyle, bir daha uğraşmak istememektedirler. Bundan sonra da bütün Türkiye'de büyük bir İttihatçı avı başlar. Bu avda Ermeniler kendilerine karşı toplu katliam yaptırdıktan iddiasıyla İttihatçıların peşindeki en önemli güçlerden birini oluştururlar. Ermeni terörü başlamıştır. Ermeniler, kurdukları intikam birlikleriyle İttihatçı liderlere karşı suikastlar düzenlerler.

Gelen yoğun baskılar üzerine teşkilat hakkında Osmanlı Meclisi Mebusanı soruşturma açar. Dağılmaktan başka çare yoktur. Bu dağılışı daha önceden planlanan şekilde olmaz. Bir panik söz

konusudur. Dağıtılan teşkilatın yerini küçük bölgesel gruplar alır. Bu örgütler İstanbul ve çevresinde ordu depolarındaki silahları itilaf devletlerinin askerlerinden kaçırlar. Kendilerine karşı devam eden kampanyalara direnmeye çalışacaklardır. Bu silahlar önce bir bireysel savunma aracı olurlar. Ancak daha sonra Anadolu'ya sevk edilmeye başlanırlar. Düşmana karşı ulusal kurtuluş mücadelesinin ilk kıvılcımları görülmektedir.

Bu sırada, teşkilatın liderlerinden Eşref Sencer Bey 1917'de, Emir Abdullah'ın kuvvetlerince Yemen'de ele geçirilmiş ve İngilizlere teslim edilmiştir. Onlar da Eşref Bey'i Malta'ya götürmüşlerdir. Esareti 17 Aralık 1919'a kadar devam etmiştir. Eşref Bey, Malta sürgününün ardından da kendisini 150'likler listesinde bulur!...

MEHMET AKİF ERSOY

Teşkilat-ı Mahsusa'nın bir dönem içinde bulunanların arasında Türk siyaset ve edebiyat dünyasının önemli adları da yer almaktadır. Bunlardan birisi Kurtuluş Savaşı'nın ünlü hatiplerinden, İstiklal Marşımızın yazar şair Mehmet Akif Ersoy'dur. Ersoy, Teşkilat-ı Mahsusa'nın liderlerinden Eşref Sencer (Kuşçubaşı) ile birlikte Arap Yanmadası'nda çalışmaları yapmıştır.

Eşref Bey, Mehmet Akif ile teşkilatın Arap masasını yöneten Şeyh Salih (Şerif El Tunusi), Enver Paşa'nın başyaveri Mümtaz Bey'i yanına alarak Hicaz seferine çıkmıştır. Akif güçlü bir hatiptir ve İslamı iyi bilmektedir. Propagandist olarak daha önce Batı cephesini dolaşmış, sonra Almanya'ya gitmiştir. Daha sonra Arap Yarımadası'nı dolaşmaya gitmiştir. Çünkü burada isyan hazırlığı içinde olan Mekke Emiri Şerif Hüseyin ve ailesi ile Emir Faysal'ı etkileyecek güçte tek kişi Mehmet Akif'tir. Bunu bilen Enver Paşa, Teşkilat-ı Mahsusa kadroları ile birlikte Mehmet Akif'i bunların iknası için görevlendirmiştir.

Heyet, dağıtmak için yanında çokça altın ve değerli hediye de götürmüştür. Mehmet Akif en güzel şiirlerini yazdığı, Çanakkale Zaferi'ni de çölde kaleme almıştır. Günlerce bu zafere inanamamış ve ağlamıştır. Bu geziler sırasında ziyaret edilen İbni Reşit, padişahın hediyelerini de kendisine sunan bu heyete çok değerli, kabızlığı altından kılıçlar hediye etmiştir. Bu kılıçlar Teşkilat-ı Mahsusa'nın sembolü haline gelmiştir. Ancak Mehmet Akif, bu kılıcı görevini tamamlayıp İstanbul'a döndükten sonra, Salihli'de Yunan işgali öncesinde Eşref Bey'e, "Daha münasip birisine veriniz bu kılıcı" diyerek teslim etmiştir. Eşref Bey de bunları işgal sırasında çiftlik evinin bahçesine gömmüştür. Mehmet Akif Teşkilat tarafından bölgede etkin bir şekilde kullanılmıştır. (Akif'in bu gezisiyle ilgili ayrıntılı bilgi Feridun Kandemir'in "Medine Müdafaası Peygaberimizin Gölgesinde Son Türkler" adlı hatırlarında bulunmaktadır. Nehir Yayınları tarafından, 1991 yılında çıkartılan hatıralarda Arap çöllerinde Türkler ile İngilizlerin gizli servislerinin kavgaları, tanıkların ağzından aktarılmaktadır.)

Bu sırada, Medine savunmasıyla kahramanlaşan Fahrettin Paşanın 14 Mayıs 1917'de özel bir vagon ve özel bir koruma timiyle İstanbul'a gönderdiği değerli eşya ve mukaddes emanetleri de unutmamak gerekir. Bunlar Hazreti Muhammed'in mezarında bulunan eşyalardır. İngilizlerin eline geçmemeleri için savunma sırasında İstanbul'a kaçırmıştır.

İNGİLİZ CASUSU LAWRENCE!

Teşkilat-ı Mahsusa, Balkanlar'da sağladığı başarının aynısını elde etmek için bütün gücüyle Arap Yarımadası'nda da çalışmaktadır. Ancak karşısında parasal açıdan kendisinden çok üstün olan, bölge üzerindeki etkinliğini petrol alanlarına yönelik emelleri nedeniyle son derece artırmış bulunan İngilizler, Fransızlar ve işbirlikçileri yer almaktadır. Birinci Dünya Savaşı sırasında teşkilatın faaliyetleri giderek artar. Ancak karşılarında dünyanın en iyi casuslarından biri olan ve Ortadoğu'da faaliyet gösteren, İngiliz haber alma teşkilatının bel kemiği, merkez şefi Bayan Getrude Bell ile Thomas Edward Lawrence, Captain Shakespeare ve adamları vardır.

Shakespeare ve Lawrence, Arap milliyetçiliğini sonuna kadar körüklemekte, düşmanın Türk olduğunu Araplara anlatmakta ve sınırsız para olanaklarını kullanarak şeyhleri, Arap yöneticilerini satın almaktadır. Onun elindeki bir diğer güç de Arapların çok sevdiği altındır. Bol bol altın harcamakta ve vaat etmektedir. Shakespeare 1915'te, İngilizlerin verdikleri sözlerin yerine getirilmeyeceğini anlayan Suudilerce öldürülür. Bölgede zamanla İngiliz politikasının uygulayıcısı konumuna geçecek olan Lawrence'in karşısına Almanlar en iyi elemanlarından olan Wassmus ile Otto Von Niedermayer'ı koz olarak sürmüşlerdir. Bu üç casus Ortadoğu'daki mücadelelerinde neredeyse efsaneleşirler. Mücadele kıran kırana geçer. Teşkilat-ı Mahsusa ise bunların karşısına Süleyman Askeri Bey, Eşref Sencer (Kuşçubaşı), Nuri Paşa gibi isimlerle çıkar. Eşref Sencer bu konuda şunları söyler:

“Lawrence ile Arap Yarımadası'nda adeta kovalamaca oynar gibi çalıştık.”

Arabistan'da yaptıklarını anlatırken, “Bütün insanlar düş kurar ama aynı biçimde değil. Geceleri zihinlerinin tozlu kıvrımlarında düş kuranlar, gündüz uyandıklarında bunun boş olduğunu anlarlar. Fakat gündüz düş görenler tehlikeli insanlardır. Çünkü gözleri açık bu düşlerini gerçekleştirmek isteyebilirler. Ben bunu yaptım” diyerek kendine paye biçen Lawrence konusunda, bölgedeki mücadeleleri sırasında farklı düşüncede olan Türkler de bulunmaktadır. Bunlardan biri de Feridun Kandemir'dir. Kandemir bölgedeki aktif çalışmalarına dayanan anılarında bu konuda şunları dile getirmektedir:

“Her çöl Arabı, uçsuz bucaksız çölde yalnız başına bir savaş gemisi gibi harekette serbest bulunur ve kendi kanununu yürütür. Bedevi, Hecin devesi üzerine binince çadırına bir daha dönmek lüzumunu duymaksızın, cansız denebilecek kum deryası çöllerde haftalarca kendi kendine yeterek dolaşabilir. Bedevinin savaşmak usulü bambaşkadır. O bir avcı avını arar gibi gözüne kestirdiği düşmanın peşine düşüp, nihayet onunla karşı karşıya gelmek istemez. Bedevi düşmanın tamamıyla habersiz bulunduğu bir anda birdenbire üstüne saldırır. İşini hemencecik görebildiği kadıyla görür ve düşman daha aldım başına toplamaya vakit bulamadan izsiz, yol- suz çölün ufkunda gözden kaybolup gider. İşte Lawrence'in Türklere karşı tatbik etmek istediği plan buydu.”

Lawrence bu kararı verdiği günlerde hasta yatıyor ve Türk kuvvetleri de süratle Rabuğ üzerine yürüyordu. Lawrence, Rabuğ limanı etrafında yapmış olduğu siperleri kuvvetlendirecek yerde hemen Şerif Faysal'ı ve kuvvetlerini alarak kuzeye hareket etti. Yalnız Şerif Hüseyin'in küçük oğlu Emir Zeyid'i bir miktar kuvvetle Türkleri oyalamak üzere geride bıraktı. Bu suretle Türklere Mekke ve Cidde yolunu tamamen açık bırakmıştı. Kuzeydeki küçük Yenbu ve Elvecik limanları Türklerin elinde bulunuyordu. Lawrence'in planı bu küçük fakat askerlikçe önemli limanları zaptederek Hicaz demiryolunu tehdit etmek ve Türkleri ya Medine'ye dönmeye zorlamak, yahut ulaştırma yollarını kesip çöl ortasında yiyeceksiz ve mühimatsız kalmak tehlikesine uğratmaktı. Lawrence, Hicaz'da isyanı geliştirmek için kendi akıl ve zeka kabiliyetine güveniyordu. Lakin bir de Arapların içinden, kendisine yardımcı olacak bir şefe ihtiyaç vardı. İhtiyar ve baba Şerif Hüseyin faal bir şef olamazdı. Oğullarından Abdullah'ı

tombul ve rahatına çok düşkün, Ali'yi saf, Zeyd'i soğuk, durgun ve heyecansız buldu. Sadece Faysal'ı beğendi.

Lawrence hatıralarında bu konuda şöyle der:

“Beni dikkatle süzen, beyaz ipekler giymiş bir şahsiyet gördüm. İlk bakışta anladım ki, Arabistan'da aradığım ve benim kendisine hizmet için gelmiş olduğum adam. Yani Arap isyanını zafere ulaştırabilecek şef gücüne haiz ve bizim hizmetimizden ve yardımımızdan istigna etmeyecek akıllı adam bu idi. Bu zat bana sordu, Ordugahımızı nasıl buluyorsunuz?’ Bence de güzel fakat Şam'a pek uzak dedim. Şam kelimesi orda bulunanların içine bir kılıç gibi saplandı. Hepsinde bir kıpırdanma oldu, kaskatı kesildiler. Bir dakika nefeslerini tuttular. Hepsi uzak seferin hayaline dalmış gibi oldular. En nihayet Faysal bana dönerek güldü. ‘Elhamdürillah Türkler daha ya kın’ dedi.”

Lawrence Şerif Faysal'ı işte böyle seçti. Ve ondan sonra onunla bir işbirliği yaparak asilerin ihtiyaçlarını top, tüfek, altın, dinamit, erzak, malzeme, araç, öğretmen, uzman, teknisyen vesaire tespit edip temine koyuldu. Yenbu karargahına giderek ilk iş olarak bir üs kurdu.

Lawrence artık şef saydığı ve bütün Araplara da öyle gösterdiği Faysal'ın en yakın, has müşaviri, fikren ve fiilen yardımcısı, bir kelimeyle sağ kolu ve sağ eli olmuştu. İki yıl sonra asilerin başında ve şefin yanında Şam'a girdi. Taç ve tahtlar dağıttı. Bu derece başarıya ve şöhrete ulaştıktan sonra Lawrence hakkında söylenmedik söz kalmadı. “Arabistan'ın taçsız kralı”, “Tehlikeli sihirbaz, muammalı adam”, “Doğu'nun haritasını değiştiren adam”, “Müslümanların mukaddes topraklarının gerçek şefi”, “İngiltere'nin milli kahramanı”, “Dünya dinamit şampiyonu”, “Krallar yapıcısı”. Kimileri de onu Mareşal Allenby'dan üstün buldu. Hatta Napolyon'a benzettiler. Genel harp esnasında Kanal Seferi'ni yapan 4. Ordu Kurmay Başkanı ve sonraları Harp Akademisi Kumandanı olan rahmetli General Ali Fuad Erdem ise hatıralarında bu konuda şöyle der:

“Lawrence'i böyle ünlü kılan biz Türkler olduk. Bizim strateji ve siyasetimiz Medine'yi ve Hicaz hattını tahliye etmemek hususundaki inat ve ısrarlarımız ki Lawrence'i layık olmayacak masal kahramanı yaptı. Büyük Okyanus'un dibine bir dalgıç indirdiğimizi farz edelim. Bu derinlik azami 80 metredir. Hicaz hattı uzunluğu Dera'dan Medine'ye kadar 850 kilometre, yani okyanusun derinliğinin 10 mislidir. Dalgıç okyanusun dibine tespitedelim ve ona bir boruyla hava, su, yiyecek gönderelim. Bu havayı, bu suyu, bu yiyeceği ulaştıran boyu yüzeyden dibe kadar köpek balıklarının hücumuna her gün uğruyor. Buna rağmen dalgıç o dipte bırakılıyor. Her güçlüğe katlanarak, her tahrip ve zarar onararak, her hücum geri atılarak orada bırakılıyor. Dalgıç Fahrettin Paşa ve Medine garnizonudur. Nefes borusu ve can damanı Hicaz demiryoludur. Köpek balıkları da dinamitçi asilerdir. Şimdi sorarım size, kimin yaptığı iş daha zordur? Katlandığı zahmet ve fedakarlık daha büyüktür? Köpek balıklarının mı? Dalgıcın mı? Yoksa nefes borusunun, yani Hicaz hattını müdafaa edenlerin mi? Hicaz hattının meçhul kahramanlarının ve meçhul şehitlerinin mi?”

Ancak bütün direnmelere rağmen Lawrence, Araplar ve İngiliz askerleri Teşkilat-ı Mahsusa'nın bütün çabalarını boşa çıkartmayı başarır. Araplar İngiltere'nin milliyetçilik propagandalarına kanmışlardır. Teşkilat-ı Mahsusa da Araplara para verir. Ancak İngilizler kadar doyurmayı ve kandırmayı başaramaz. Sonunda Lawrence'm kışkırtıcı milliyetçiliğine esir olan Araplar, İslamın kaynaştırıcılığı propagandasını yürüten, İngilizlere cihat ilan eden Osmanlı'ya karşı tutum alırlar. Lawrence'in altınla satın aldığı, derleyip topladığı Araplar, bütün yanmadada Osmanlı asker- lerini ve Teşkilat-ı Mahsusa'nın ajanlarını tek tek avlarlar. Onları arkadan vururlar. Toplu katliamlar yaparlar.

Batı'nın, hatta hemen bütün ülkelerinin Türkleri çöle gömen adam olarak adlandırdıkları Lawrence hakkında, Türklerle ve onunla birlikte, savaşları ve bölge gerçeklerini yaşayan Subhi El Umari ise ilginç değerlendirmeler yapmaktadır. Doğan Koloğlu'nun 1969 yılında "Lawrence'i Nasıl Tanıdım?" adlı bir kitap yazan Umari'den aktardıkları; Lawrence'in iç dünyasında karışık, yalancı, fırsatçı ve cinsel sorunlarla boğuşan bir kişi olduğu üzerine kuruludur. Lawrence yergisiyle donanmış kitabı ortaya çıkaran yazarın bir özelliği de kendisine ait fotoğrafların uzun yıllar İngiliz gizli servisi tarafından dünyaya Lawrence'in fotoğrafıymış gibi yutturulmuş olmasıdır.

Neticede, Türkleri sırtından bıçaklayan nankör Araplar şimdi kendi topraklarında rahat uyuyamıyorlar. Bir dönem istihbarat savaşlarında etkili olan İngilizler ise tüm inisiyatifi Amerikalılar'a kaptımış durumda. İngilizler , bölgede nerdeyse tüm emperyal gücünü kaybetti...

TEŞKİLAT-I MAHSUSA NASIL BÜYÜDÜ

İngilizler, Cemal Paşa ile Teşkilat-ı Mahsusa'nın ortak yürüttüğü Süveyş Kanalı ve Mısır hareketlerini da durdurduktan sonra Osmanlı'nın Arap serüveni, başarısızlık ve hayal kırıklığı içinde, çöllerin kızgın kumlarına gömdüğü ölümleri arkasında bırakıp çekilmesiyle son bulur. Bu geri çekilişin ardından, hayatlarını kaybedenlerine Anadolu insanı bugün dahi dillerden düşmeyen Yemen Türküsü gibi nice ağıtlar besteler. Arap çölleri, gidenlerin dönmediği yerler olur.

Bütün bu kavgalar Teşkilat-ı Mahsusa'nın büyük bir yapı haline gelmesini sağladığı değerlendirilmektedir.

Yenilgiyle sonuçlanan mücadeleden geriye 40 bini aşkın personeli, Batılı gizli servislerle boy ölçüşebilecek eğitimde ve tecrübede uzman casusları, uluslararası ilişkileriyle bir gizli servis kalır. Orta Asya'dan bu yana bütün savaşlarını ve barışlarını gizli servislerin, casusların kışkırtmalarıyla yitiren Türklere bu mücadeleler yeni şeyler öğretmiştir. Tarih boyunca Türklerin en büyük gizli servisedir oluşturulan, emsalleri arasında önemli bir yeri olan bu teşkilat 1909'dan 1918'e kadarki serüveninde özellikle Balkanlar'da bugüne kadar uzanan sınırların elde tutulmasında büyük yararlılıklar göstermiştir. Teşkilat-ı Mahsusa, Ortadoğu'daki topraklarını yitiren Türkiye'ye, bölgede yine bugüne kadar uzanan bir ilişkiler ağı bırakmıştır.

Batılı uzmanlar, Teşkilat-ı Mahsusa'nın hemen bütün planlarının yenilgiyle sonuçlandığını görerek, genel değerlendirmelerinde onu zayıf ve başarısız bulmuşlardır. Ancak bu inançlarından ve vatanseverliklerinden başka hiçbir çıkarları olmayan insanların, canlarını vererek yaptıkları korkusuz kavga, bugünkü Türkiye açısından değerlendirildiğinde, Batılı uzmanların yorumları pek gerçekçi olmamaktadır. Çünkü bugünkü sı- nırların kazanılmış olması ya da elde tutulmasında bu teşkilatın hiç de küçümensemeyecek bir başarısı vardır. Ancak savaş döneminde ortaya çıkan ve elemanları bu iş için özel olarak yetiştirilmeyen bir amatör topluluğundan daha fazlasını beklemek mantığa aykırı olsa gerek.

1918'e gelindiğinde, Teşkilat-ı Mahsusa büyük bir yenilgiye uğramış bir durumdadır. Teşkilatın ülke içindeki etkinliğini sağlayan İttihat ve Terakki, dolayısıyla Enver, Cemal ve Talat Paşalar büyük bir çevre tarafından ; özellikle karşıtları tarafından yenilgilerin tek sorumlusu ilan edilmişlerdir.

Teşkilat, iç değerlendirmelerinde bu kötü gidişini görmüştür, tasfiye edileceklerinin farkındadırlar. İngilizler onlardan savaşın galibi olarak Arap Yarımadası ile Afrika'da kendilerine karşı yürüttükleri faaliyetlerin hesabını soracaktır.

Bu sırada teşkilatın çarpıştığı cephelerden topladığı yandaşlarından büyük gruplar İstanbul'da Teşkilat-ı Mahsusa tarafından ağırlandırılmaktadır. Bu kişiler teşkilata büyük yararlılıklar göstermişlerdir. Aralarında ülkelerin önde gelenleri, dini ve siyasi liderler bulunmaktadır. Teşkilatın amacı bu kişileri yenilmiş de olursa ülkelere geri gönderip, Osmanlı yanlısı politikalarını devam ettirebilmektir.

Bu karışık günlerde Harbiye Nazın ve Başkumandan Vekili Enver Paşa Kuruçeşme'deki yalısında önemli bir toplantı yapar.

Bu Teşkilat-ı Mahsusa'nın yenilgiyi kabullenip, yeni bir şekil almasını sağlama toplantısı olarak özetlenebilir.

Süleyman Askeri'nin Ölümü

Diğer Teşkilat-ı Mahsusacı lider Süleyman Askeri Bey ise Irak'ta yaptığı çalışmalar sırasında intihar etmiştir. Süleyman Askeri inanmış ve inancına kendini adanmış bir insandır. Kahramanlığı destansı bir yan taşır. Irak ve havalisi Genel Komutanlığı'na 20 Aralık 1914'te gelen Süleyman Askeri 2 Ocak 1915'te görevi Cavit Paşa'dan devralır. 20 Ocak 1915 günü yapılan Birinci Rota çatışmalarında yaralanır. Süleyman Askeri, İstanbul'dan bölgeye bir de gönüllüler taburu getirmiştir. Osmanlı taburu olarak adlandırılan bu tabur ile ayrıca İstanbul İtfaiye Alayı'nı da Irak cephesine sürmüştür. Askeri bu yaralanma olayının ardından 11-14 Nisan 1915 günleri arasında devam eden Şuayyibe Meydan Savaşı sırasında yeniden yaralanır. Bu sırada Türk birlikleri yenilmiştir. Bu yenilgiyi hazmedemeyen yaralı Süleyman Askeri, 14 Nisan 1915'te kendi tabancasıyla canına kıyar. Aynı cephede 1916-1917 yıllarında yine iki ünlü Türk istihbaratçı görülür. Bunlar istihbarat organizasyonları ile dikkat çeken ve daha sonra Milli Kurtuluş Savaşı'nın kahramanları arasında yer alan Kazım Karabekir Paşa ile Galatalı Şevket Bey'dir.

Teşkilat yeni yapılanmalar ve yeni adlarla istihbarat çalışmalarına devam etmektedir. Ancak artık o büyük yapı, yerini küçük örgütlenmelere bırakmıştır. Bir merkezi otorite yoktur. Gelir kaynakları bitmiştir. Yapılanlar vatan için ölümü göze alan insanların düşmana karşı direnişidir.

KARAKOL ÖRGÜTÜ

(5 ŞUBAT 1919)

1918'de İstanbul ve Anadolu'nun büyük kısmı işgal altındaydı. Birinci Dünya Savaşı'ndan Arap Yarımadası'nı, Afrika'daki topraklarını kaybederek çıkan, buna karşın Çanakkale'de ve diğer cephelerde düşmanı durdurabilen Türk askeri, 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi ile canıyla koruduğu yerleri, masa başında, Türk'ü parçalayarak yutmak isteyen düşmana bırakmak zorunda kalmıştır.

Oysa Çanakkale ve özellikle Gelibolu Savaşlarında Teşkilat-ı Mahsusa son derece başarılı çalışmalarda bulunmuş ve Selanik'teki bir Teşkilat-ı Mahsusa elemanı İngiliz ve Fransızların Kumkale ve

Seddülbahir'e yapacakları çıkarma hareketlerini teferruatına kadar öğrenmiştir. Çanakkale Savaş alanında istihbarat çok önemli bir yer tutmuştur. Bu konuda İngiliz (Gizli İstihbarat) Intelligence Servis'in şeflerinden General George Aston şunları dile getirir:

“Sır saklayamamak ve süratle hareket edememek Çanakkale’de mağlubiyetimize sebep olmuştur. Çanakkale’ye hem karadan, hem de denizden aynı zamanda taarruz edilmesi gerektiğine inanıyordum. Böyle bir hareketin başarılı olması için iki şart vardı: Gizlilik ve çabukluk. Fakat savaşta gizliliği sağlayacak hiçbir şey yapılmadı. Nara’ya yapılacak taarruz adeta davul zurna ile ilan edildi. Sonra Mısır’daki limanlardan gemilere malzeme ve mühimmat yüklenip getirilmesi haftalarca sürdü. Alman Generali Liman Von Sanders bu gecikmeden faydalandı. Gizliliğe riayet edilmemesi 113 bin kişinin hayatına mal oldu. Buna karşın geri çekilişte gizlilik ve sükunete uyulduğu için tek kayıp vermedik.”

Düşman gemileri 13 Kasım 1918’de artık İstanbul limanlarında demirlemiş durumdadır. 15 Mayıs 1919’da düşman İzmir’dedir. Halk bıkkın, yılgın, kararsız, Osmanlı saltanatı aciz, belki ondan da vahimi düşman ile anlaşma yollarını aramaktadır. Açlık, yoksulluk, ölüm kara bir bulut gibi bütün Anadolu’nun üzerinde çöreklenmiş kalmıştır. Özgürlük yanında mandayı isteyenler; dönemin bir büyük ülkesinin kanatları altında durmaktan başka çare olmadığını savunanlar vardır!

İngilizler ile onları destekleyen veya onların desteklediği gizli servisler askerlerinin gidemediği yerlerde, İstanbul merkezli bir hareket ile Anadolu’da Osmanlı’dan kalan her karış toprak parçasında, bir işgal ve nüfuz kavgasına girişmişlerdir. İttihatçı ve Teşkilat-ı Mahsusacı avı başlatılmıştır!.

Türk kurum, kuruluşları işletilemez hale getirilmiştir. Mondros Mütarekesi’nin yürürlüğe girdiği 31 Ekim 1918’den itibaren itilaf devletleri ülkenin hemen her yerini işgal etmişlerdir. Türk ordusunun kuruluş kadroları dahi küçültülmüştür. Mütareke ile ordunun elinden 1098 ağır top, 606 sahra topu, 667 bin 983 piyade tüfeği, 3118 ağır makineli tüfek ve benzeri araç alınmıştır.

Korunmak gerekmektedir. Çareyi İttihatçılar ile Teşkilat-ı Mahsusacılar birlikte bulurlar. Ortak düşmana karşı ortak mücadele verilecektir. Teşkilat-ı Mahsusa’nın son başkanı Hüsametdin Ertürk’ün de içinde bulunduğu yeni bir örgüt kurulacaktır. Örgütün kuruluşundan ülkeden kaçan Enver, Cemal ve Talat Paşalar haberdardır. Talat Paşa’nın oluruyla İttihatçıların ünlü iâşe nazırı Kara Kemal ile Kurmay Albay Kara Vasıf Bey ilk görüşmeleri yaparlar. Daha sonra yeni örgütün kurulması için yapılan çalışmalarda bir öncü daha belirlenir. Bu kişi Karadeniz Boğaz Kumandanı Galatalı Şevket Bey’dir.

Yeni örgütün kuruluş toplantısı 5 Şubat 1919 tarihinde Avukat Refik İsmail Bey’in Sultanhamam’daki yazıhanesinde yapılır. Toplantıda Galatalı Şevket Bey örgütün başkanlığına seçilir. Örgütün adı Baha Sait Bey’in isteği üzerine Kara Vasıf Bey ile Kara Kemal Bey’lerin adlarından esinlenilerek KARAKOL olarak belirlenir. Ancak bir başka iddiaya göre de örgütün kurulması daha öncelere dayanır. Bu tezi savunanların verdikleri tarih ise Ekim 1918’dir. İki tez arasında adlar ve kuruluş öyküsü açısından bir farklılık olmamakla birlikte tarih konusunda bir çatışma söz konusudur.

Örgüt öncelikle İttihatçılara ve Teşkilat-ı Mahsusacılar’a karşı girişilen saldırılara karşı koyacaktır.

Ancak daha sonra bu yapılanma giderek genişler. Bireysel savunmanın yerini Anadolu’nun düşmandan kurtarılması için genel bir karşı koyuş alır. Burada örgüt, Karadeniz kıyıları, Ege ve Doğu Anadolu’da güçlü bir şekilde örgütlenir. Bu örgütlenme adeta İttihatçıların yeni bir yapılanmasıdır.

İstanbul ve Anadolu'da halk üzerinde yapılan çalışmalarda, işgal kuvvetlerine karşı konulması gerektiği vurgulanır.

Türk kökenli en büyük istihbarat gücü olan Karakol örgütünün kuruluş şeması ve yöneticileri şöyledir:

Kurucusu ve Başkanı Albay Kara Vasıf.

Yönetim Kurulu üyeleri: Albay Galatalı Şevket, Yarbay Kemalettin Sami Gökçe, Yarbay Edip Servet Tör, Baha Sait, Kara Kemal, Binbaşı Ali Rıza, Binbaşı Ali Çetinkaya, Avukat Refik İsmail, Çerkeş Reşit, Muhiddin Bey, Sudi Bey, Yüzbaşı Baki, Binbaşı Hüseyin Kadri, Albay Arif Hikmet, Arif Bey (Mebus), Binbaşı Tolçalı Süleyman, Binbaşı Üsküdarlı İhsan, Ahmet Hilmi Bey, Binbaşı Çolak İbrahim, Binbaşı Cemal Karabekir, Binbaşı Naim Cevat, Albay Ömer Lütfi.

Üsküdar Grubu Başkanı Yenibahçeli Şükrü Oğuz, Üsküdar Grubu üyesi Yarbay Mustafa Muğlalı, Topkapı Grubu Başkanı Yarbay Hüsamettin Ertürk (Sonra Albay), İslam Kadınlar Birliği Başkanı Naciye Faham Hanım.

Başlıca müfrezeler ve önde gelen adlar: Yahya Kaptan, Küçük Arslan, Büyük Arslan, İpsiz Recep, Bulgar Sadık, Dayko, Yüzbaşı Nail, Yalovalı İbo, Gebzeli Rifat Kaptan, Kuşçubaşı Eşref, Demir Hulisi Bey, Üsküdar Jandarma Tabur Kumandanı Binbaşı Remzi, Gebze Jandarma Kumandanı Nail, Kartal Jandarma Kumandanı İzzet, İzmit Jandarma Kumandanı Kerim, Maltepe Atış Okulu öğretmenleri Yüzbaşı Fehmi ve Hulisi, Osman Kaptan, Adapazarı'ndan Yüzbaşı Ramiz, Yüzbaşı Hopalı Rauf, Doktor Trabzonlu Raik, Meto Hüseyin, Mehmet Bey, Kadıköy Mıntıka Kumandanı Kıdemli Yüzbaşı Dayı Mesut, Şile Mıntıka Kumandanı Yusuf Ziya Bey, Kartal Mıntıka Kumandanı İhsan Bey, Beykoz Mıntıka Kumandanı Murat Bey.

KARAKOL ÖRGÜTÜNÜN ÇALIŞMALARI

“Ya İstiklal Ya Ölüm”

Örgüt dış bağlantı açısından o dönemde Mustafa Kemal hareketine sıcak bakan ve anlaşmalar imzalayan Sovyetler Birliği'ni ön plana almıştır. 1919 Eylül ayında Kafkaslar'a gönderilen Osmanlı eski Milletvekili Dr. Fuat Sabit ile Karakol örgütü mensuplarından Yusuf Ziya ve Baha Sait Beyler burada Bolşevik gizli servisiyle ilişkiler kurmuşlardır. Bunların sonucunda para yardımı da sağlamışlardır. Ruslar ile hem İttihatçıların hem de Teşkilat-ı Mahsusacılar'ın görüşmeleri vardır.

İç örgütlenmede askeri merkezlerin dışında semt örgütlerine de ağırlık verilmiştir. Örgüt Topkapı, Beşiktaş, Bakırköy ve Üsküdar bölümlerine ayrılmıştır. Karakol, hücre zincir sistemiyle teşkilatını oluşturmuştur.

Karakol teşkilatı mensupları kaçakçılık konusunda uzmanlaşmıştır. Bu bölümü, Askeri Sevkiyat Müdürü Ali Rıza Bey yönetir. Anadolu'ya durmadan cephane ve adam gönderilir.

Örgüt ayrıca Ankara'nın ihtiyacı olan teknik subayları ve diğer askeri ve sivil elemanları İstanbul hükümetinde elde ettiği adamları aracılığıyla atamalarını yaptırarak Anadolu'ya gitmelerini sağlamıştır. Bir süre sonra örgütün bu yöntemi işgalcilerin dikkatini çekince, sivil giyimli askerler, örgütün düzenlediği ve gerçeğinin aynısı gibi olan sahte evraklarla seyahat etmeye başladılar. Örgütün üslerinden birisi de Merdivenköy'deki Bektaşî Tekkesi'dir. Bektaşîlerin bu ve benzeri yardımları Kurtuluş Savaşı sonrasında Bektaşîliğe karşı Mustafa Kemal ve arkadaşlarının sempatisini doğuracaktır. Tekke ve zaviyelerin kapatılmasına dair yasanın kapsam dışında tuttuğu ender dini mezhep örgütleri arasında Bektaşîler de bulunur. Nedeni ise savaş yıllarındaki dayanışmalarıdır.

Kaçakçılık bölümü, Anadolu hareketinin lider kadrosunu da İstanbul'dan çıkarır. Ankara hükümetinin bel kemiğini oluşturacak Fevzi Çakmak, Kazım Orbay, Saffet Arıkan, Kazım Özalp gibi kumandanları Karakolcular, Anadolu'ya başarıyla geçirmiştir. Karakol örgütü 1919 ila 1921 arasında tam iki bin subayı Anadolu'ya kaçırmayı başarmıştır.

Örgütün parolası daha sonra Kurtuluş Savaşı'nın sloganı haline gelen "Ya istiklal, ya ölüm"dür.

Örgüt yapısal olarak; basın, propaganda, casusluk olarak üç bölüme ayrılmıştır.

Basın ile ilişkilere büyük önem verilir. Çünkü İngilizler başta olmak üzere Ankara hareketine karşı çıkan herkes basın yoluyla halkı etkilemeye çabalar. Örgütün basın bölümünün sorumlusu Ali Rıza Bey'dir. İleri gazetesi örgütün elindedir.

Propaganda bölümünün sorumlusu Berlin Büyükelçisi Kafkas Fırkası Kumandanı Kemalettin Sami Bey'dir. Oluşturulan aydın grubuyla birlikte Türk hakları İngiliz, Fransız ve İtalyanlara anlatılır.

Casusluk servisinin başında Kurmay Yarbay Edip Servet Bey vardır. Örgüt sızma, baskın gibi konularda önemli başarılar elde etmiştir. Yabancı elçiliklerde ajanları vardır. Buralardan gelen belge ve bilgiler şifre telgraflarla Ankara'ya ulaştırılır. Ali Galip ile adamlarının kongreyi karıştırmak üzere Sivas'a gönderileceği, Tevfik Paşa hükümetinin bir darbe ile uzaklaştırılacağı, bazı İngilizlerin Erzurum'a yollanacağı bilgileri, ajanların çalışmalarından elde edilip, Mustafa Kemal'e iletilmiştir.

16 Mart 1920'de Misakı Millicilerin sindirilmesi için Meclisi Mebusan'a yapılan baskını örgütün lideri Galatalı Şevket Bey daha önceden haber aldıklarını belirtmektedir. Ancak bu baskın çerçevesinde Şevket Bey de tutuklananlar arasında yer alır. Bu da örgüte büyük bir darbe indirir.

Karakol örgütü ile Mustafa Kemal arasındaki bağ konusunda, Şevket Bey şunları söyler:

"Mustafa Kemal Paşa, Anadolu'daki ordular, İstanbul kapılarına dayandıktan sonra harekete geçmemizi emrettiğinden karşılık veremedik. Buna zorunlu olduğumuz gün, gerekirse düşmanla beraber şehri yıkacak ve savunmamızı yapacaktık. Planlarımız hazırды. Bu gizli mesai sonunda beni en fazla yoran, tahkir olunan subaylarımızla, halkımızın zamansız bir mücadeleye atılmasını önlemek yolundaki çabalarım olmuştu. Birliklerine indirilen darbelerle ruh ve şuuruları tam bir ihtilale uğramış yurtseverleri ikna etmek kolay olmuyordu. Peşinen ölmeye razı olanlar ayaklarına kapanarak işbirlikçilerden beşini-onunu öldürmeye müsaade vermeme istiyorlardı. Kaç tane subayım emrimi bozmamak için tabanca ile kendilerini vurdular. Yaverim Mehmet Ali Bey de bu kahramanlardan biridir."

Örgüt, genel olarak göze göz, dişe diş karşılığıyla çalışır. Kısasa kısas genel ilkedir. 50 maddelik talimatnamelerinde cezalandırmayı vazifeleri arasında sayan örgüt, “Kana kan, göze göz, mala mal alır ve hem de mukabele ile bilmisilde bulunur, asgari iki misliyle hareket eder” demiştir. Hain olarak saptananların öldürülmesi için fedailerin teşkilatlandırılacağı da belirtilmiştir. Bu acımasız kuralları yumuşatan Mustafa Kemal olmuştur.

Örgüt, şartnamesinde bir milli ordu ve kurmay heyeti de oluşturmuştur. Ancak bunların kim olduğu belli değildir. Mustafa Kemal bundan büyük rahatsızlık duyar. Bunların kim olduklarını Kara Vasıf Bey’e sorduğunda aldığı yanıt, “Sizsiniz” olur.

Oysa Mustafa Kemal’e örgüt kurulurken sorulmamış, olur alınmamıştır. Mustafa Kemal kendilerine bilgi verilmesini zorunluluktan saymıştır. Ancak örgütün İstanbul ağının güçlülüğü bu kötü başlayan ilişkilerde mecburiyetin getirdiği bir ilişkiyi ortaya koymuştur. Bunun en güzel örneği, Kara Vasıf Bey’i örgütü kurarken sergilediği tutum nedeniyle samimi bulmadığını dile getiren Mustafa Kemal’in, onu İstanbul’da muhatap kabul etmesidir. Mustafa Kemal ile örgüt arasında zaman zaman ortaya büyük sorunlar da çıkmıştır.

ANKARA’DA İLK GİZLİ SERVİS (HAMZA GRUBU)

Hamza Grubu Ankara’nın olurunun alarak kurulan ve desteklenen ilk istihbarat grubudur. Daha sonra ortaya çıkan Felah Grubu’nun ilk çekirdeğini oluşturan Hamza Grubu, 23 Eylül 1920’de faaliyete başlar.

Kurucusu Kurmay Yarbay Çopur Neşet Bora Bey’dir. Neşet Bey daha önce de “Molteke” adlı bir başka gizli teşkilat kurmuştur. Grup ihtiyat kuvvetlerini barındıran iki alt birimi daha oluşturur. Bunlar Ferhad ve Kerimi adlarını alırlar. Herhangi bir tehlike anında Hamza grubunun yerine Ferhad grubu onun da bertaraf olması durumunda yerine Kerimi grubu geçecektir. Grubun adı son olarak 31 Ağustos 1921’de Felah Grubu olarak değiştirilir. Bütün bunlar iz kaybettirme ve yanıltma amacıyla yapılan şekil değişikliklerdir. Grupların örgütleri Kurtuluş Savaşı sonuna kadar faaliyet halinde olacaktır. Kurtuluş Savaşı sırasında Müdafaa-i Milliye ile işbirliği yapan Felah Grubu telsiz haberleşmesi konusunda uzmanlaşmıştı. Anadolu Hisarı’nda telsiz dinleme merkezi kurarak Kuvayı Milliye’ye istihbarat topluyordu.

Hamza Grubu’na bağlı olan yapıya göz attığımızda, o dönemdeki gizli servislerin çalışma şemalarını da görmek mümkün olmaktadır. Bunlar şöyle örgütlenmişlerdir:

Şube müdürü: “Yıldız” kod adıyla anılan Kurmay Yüzbaşı Seyfettin Bey’dir (Tüm. Gen. Düzgören). Bu şubenin görevi Yunan ordusunun teşkilat ve harekatı hakkında istihbarat toplamaktır.

Şube müdürü: “Fuat” kod adıyla anılan Muhabere Yüzbaşı Hilmi Bey’dir. Genelkurmayca öngörülen teknik ekipmanı sağlamak, siparişleri ve satın almaları gerçekleştirmektir.

Şube müdürü: “Ay” kod adıyla görev yapan grup komutanı Neşet Bey’dir. Saray çevresi ve düşman karargahları ile ilişkileri konusunda bilgi toplamak bu şubenin görevidir. Bu şube ayrıca kontrespiyonaj, yani casus avcılığı yapmakla da görevlidir. Bu şube aynı zamanda Anadolu’ya geçişleri kontrol altında tutan ve sağlayan birimdir.

Şube müdürü: “Güneş” kod adıyla anılan Kurmay Yüzbaşı Ekrem Bey’dir (Korgeneral Ekrem Baydar). Bu şube istihbarat için gerekli teknik elemanları bulmak, İstanbul ve dış ülkelere alınacak malların alımı ve Anadolu’ya geçirilmesi, İstanbul hükümetinin satmaya çalıştığı silahları alarak Anadolu’ya geçirmek ve hesapları tutmakla yükümlüdür.

Ankara’dan gruba gönderilen kuryeler İstanbul Yemiş İskelesi, Limoncu Han, Dillizade yazıhanesinde Ali Bey ile temas kuruyorlardı.

MÜDAFAA-İ MİLLİYE (MM / MİM)

İtalyanlar, Mustafa Kemal’in akıllıca oynadığı bir oyunun sonunda 15 Haziran 1920’de İngilizlere ve Fransızlara kazık atmak amacıyla Türkiye’deki madenlerin imtiyaz hakkını tek başlarına alacakları vaadine kanarak, Mustafa Kemal ile bir gizli protokol imzalarlar. Bu protokol İtalyan Başbakanı Kont Sforza’nın yakın arkadaşı Kont Fago ile

Mustafa Kemal arasında imzalanır. Buna göre İtalya, Ankara hükümetine 4 milyon Türk Lirası borç verecektir. Ayrıca Yunanlılar’ın Anadolu’da yayılmasını engelleyecektir. Buna ek olarak da Ankara hükümetinin yurtdışından getireceği silah ve cephanelerin Ankara’ya indirilmesini engellemeyecektir. Büyük miktarda cephaneyi Antalya, Zonguldak, Ereğli ve Bartın’da Rossi şirketi gemileriyle Türklere teslim edeceklerdir. Bu durum Fransız gizli servisine o zaman saptanmıştır. Ancak sonuçta Mustafa Kemal’in bu oyunu sayesinde İtalyanlar’dan sonuna kadar yararlanılmakla kalmamış, Türkiye’deki ekonomik ayrıcalıklarının gittiğini sanan Fransızlar bunun bir adım önüne geçmek için çabalarken İngiliz, Fransız ve İtalyan güç birliği ağır yaralar almıştır.

3 Mayıs 1921’de TBMM hükümeti, “MM / MİM” teşkilatını resmen tanır. Örgütün başarısı nedeniyle Kurtuluş Savaşı sonrasında elemanları hükümetçe ödüllendirilmiştir. MÜSELLAH MEDEFAA-İ MİLLİYE “MİM” Grubu’nun teşkilat yapısı ve elemanlarının dökümü şöyledir:

MM Grubu Yönetim Kurulu Başkanı Tuğgeneral İhsan Sökmen Paşa. Üyeler ise şunlardır:

Harbiye Nazırı Yaveri Yarbay Kamil, polis şube müdürlerinden Üsküdarlı Sadi Bey, Maliye Nezareti memuru Seyfi Bey, Tasviri Efkar gazetesi sahibi EbuZZiya Velid Bey, yedek üye Kavalalı İbrahim Paşazade Hüseyin Bey ve Kavala eşrafından İbrahim Bey.

Topkapı şubesi kurucuları:

Albay Hüsamettin Ertürk (Ankara’nın dışındaki örgütün kurucusudur), Yüzbaşı Emin Ali, Deniz Yüzbaşı İsmail Hakkı, Mehmet Çetin, Topkapılı Mehmet, Topkapılı İhsan, Serezli Niyazi, Yarbay Erzurumlu Kemal Koçer.

Beyazıt şubesi kurucuları:

Albay Besim, Yarbay Mustafa Muğlalı, Nidayi Paşa.

Eminönü şubesi kurucuları:

Binbaşı Şevket, Binbaşı Asım, Teğmen Muhlis.

MM Grubu elemanları:

Yüzbaşı Ahmet Muhtar, Binbaşı Kadri, Yüzbaşı Ali Şefik, Binbaşı Ömer Lütfü Süman, Yüzbaşı Rifat Akyol, Yüzbaşı Hayrettin Güvener, Binbaşı Sami Tadıdil, Binbaşı Ali Rıza Sezener, Yüzbaşı Ali Hıfzı Demiroğlu, Yarbay Talat Ustabaşı, Binbaşı Aysun Özden, Yüzbaşı Seyfettin, Yüzbaşı İhsan, Üsteğmenler Ahmet Sadi Duruma, Mithat Sanal, Muhlis Erden er, Halil İbrahim Ünalın, Teğmen Recai Elden, Binbaşı M. Tefvik, Binbaşı Hakkı, Yarbay Hüseyin Hüsnü, Yarbay Yusuf İzzettin, Yüzbaşı Rifat Sivrihisarlı, Binbaşı Cemalettin, Yüzbaşılar Ali Şevket Turgut, Kamil Kuter, Halil Okay, Adil Hikmet M.Ali Atabey, Binbaşı Osman Şükrü, Binbaşı M. Bilal Alpagut, Yüzbaşı İsmail Sezai Gural (İzmir MM), Yüzbaşı Rüştü To- per, Binbaşı Ali Saffet, Binbaşı Hakkı, Yüzbaşı Hüsamettin, Teğmen M. Tefvik, Yüzbaşı Mehmet Fahrettin Binişin, Yüzbaşı Ahmet Şükrü, Yüzbaşı Ahmet Zeki, Üsteğmen Raşit.

MM Grubuna yardımcı olanlar:

Ziya Paşa (İstanbul Harbiye Nazırı), Albay Beşiktaşlı Hilmi (Levazım Dairesi'nden), Albay İzmirli Hüsnü, Kayyum Ahmet, Yüzbaşı Abdülvahap, Yüzbaşı Zeki, Yüzbaşı Bilal, Sadık Bey (Sayıştay denetçisi), Nihat Bey (Sayıştay denetçisi), İsa Bey (İçişleri Bakanlığı Saymanlık Müdürlüğü), Beylerbeyli Avni Bey (Maliye Tahsil Şubesi memurlarından), Beylerbeyli Zühtü Bey (İstanbul Gümrüğü memurlarından), Hacı Tefvik (gezici postacı), Arap İhsan Bey (İstanbul Telgrafhanesi Müdürü), Hacı Mümtaz Bey (İstanbul telgraf yollama memurlarından), İstanbul telgraf memurlarından Cevat, Edip, İsmet Beyler, telgraf hat memurları Koca Mehmet Bey, Yaşar Bey, Topkapılı Cemal Bey.

MM Grubu, Genelkurmay'ın emirleri doğrultusunda:

A) Müdafaai Milliye ; İstihbarat sağlanması,

Fesat cemiyet mensuplarının saptanması,

Silah, cephan ve malzeme tedariki ve Anadolu'ya sevki.

B) Müdafaai Milliye: Propaganda.

İstanbul'daki Müslüman Türkleri azınlık çetelerine karşı korumak.

Verilecek emirlere göre baskınlar ve tahripler yapmak üzere ekipler teşkil etmek şeklinde çalışmalarını yürütmüştür.

Hüsamettin Ertürk, anılarında MM / MİM grubunun faaliyetlerini savaş sonrasında da sürdürdüğünü anlatmaktadır. Örneğin ikinci dönem milletvekili seçimleri sırasında grubun Mustafa Kemal'in emriyle, bir kısım milletvekilinin İstanbul'da seçimleri kazanması için çalışmalar yaptığını aktarır. Örgüt Ankara'da Sovyet ajanlarını da izlemiş, Yeşil Ordu ve Türkiye Komünist Fırkası soruşturmalarında aktif olarak çalışmıştır. Ancak örgütün fiilen ortadan kaldırılışı İstanbul'un kurtuluşundan sonra 5 Ekim 1923'te olmuştur.

İNGİLİZ KEMAL KİMDİR?

Gizli servis alışmaları Türk edebiyatını da etkilemiş ve İngiliz Kemal gibi pek çok casusun yaşamı, edebi kahramanlar olarak da bugünlere gelmiştir, İngiliz Kemal, asıl adı Esat Tomruk olan bir Türk casusudur. Tomruk, o dönem gizli örgüt içinde mücadele veren ajanlardan biridir. Zekasının parlaklığı, cesareti ve diğer yetenekleriyle teşkilat içinde sivrilmiştir. Anıları kitap halinde yayınlandıktan sonra bu konuda çok sayıda film çekilmiştir. Onunla ilgili olarak anılarında Atatürk'ün yakın arkadaşı Orgeneral Kazım zalp şunları anlatıyor:

“Yunanlıların İzmir'i ilhak edecekleri haberi zerine, İngilizlerin elinde esir iken kaçarak Biga'ya ve oradan Balıkesir'e gelmiş bulunan İstanbul'lu vatansever genç ve İngiliz Kemal olarak tanınan esas adı Esat olan elemanımızı kıyafet ve hüviyet değiştirerek İzmir'e göndermeyi düşündüm. O da gitmeyi kabul etti. Necati ve Vasıf Beylerle beraber benim odamda toplandık. Kemal'in yanında beraber götüreceği bombaları ve beyannameleri hazırladık. İngiliz Kemal, İzmir'e bir ecnebi gibi girecek, söylenen ilhak gününden iki gün önce yani 11-12 Ocak gecesi bombaları uygun gördüğü yere bırakacak, bildirileri şehre dağıtacaktır. Beyannamelerde İzmir'in ilhakı durumunda Kuvayı Milliye'nin çok şiddetli icraata geçeceği bildiriliyor, düşman tehdit ediliyordu.

İngiliz Kemal, kendisini tanıtmadan İzmir'e giderek bir ecnebi varyete kumpanyasında çalışmaya başlamıştı. Bu suretle hüviyetini gizledikten sonra oradaki adamlarımızla temas etmiş, tam zamanında bildirileri dağıtmış ve bombaları gereken yerlere koymuştu. Bildirileri gören ecnebler ve Yunanlılar telaşa düşmüşler, İzmir'de Kuvayı Milliye'ye mensup geniş bir teşkilatın gizli faaliyette bulunduğuna kanaat getirerek araştırmalara girişmişlerdi. Kemal kıyafet değiştirmede o kadar muvaffak olmuştu ki, dönüşünde kendisini hemen tanıyamadık.”

zalp, İngiliz Kemal'in Anzavur İsyanı sırasında nasıl kullanıldığını da şöyle aktarıyor:

“Anzavur'un kuvvetini, vaziyetini ve düşüncesini tam olarak öğrenmek lazımdı. Bu maksat ile evvelce İzmir'e gitmiş olan İngiliz Kemal'i Bandırma'ya göndermeyi düşündüm. Kemal hemen kabul etti. Kıyafet değiştirerek Amerikan mmессili sıfatıyla Anzavur ile görüşecek, şakinin ecneblerle münasebet derecesini, nelere ihtiyaç duyduğunu ve Kuvayı Milliye aleyhine olan düşüncelerini anlayacaktı. Kemal, Bandırmaya varınca artık sahildeki Amerikan gemisinden çıkmış olan Mr. Dri idi. Mr. Dri bir Rumun evinde tenezzlen misafir kalarak büyük ikram gördü.

Mr. Dri bundan sonra rolünü mükemmelen oynuyordu. Rumların kilisede Yunanlılar ile Anzavur'un muvaffakiyetleri için yaptıkları ayinde hazır bulunuyor ve duadan sonra bir de Rum tercüman bularak onun aracılığı ile Anzavur Paşa'yı ziyaret ederek birebir görüşmek istiyordu. Anzavur bizim Amerika mmессilini kapıda karşıladı. Mr. Dri (İngiliz Kemal) bir merasim kıtası ile selamlanarak içeri giriyor ve görüşmeye başlıyordu.

Anzavur, kendi kuvvetinin çokluğundan, teşkilatının kuvvetinden ve bir haftaya kadar Kuvayı Milliye'yi imha edip ileri gelenlerini kendilerine teslim edecekinden bahsediyor, İngiliz tayyarelerinin kendisine yardımının faydalı olacağını söylüyor ve fakat harekatı tamamıyla sona erdirmek için, elli bin İngiliz lirasına ihtiyaç bulunduğu ilave etmek fırsatını kaçırmıyordu. Ayrıca Bandırma'daki teşkilatı tamamladıktan sonra beş güne kadar bir kolun Gnen Balya zerinden Balıkesir yönüne, diğer bir kolun Susurluk zerinden Balıkesir zerine, üçüncü bir kolun da Kırmasslı zerinden Bursa'ya sevk edileceğini beyan ediyordu. Bizim Amerika mmессili, Anzavur'un istediklerini not defterine kaydederek, bir iki güne kadar mutlaka temin edecekini beyan etti. Anzavur'a mümkün olduğu kadar

süratli hareket etmesini ve Kuvayı Milliye yöneticilerinin kaçmalarına meydan bırakılmamasının, Hıristiyanlara karşı iyi muamele yapılmasını, yağmacılık yapılmamasını tavsiye ederek veda etti.

Bana ani olarak bir haber getirdiler: “Amerikalı Mr. Düri, Bandırma’dan telgrafla, makine başında benimle görüşmek istiyordu.”

İngiliz Kemal’in elde ettiği bilgileri derhal makine başında telgrafla vermeye cesaret edecek kadar müsait bir vaziyette olacağını, hasımlarımızın bu derece gaflet içinde bulunacaklarını zannetmiyordum. Meğer bizim Amerika mümessili, kendisine ait olarak İzmir’e gönderilen bir evrak paketinin kayıp olduğunu, bunun yolda treni tetkik eden şahıslar tarafından alınmış olması ihtimali bulunduğunu, bunun için de izahat almak üzere Balıkesir’deki komutanı makine başına çağırarak kendisiyle muhabere edeceğini ve bu arada Anzavur Ahmet Paşa ve maiyetinin, halka ve askere iyi muamele ettiğini tebliğ edeceğini söylemiş. Bu surede bana derhal malumat vermek yolunu bulmuştu.

Kemal’i telgrafhaneden çıktıktan sonra tanımışlar. Fakat becerikli genç, yakayı kurtarıp Balıkesir’e dönmeye muvaffak oldu. Anzavur küstah bir cahildi. Bu arada tasarladığı planı bildiren kendi el yazısıyla yazdığı bir mektubu elimize geçmişti.”

ASKERİ POLİS TEŞKİLATI (P) TEŞKİLATI

Örgütler arasındaki dağınıklık ve istenilen şeylerin tam olarak yapılamaması, Ankara hükümetini tedirgin etmektedir. Bu örgütler arasında tam anlamıyla benimseyebilecekleri bir tanesi yoktur. Düşman istihbarat birimleri Anadolu’da her türlü yalanı, parayı ve gücü kullanarak halkı Ankara hükümetine karşı kışkırtmaya çabalarken bir gizli servisin yokluğu büyük açık yaratmaktadır. Bu sırada ordunun içine de sızan ajanlar propagandalarıyla savaş gücünün ortadan kaldırılması için yoğun çaba göstermektedir.

Kurulacak yeni bir teşkilat ile casusların faaliyetlerinin izlenmesi, bunların etkisiz kılınmasının sağlanması ve propagandalarına karşı durulması amaçlanmaktadır. Milli Mücadele aleyhine çalışan Türk ve azınlıklar sap- tanacaktır. Ayrıca düşman bölgeleri hakkında casuslar aracılığıyla bilgi toplanacaktır. Diğer örgütlerden gelen istihbaratların Genelkurmayca da yeterli bulunmaması da bu teşkilatın oluşturulmasında etkindir. Güçlü bir istihbarat örgütünün varlığına duyulan ihtiyaç her kesimde dile getirilmektedir.

Kuvayı Milliye hareketi bu istihbarat açığını kapatmak ve gelen istekleri karşılayacak bir örgüt oluşturulması için çalışmalara başlar. Bunların sonucunda askeri ağırlıklı bir örgüt kurulur. Resmi yazışmalarda oluşturulan örgüt (P) teşkilatı diye adlandırılır.

18 Temmuz 1920’de Fevzi Çakmak Paşa teşkilatını artık kurdurmuştur. Bu teşkilat tamamen asker üyelerden oluşur. Aynı dönemde faaliyetlerini sürdüren diğer gruplara hiç karışılmadan faaliyetler sürdürülür.

Fevzi Çakmak Paşa, Askeri Polis Teşkilatı’nın çalışmalarıyla ilgili olarak şu açıklamaları yapar:

“Bugün biliyorsunuz ki düşmanlarımız memleketi ve orduyu yıkmak için birtakım adamları memleketimize sokuyorlar. Bunların iki görevi vardır. Birincisi; ordunun kuvvet ve durumunu ve mümkün olduğu kadar en gizli noktalara girerek ordunun yapacağı hareket hakkında bilgi toplamak ve aldıkları bilgileri düşmana vermektir. Buna casusluk teşkilatı derler ki, her yerde ve her zaman uygulanan bir usuldür. Bu düşman hareketına karşı onu men edecek, yok edecek, engelleyecek teşkilata da bizim sahip olmamız gereklidir. İşte Askeri Polis Teşkilatı düşmanın bizim içimizde yaptığı teşkilatı yok edecek bir teşkilattır.

İkincisi; üzülenlerle belirteyim ki bazı ahlak düşkünü adamları düşman parayla tutarak ordumuzun içerisine gönderiyor. Ordumuzun gerek subaylarını, gerekse erlerini birtakım sözlerle zehirliyorlar. Bu yolla birçok fenalıklar meydana geliyor. Bu adamların birçokları yakalanarak İstiklal Mahkemelerine gönderildiler ve cezalarını gördüler. Başta orduda görülen disiplinsizlik ve gevşeklik ortadan kalktı. Bu ancak orduya girmek isteyen bu gibi zararlı unsurların ortadan kaldırılmasıyla mümkün olmuştur.”

Ancak teşkilatla ilgili pek çok soru işareti kafalarda dolaşmaktadır: “Acaba bu teşkilat ordu içi bir istihbarat birimi midir?”

Bu sorunun yanıtını yine Fevzi Paşa şöyle verir:

“Teşkilat ordu içindeki casusluk teşkilatı değildir. Orduya düşmanların sevk edeceği casusluğa karşı bir teşkilattır.”

Bazı çevreler yine de tatmin olmaz ve teşkilatın kaldırılmasını savunurlar. Fevzi Paşa buna karşı şu açıklamayı yapar:

“Bu teşkilatı kaldıracak olursak bugünkü durumda ordumuza dışarıdan gelecek mikroplara karşı koyamayız. Askeri Polis Teşkilatı mikropları önleyecek bir araçtır.”

Teşkilat Başkanlığı'na Binbaşı İsmail Hakkı Bey getirilir. Bu dönemde düşmanın halk içindeki propagandası o kadar etkili olmuştur ki, bir zamanlar Teşkilat-ı Mahsusa'nın Araplar arasında Alman askerlerini İslamın koruyucusu ve halife ordusu olarak gösterme propagandaları, şimdi Anadolu'da Türklere karşı kullanılan bir silah olur. Ve maalesef İngilizler bu yöntemlerinde İstanbul hükümetinin desteğiyle başarılı olurlar. Halkın bir kısmı düşman askerlerini halife ordusu sayar ve Kuvayı Milliye'nin karşısında yer alır. Sahipsizlik ve cehalet ile İstanbul'da padişah ve düşmanla işbirliği içindeki bazı din adamları bu propagandanın tutmasında etkilidirler.

Bu sırada ortaya çıkan Askeri Polis Teşkilatı ordu istihbaratı olarak Havuzlu Han'da toplanır ve kararlarını burada alırlar. İşgal güçleriyle varılan anlaşmalar gereği Türk askerinden toplanan silahlar Zeytinburnu, Ahırkapı ve Karaağaç'taki depolarda saklanmaktadır. Yine Havuzlu Han'da yapılan bir toplantıda bu depolardan Karaağaç'ın basılmasına ve eldeki silahların Anadolu'ya sevk edilmesine karar verilir. Ankara'dan gelen bilgiler bu silahlara olağanüstü ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

MUSTAFA KEMAL'E SUİKAST

Askeri Polis Teşkilatı, Ankara'da İttihat ve Terakki ileri gelenleri ile Kuvayı Milliye komutanlarına karşı suikastların düzenleneceğini şeklinde bilgilere ulaşılır. Bunlar arasında en önemlisi Mustafa Kemal Paşa'ya karşı yapılacak suikasttır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Ermeniler İngilizlerin desteğini alarak "Nemesis" adlı bir örgüt kurarlar. Ölüm listelerine aldıkları İttihat ve Terakki ileri gelenlerine ve Kuvayı Milliyeci komutanlara karşı suikastlara başlarlar. Suikastların büyük kısmında Ermeniler başarılı da olurlar. Bunlara Ankara hareketini sevmeyen iç unsurlar da destek verir.

Mustafa Kemal Paşa'ya karşı yapılacağı haber alınan suikast Askeri Polis Teşkilatı'nın saptamalarına göre Talat Paşa'nın sadrazamlığı sırasında İstanbul Polis Müdüriyeti Siyasi Kısım Şefi olup, Sofya üzerinden Antalya'ya geleceği haber alınan Cemal Bey tarafından haber verilmiştir. Damat Ferit hükümetinin adamlarından birisi Cemal Bey'e Hürriyet ve İttilaf cemiyeti taraftarlarının Mustafa Kemal'e suikast yapacağını söylemiştir. Bunu da Mustafa Kemal'e yakın olanlarla ilişki kurup, onlardan birine yaptırmayı düşünmektedirler. Cemal Bey bu bilgileri içeren bir mektubu Roma'dan Antalya'ya gelen Mehmet Bey adlı birine vermiştir.

15 Mayıs 1921'de Kastamonu ve Bolu Havalisi Komutanı Muhittin Paşa, Kastamonu Askeri Polis Şubesi'ni suikastlar konusunda uyarmıştır.

Alınan haberlere göre İstanbul'da altı aydan beri padişahattan aylık yüz altın lira maaş alan Şerif Mecdi Paşa suikastlar yapmak üzere bir komite oluşturmuştur. Ankara'da suikast yapmak üzere Anadolu'ya geçmiştir. Bu konuda alarm durumuna geçilmesi gerekmektedir.

Muhittin Paşa 26 Mart 1921'de de aynı şubeyi uyararak Çerkez Ethem'in Mustafa Kemal'i öldürtmek üzere Anadolu'ya üç adam göndereceğinin haber alındığını bildirerek, tedbir alınmasını istemiştir. Zaman zaman bu geçişler sırasında çıkan çatışmalarda suikastçıların öldürüldüklerine dair bilgiler de bulunmaktadır.

MECLİS GİZLİ SERVİSİ KALDIRTIYOR

Askeri Polis Teşkilatı yaptığı iyi çalışmaların yanı sıra içine girdiği, hem de kısa zamanda girdiği yetki aşımı, lakaytlık, görev bilinçsizliği ve gizliliğe riayet etmeme nedenleri gerekçe gösterilerek kurucusu bulunan Erkanı Harbiye Umumiyeti Riyaseti yani Genelkurmay Başkanlığı tarafından Fevzi Çakmak Paşa'nın imzaladığı "19 Mart 1921 tarihli bir tamimle 1 Nisan 1921 tarihinden itibaren mülga", kaldırılmış sayıldı. Bunda en önemli etken ülkenin kaderini elinde bulunduran TBMM'nin gösterdiği karşı tepki olmuştur. Meclis'in gizli servisin çalışmalarına karşı getirdiği eleştiriler haklı ve yerinde görülmüştür.

(P) teşkilatının yerine ise yine 1 Nisan 1921 tarihinden itibaren geçmek üzere Tedkik Heyeti Amirlikleri kurulmuştur.

Bütün bu çalışmalar istihbaratı giderek Genelkurmay içine çekmiştir. Yapılan her düzenleme istihbarat çalışmalarını askeri bir faaliyet haline getirir. Bu tutum geleceğe ipotek koyan hataların tohumlarını ektirmiştir. Çünkü gizli servisin devletin işlerinin dışında kullanılmasına bu dönemlerde başlanılmıştır. Servis daha çok siyasal amaçlarla kullanılmaktadır.

TEDKİK HEYETİ AMİRLİKLERİ (1 NİSAN 1921)

1 Nisan 1921'de kurulan Tedkik Heyeti Amirlikleri, (P) teşkilatının yerine geçmiştir. Özellikle gizliliğe uyması istenen yeni teşkilat (P) teşkilatında çalışmış nitelikli elemanlardan seçme yapılarak oluşturulmuştur. Bu örgütle amaçlanan, büyük ve hantal olan yapının terk edilerek (P) teşkilatının hatalarının arındırılmasıdır. Yapılanlar yeni bir örgüt oluşumundan çok, ad değiştirerek yeniden yapılandırılmaya çalışılan Genelkurmay istihbaratının etkinliğini artırmaya yöneliktir. Çünkü yeni örgüt de Askeri Polis Vazife Talimnamesi' ndeki esaslara göre çalışacaktır. Ancak yeni örgütte en yüksek rütbe yüzbaşı olarak belirlenmiştir. (P) teşkilatının eleman sayısı azaltılmış, gençlere öncelik tanınmış, gizlilik prensibi getirilmiştir. Tedkik Heyeti Amirlikleri ile Ankara hükümeti dağınıklığa da bir son vererek kendi bünyesinde çeşitli istihbarat çalışmalarını yürüten Askeri Sansür Müdüriyetleri, Matbuat ve istihbarat Müdüriyeti Umumiyesi, İzmir Hat Komiserliği gibi kuruluşları koordineli çalıştırmak arzusundadır. Ancak (P) teşkilatlarının bazı bölgelerde lağvedilmeleri emirlerine rağmen, uzun süre çalıştıkları görülmüştür. Bunu o dönemin karışık ortamı yanında, askeri yapılanmanın dağınıklığını ve bu teşkilata verilen yetki genişliğini de gözönüne alarak değerlendirmek gerekmektedir.

(P) teşkilatları ellerindeki geniş yetkilerden fedakarlık etmek istememişlerdir.

Bütün bu gelişmeler Ankara'yı mutsuz etmektedir. Arayış devam eder. Ankara, oluşturulan gizli servisleri başarılı bulmamaktadır. Gizli örgütler sürekli sorun çıkartmaktadır. Elemanlar ellerine geçirdikleri yetkileri kişisel baskı unsuru ve rant temininde kullanmaya başlamışlardır. Çalışmalarında istenen başarıya bir türlü ulaşamadıkları görülünce bunları kapatmak konusunda harekete geçilir. Eski hastalıklardan yeni yapılandırma gerçekleştirilememiştir. Bunun üzerine Tedkik Heyeti Amirlikleri teşkilatı da 22 Haziran 1922'de topyekün, bütün birimleri kapatılarak ortadan kaldırılmıştır. Ancak ortak komisyonlar olarak çalışan birimler faaliyetlerine devam etmişlerdir. Bunun gerekçesi nedir?

Bu konuda Garp Cephesi Komutanlığı'nın bağlı birliklerine yazdığı emirde şunlar belirtilmiştir:

Öncelikle teşkilatın ve personelin gizliliği kalmamıştır.

Yapmaları gereken vazifelerde istenilen seviyeye bir türlü gelinebilmiştir.

Verilen görevler tam olarak yapılamamıştır.

Bütçeden aldıkları para yüksek olmasına karşın yaptıkları işler bunun karşılığı olmamıştır. (Bu konu TBMM'de enine boyuna tartışma konusu yapılmıştır.)

(P) teşkilatı ile aynı gerekçelerle kapılan örgüt, (P) teşkilatından getirdiği hastalıkları yenememiştir.

İstihbarat örgütlerinin kapatılmasıyla ortaya çıkan boşluğu gidermek görevi orduya düşmektedir. Bu teşkilatın istihbarat dahil bütün yükümlülüklerin ordu tarafından karşılanmasına karar verildi.

ATATÜRK'Ü KİM VURACAK TI ? (Hintli Mustafa Sagir Olayı)

Tedkik Heyeti Amirlikleri'nde görev yapan nitelikli elemanlar ordu istihbarat şubelerine aktarılacak ve bunlardan da yararlanılacaktır. Ancak tanınmamalı ve gizliliğe uymaları özellikle aranılan şarttır. Bakanlıklardan görevlendirme ile teşkilatta yer alan memurlar bağlı bakanlıklara gönderilirken, diğer personel de dağıtılır.

1922'den 1926'ya kadar geçen dönem içinde istihbarat çalışmalarını Genelkurmay İstihbaratı yürütür.

Bu sırada daha önce oluşturulan ve askeri istihbaratın dışındaki sivil istihbarat grupları da çalışmalarını sürdürdüler. Bunlardan özellikle de İstanbul merkezli faaliyet gösterenlerden büyük ölçüde yararlanma devam etmiştir.

Bu grupların sayesinde Ankara'ya kadar gelen, hatta TBMM'ce kabul edilen casusluk olayları da açığa çıkmıştır. Bunlardan en ilginç olanı 1921 yılında yaşanan Hintli Mustafa Sagir olayıdır. Bu olay daha önceki sayfalarda da değinildiği gibi, Karakol örgütünün kapanmasına da yol açacaktır. 1921 yılı başlarında İstanbul'a orta boylu, yakışıklı, kırmızıca suratlı bir Hintli gelir. Adı Mustafa Sagir'dir. Çok iyi Türkçe ve İngilizce konuşur. O zamanların Tepebaşı'nda İngiliz Sarayı'nın yakınındaki meşhur Kroker Oteli'nde kalmaktadır. İstanbul'a gizli olarak geldiği söylenir. Sagir bir süre sonra İngilizce dersler vererek, odasına Mustafa Kemal, Enver ve Cemal Paşaların boy boy resimlerini asarak dikkat çeker. Şehzadebaşı'nda tuttuğu evin kapısında ise Türk ve Hint Uhuveti İslamiye Cemiyeti yazar. Anadolu'nun verdiği Milli Mücadeleyi desteklemektedir. Karakol örgütünün önde gelen bazı subaylarıyla da iyi dostluklar kurmuştur. Mustafa Kemal'e Hintli Müslümanların bir hediyesiyle, Milli Mücadele'de kullanılmak üzere bir milyon tutan para yardımını beraberinde getirdiğini söylemektedir. Kuvayı Milliyecilerle girdiği ilişkiler nedeniyle İngilizlerce tutuklanır. Ancak bunların hepsi düzmecedir. Sagir bir İngiliz casusudur.

Bunu anlamayan İstanbul gizli servisi 17 günlük esareti sonunda Sagir'i kaçıtır. Daha sonra da Karakol örgütünün yardımıyla Anadolu'ya geçirir. Hintli casus kaçışından sonra gittiği her yerde büyük bir kahraman gibi karşılanarak Ankara'ya kadar getirilir. Sagir, Çankırıkapı'da Kılıç Ali Paşa, Ankara Valisi, polis müdürü ve milletvekilleri tarafından karşılanır. Mutludur, casus olduğunun anlaşılmasının verdiği rahatlıkla yaşamının oyununu oynamaktadır.

Adnan Adıvar ile görüşür. Hatta İstanbul üzerinden İsveç kanalıyla Hindistan'a iletileceği raporlar bulunduğunu, bunun için kendisine olanak yaratılmasını ister. İstanbul'daki temsilcisi Ramiz Bey kendisine yardımcı olacaktır. Ramiz Bey ile temasını ise Karakol örgütünün gazetesi İleri'nin yazarlarından Cavit Bey sağlayacaktır.

Ankara'da Hürriyet Oteli'nin en üst katına yerleşen Sagir, kendisini Hintli Müslümanların lideri olarak tanıtır.

Sagir, Mustafa Kemal tarafından kabul edilir. Kendisine değerli bir kumaşa sarılı olan ve üzerinde "Lailahe illallah Muhammedin Resulillah" yazılı sancak-ı şerif sunduktan sonra şu konuşmayı yapar:

"Paşa hazretleri mukaddes sancağı zatı alinize Hindistan Hilafeti İslamiye Reisi, ulemai begnamdan Ebulfazl hazretleri takdim ediyor. Hint Müslümanları başlattığınız milli cihada tamamen katılıyor, madden manen elinden geleni zatı alinizden esirgemeyeceğini vaat ediyor, bendenizi bu kararı tebliğe memur ediyor ve zatı devletleri nezninde fevkalade mümessil olarak göndermiş bulunuyor."

Mustafa Kemal, Sagir'e iltifat edip kendisinin TBMM Genel Kurulu'na takdimini emreder.

TBMM, Mustafa Sagir'i büyük bir gösteri içinde alkışlarla karşılar.

Sagir hayatından memnundur. İlk raporlarını İstanbul'a geçer, bunları açık bırakmaya özen gösterir. Okunan metinlerde görünen bir şey yoktur. Otelinde kendisini ziyarete gelen din adamları, milletvekilleri, gazetecilerle görüşür üst düzey yöneticilerle sohbetlerde bulunarak günlerini geçirir.

Ancak Ankara'da Urdu dilinde bir gazete çıkarma girişiminden bahsettiği Yeni Gün gazetesinin sahibi Yunus Nadi, eline geçecek paradan etkilenip izin almak ve imtiyaz istemek için durumu Mustafa Kemal'e aktarınca, aldığı yanıt kendisini şok eder. Mustafa Kemal, Nadi'ye, "Bu adam casustur. Hakkında gizli tahkikat var. Netice alınincaya kadar bundan kimseye bahsetmeyiniz" der.

Mustafa Kemal, Sagir'e ilgisini devam ettirir, onun namına Hintli Müslümanlara telgraflar çeker. Adnan Bey ile arası iyi olan Sagir durumunu çok güçlenmiş görür ve yakalanabileceğini aklına bile getirmez. Gönderdiği metinler uzmanlarca incelenince, görünen yazıların altında görünmez mürekkeple yazılmış metinler bulunduğu ortaya çıkar.

Ancak aradan 15 gün geçip de mesajlarına yanıt gelmeyince Adnan Bey'e giderek durumu aktaran Sagir için artık oyun bitmiştir. Adnan Bey çekmecesini açıp Sagir'in şifreleri çözülmüş, okunur hale getirilmiş mektuplarını gösterir. Tutuklandığını bildirir. Şaşkın Sagir daha ağzını açmadan iki sivil polis onu alarak nezarete götürür, taşındığı evde yapılan aramada da çok sayıda evrak ile patlayıcı madde ve tabancalar, gizli dolaplarda bulunur.

10 günlük sorgusu sonunda Sagir şunları itiraf eder: "Lawrence, Osmanlı İmparatorluğu'nu altınlara dayanarak yıkmıştı. İngilizler beni de milli hükümeti tabanca ile ortadan kaldırmakla görevlendirdiler. Maksadım Mustafa Kemal Paşa'yı öldürmekti. Bununla Türklerin Kurtuluş Savaşı duracak, milli hükümet yıkılmış olacaktı. Fakat ba- şaramadım. Arkadaşlarım hiçbir şeyden haberleri olmayan iyi niyet sahibi saf insanlardır. Yalnız para için bana yardım etmişlerdir. Zira suikast planı benden başka kimse tarafından bilinmiyordu. Mustafa Kemal Paşa'yı da Afgan Kralı'nı öldürdüğüm gibi öldürecektim."

Mustafa Sagir'i Ankara'da Kütahya Milletvekili Cevdet İzrap, Elazığ Milletvekili Hüseyin, Cebelibereket Milletvekili İhsan ve Gaziantep Milletvekili Kılıç Ali Beylerden kurulu İstiklal Mahkemesi yargılar ve idamına karar verir.

SAGİR, İDAMDAN ÖNCE NE İSTEDİ?

(İstiklal Mahkemeleri)

Sagir idama giderken soğukkanlı görünmeye çalışır. Dini telkinde celladın kendisine sunduğu iri kara bir zeytin tanesini görünce şaşırır: "Nedir, Afyon topağı mı?" diye sorar. Zeytin olduğunu öğrenince istemez deyip ipe boynunu kendisi uzattır.

İdam halka açık bir şekilde Ankara çarşısında yapılır. O dönemlerin idam geleneği, bu işlerin halka açık yapılması şeklindedir. Bu gelenek Türkiye'de daha uzun yıllar devam eder.

Meydan tıklım tıklım doludur.

Sagir idam edildikten sonra, vasiyeti niteliğinde bıraktığı bir mektup İngiliz Konsolosluğuna isteği üzerine iletilir. Mektupta şunlar belirtilir:

“İngiltere hükümetinden aldığım vazifeyi sadakatle yaptım. Mahkeme sırasında her şeye rağmen İngiltere hükümetine ait hiçbir sır vermedim. İngiltere ve Hindistan İmparatorluğuna karşı olan sadakatim son dakikama kadar devam etti. Okuldaki kardeşimi İngiltere hükümetinin himaye ve şefkatine bırakıyorum.”

Sagir'i ele veren, onunla İstanbul'daki İngiliz ajanları arasındaki rapor alışverişini sağlamış olan Ferid Cavid'dir. Cavid İngilizlerle temastan önce durumu Mustafa Kemal ile İstihbarat Komisyonu Başkanı Rıza Bey'e bildirmiştir. Bu nedenle de yardımlarından dolayı idama değil, müebbet kürek cezasına çarptırılır.

Casuslar giz dolu dünyalarında zaman zaman kahraman, zaman zaman da hain olarak idam sehpalarına gitmişlerdir. Bu onların seçiminin doğasında vardır.

Türkiye Cumhuriyeti bu dönemde casusların yargılanmalarını özel kanunla kurulan İstiklal Mahkemelerinde yapmıştır.

İstiklal Mahkemeleri Kanunu şöyledi:

Madde 1: Muvazzaf ve gönüllü olarak askeri hizmete girip de kaçanlar veya her ne surette olursa olsun kaçırmaya sebebiyet verenler ve kaçanı yakalamak ve sevk etmekte ihmali bulunanlar. Kaçakları gizleyen, besleyen, giydirenler hakkında mülki ve askeri kanunlarda mevcut hükümler ve gerektiğinde öteki bütün cezai kararları bağımsız olarak hüküm altına almak ve hükümleri yerine getirmek üzere Büyük Millet Meclisi üyelerinden oluşan İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur.

Madde 2: Bu mahkemeler üç kişiden kuruludur. Büyük Millet Meclisi'nin oy çokluğu ile ve içlerinden biri kendileri tarafından da başkan seçilir.

Madde 3: İstiklal Mahkemelerinin kararları kesindir, temyiz olunamaz ve infazına bütün silahlı ve silahsız devlet kuvvetleri memurdur.

Madde 4: İstiklal Mahkemelerinin emir ve kararlarını yerine getirmeyenler veya getirmeyi ihmal edenler aynı mahkemelerce yargılanırlar.

Ek Madde: Kumandanların askeri rütbeler silsileleri arasında itaat ve inzibat sağlamaya yarayan hak ve yetkileri saklı kalmak üzere, vatanın ve hilafetin kurtarılması ve istiklali için savaşan Büyük Millet Meclisi'nin amacına aykırı olarak düşman amaç ve çıkarlarını korur yollu teşvik ve kışkırtmalarla ifşaalarda bulunan ve memleketin maddi ve manevi kuvvetlerini her ne şekilde olursa olsun sarsıp azaltmaya çalışanlar ve düşmanlar hesabına askeri ve siyasi casusluk edenlere 23 Nisan 1920 tarihli Hiyaneti Vataniye Kanunu'nun içerdiği maddelerden dolayı sanık bulunanların yargılanmaları, hükümlerin yerine getirilmesi yetkisi İstiklal Mahkemesi kurulan yerlerde bu mahkemelere verilmiştir.

Bu yasa Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara hükümetinin ne kadar sıkıştığını göstermesi açısından çok önemli bir örnektir. Binlerce insan İstiklal Mahkemelerinde yargılanmıştır ve ceza almıştır. Bir kısmı idam edilmiştir. Bir yanda düşman ve onu destekleyen İstanbul hükümeti ile padişah, diğer yanda ise casuslar ve asker kaçakları, Ankara hükümetini İstiklal Mahkemelerini kurmak zorunda bırakmıştır. Bu uygulama daha sonra yanlış ka- rarlara verildiği ve yanlış tutum takınıldığı gerekçesiyle

eleştirilere uğramıştır. İstiklal Mahkemeleri bir ara Mustafa Kemal'in muhaliflerine gözdağı verilmesi amacıyla da kullanılmıştır. Ancak bu Ulusal Kurtuluş Savaşı sonrası dönemleri kapsamaktadır.

İstiklal Mahkemelerinin asılmasına karar verdiği diğer birkaç casus ise şunlardır:

Hilafet Ordusu Subayı Saffet Nezihi (Yunan Casusu) ,Faik Paşa oğlu Tefvik Bey (İngiliz Casusu), Dişçi Ahmet İhsan Bey (İngiliz Casusu) , Karzak Süleyman Paşa (İngiliz-Yunan Casusu). Bu sırada İstiklal Mahkemelerini ve Türk istihbarat birimlerini en çok yoran gelişmeler Kürt ayaklanmalarıdır. Özellikle İngilizler tarafından parayla satın alınan, kandırılan veya kışkırtılan Kürt liderler bir Kürt-İslam devleti kurmak için peş peşe ayaklanmışlardır. Bunlara karşı en ağır cezalar uygulanmıştır.

(MAH-MEH) MİLLİ AMELE HİZMET - MİLLİ EMNİYET HİZMETLERİ

(5 OCAK 1927)

1922 ila 1926 yılları arasında istihbarat çalışmalarını aktif olarak Genelkurmay İstihbarat Dairesi'nin yürüttüğünü belirtmiştik. Bu çalışmalar sırasında diğer gruplar da onlara yardımcı olur. Bu dönemde özellikle Kafkaslar ve diğer kaybedilmiş topraklarda Teşkilat-ı Mahsusa'nın oluşturduğu birimler faaliyetlerini sürdürdüler. Bunlar Enver, Talat ve Cemal Paşalardan emirler aldılar. Buralarda Kızılordu'ya karşı önemli sabotaj ve direniş örgütlenmeleri gerçekleştirdiler. Bu nedenle her üç paşa da Kızılordu ve Ermenilerce öldürülmüştür.

Savaş sonrası günlerde de Türkiye, istihbarat örgütlerinin çok yaygın faaliyetlerinin gözlendiği bir ülkedir. Almanlar, İngilizler, Fransızlar, Sovyetler, Amerikalılar istihbarat çalışmalarında Türkiye'yi üs olarak kullanmışlardır. Almanlar ile İngilizler o dönemde Türkiye'de en iyi istihbarat ağına sahip iki ülkedir. İstihbarat değerlendirmelerinin MAH'ın başındaki Nikolai tarafından SSCB'ye aktarıldığı öne sürülmektedir. Bilgiler ayıklanarak Moskova'ya götürülür ve halen de burada bulunmaktadır. Koblenz'deki Bundesarchiv, yetkilileri Nikolai'ye ilişkin Doğu Almanya'da da bir bilginin bulunmadığını sanılmaktadır. Nikolai'nin Türkiye ile ilgili raporlarının da bulunduğu büyük arşivinin Rusya'da Sammulungen, ul. Vyborgskaja 3, 125212 Moskova, adresinde bulunan özel bir arşivde saklandığı öne sürülmektydi.

Nikolai, MAH'çıların eğitimi sırasında seçtiği elemanları Almanya'ya da götürerek burada bir eğitimden geçirmiştir. Dönerler ilk çalışmalarına Ulus'taki Efka apartmanı ile yanındaki iki sarı boyalı binada başlamışlardır.

MAH'IN KURULUŞU

Bu gelişmelerin üzerine İçişleri Bakanlığı 5 Ocak 1927 tarihli "çok gizli" ve "kişiyeye özel "bildiriminde valiliklere yeni bir teşkilatın kurulduğunu belirtip, "Ecnebi devletlerin propaganda ve istihbarat hizmetlerinin teşebbüsüne karşı hükümetin ve ordunun emniyeti için tedbir almak zarureti hasıl olmuş, bu maksada umumî merkezi Ankara'da, mıntika merkezleri memleket dahilinde olmak üzere bir Milli Emniyet Hizmeti ihdas edilmiştir" görüşünü açıklar.

Milli Emniyet Hizmeti teşkilatının kuruluşuyla ilgili olarak Genel Kurmay Başkanı Fevzi Çakmak 6 Ocak 1927 tarihli bir yazı ile şunları dile getirmiştir:

“Milli Emniyet Hizmeti Riyaseti’ne, Umumi merkezi Ankara’da ve şubeleri şimdilik İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır ve Kars olmak üzere bir Milli Emniyet Hizmeti teşkil edilmiştir. Bu şubeler doğrudan doğruya umumi merkeze merbuttur. Şimdiye kadar ordu müfettişliklerince tedvir edilen istihbarat hizmeti bedama bu teşkilat tarafından idare olunacaktır.”

Bu emirle ordu tarafından yürütülen istihbarat çalışmaları Nikolai tarafından eğitilen ve MAH (Milli Amele Hizmet) veya MEH (Milli Emniyet Hizmeti) olarak tanımlanan yeni teşkilata bırakılmaktadır. Çekirdek kadro içinde askerler ve siviller birlikte çalışmaktadırlar. İçişleri Bakanlığı’na bağlı olan kuruluş, bütçesini Başbakanlık örtülü ödeneğinden karşılar. Dönemin siyasi yapılanmasında asıl bağlı bulunan yetkili başbakandır. Çünkü en etkin kabine yetkilisi başbakandır ve sorumluluk ondadır. Bu nedenle MAH’ın Başbakanlığa bağlı olduğu da fiili bir gerçektir. Ancak doğrudan muhatap İçişleri Bakanındır. Bu dönemde MAH’ın giderleri Başbakanlık örtülü ödeneğinden karşılanmıştır.

1943 yılına kadar bu teşkilatla ilgili Başbakanlık belgelerinde herhangi bir başka kayıt yoktur. Çalışmaların yasallığını sağlayacak bir düzenleme de gözükmemektedir. Çalışanlar İçişleri Bakanlığının 2 numaralı kadro cetvelinde gözükür ve daha çok emniyet müfettişi statüsünde bulunurlar. 23 Haziran 1943’te çıkartılan 443 sayılı Başvekalet Teşkilatı Hakkında Kanun’un kadro cetvelinde bir adet Milli Emniyet Hizmetleri kadrosu görülmektedir. 1945’te yasa yapılan düzenlemeyle MAH, kadro cetvelinden yasa metnine geçer ve yine bir kişilik yasallık altında bütün teşkilat gizlenir. Gizlenen teşkilat mensuplarından asker olanlar Silahlı Kuvvetler’den, sivil olanlar ise İçişleri Bakanlığı 2. numaralı cetvelinde polis müfettişi veya uzmanı gibi kadroların karşılığında gösterilip, buradan maaş alırlar. Yani bunların paraları İçişleri Bakanlığınca ödenir. Ancak görevli gelenlerin maaş ve diğer parasal olanakları o kurumların bütçelerinden karşılanır. 1945’te yasalarımızda Başbakanlık Müsteşarına eş derecede maaşa sahip bir adet Milli Emniyet Hizmetleri Reisi kadrosu görülmektedir. Milli Emniyet Hizmetleri’yle ilgili yasal düzenleme çok sonraları 6 Temmuz 1965’te yapılır. Çıkarılan 644 sayılı yasayla ad da değiştirilir ve MAH’tan MİT’e geçilerek; Milli İstihbarat Teşkilatı oluşturulur. 1926-1927 yılları arasında oluşan yeni teşkilat 1965’e kadar uzanan zaman diliminde çok önemli çalışmalar yapmış, büyük tartışmaların odağında yer almıştır.

Nikolai tarafından bir başkan, 13 yönetici personel ve dört şube şeklinde örgütlenen MAH’ın örgüt şeması, başkan ve altında sıralanan şubelerden oluşmaktadır. Bu şubeler şöyle sıralanır:

İstihbarat (Espiyonaj) Müdafaa Karşı Espoyanaj Propaganda

Teknik işler

Teşkilatın A şubesi milli savunma kadrosundan askerlerce, B şubesi Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı personelinden, C şubesi Dışişleri Bakanlığı personelinde, D şubesi ise asker ve sivil kişilerden karşılanmıştır. C şubesi sonradan kapatılmıştır.

MAH, yurtdışında ilk olarak Viyana (kuzey), Tahran (doğu), Kahire (güney) olmak üzere üç büroyla çalışmaya başlamıştır. Daha sonra bu bürolar ekonomik gerekçelerle kapatılmıştır.

MAH İkinci Dünya Savaşı’na doğru giden dünyada en sıcak günlerde hizmet vermiştir.

İtalya’nın faşist lideri Mussolini ve desteğini aldığı Hitler Almanyası’nın Balkanlar’a ve özellikle Türkiye’ye yönelik niyetleri MAH tarafından ulaştırılan istihbaratlarla açığa çıkartılır. Mussolini’nin Türkiye’ye karşı çıkışlar yaptığı sırada Atatürk, “Mussollini ve Hitler birleşerek en geç dört-beş yıl

içinde ikinci Dünya Savaşı'na sebep olacaklardır" derken, MAH kendisine hem İtalyanların, hem de Almanların Türkiye'ye yönelik gizli askeri planlarını sunmuştur.

ALMAN CASUSLARI

Türkiye, topraklarında cirit atan bu teşkilatlarla ve Batılı güçlerin diplomatlarıyla boğuşmaya çalışırken, kendisine uzanan Sovyet-Alman tehditlerine de, yine çok dengeli karşılıklar vermiştir. Öncelikle Sovyetler'e yönelik Fransız ve İngiliz operasyonlarına topraklarından üs olanağı sağlamıştır. Fransız uçakları Türkiye'nin izniyle Bakü petrol tesislerinin fotoğraflarını çekerek Almanların buradan sağladığı yakıt ile ilgili birinci elden belgeler toplanmıştır. İstanbul'daki Nazi yanlısı "Toton Kulüp" basılmış, burada toplanan Alman casuslara gözdağı verilmiştir. Önemli tesislerle ilgili sabotajların kokusu da bu baskında alınmıştır. Bunun üzerine İstanbul'da tersaneler ve fabrikalarda görev yapan yüzlerce Alman teknisyenin işine son verilmiştir. Önemli savunma mevzilerinin haritasını çizen iki Bulgar ajanı da ele geçirilerek sınır dışı edilmişlerdir. 1940 Nisanında bir Alman, donanma tesislerinin filmlerini çekerken yakalanır. Casusun eşini izleyen MAH, kocasının yakalanmasından hemen sonra Alman arkeolog Hans Hennig Osten ile temas kurduğunu, sonra da zehir içerek öldüğünü saptar. MAH arkeoloğu da uzun süre sorgular ve askeri mahkemeye sevk eder. Mahkeme Osten'e 12 yıl hapis cezası verir. Osten Alman operasyonlarının İstanbul'daki yürütücü şefidir. Cezanın ardından Alman casus sınır dışı edilir. Aslında MAH o dönem hükümetin de karan çerçevesinde Almanlar ile müttefiklerin birbirlerine karşı mücadelelerini sessizce izlemektedir. Türkiye ile ilgili faaliyetlere bulaşmayanlara müdahale edilmemektedir.

Wilhelm Canaris, Alman askeri gizli servisi Abwehr'in 1934'te şefi olmuştur. Onun zamanında örgüt eleman bakımından dev boyutlara ulaşır. Canaris, İstanbul'a Yüzbaşı Paul Leverkuehn'i yeni temsilci olarak atar.

Leverkuehn, İstanbul'da yoktan dev bir Alman ajan ordusu yaratır. MAH bunlardan Türkiye ile ilgili olaylara bulaştığını saptadıklarını derhal sınır dışı eder. Almanların casusluk merkezi Bulgaristan'dır.

O dönemde bütün gizli servislerin pavyonlarda çalışan kızlardan kurulu ekipleri bulunur. Gizli servislerin Türkiye'deki en önemli yardımcıları bir kısmını ele geçirdikleri Rumlar, Ermeniler ile Yahudiler'dir. Onlar halkla kaynaşmış ve Türk vatandaşı kimlikleriyle rahatlıkla her işte kullanılmaktadırlar. Türkiye İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanlarla ilişkilerde çok dengeli bir yaklaşımı elden hiç bırakmamıştır. Çünkü Almanlar Osmanlı'nın son döneminde, Cumhuriyet'in ilk yıllarında danışmanları, askerleri ve teknik adamlarıyla Türkiye'nin bütün hassas noktalarını bilecek kadar uzun zaman Anadolu'da kalmışlardır. Savaşın ikinci yarısında da Türkiye üzerindeki toprak taleplerini hiç saklamayan ve zaman zaman saldırganlaşan Sovyetler'e karşı saldırıya geçmişlerdir. Bu nedenle onların da daha sonra Sovyetlere karşı yapacakları bazı istihbari çalışmalara olanak yaratılmıştır. Ancak kontrol hep elde tutulmaya çalışılmıştır. Almanlara, İkinci Dünya Savaşı sırasında yapılan yardımların başında silah ve eleman geçişlerinin kolaylaştırılması ile bazı sabotaj eylemlerinin gerçekleştirilmesi gelir. Bu sabotaj eylemleri genellikle İngilizlere ve Fransızlara karşı Türk topraklarının dışında gerçekleştirilir. Türkiye savaş sırasında takındığı kurnaz, bağlantısız ve bağımsız tutumu çıkarlarını göz önünde tutarak zaman zaman bozmaktadır. Ancak ana amaç Türkiye'nin menfaatleridir. Alman gizli servisi Türkiye'de olağanüstü faal durumdadır. Balkanlar'da Almanların yığınakları vardır. Bulgaristan, Almanların Türkiye'ye karşı yürüttükleri casusluk hareketinin üssü olmuştur. Türkiye bunun karşısına 37 tümen askeriyle sınır güvenliği için dikilmiştir. İç istihbarat ağıyla da casusluğa karşı durmaya çabalamaktadır. Türkiye ile Almanya arasında 18 Haziran 1941 yılında

imzalanan zoraki ve denge hesaplarına dayanan dostluk ve işbirliği anlaşması, gizli servisleri de birbirine bazı konularda yakınlaştırmıştır. Almanlar bundan yararlanarak "Zeplin Harekatı" adı ile Urallara ve Güney Sovyetlere ajanlarının sızdırılması işini hallederler. Türkiye o dönemde kendisinden toprak talepleri bulunan Sovyetler'e karşı Almanlara yardımcı olmaktadır. Almanlar, Türkiye'nin beklenmedik bu yardımları karşısında olağanüstü casus sızdırma başarıları elde etmişlerdir. Ancak Zeplin harekatı ile Türkiye üzerinden Sovyetler'e sızan bir grubun ele geçirilmesi ve Sovyetler'in bunu Ankara nezdinde protestosu, Türkiye'yi daha dikkatli olmaya itmıştır. Bunun üzerine Zeplin harekatı bitirilir. Ancak gizli servisler arasındaki temaslar savaş boyunca da devam eder.

Almanların özellikle Ortadoğu politikalarında elden çıkarmamaya gayret gösterdikleri ve çok yoğun casusluk faaliyetinde buldukları İran'da Türkiye'ye yönelik pek çok olay gelişmektedir. Berlin'in İran'daki gizli faaliyetleri ve buradaki destekleri İngiliz ve Sovyetler'i 1941'de İran'ı işgal senaryoları üretecek kadar çok etkilemiştir. İngilizlerin Ortadoğu'daki iler-lemeleri sonucu bölgede sıkışan Alman ve onların destekçisi Araplar kaçacak tek ülke olarak Türkiye'ye sığınmışlar ve faaliyetlerini İstanbul'dan devam ettirmişlerdir. Almanlar bu dönemde Türkiye'deki yeni savunma alanlarını saptamak için denizden küçük teknelerle Karadeniz kıyılarından sızma girişimlerinde bulunmuşlar, ama bunda başarılı olamamışlardır. Almanların asıl başarılı oldukları casus uçuşlarıdır. Bulgaristan'dan havalanan casus uçaklar Türkiye, Suriye ve Sovyetler'in savunma hatlarına ilişkin geniş bilgiler içeren fotoğraflar çekmeyi başarmışlardır. Bu yıllar savaş teknolojisiyle birlikte casusluk amacıyla kullanılan araçların da son derece geliştiği dönemlerdir.

Türkiye bu dönemde Alman işgalinden kaçan pek çok kişinin ev sahibi konumuna düşmüştür. Bunların arasında büyük bir çoğunluk da, casusluk faaliyetine yönelebilecek olanlar veya casuslardır. Hele Almanların dostluk ve saldırmazlık anlaşması imzaladıkları Sovyetler'e saldırmaları üzerine bu göç trafiği giderek artar. Türkiye bunu önlemek için parası İngilizlerce verilen bir küçük büro oluşturur. Bu büronun masrafları İngilizlerce karşılanır ve amaç Türkiye'ye girip çıkan herkesin fotoğraflı bir şekilde izlenmesidir. Bu sırada Türkiye'de dünya çapında yankılar uyandıracak pek çok casusluk olayı yaşanır.

CASUS ÇİÇERO OLAYI

Yakın tarihimizde unutulmayacak casusluk olaylarından biri de Çiçero olayıdır. Çiçero takma adlı ajan Elyasa Bazna, İngiltere'nin Ankara Büyükelçisi Sir Hugh Knatchbull Hughessen'in oda hizmetçisidir. Dönemin İngiliz Dışişleri Bakanı'nın yakını da olan büyükelçiye, dünyanın önemli olaylarıyla ilgili bütün bilgiler gizli şifrelerle geçilmektedir. Elçi bunları okuyup Türkiye'nin savaşa dahil olması konusundaki yöntemini belir-lemektedir. Ancak elçinin kötü bir huyu vardır; belgeleri evine götürüp odasında okumayı yeğlemektedir. İşte bu sırada Elyesa Bazna devreye girip belgelerin fotoğraflarını almaktadır. Bu fotoğrafları daha sonra Almanlara 23 bin sterlin karşısında satan Bazna, Almanlardan asrın casusluğu karşısında, sahte para alarak, hayatının da kazığını yiyecektir.

31 Ekim 1943 yılından itibaren Almanlara verilmeye başlayan belgeler arasında, Hitlere karşı en büyük darbenin indirileceği Normandiya Çıkarması'nın gizli planları da bulunmaktadır. Planlar o kadar mükemmeldir ki, Hitler bunların düzmece olduğunu sanarak büyük bir hata yapacaktır. Çiçero olarak adlandırılan Bazna, İngilizlerden öylesine önemli belgelerin fotoğraflarını alarak Almanlara satmıştır ki, Almanlar dahi şaşırılmışlardır. Trakya'ya müttefik güçlerin radarlarının yerleştirilerek Romanya'daki petrol sahasına uçakların ulaşımının sağlanması ile Roosevelt, Churchill ve İnönü arasındaki görüşmelerin tutanakları Bazna yoluyla Almanlara geçmiştir. Almanların, Ankara Büyükelçiliği'ne Nisan 1939'da atanan ve Birinci Dünya Savaşı sırasında da Osmanlı ordusunda çarpışırken 1918'de

esir düşen, dolayısıyla da Türkleri çok iyi tanıyan Von Papen, ihtiyatı bir kenara bırakarak bu bilgileri edindiklerini Türk Dışişleri Bakanı Menemencioğlu'nun yüzüne söylemiştir. Menemencioğlu, durumu İngilizlere iletir. Ancak casus bulunamaz. Belge akışı da bir süre daha devam eder. Kosava doğumlu bir Arnavut olan Çiçero kod adlı İlyas Bazna'ya Almanlar'ın verdiği İngiliz Sterlinlerin büyük kısmı sahte idi.

ÇİÇERO ASLINDA MAH'A ÇALIŞIYORDU!

Von Papen'in anlattıklarından epeyce bir istihbari ders çıkarmak mümkün olsa gerek. Hele savaş yıllarındaki istihbarat çalışmaları konusunda anlatılanlarda çok şey bulunuyor. Çiçero'nun kim olduğu ve kimlerle çalıştığı konusunda şüpheler çoktur. Ancak savaş sonrasında Bazna, Ankara, İstanbul ve Almanya arasında gidip gelmiştir. Derdi yoksulluğunu gidermek ve Almanların kendisine attığı sahte para kazığını temizlemektir. Bu para bulma çabaları sırasında Çiçero olayıyla ilgili olarak ünlü Amerikalı yönetmen Joseph Mankiewicz de "Beş Parmak" adlı bir filmin çekimi için Ankara'ya gelir. Bazna zor durumdadır. Rejisöre adeta bir sülük gibi yapışır. Para koparmaya çalışır. Kurtulamayacağını anlayan Mankievitz bir gün Bazna tarafından Ankara Palas ta sıkıştırılınca, bir Amerikalı gazeteci aracılığıyla polisi arayıp Bazna'yı ihbar eder. Olay yerine gelen polisler Bazna'yı önce tutuklasalar da, sonra gösterdiği kimliği okuyunca serbest bırakırlar. Bazna, kimliğine göre Ankara Emniyeti'nde tercüman olarak çalışmaktadır.

Bazna aslında Türk gizli servisi MAH hesabına da çalışan bir, çok taraflı ajandır, ispiyoncudur. Bazna'nın verdiği bilgiler Almanlara MAH'ın kontrolünden geçtikten sonra ulaşmaktadır. Bazna'nın ipleri Türk istihbarat servisinin elindedir.

Bu konuda SS Generali Schellen de anılarında Bazna'nın arkasında Türk gizli servisinin bulunabileceği kuşkusunu dile getirmiştir. Çünkü Bazna'nın getirdiği bazı belgelerin fotoğraflarında parmak izlerine rastlanmıştır. Alman gizli servisi incelemelerinde Bazna'nın belgelerden tek başına bu fotoğrafları çekemeyeceğini anlamış, ancak kiminle işbirliği yaptığını o dönemde ortaya çıkartamamıştır.

Casusluğun karmaşık ve güven duygusundan yoksun yapısı, bilginin sadece alınmakla kalmayıp iyi ve zamanında değerlendirilmesi gibi ilkeler, Almanya'nın bu olayda yanlış değerlendirmeler yapmasının nedeni olmuştur. Gizli servislerdeki iç çekişmeler, yalanlar, sahtecilikle geçimini sağlayan insanlar, bu dünyanın görünmez ama etkili yüzü olmuşlardır. Hitler kontrolü elden kaçırdıkça zayıflamış ve bunları düşünmemiştir. Von Papen'in dediği gibi, o iyi haberlerin adamıdır artık. Oysa casusluk olayında sezgi iyi bir şeydir, ama ondan önce istihbarat kuralları gelir. Hitler önceleri sezgileriyle durumu idare eder, ama kuralları unutunca Almanya tarihindeki en büyük yenilgisini ve acıyı tadar. Ona savaşı kaybettiren karşısındaki gizli servislerin iyi çalışmaları kadar, kendisinin ve gizli servisinin zaafıdır.

Türkiye'de bu zaafardan elinden geldiğince yararlanmaya çaba göstermiştir. Bu konuda bir yazılı belgeye ulaşamamamıza karşın Alman kaynaklarındaki şüpheler de bu iddiayı doğrular nitelikte olduğu ileri sürülmektedir. Hele Bazna'ya verilen "Emniyet Tercümanı Kartı" olaya bu açıdan haklılık kazandırmaktadır. Bir yoruma göre de Bazna, Türkiye'nin Almanlara sunduğu bir can simididir.

Ancak Almanlar bunu anlayamamıştır. Bunda istihbaratın güçlüğü ve kendi içindeki o karmaşık güvenlik yapısının paronayaya varan irdelemeleri etkili olmuştur. Bazna Türkiye'de ekonomik açıdan düştüğü kötü durumu kurtarmak amacıyla gittiği Almanya'da, yalan yanlış senaryolarla ürettiği anılarını düşük bir para karşılığında bir yayınevine sattıktan sonra, büyük bir sefalet içinde 1970

yılında ölmüştür. İngiliz Büyükelçi Sir Hughe Knatchbull Hugessen, Çiçero olayıyla örselenen meslek yaşamı- na, olayın ardından Belçika’da kısa süre büyükelçilik yaptıktan sonra son vermiştir.

“Biz Büyük Türk Milleti’nin Hizmetkarıyız.”

MİT MÜSTEŞARLIĞI

MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI – MİT

(6 TEMMUZ 1965)

MAH, 6 Temmuz 1965 tarihinde çıkartılan 644 sayılı yasa ile artık yeraltı örgütü olmaktan çıkıp, bir haber alma teşkilatı haline dönüşür. Yasal düzenleme istihbarat çalışmalarına çok şey kazandırmıştır.

Yasa, içişleri Bakanlığı 2 numaralı cetvelinde emniyet müfettişi veya uzmanı kadrosunda bulunan bütün MAH elemanlarını, MİT bünyesine geçirdiği gibi, Türkiye’de bu alandaki ilk örneği de oluşturur. MİT’in bu-

günkü ana yapısını ortaya koyan düzenleme, bu yasaya ve 1983-1995 yıllarında gerçekleştirilen düzenlemeye dayanılarak yapılmıştır. MİT müsteşarlığı makamı da bu yasayla ilk kez oluşturulmuştur. Yasaya göre MİT müsteşarı, Milli Güvenlik Kurulu’nun görüşü, Başbakan’ın oluru, Cumhurbaşkanı’nın onaması ile göreve getirilir. MİT personeli diye, teşkilatta çalışan ve yasalarla belirlenen sınırlar içinde yazılı ödevleri yerine getiren kimselere denir.

(Ancak Cumhurbaşkanlığı Başkanlık sisteminin yürürlüğe girmesi ve 15 Temmuz 2016 daki FETO kalkışmasından sonra MİT Müsteşarlığı MİT Başkanlığı’na dönüşerek yeniden yapılandırılmıştır.)

Yasanın bütününe göre MİT’in görevi :

“Devletin milli güvenlik politikası ile ilgili planların hazırlanmasında esas olacak askeri, siyasi, ticari, iktisadi, mali, sınai, ilmi, teknik, biyografik, psikolojik ve milli güvenlikle ilgili istihbaratı devlet çapında toplamak Başbakan, Milli Güvenlik Kurulu’na ve gerekli resmi makamlara ulaştırmak, yaymak, istihbarat ile uğraşan bütün daire ve kurumlar arasında ko- ordinasyon sağlamak, psikolojik savunma icaplarını yapmak ve istihbarata karşı koymak” olarak belirlenmiştir.

1983 yılında değiştirilen 644 sayılı yasanın yerine 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu getirilmiştir. Bu yasanın 4. maddesinde Milli İstihbarat Teşkilatı’nın görevleri olarak şunlar sayılmıştır:

Türkiye Cumhuriyeti’nin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında milli güvenlik istihbaratını devlet çapında oluşturmak ve bu

istihbaratı Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak,

Devletin milli güvenlik siyaseti ile ilgili planlarının hazırlanması ve yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile ilgili bakanlıkların istihbarat istek ve ihtiyaçlarını karşılamak,

Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi için Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakan'a tekliflerde bulunmak,

Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat ve istihbarata karşı koyma faaliyetlerine teknik konularda müşavirlik yapmak ve koordinasyonun sağlanmasında yardımcı olmak,

Genel Kurmay Başkanlığı'nca Silahlı Kuvvetler için lüzum görülecek haber ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığı'na ulaştırmak, Milli Güvenlik Kurulu'ndan belirlenecek diğer görevleri yapmak, istihbarata karşı koymaktır.

Ama bu isteklere karşın gerekli yapının sağlıklı ve güvenilir bir şekilde oluşturulmasına olanak da yaratılmamıştır. Bütçesi küçük ve siyasi beklentisi bol bir kuruluş haline dönüştürülen MİT, bunun acısını çokça çekmiştir. MİT, istihbarat için yaşamsal önemdeki ve olmazsa olmaz kurallardan biri olan istihbaratın koordinasyonunda dahi, diğer kuruluşlara ve özellikle askeri yapıya söz geçirememiştir. Yasada devlet düzeyinde iç istihbarat uy gulamaları da kendisine bırakılmasına karşın MİT, bu alanda hep tartışmaların göbeğinde bulunmuş ve diğer kuruluşların istihbarat birimlerinin ateşi altında kalmıştır. İç istihbarat konusunda MİT'in düzenlediği raporların yarattığı fırtınalar sonunda, hep MİT eleştirilmiştir. Çünkü bu alan rant ve çıkar açısından karanlık odakların politika ve bürokrasiyle kol kola gezdiği yollardır.

Örneğin kamuoyuna "MİT raporu skandalı" olarak yansıyan olay, buna en iyi örnektir. 1987 yılında siyasi baskıların da yazılmasında etkili olduğu raporun içinde yer alan adlar ve ithaf edilen suçlamalar o denli büyüktür ki, sistem kendini korumak için MİT'i kurban vermiştir. Rapordaki suçlamalar ve suçlananlar hakkında bir işlem yapılmamıştır.

MODERN MİT

Devlet düzeyinde istihbarat yapmak yükümlülüğüne sahip olan MİT, yeni düzenlemede de öncelikle yasasından kaynaklanan ağırlığını ve bağlarını korumaktadır. Bunlar Cumhurbaşkanı, Başbakan (Parlamentel sistem dönemi), Milli Güvenlik Kurulu ve Genel Sekreteri, Genelkurmay Başkanı olarak sıralanmaktadır. MİT bu yapıya bilgi aktarmak zorundadır. Kurum başbakana bağlı olarak çalışmaktadır. (Günümüzdeki düzenleme ile MİT Başkanlığı Cumhurbaşkanı'na bağlanmıştır.) Bu yasasından kaynaklanan bir zorunluluktur. O dönemde yeniden yapılandırılan iç düzenleme ise şöyledir:

Müsteşar (Başkan) en etkili ve tek söz sahibi konumundadır. Bu konumla yetki ve sorumluluk sınırları iyiden iyiye belirgin duruma getirilmiştir. MİT Başkanı'nın altında ve ona bağlı hizmet veren bu yeni yapılanmada ise; İstihbarat Başkanlığı, Operasyon Başkanlığı, Psikolojik İstihbarat Başkanlığı, Elektronik Teknik İstihbarat Başkanlığı, Bilgi Sistemleri Başkanlığı, İdari İşler Başkanlığı, Personel Başkanlığı, Eğitim Başkanlığı yer almaktadır.

Yeni yapılanmada eskisinden farklılaştırılan şey, istihbarata bir bütün olarak bakılması konusudur. MİT yapılanmasında istihbaratı iç ve dış olarak tasnif etmemekte ve bunları kendi alt dallarına ayırmamaktadır. Bu amaçla oluşturulan İstihbarat Başkanlığı: Tehditler, Kontraespionaj ve Stratejik İstihbarat olarak kendi içinde yapılandırılmış durumdadır. Bu ünite istihbaratı hangi alandan gelirse gelsin toplayacak ve değerlendirecek, koordinasyon çalışması için stratejik istihbarat birimine aktaracak, bilginin olgunlaştırılarak alıcıya sunulması bu birim tarafından gerçekleştirilecektir. İstihbarat Başkanlığı bir nevi MİT içindeki bilgi havuzu haline getirilmiştir.

Yeni oluşturulan Operasyon Başkanlığı ise şimdilik yurtdışı istihbarat çalışmalarını görevlendirilmiş bulunuyor.

Bu birimlerin altında da yine 13 ildeki bölge başkanlıkları yer almaktadır.

Ayrıca 1995 yılı içinde gerçekleştirilen yeni bir uygulamayla MİT binalarının korunmasında askerlerin rolü giderek azaltılmaktadır. MİT binalarının korunması için içeride özel bir koruma birimi oluşturulmuş durumdadır. Bu birim Genelkurmay ile yapılan protokole bağlı olarak zaman içinde askerlerin boşalttığı yerlerde koruma işini üstlenmektedir. Bu birimin korumayı tamamen ele almasının Genelkurmayla yapılan görüşmelerin sonucuna bağlı olacağı kaydedilmektedir. Söz konusu özel birim, FETÖ'cülerin 15 Temmuz 2016'daki helikopterlerle düzenledikleri saldırılara karşılık vererek, saldırganları püskürtmeyi başarmıştır.

MİT içinde belki en temel sorun eğitim konusunda ne gerekli altyapı yatırımlarının, ne de akademik gelişimin yeterince olmamasıdır. MİT üniversiteler, bağımsız bilgi üretecek ve üreten kuruluşlar, uzmanlar ile ilişkide sıkıntısı olan bir kuruluştur. Kendi içindeki eğitim koşullarının da yetersiz olduğu öne sürülmekteydi. Günümüzde ise konusunda üst düzey bilgiye sahip gençler teşkilata kazandırılmaktadır.

MİT - PSİKOLOJİK İSTİHBARAT BAŞKANLIĞI

Psikolojik İstihbarat Başkanlığı, yurt içinden ve dışından ülke ve milletin bütünlüğüne, devletin bağımsızlığına ve güvenliğine, anayasal düzene ve milli gücü meydana getiren bütün unsurlara yönelik mevcut ya da muhtemel yıkıcı psikolojik faaliyetler hakkında psikolojik istihbaratı oluşturmak ve bu tür faaliyetlere karşı koymakla görevlidir.

Bu amaçla, psikolojik istihbarat ve hareket faaliyetlerinde bulunur. İstihbarat üretiminde çeşitli kaynaklardan yararlanır. Bu alanda faaliyet gösteren tüm istihbarat kuruluşlarında kaynak dağılımının, kapalı kaynaklar için yüzde 10, elektronik ve teknik kaynaklar için yüzde 5, açık ve yarı açık kaynaklar için ise yüzde 85 olduğu kabul edilir. Çünkü teknoloji kullanımı ve kitle iletişim

araçlarının yaygınlaşması günümüzde bilgiyi küreselleştirmiştir. Buna bağlı olarak da, açık ve yarı açık kaynaklarda yer alan bilgilere ulaşım daha kolay, daha ucuz, daha güvenli ve kontrolü mümkün hale gelmiştir.

Milli İstihbarat Teşkilatı da istihbarat üretiminde bu kaynaklara yönelmiştir. İşte, yurt içindeki ve dışındaki açık ve yarı açık süreli yayınlardan, basılı kaynaklar ile haber ajanslarından, televizyon kanallarından ve internet vasatından bilgiler derleyerek Teşkilat'ın kullanımına sunmak da Psikolojik İstihbarat Başkanlığı'nın görevleri arasındadır.

Günümüzde teknoloji baş döndürücü bir hızla gelişmekte ve buna paralel olarak teknik imkanlardan da yaşamın her alanında en üst düzeyde yararlanılmaktadır.

Teknoloji dünyayı adeta küçültmüş, denizlerin binlerce metre altından geçen kablolarla, gökyüzünde çeşitli yörüngelere oturtulmuş uydularla elektronik bir kafesin içine almıştır.

Elektronik ve tekniği yaşamımızda her geçen gün daha fazla pay sahibi olduğu gerçeği, tüm ülkelerde istihbarat kuruluşlarını bu imkanları değerlendirmeye yöneltmiş, gelişen teknolojinin ve elektronik ürünleri, haber toplama alanında da kullanılmaya başlanmıştır.

Türkiye'de 1949 yılında başlatılan elektronik istihbarat çalışmaları, günümüzde MİT'in önemli birimlerinden Elektronik ve Teknik İstihbarat Başkanlığı'nın oluşturduğu çağdaş ve güçlü bir yapı ile, tüm ülke sathında sürdürülmektedir.

Türkçe'de karşılığı elektronik istihbarat ve sinyal istihbaratı olan, İngilizce'deki karşılıklarının kısaltılmışı ile "elint" ve "sıgint" şeklinde ifade edilen faaliyetlerin yanısıra, şifreli haberleşmelerin sağlanması, şifrelerin çözülmesi gibi çalışmalar da bu Başkanlığın görevleri arasındadır.

Başkanlık, yasa ile verilen görev ve sorumluluk çerçevesinde, milli bütünlüğümüze yönelik tüm elektronik ve teknik saldırılara öncelikle karşı koyma ve gerektiğinde karşılık verme faaliyetini başarı ile yürütmektedir.

MİT - OPERASYON BAŞKANLIĞI

İstihbarat Çarkı'nı anlatırken sözünü ettiğimiz istihbarat ihtiyaçlarının tesbiti işlemi İstihbarat Başkanlığı'nca yapılıp bu ihtiyaçların operasyon birimlerine iletilmesi ile birlikte, Çark'ı döndüren bir başka ünite, Operasyon Başkanlığı devreye girer.

Kısaca ifade etmek gerekirse, Operasyon Başkanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı'nın yurt içinde ve dışında kapalı kaynaklardan haber toplama birimidir. Bir başka deyişle, Operasyon Başkanlığı, ağırlığı yurtdışında olmak üzere, kapalı kaynaklar vasıtasıyla istihbarat operasyonlar düzenleme ünitesidir.

Toplanacak haberlerin çerçevesini, 'genel olarak devletimizin milli politikaları doğrultusunda' diye tanımlamak mümkündür. Ancak, özellikle son 15-20 yıldır dünya siyaseti ve ekonomisinde yaşanan gelişmeler, teröre yönelik ya da ideolojik amaçlı silah, uyuşturucu, karapara, kitle imha silahları kaçakçılığı gibi ulusal veya uluslararası niteliği olan, kişisel ya da organize suç türlerinde yaygınlaşmaya yol açmıştır. Operasyon Başkanlığı, bu konularla ilgili haberleri de toplamaktadır ve yasa uyarınca bu çerçeve, Türkiye Cumhuriyeti nin anayasal düzenine yönelik her türlü yıkıcı bölücü unsurların yurt içi ve dışındaki organizasyonu, finans kaynakları, eylemleri ve faaliyetleri şeklinde çizilebilir. Operasyon Başkanlığının görevini haber toplamaya yönelik operasyonlar düzenlemek ve toplanacak haberlerin çerçevesini de genel olarak devletimizin milli politikaları olarak çizince, sadece iç tehditler değil, dış tehditlerde gündeme gelir. Dolayısıyla, Operasyon Başkanlığı, Türkiye Cumhuriyeti için "hedef" olabilecek devletlerin gücü, imkan ve kabiliyetleri, kuvvetli ve zayıf tarafları, muhtemel hareket tarzları ve Türkiye'ye yönelik etkileri gibi konularda da haber toplamaya yönelik operasyonlar düzenler.

Unutulmamalıdır ki, Türkiye'nin olduğu gibi her devletin bir istihbarat kuruluşu vardır.

Nasıl Milli İstihbarat Teşkilatı "hedef" olabilecek ülkelerin durumlarına ilişkin haber topluyorsa, diğer devletlerin de Türkiye hakkında benzer konularda haber toplamaya çalışması çok doğaldır.

Operasyon Başkanlığı'nın bir diğer görevi de, yabancı devletlere ait istihbarat kuruluşlarının Türkiye'deki haber toplama, bazı kişi ya da grupları yönlendirme gibi faaliyetlerine engel olmaktır. Yani, yabancıların Türkiye hakkında istihbarat yapmalarına karşı koymadır. Bu amaçla, yabancı devletlere ait istihbarat kuruluşlarının Türkiye'deki çalışma yöntemlerine, imkan ve kabiliyetlerine, hedeflerine ilişkin haber toplar, bunları değerlendirir ve sonuçta bu tür faaliyetleri açığa çıkan zararsız hale getirme, önleme çalışmaları yürütür.

Milli İstihbarat Teşkilatı'nın son yıllarda gerçekleştirdiği çok önemli çalışmaları hatırlatacak olursak ; 15 Temmuz 2016 kalkışmasını önceden haber almak suretiyle, önlenmiş oluşundaki kalkışını, üst düzey terör örgütü üye ve yöneticilerinin etkisiz hale getirilmesi, Suriye'ye düzenlenen askeri operasyonlardaki istihbaratları ve gerek yurt içinde, gerekse yurt dışındaki FETO üyelerinin yakalanmaları, önemsenecek faaliyetlerdir. Türk istihbaratı, Güneydoğu'daki hendek çatışmaları sırasında, bölgede 120 yabancı vakıf faaliyette bulunduğunu da tesbit etmişti. Bu bağlamda, özellikle 2020 yılında, yurtdışında barınan PKK'nın üst düzey bir çok yöneticisi MİT'in başarılı çalışmaları neticesinde etkisiz hale getirilmiştir.

MİT MÜSTEŞARLIĞI (BAŞKANLIĞI) TEŞKİLAT YAPILANMASI

Milli İstihbarat Teşkilatı'nın resmi web sitesinde açıklandığı üzere, teşkilatın kuruluş şekli ve amacı ile son yapılanması şu şekildedir ;

“ Milli İstihbarat Teşkilatı 6 Temmuz 1965 tarih ve 644 sayılı Milli İstihbarat Teşkilatı kanunuyla “ Başbakanlığa” bağlı olarak kurulmuştur. 18 yılı aşkın yürürlükte kalan bu yasa, uygulamada ortaya çıkan aksaklıkların giderilmesi amacıyla yürütülen çalışmalar sonucunda yerini, 1 Ocak 1984 tarihinden itibaren 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununa bırakmış, 2017 yılında ise aynı kanunda yapılan değişiklikle beraber Milli İstihbarat Teşkilatı Cumhurbaşkanlığına bağlanmıştır.

2937 sayılı Yasa’da teşkilatın kuruluşu ve ana görevleri genel hatlarıyla belirlenmiş ; birimlerin sayısı, adları, ayrıntılı görevleri ve iç örgütlenme ile ilgili diğer hususlar Cumhurbaşkanının onaylayacağı gizli yönetmenliklere bırakılmak suretiyle, hem gizlilik sağlanmış hem de değişen koşullarda hızlı hareket edebilme olonağına kavuşulmuştur.”

MİT’in yeni yapılanmasındaki başkanlıklar ise şu şekilde sıralanmaktadır;

Stratejik Analiz Başkanlığı

İstihbarata Karşı Koyma Başkanlığı

Dış Operasyonlar Başkanlığı

Güvenlik İstihbarat Başkanlığı

Elektronik ve Teknik İstihbarat Başkanlığı

Sinyal İstihbarat Başkanlığı

MİT YÖNETİCİLERİ VE GÖREV YILLARI

Milli Emniyet Hizmeti Reisleri:

Şükrü Ali Ögel (Asker) 06.01.1927 - 31.07.1941

Naci Perkel (Asker) 01.08.1941 - 03.09.1953

Behçet Türkmen (Asker) 03.09.1953 - 27.03.1957

Emin Çobanoğlu (Vekil Asker) 27.03.1957 - 21.11.1957

Hüseyin Avni Göktürk (Sivil) 21.11.1957 - 21.07.1959

Ahmet Salih Korur (Vekil-Sivil) 21.07.1959 –

Celalettin Tefvik Karasapan (Sivil) 02.10.1959 -

Ziya Selışık (I.Gelişi-Asker) 01.06.1960 - 17.01.1961

Ziya Selışık (2.Gelişi-Asker) 29.08.1964 - 13.07.1965

Naci Aşkun (Sivil) 17.01.1961 - 18.08.1962

Fuat Doğu (Asker) 01.09.1962 - 25.08.1964

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarları:

Avni Kantan (Vekil Asker) 14.07.1965 - 07.04.1966

Fuat Doğu (Asker) 02.03.1966 - 23.07.1971

Nurettin Ersin (Asker) 02.08.1971 - 25.07.1973

Bülent Türker (Vekil Asker) 26.07.1973 - 27.02.1974

Bülent Türker (2.Gelişi Asker) 26.09.1974-24.11.1974

Bahattin Özülker (Asker) 28.02.1974 - 26.09.1974

Hamza Gürgüç (Asker) 25.11.1974 - 13.07.1978

Adnan Ersöz (Asker) 13.07.1979 - 19.11.1979

Bülent Türker (Asker) 19.11.1979 - 07.09.1981

Burhanettin Bigalı (Asker) 07.09.1981 - 14.08.1986

Hayri Ündül (Asker) 05.09.1986 - 29.08.1988

Teoman Koman (Asker) 29.08.1988 - 27.08.1992

Sönmez Koksall (Sivil) 09.11.1992 - 07.02.1998

Şenkal Atasagun (Sivil) 08.02.1998 (11.06.2005)

Emre Taner (Sivil) 15.06.2005

Hakan Fidan 25.Mayıs.2010

Kısa süre MİT' den ayrılarak milletvekili adayı olacağını belirten Hakan Fidan ikinci kez teşkilata dönmüş ve ilk MİT Başkanı sıfatını almıştır. Bu kitap basıldığında Fidan, halen MİT Başkanlığı görevinde bulunuyordu.

Cumhurbaşkanlığı rejimiyle birlikte, Başbakanlık lağedildiğinden direkt Cumhurbaşkanı'na bağlanan MİT, müsteşarlktan Başkanlığa geçti.

Milli Emniyet Hizmetleri Teşkilatı döneminde 13 Milli Emniyet Hizmetleri reisinin yedisi asker kökenli altısı sivilidir. Bu durum zamana, şartlara ve ihtiyaçlara göre asker ve sivil kökenli kişilerin istihbarat teşkilatının yönetimine getirildiklerini göstermektedir.

Zaman zaman teşkilatın başına asker kökenli şahısların getirilmesi sebebiyle, teşkilatın idari ve mesleki kadrolarında asker kökenli kişilerin miktarlarında değişiklikler olmuştur. Özellikle Turgut Özal döneminde MİT'teki sivilleştirilme hareketi kamuoyunca da işlenen bir konu olmuştur.

Halen, Genelkurmay Başkanlığı ile yapılan protokol çerçevesinde, uzmanlık ve kullanım alanlarının yarattığı zorunluluk sebebiyle, asker kökenli personel ihtiyaç duyulan alanlarda istihdam edilmektedir.

26 Nisan 2014 tarihinde MİT kanununda değişiklik yapılmış ; Kanuna "MİT mensupları görevlerini yerine getirirken ceza ve infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlülerle önceden bilgi vermek suretiyle görüşebilir, görüşmeler yaptırabilir, görevlerinin gereği terör örgütleri dâhil olmak üzere millî güvenliği tehdit eden bütün yapılarla irtibat kurabilir" ifadesi eklenmiştir. Önemli ve gerekli bir yasal değişiklik de, servise yutdışındaki operasyon düzenleyebilme kapsamının genişletilmesidir.

Milli İstihbarat Teşkilatı'nın son yıllarda yaptığı çalışmalar, rakip/karşı istihbarat servislerinin beklemediği bir performans sergilemiştir. Suriye'de düzenlenen askeri operasyonlar, ciddi istihbarat isteyen hareketlerdir. Yurt içindeki çalışmaların yanı sıra, yurd dışındaki birçok kaçak FETÖ'cünün yakalanarak yurda getirilmesi servisin başarısını ortaya koyan emarelerdendir. Libya'daki çalışmalar açık kaynaklarda bilindiğinin yanı sıra, tahmin de edilebilen başarılarıdır. Tüm bunların yanı sıra, yurt içine, PKK tarihinin en büyük darbe yemesinde istihbaratın, güvenlik kuvvetlerine ve silahlı kuvvetlere ciddi yararları olmuştur. Kuzey Irak'ta düzenlenen Pençe – Kartal Harekatı gibi sınır ötesi operasyonlarda MİT önemli rol oynamıştır. Terörle mücadelede, arananlar listesinde bulunan en azılı teröristler MİT'in nokta operasyonlarıyla tek tek etkisiz hale getirilmektedir. Bu ve benzeri çalışmalar, yıllardır mücadele ettiğimiz terör bataklığının kurutulmasının en önemli faktörü olacaktır.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTİHBARAT DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Ülkemizde iç istihbarat alanında faaliyet gösteren en önemli kurumlardan biri de polis istihbaratıdır. Polis istihbarat birimi, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Daire Başkanlığı şeklinde yapılmıştır. Tüm illerde şubeleri bulunur. İstihbarat şube müdürleri, buldukları il emniyet müdürleri ile koordineli olarak çalışırlar. Ancak direkt olarak Daire Başkanlığına bağlıdırlar. Atanmaları da bu başkanlık tarafından yapılır. (Günümüzdeki düzenlemeyle birlikte Başbakanlığın lavedilmesi üzerine Cumhurbaşkanlığı makamı devreye girmiştir.) 1993'den sonra teknik cihazlarla donatılarak Türk İstihbarat ağında önemli yer tutmuştur.

İçişleri Bakanlığına bağlı faaliyet gösteren İstihbarat Daire Başkanlığı, 1937 yılında Önemli İşler Müdürlüğü adıyla kuruldu. 1951 yılında değişik isimler altında faaliyet gösterdi. 1958 yılında açılan Yardımcı İstihbarat Elemanı kurslarına katılanlar "Küçük Gruplar" adıyla istihbarat üniteleri oluşturdu. Daha sonra "Özel Büro" adını alan polis istihbarat 27 Mayıs 1960'da dağıtıldı. 1963 yılında büyük illerde yeniden "Önemli İşler Müdürlüğü"ne bağlı gruplar oluşturuldu. 1970'li yıllarda "Önemli İşler Başkanlığı", 1975'de "İstihbarat Başkanlığı", 1983'de ise "İstihbarat Daire Başkanlığı" adını aldı.

İstihbari faaliyetlerle ilgili personelin yetiştirilmesi, atanması, istihbarat birimleri arasında koordinasyon sağlanması, birimlerinin denetlenmesi gibi görevleri bulunan İstihbarat Daire Başkanlığı, yasadışı-örgütsel ve organize suçlar bazında tüm oluşumlarla ilgili istihbari bilgi toplamakla yükümlüdür. Gerektiğinde istihbarat operasyonları yapmakla da görevli olan İstihbarat Daire Başkanlığı uyuşturucu kaçakçılığının önlenmesi ve zanlıların yakalanması konusunda da önemli görevleri yerine getirmiştir.

Bir çok gelişmiş ülke istihbarat birimlerinde bilgi alış verişinde bulunan polis istihbarat birimi, özellikle terör konusunda çok başarılı çalışmalar yapmıştır. PKK ve Türk solu örgütleriyle ilgili yapılan çalışmalarla bir çok terör suçlusunun yakalanmasını sağladıkları gibi, bir çok önemli olayların aydınlanması ile devlete ve millete yönelik çok önemli olayları da önceden engellemiştir. 2000 yılında yapılan Hizbullah operasyonları da polis istihbaratının unutulmayacak başarıları arasındadır.

Ancak 2000'li yıllarda FETO'cu yapılanmanın sızdığı önemli kurumlardan biri haline gelen Polis İstihbarat Daire Başkanlığı, Silahlı Kuvvetler başta olmak üzere bir çok milli yapı ve kişilerin yıllarca cezaevinde kalmasına ve söz konusu kurumların büyük sekte yemesinde etkili olmuştur. Bu kurumda görev yapan Emin Aslan, Sabri Uzun ve Hanifi Avcı gibi isimler hayali suçlamalarla isnat edilmişler; ancak iddia ve yargı makamlarının FETO kumpasçılarının oluşmasının belirlenmesinden sonra aklanmışlardır. sBu FETO'cu yapılanma 15 Temmuz kalkışmasına kadar devam etmiş ve bilahare gerçekleştirilen " temizleme " operasyonlarıyla, CIA güdümlü istihbarat memurları adli tahkikata uğramışlardır.

İstihbarat Dairesi Başkanlığı eğitim faaliyetleri İstihbarat Akademisi'nde (İSAK) yürütülmektedir;

"Günümüzde, suç ve güvenlik ile ilgili konular, toplum hayatındaki yenilikler ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde sürekli değişmektedir. Bu değişim içerisinde, Devlet güvenliği ve toplum huzurunun sağlanması gibi hayati konularda suçu önleme görevi üstlenen istihbarat personelinin eğitimi daima önemini korumuştur.

İstihbarat branşına geçmeye hak kazanan adaylara 7 hafta süreyle temel eğitim verilmektedir. Temel eğitim çerçevesinde adaylar, hukuki, mesleki ve operasyonel bilgiler ile donatılmaktadır. Eğitimler teorik ve pratik olarak planlanıp uygulanmaktadır.

Kurumsallığın temelini oluşturan bu eğitimle adaylar, istihbarat personeli olma niteliğini kazanmakta, görevinin içeriğine vakıf olmakta, terör ve organize suç örgütlerini her yönüyle tanımakta, örgütler ile mücadelede izleyeceği metot ve taktikleri kurumsal planda öğrenmekte, teknik ve bilişim teknolojisini istihbarat alanında kullanmakta, takip tarassut ve kişisel güvenliğini sağlama yönünde de beceriler kazanmaktadır.

İlerleyen süreçte ise, temel eğitim alan personele, çalıştığı alanlara yönelik uzmanlık eğitimleri verilmektedir.

Eğitimler öncelikle istihbaratın çeşitli birim ve kademelerinde görev yapmış, konusunda bilgi ve tecrübe sahibi, eğitimci formasyonu kazandırılmış uzman istihbarat personeline verilmektedir. Polis Akademisi ve diğer üniversitelerde görev yapmakta olan istihbarat, terör ve akademik alanlarda personelimizin yararlanabileceği düzeyde bilgi ve tecrübeye sahip kişilerde teorik ve pratik eğitimlerde eğitici olarak dâhil edilmektedir.

Öte yandan, söz konusu eğitim çalışmalarımıza paralel olarak, terörizm, istihbarat, devlet güvenliği, teknoloji ve bilişim gibi konular başta olmak üzere, günümüze kadar, Başkanlığımız Eğitim Öğretim Yayın Kurulu tarafından basımı ve dağıtımı uygun görülen (116) kitap yayınlanmıştır.

İstihbarat hizmetlerinin kurumsallaşmasına güç katan söz konusu çalışmalar, tüm personelimiz ve ilgili güvenlik birimlerimizin istifadesine sunulmaktadır. Böylelikle, personelimizin istihbarat alanındaki büyük birikimi ve mesleki tecrübelerinin kalıcı olması ve detaylı bilgiye anında ve güvenilir kaynaktan

ulaşılması sağlanmaktadır. Yine bu eserler, yurtiçi eğitim hizmetlerinde kullanılmasının yanı sıra, yabancı ülke güvenlik görevlilerine yönelik eğitimler için de temel kaynak oluşturmaktadır.

Günümüzde terör ve organize suç örgütlerinin uluslararası alanda faaliyet gösterdikleri bilinmektedir. Bu gerçeklik çerçevesinde, örgütlü suçlarla mücadelede kazanılan bilgi ve tecrübe birikiminin, dost ve komşu ülke polisleri arasında paylaşımı, globalleşen dünyada ayrıca bir öneme sahiptir. Mücadelenin etkinliğine katkı sağlamak amacıyla; güvenlik ve işbirliği anlaşması imzalanan ülkelerle yapılan karşılıklı anlaşmalara bağlı kalınarak, birçok ülke ile eğitim işbirliğine gidilmiştir.

* İ Güvenlik İstihbaratı

* Temel İstihbarat Kavramları ve Yaya Mobil Takip

* Terörle Mücadele İstihbaratı

* Organize Suçlarla Mücadele İstihbaratı

* Yardımcı İstihbarat Elemanı Yöneticiliği

* Operasyon Yöneticiliği

* Teknik ve Elektronik İstihbarat

* Eğiticilerin Eğitimi

* Veri ve Suç Analizi başta olmak üzere, uluslararası eğitimler düzenlenmekte olup, halen otuzu aşkın ülke ile eğitim işbirliği devam etmektedir." (Ayrıntılı bilgi için bkz. Resmi web sitesi)

Adli görev yetkisi bulunmayan Polis İstihbarat Dairesi Başkanlığı, 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'na göre düzenlenen ve 13 şubat 1989 tarihinde ıkarılan Yönetmelik Hükümlerine uygun olarak teşkilatlandırılmış; Ancak 17 Ocak 2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan 56 sayılı Cumhurbaşkanı Kararnamesi ve 22. Ocak 2020 tarihli Bakanlık Makamı'nın onayı ile İstihbarat Dairesi Başkanlığı olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Günümüzde Başkanlığını Hüseyin Namal'ın yaptığı teşkilatın yapılanması ; Daire Başkanı'na bağlı yardımcılar ve bu yardımcılara bağlı 81 il şube müdürlüklerinden oluşmaktadır.

JANDARMA İSTİHBARAT TERÖRLE MÜCADELE

(JİTEM)

Dışışleri Bakanlığı'nın dahi özel istihbarat ağının bulunduğu ülkemizde, askeri istihbarat da oldukça yaygındır. Genel Kurmay'ın özel istihbarat dairesi bulunduğu gibi, her kuvvet komutanlığının (Kara-

Deniz-Hava) ayrı ayrı istihbari yapılanması vardır. Biz burada, değerlerinin dışında kalan ve varlığı zaman zaman geçmiş dönemlerde tartışılan sisteme değineceğiz.

Kısa adı JİTEM olan Jandarma İstihbarat Terörle Mücadele, jandarma içersinde özel timlerin idaresini koordine etmek üzere düşünülmüştü. JİTEM'in kuruluş amacı aslında PKK'yla yapılan istihbarat ve psikolojik çalışmadan kaynaklanıyordu. 1986 yılında General Hulusi Sayın'ın öncülüğünde Aytekin Özen, Arif Doğan, Hüseyin Kara ve Ahmet Cem Ersever tarafından kurulan JİTEM'in başına geçici olarak Ahmet Cem Ersever geçmişti.

1990 yılında JİTEM'de yapılan bazı değişiklikler sonucu Veli Küçük JİTEM'in başına getirilmişti.

JİTEM, Jandarma Genel Komutanlığı'na bağlı olarak, Jandarma Bölge Komutanlıkları'nda yapılanmıştı. Ayrıca İl Jandarma Alay Komutanlıkları'nda da terör, uyuşturucu ve organize suçlarla ilgili istihbari faaliyet yürütmektedir.

Jitem'in adı, özellikle güneydoğuda birçok eyleme karışmıştı. SUSURLUK soruşturmasından ise JİTEM'le ilgili şu iddialara yer veriliyordu:

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Asayiş Kolordusu'nun kontrolündedir. Terörün askeri mücadele yönü ilgi, bilgi ve yetki alanımız dışındadır. Ama bölgede cereyan eden olayları da jandarmadan bağımsız bir şekilde ele almanın mümkün olmadığı bir gerçektir. Susurluk olayı bir trafik kazası olmadığı, Ankara merkezli bir dizi oluşturduğu cihetle karışıklığın had safhada olduğu OHAL yöresi ve yörede bulunan görevlilerin dikkate alınmaması ciddi bir eksiklik olurdu.

Jandarma Genel Komutanlığı reddetse de JİTEM'in varlığı unutulabilir bir gerçek değildir.

JİTEM kaldırılmış, tasfiye edilmiş, personeli başka birimlerde görevlendirilmiş, evrakları arşive gönderilmiş olabilir. Ama JİTEM'de görev yapan pek çok görevli hayattadır. Ayrıca JİTEM'in mevcudiyeti bir kusur da oluşturmamaktadır. Realitede JİTEM bir ihtiyaçtan doğmuştur.

Korucular ve itirafçılar, PKK ile mücadelede ilk dönemde güvenlik kuvvetlerine büyük kolaylıklar sağlayarak etkili görev yapmışlardır. Bu durum güvenlik kuvvetlerinin sempatisini arttırmıştır.

Özel Timler'in kırsal kesimde yetkili, etkili ve serbestçe hareket edebilmeleri giderek görev dışı davranışlara yönelmelerini ve içlerinde suç işleyenleri hoşgörü ile karşılama eğilimlerini artırmıştır.

Özel timlerin sevk ve idaresini koordine etmek için Jandarma içinde JİTEM olarak adlandırılan gurubun faaliyete geçirildiği görülmüştür.

JİTEM bölgede etkili çalışmalar yapmıştır. Bunların çoğundan da mahalli Jandarma birliklerinin dahi haberi olmamıştır. Zaman içinde, JİTEM bünyesinde görev alan sivil ve askeri şahısların faaliyetleri yörede dikkati çeker hale gelmiştir. Bünyesinde çok miktarda korucu ve itirafçı bulunması sebebiyle ferdi suç oranı yükselmiştir.

Bölgeden zaman içinde ayrılan bu unsurlar, faaliyetlerine uygun ortamlarda devam etmişlerdir.

Bu gruptan iki kişi kamuoyunda olağanüstü tanınmıştır. Birisi, Binbaşı Cem Ersever, diğeri. Mahmut Yıldırım (Yeşil)' dir.

JİTEM'in kurucuları arasında Ahmet Cem Ersever, bir çok başarılı operasyona imza atmış bir subaydı. Ancak jandarma servisi içersindeki anlaşmazlıklar (!) sonucu işini bırakmak zorunda kaldı. Kimliği meçhul kişiler tarafından öldürüldüğünde bazıları onu hainlikle suçladı, bazıları vatani sattı! dedi, bazıları Suriye istihbaratı El Muhaberat a çalışmakla suçladı. Fakat bir gerçek vardı ki, zamanın Başbakanı Tansu Çiller, "kendi aralarındaki anlaşmazlık sonucunda öldürüldüğünü" açıklamıştı. Yakın dostları tek tek öldürülen Ahmet Cem Ersever'in JİTEM'e kazandırdığı (!) Yeşil kod adlı Mahmut Yıldırım Türkiye gündemi uzun süre meşgul etmişti. (Kod Adı :Yeşil - Çetin Ağaşe - Pencere Yayınları) Hatta Cem Ersever'in Yeşil kod adlı Mahmut Yıldırım tarafından öldürüldüğü iddia edilmişti.

Kutlu Savaş'ın Susurluk Raporunun "Değerlendirme" bölümünde JİTEM'le ilgili bakın hangi görüşe yer veriliyor:

"Jandarma İstihbaratı geçmişte, çok küçük, güçsüz hatta illerdeki asayiş istihbaratı mertebesindeydi. Hulusi Sayın Paşa'nın Kurmay- başkanlığı döneminde JİTEM geliştirilmiştir. Mahalli lisanları konuşan insanlarla takviye edilmiş ve yavaş yavaş güçlenmiştir. Ama hiçbir zaman MİT veya Askeri İstihbarat seviyesine ulaşamamıştır. Zaten buna ihtiyaç da yoktu. PKK'nın 80'li yıllarda yarattığı silahlı mücadele ortamı, Jandarma İstihbaratının kaynağı olmuştur. Dolayısıyla JİTEM büyük ölçüde varlık sebebi olan Güneydoğu problemine bağlı olarak bir gelişme çizgisi takip etmiştir."

Ancak JİTEM'e alman itirafçılar ve mahalli unsurlar zaman içinde başıboş ve serbest kalınca, başlı başına bir büyük problemin kaynağını oluşturmuşlardır.

Sadece mahalli unsurlar değil istihbaratta çalışanlar da askeri hiyerarşinin dışında kalmışlardır. Binbaşı Ahmet Cem Ersever, daha yüksek rütbelilerin bulunduğu bir ortamda müstakilen hareket edebilmiştir.

Mahalli unsurların ve itirafçıların teşkil ettiği gruplar ise, Jandarma tarafından her zaman kullanılmışlardır. "Ateşi maşayla tutmak" haklı ve yerinde bir davranış olsa da, oluşan hava içinde itirafçı grupları zaman içinde serbest ve başıboş kalmışlardır.

Alaattin Kanat bu gruptan tanınmış bir PKK itirafçısıdır. En meşhuru ise zalimliği ve öldürdüğü insan sayısının fazlalığı ile tanınan Mahmut Yıldırım - Yeşil'dir. Yeşil Şafii Kürttür. Bu grup, Alevi Kürtleri en büyük hasım olarak görür ve kabul eder. Çocukluğundan beri teneffüs ettiği bu hava Yeşil'i Alevi Kürtlere karşı sadece menfaat, haraç vs. kaygılarıyla değil dini motiflerin de etkisinde aşırılıklara yöneltmiştir. Çeşitli spekülasyonlara neden olan JİTEM'in faaliyet ve varlığıyla ilgili ülkemizde çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır. Jandarma Genel Komutanlığı'nın İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi'nden gelen bir yazıya verdiği bilgiye göre JİTEM'in kuruluş ve amacı şöyledir ;

"İçişleri Bakanlığı'nın 19 Mayıs 1987 tarihli onayı ile 2935 sayılı OHAL Kanunu'nun 1. maddesinde belirtilen görevleri icra etmek üzere yetkilendirilen jandarma Ağustos 1987'de İstihbarat Grup Komutanlığı oluşturuldu. Bu birim Jandarma Asayiş Komutanlığı'nın emrine verildi. Ekim 1988'de ismi, "Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele Grup Komutanlığı", bünyesindeki İstihbarat Tim Komutanlığı'nı ise "Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele Birlik Komutanlığı" olarak değiştirilmesi teklif edilmiştir. Teklif geçici görev kuruluşuyla ve deneme mahiyetinde bir süre uygulanmış, ancak Mart 1990'da yapılan istihbarat kadro çalışmalarında, "Jandarma İstihbarat Grup Komutanlığı" ve "Jandarma İstihbarat Tim Komutanlığı" önceki kuruluş ve kadrosuyla devam etmiştir. Nisan 1990'da uygulamaya son verilmesine rağmen, JİTEM imi bir süre daha bazı vatandaşlar ve devlet görevlileri

tarafından bilgisizlikten ve kötü niyetle kullanılmıştır. Hatta Jandarma Genel Komutanlığı'nın konuyu bilmeyen bazı alt kademelerinde de benzer ifadeler kullanılması ve bu meyanda jandarma istihbarat timlerinden JİT diye bahsedildiğinin görülmesi üzerine; 1994 yılında JİTEM, 1997 yılında JİT tabirlerinin kullanılmaması için birlikler uyarılmıştır.”

2010 yılının son aylarında yeniden gündeme gelen Jitem'le ilgili emekli albay Arif Doğan'ın yaptığı açıklamalar kamuoyunda dikkati çekti. Arif Doğan mahkemelere verdiği ifadede JİTEM'i kendisinin kurduğunu açıkladı. Gerçekte de, JİTEM dönemin Jandarma Komutanı Burhanettin Bigal'nın emri ile Arif Doğan ve Cem Ersever tarafından kurulmuştu.

Cumhurbaşkanlığı yönetim sisteminin uygulanmasına paralel, Jandarma teşkilatının tamamen İç İşleri Bakanlığı bünyesine girmesiyle JİTEM'in varlığı da; özellikle 15 Temmuz FETO kalkışmasından sonra etkinliğini yitirmişe benziyor.

TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT)

Üçyüz sekiz yıl Türk yönetiminde kalan Kıbrıs adası 1878 yılının Temmuz ayında elden çıkmıştı. 9 Temmuz 1878 günü Lamaka'ya yaklaşan İngiliz Donanması Komutanı Amiral Lord John Hay, Monotaur zırhlısından karaya çıkarken, Rumlar sevinç çığlıklarıyla İngiliz efendilerini karşılıyordu. 12 Temmuz 1878 günü ise artık Lefkoşa sokaklarında İngiliz askerleri yürüyordu. İşte o günlerde Türk direnişinin ilk tohumları, bu manzarayı gözleyen Türkler tarafından atılıyordu.

İngilizlerin seyirci kaldığı Rum baskısının artması üzerine 1914 yılının sonlarına doğru ilk Türk direniş oluşumu kendini gösterdi. Dr. Behiç, Hasan Karabardak, Dr. Esat, Babalikiler ve Kenanlar gibi Kıbnslı Türkler tarafından Türkiye İle Birleşme Örgütü'nü kurdular. Örgüt ilk olarak, Çanakkale Savaşı'nda esir düşen Türklerin hapsedildiği Mağusa Esir Kampı'nı basarak oradaki Türkleri kurtarıp bir harekete girişmeyi planladı. Ancak, İngiliz istihbaratı bu eylemi öğrenince, örgütün önderleri tutuklandı ve Girne Kalesi'nin zindanlarına hapsedildi. Mağusa Esir Kampı'nda bulunan Türk subaylar ise kılıçtan geçirilerek katledildi.

1931 ENOSİS ayaklanması, 1955 EOKA hareketi derken, Rum katliamı tüm hızıyla sürüyordu. Türkler bütün imkansızlıklarına rağmen kendilerini savunmaya çalışıyorlardı. Bu aşamada Volkan ve 9 Eylül adlı yeraltı teşkilatları kurulmuştu. Ancak, bu oluşumlar fazla etkili olmadı.

Kıbns'daki durumun gittikçe kötüye yönelmesi üzerine harekete geçen Türk subayları, TC Hükümeti'nin onayı ile Genel Kurmay Başkanlığı Özel Harp Dairesi tarafından 1 Ağustos 1958 tarihinde kuruldu. Türk Mukavemet Teşkilatı olan TMT'nin amacı, Rum terör örgütü EOKA'ya karşı Türk halkının mal ve can güvenliğini korumaktı. Çok iyi bir istihbarat örgütü olan TMT aynı zamanda silahlı direniş örgütü idi. TMT'nin gizli faaliyet gösterdiği 1 Ağustos 1958 - 21 Aralık 1963 döneminde üyeleri Türk subaylar tarafından eğitilerek silahlandırıldı. 21 Aralık 1963'de yeraltından çıkarak 20

Temmuz 1974 tarihine kadar silahlı direniş hareketine katılan TMT, Rum örgütü ENOSİS'le yıllar süren silahlı mücadelede bulundu.

TMT mücahitlerinin tümü Kıbrıs Türklerinden seçilen gençlerden oluşuyordu. Örgütün başında lider konumunda albay rütbesinde bir Türk subay bulunuyordu. Ada da örgütlenen TMT birliklerinin komutanları da Türk subaylardı. TMT'nin Bayraktar denilen en üst seviyedeki lideri ise direkt Özel Harp Dairesi'ne bağlı idi.

Özel Harp Dairesi Başkanı General Daniş Karabelen'in talimatıyla Albay İsmail Tansu tarafından hazırlanan TMT'nin kuruluş projesinin adı önceleri "Kıbn's'ı İstirdat Projesi" olarak düşünülmüştü. Proje, "Amerikan gizli hareket teknik ve yöntemleri" esasına göre hazırlanmıştır. Ancak, İkinci Dünya Savaşı'nda Fransızların Almanlara karşı yaptıkları direniş hareketinden da esinlenilmişti. KİP'in ilk onayı zamanın Genel Kurmay İkinci Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay tarafından verilmişti. 1958 Nisan ayında Başbakan Adnan Menderes'in de olumlu yanıt vermesi üzerine Daniş Karabelen paşa KİP projesini hayata geçirerek Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) adı uygun bulundu. Harekete geçen örgütün ilk hedefi en kısa sürede 5 bin , daha sonra 10 bin kişilik eğitilmiş silahlı bir güce ulaşmaktı.

TMT'nin örgütlenme hazırlıklarının tamamlanması üzerine, TMT liderliğini üstlenen Yarbay Rıza Vuruşkan'ın 1 Ağustos 1958 günü adaya ayak basmasıyla örgüt fiilen kurulmuş oldu.

TMT'nin yapılanmasında değişik bir kodlama sistemi uygulanıyordu. Hücrelerde yer alan tüm mücahitlerin adları kodlanmıştı. TMT lideri olan Albay Rıza Vuruşkan'ın kod adı Bozkurt idi. TMT'nin başındaki en üst seviyeli yönetici kim olursa olsun Bozkurt kod adıyla anılıyordu. Dr. Küçük'ün kod adı Ağrı, Rauf Denктаş'ın ki ise Toros idi. Mücahitlere genel olarak Kurt deniliyordu. Mücahitlere, görevlerine göre kod isimler verilmişti. Eğitimciler Temizlik Kurdu, silah ikmalinde çalışanlara Bereket Kurdu deniliyordu. TMT'nin bağlı olduğu Türkiye'deki Özel Harp Dairesi'nin komutanı General Karabelen'in kodu ise Cankurt idi. Yazışmalarda da şifreli haberleşen TMT'liler tabancaya Serçe, mermiye ise serçe gagası diyorlardı.

Ankara'ya 40 km uzaklıkta bulunun Zir Köyü'ndeki Tarım Bakanlığı'na ait bir çiftlik Kıbrıs'tan gelecek mücahitlerin eğitimi için ayrılmıştı. Böylece TMT'nin genç üyeleri gizlice Türkiye'ye gelerek gerilla eğitimden geçiyor ve daha sonra Kıbrıs'a dönüyorlardı. Bu kampa katılanlar arasında KKTC eski Cumhurbaşkanı Rauf Denктаş'da bulunuyordu. Türk Genel Kurmay'ı tarafından verilen silah ise yine gizlice kayıklar ile TMT'ye gönderiliyordu. Bu silah sevkiyat işiyle görevli olan mücahitlere ARI Ekibi adı verilmişti. Bir keresinde fırtınaya yakalanan bu ekipte bulunan bazı mücahitler denizde şehit olmuş, bazıları da Rumların eline geçince işkence yapılarak katledilmişti. Silah sevkiyatında bazı Türk armatörler TMT yöneticileri yardım etmek için gemilerini örgütün hizmetine vermiştir. Bir ara İstanbul'dan bir denizciden satın alınan ve Elmas adı verilen TMT gemisi ile silah sevkiyatına devam edilmiş, ancak bu gemi 17 Ekim 1959 günkü seferini yaptığı sırada İngiliz savaş gemileri tarafından fark edilince, mürettebat tekneyi batırmak zorunda kalmıştı. TMT'nin Kıbn's Türkü'nün can ve mal emniyetini koruduğu gibi bugünkü bağımsızlıklarına kavuşmasındaki katkısı inkar edilemez. KKTC'nin kurulmasından sonra da adadaki sorunun halen bitmemiş olması, istihbarat faaliyetlerine gereğinden daha da fazla önem verilmesine neden olmaktadır. Bu faaliyetler çerçevesinde TMT'nin eski elemanlarının bizzat içinde olduğu teşkilatlanma günümüzde Sivil Savunma adıyla faaliyetlerini sürdürmektedir.

YÜCELÇİLER HAREKETİ

"Yücel adı teşkilatın bizzat başkanı olan El-Ezher mezunu Şuayp Aziz tarafından verildi. 16 imparatorluk ve birçok devlet kurmuş Türklerin özgürlük, yükselme ve yücelme aşkı, niteliği bayraklarına dahi işlenmiştir. Kartal, hilal, beş yıldız, ay ile yıldız bu bayraklardaki sembollerdendi. Bu sembollerin mana olarak tek kelime ile karşılığı 'ulu ve yüksek'tir. 'Yücel' ismi yükselmeyi amaç bilen bir aksiyon parolasıdır."

Yücelciler Hareketi'ni tam anlamıyla bir istihbarat teşkilatı olarak nitelendiremeyiz. Ancak kısmen de olsa istihbari faaliyetlerde bulunmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesinin ardından 1945 yılında Tito önderliğinde Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin kurulmuştu. Yücelci gençler, Bulgar işgali bittikten sonra ilk olarak Türkçe Birlik gazetesini çıkarttılar. Tiyatro oyunlarını Türkçe'ye çeviriyorlar, radyolarda yayınlara başlayıp öğretmen kursları düzenliyorlardı. Yücelciler ; 'Sosyalist bir devlet kuruluyor topraklarımızda. Halkların kardeşliği ve eşitliği savunuluyor. O zaman biz de yeni idarenin içinde yer alarak Türklerin devlette eşit olarak temsilini sağlayalım' maksadındaydılar. Mesela, Hakim Nazmi Ömer, Üsküp Mahkemesi'nde görev yapıyor. Birçoğu öğretmen olan gençler yeni kurulan okullarda görev yapıyor. Ancak Yücelciler, henüz ortada Yugoslavya Ceza Kanunu yazılmamışken, terörist ve casus teşkilat olarak suçlanıp yargılanıyorlardı.

Örgütün silahlı hiçbir eylemleri yoktu. Türkiye casusu oldukları iddia ediliyordu, ama bunlar kurulduğunda ortada Yugoslavya devleti bile yoktu, Bulgar işgali vardı. Böyle bir çelişkili ortamda Tito rejimi; Sırp milliyetçisi Mihaylovistleri, Arnavut milliyetçisi Nasyonal Demokratik Şikiptar, Bosna'da Aliya İzzetbegoviç'in kurduğu Genç Müslümanlar gibi yapıları da çökertip yöneticilerine idama varan ağır cezalar vermiştir.

Yücelciler, avukatsız 6 günde yargılanıp idam cezasına çarptırıldı. Yücelcilerin tutuklandıktan sonra büyük işkenceler gördüler ve avukat tutmalarına izin verilmeden hukuksuz şekilde yargılandıklar... 6 günlük yargılamanın ardından kendilerine idam ve ağır hapis cezaları verilmişti.

Önce 17 Yücelci gözaltına alınıp üç ay boyunca hapisanelerde işkence gördükten sonra 19 Ocak 1948'de mahkemeye çıkarıldı.. Sadece 6 gün süren mahkemede 4 kişiye idam cezası verildi. Bu kişiler, Şuayb Aziz, Adem Ali, Ali Abdurrahman ve Nazmi Ömer idi. Tüm yargılamalar sonucu toplam 64 kişiye ağır cezalar verildi. Aslında üye sayısı çok daha fazlaydı. Kayıt tutulmayan bir yapı olduğu için ancak bu kadar az sayıda kişi yakalanmıştı.

CIA - (CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY) MERKEZİ HABER ALMA TEŞKİLATI

Ocak 1946'da eski bir banker olan Ferdinand Eberstadt bir rapor hazırlayarak, direkt başkana bağlı uluslararası alanda etkili bir oluşumun kurulmasını öneriyordu. ABD Başkanı Harry S. Truman raporu benimseyerek yürürlüğe koydu. Merkezi İstihbarat Grubu (Central Intelligence Group-CIG) adında bir örgüt

kurdu. Örgütün başına Amiral Sidney Sovers getirildi. Sovers, daha sonra CIA'nın ilk başkanı oldu. CIG, ilk başta FBI, askeri istihbarat, dışişleri gibi kurumların koordinasyonunu sağlıyordu.

Yurt dışı operasyonel yetkisi bulunan ve Pentagon ile birlikte çalışan Merkezi Haber Alma Teşkilatı, The Company (Şirket) adı ile tanınır. Amerika'nın dış istihbarat teşkilatıdır. Dünya Harbi sırasında istihbarat işlerini yürüten OSS-Office of Strategic Services (Stratejik Servisler Ofisi)'nin devamı niteliğindedir.

Amerika bugün dev bir yapı olan gizli servislerine öyle eski zamanlarda kavuşmuş değildir. Amerika'nın devamlı bir istihbarat teşkilatına kavuşması 1947 yılında yayınlanan Milli Güvenlik Kanunu ile olmuştur. Bundan önce ortaya çıkan ihtiyaçlar özel sektörde bu konuda uzmanlaşmış kişiler ve eldeki olanaklar genişletilerek karşılanmaya çalışılmıştır. Söz konusu yıllarda ABD' de bulunan istihbarat birimleri şöyle idi ;

CIA (Merkezi İstihbarat Ajansı), NSC (Milli Güvenlik Konseyi), DIA (Savunma İstihbarat Ajansı), NSA (Milli Güvenlik Ajansı), G2 (Kara Kuvvetleri İstihbarat Servisi), ONI (Deniz Kuvvetleri İstihbarat Servisi), A2 (Hava Kuvvetleri İstihbarat Servisi), INR (Dışişleri Bakanlığı İstihbarat ve Araştırma Bürosu), AEC (Atom Enerjisi Komisyonu), FBI (Federal İnceleme Bürosu).

Pearl Harbor baskınından sonra 11 Temmuz 1941 yılında Başkan Roosevelt ilk Amerikan istihbarat servisi olan OCI (Office of Coordinator of Information- Haberalma Eşgüdüm Bürosu)'ı kurmuş, teşkilatın başına General William J. Donovan'ı getirmiştir. 1942'de yapı ikiye ayrılmış OSS olarak stratejik istihbarat ve OWI olarak savaş istihbaratını değerlendirme ofisi olmuştur.

Amerika'da istihbarat teşkilatları, 1947 yılında başta Truman'ın imzaladığı Ulusal Güvenlik Yasası ile Ulusal Güvenlik Konseyi (NSC) ve Merkezi Haber Alma Teşkilatı (CIA) kuruldu. Ulusal Güvenlik Konseyi, ulusal güvenlikten sorumlu en yüksek organdır. Konseyin Başkanı Devlet Başkanındır. Başkanı yardımcısı, Dışişleri Bakanı, Savunma Bakanı, Acil Planlama Dairesi Müdürü Konseyin daimi üyeleridir. Müşterek Kurmay Başkanları Başkanı, Merkezi Haber Alma Başkanı toplantılara gözlemci olarak katılırlar.

Ulusal Güvenlik Konseyine bağlı üç grup vardır. Birincisi Ulusal Güvenlik Konseyi Planlama Heyeti (NSC Planning Board), Ulusal Güvenlik Konsey toplantıları için malzeme hazırlar ve onun aldığı kararların yerine getirilmesini izler, ikincisi U.S.

Haber Alma Heyeti (U.S. Intelligence Board) başkanı CIA'nın başkanıydı. CIA başkan yardımcısı, Kara, Hava, Deniz Kuvvetleri ile Müşterek Kurmay Başkanlıklarının Haber Alma Başkanları, Dışişleri Dairesinin Haber Alma ve Araştırma Başkanı, Ulusal Güvenlik Ajansı Direktörü, Federal Soruşturma Bürosu (FBI) ile Atom Enerji Komisyonu Başkanı üyeleridir. Bu komitenin görevi verilecek haber alma görevlerinin hangi servis tarafından daha iyi yapılabileceğinin kararlaştırılıp, görevi en iyi yapabilecek

olana vermek, aynı işin iki ayrı kişi ya da iki ayrı grup tarafından yapılmasını önlemek ve ulusal haber alma çalışmalarında herhangi bir açık bırakılmamasını sağlamaktır.

CIA'nın karargahı, Langley Virginia'da 219 hektarlık bir alandadır. 1949 yılında bazı düzenlemelerle örtülü ödenekten sarf yetkisi tanınmıştır. 1975'den beri çeşitli kongre komitelerinin denetimindedir. 1982'de kimlik koruma kanunu ile CIA mensuplarının kimliklerinin açıklanmaması güvence altına alınmıştır. CIA'nın en hassas bölümü Operasyon Direktörlüğü'dür. CIA kongre ve basına çalışmaları hakkında birifingler verir. Personelini seçerken seri mülakatlar yapar; güvenilirlik araştırması, yalan makinası testinden geçirir. Alexandria, Mc Lean, Virginia William Slourg yakınlarındaki Camp Peary'de eğitim yerleri vardır. Dış ülkelerdeki servis personelinin güvenliğinin sağlanmasına özel bir önem verir. Dünyanın her tarafına iyi yetişmiş, kabiliyetli memurlar yerleştirmede ve teknik destek ve araştırmada en kuvvetli servistir. Dünyanın bütün ülkelerinde bir gizli iltica ve taraf değiştirme komitesi bulunur. Bunlar bütün planları ile beklenmeyen olaylar için hazırlıklıdır. En büyük teknik destekçisi NASA 'dır.

CIA'nın başında bir başkan, onun yanında bir başkan yardımcısı ve bağlı dört yardımcı direktörlük vardır. Bu direktörlüklerin her biri kendine verilen görevleri yapacak şekilde organize edilmiş ve donatılmışlardır.

Üst düzey yöneticileri karargahlarda çalışırlar. Operasyonlarda çalışan personel ise, operasyon alanlarında bulunur ve operasyonlarda görev yaparlar. Bunlar;

Birincisi; Haber Alma Yar Direktörlüğü (Deputy Director Intelligence)'dür.

Görevleri içinde haber isteklerini saptar, toplanan haberleri inceler, tasnif eder, değerlendirir ve yorumlayarak istihbarata dönüştürür. Böylece Ulusal Güvenlik Konseyi, Silahlı Kuvvetler, Dışişleri Bakanlığı ve diğer kuruluşların istihbarat istekleri karşılanmış olur. Bu yar direktörlüğe bağlı olarak çalışan güncel haberler ofisi, temel haberler ofisi, ulusal tahminler ofisi, araştırma ve haberler ofisi, merkez referans ofisi, operasyonlar ofisi, yabancı radyolar haber servisi ve ulusal fotoğraf kıymetlendirme merkezi vardır. Uydular ve keşif uçakları tarafından alınan fotoğraflar burada değerlendirilir.

İkincisi; Destek Yar Direktörlüğü (Deputy Director Support)'dür.

CIA'nın destek yapısını oluşturur. CIA personelinin seçimi, eğitimi, teşkilata olan sadakatinin aralıklarla denetlenmesinden sorumludur. Bu amaçlara uygun geniş eğitim alanları, araç ve gereçleri, her alanda deneyimli uzman kadroları vardır. Burada yabancı ülkelerin istihbarat kuruluşlarından gelen personel de eğitilir.

Üçüncüsü; Bilim ve Teknoloji Yar Direktörlüğü (Science and Technology Deputy Director)'dür.

Bilim ve Teknoloji alanındaki önemli gelişmeler hakkında bilgi toplar. Haber toplamada ve istihbarat alanında yeni teknikler geliştirmekten de sorumludur.

Dördüncüsü; Planlar Yar Direktörlüğü (Deputy Director Plans)'dür. CIA'nın daha gizli çalışan koludur. Bağlı üç karargah grubu vardır.

Yabancı Haber Alma Grubu, CIA'nın haber toplama operasyonlarıyla ilgilenir.

Karşı Haber Alma Grubu, CIA'nın haber toplama operasyonlarıyla, yarı askeri operasyonlarını korur.

Örtülü (Gizli) Hareket Grubu, CIA'nın bütün dünyadaki işçi, gençlik, öğrenci, serbest meslek, haber, basın ve yayın kuruluş ve dernekleriyle ilişkilerine bakar. Yarı askeri operasyonlar düzenler ve psikolojik savaşları yürütür.

Bu direktörlüğe bağlı Saha Tümenleri vardır. Bunlar kendilerine verilmiş olan coğrafi bölgelerdeki gizli servisin tüm faaliyetlerinden sorumludurlar. Tümenlere verilen her bölge kendi içinde branşlara ayrılır. Her branş bir ya da iki ülkeyi kapsayabilir. Eğer bir branşta birden fazla ülke bulunursa, o zaman her ülke için ayrı bir masa kurulur.

Tümenlerin hepsine hizmet veren ve onlara destek sağlayan teknik servis tümeni, kayıtları birleştirme tümeni, D tümeni ve Amerika içi operasyonlar tümeni olmak üzere dört tümeni daha vardır.

CIA dünyanın en güçlü istihbarat kuruluşlarından biri olup, dünyanın bütün ülkelerinde araştırmada da en kuvvetli servistir. Bu yüzden, örnek alınması bakımından daha geniş bir şekilde yer verilmiştir.

CIA'nın Gelecekteki Yönelimleri

1986 yılında, dönemin Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Ronald Reagan, Amerikan Merkezi Haberalma Teşkilatı CIA'ya, Ortadoğu kökenli terör eylemleriyle mücadele için özel bir birimin kurulması talimatını verdi. CIA'nın gizli bilgi toplamasından sorumlu Stratejik Hizmetler Ofisi OSO'nun büyümesinde kurulan CTC adı verilen bu antiterör biriminin en büyük özelliği, terörle mücadele çerçevesinde "örtülü operasyonlara" yetkili kılınmasıydı. Bu çerçevede, Amerikan istihbarat birimlerinin, teröre bulaştıklarını tespit ettikleri kişileri ülke sınırları dışında gerçekleştirilecek gizli operasyonlarla yakalama, sözkonusu ülkeden gizlice çıkartma ve ABD Başkanı'na CIA'ya sözkonusu terör odağını "git ve yok et" talimatını verme yetkisini öngören özel bir kanun da çıkarıldı. O halde bu CTC birimi, 11 Eylül saldırıları öncesinde neden, Usama bin Ladin'e karşı başarısız oldu? Bu sorunun yanıtı, Soğuk Savaş sonrası dönemin getirdiği rahatlık ve son 10 yılda CIA üzerinde yaşanan yanlış politikalarda aranıyor. CIA kaynaklarına göre, örgütün dış operasyon bütçeleri, 1990'lı yıllarda beşte bir oranında kısıldı ve El-Kaide örgütünün merkez olarak seçtiği bazı Doğu Afrika ülkeleri başta pek çok Üçüncü Dünya ülkelerindeki istihbarat istasyonları kapatıldı.

Amerikan Senatosu İstihbarat Komitesi'nin Cumhuriyetçi Başkanı Richard Shelby, bu gelişmeyi şöyle değerlendiriyordu: "Size şu anda rakamsal olarak ifade edemem, son 10 yılda Amerikan İstihbarat bütçelerinde çok büyük kesintiler yaşandı. Bunda "Oh, artık Soğuk Savaş'ı kazandık, dünyada büyük bir problemimiz kalmadı" diyen insanların yaklaşımları etkili oldu."

1993-95 yılları arasında Başkan Clinton'un CIA Başkanı olan Jim Woolsey, Demokratların çoğunlukta olduğu Senato İstihbarat Komisyonunda verdiği bütçe mücadelelerini çok iyi hatırlıyor. İstihbarat birimlerinden fazla hoşlanmayan Bill Clinton ile, iki yıllık görev süresince sadece iki kez görüşebilen Woolsey, "Hatta bu dönemde, küçük bir pervaneli uçak, bir teknik arıza sonucu Beyazsaray'ın yakınlarına düştüğünde, oradaki bazı akli eveller, bu uçağın CIA tarafından Beyazsaray'a uyarı amaçlı düşürüldüğü şakaları bile yapmışlardı" diyor. Woolsey'e göre, 11 Eylül trajedisini hazırlayan en önemli neden işte, bu dönemde yaşanmış olan istihbarat bütçesi kısıtlamaları. "İnsan kaynakları istihbarat çok uzun süreli bir yatırımdır. Bir orkide büyütme kadar uzun süreli ve sabırlı bir çalışmayı gerektirir" diyor. CIA'yı bu gelişmeler çerçevesinde "düşmanları" karşısında çok zor duruma düşüren olay, kuşkusuz, 1994 yılında en üst düzey yetkililerinden Aldrich Ames'in Sovyet casusu olduğunun anlaşılmasıydı.

Temmuz 1994'de CIA'nın bazı program ve prosedürü üzerinde kapsamlı bir araştırma süreci başladı.

Haber alma kapsamında yapılan bilgi toplama işleminin yapısındaki temel bir problemin giderilmesi amacıyla CIA bilgisayar güvenliğinin gözden geçirilmesi istenmiştir. Farklı veri parçalarını bir araya getirmek sayısı giderek artan haber alma bulmacalarını çözmek için duyulan gereksinim, ne kadar büyükse, hassas bilgilerin, bu bilgilere ihtiyaç duymayan bireylerin eline geçmesi olasılığında o kadar büyük olduğu kabul ediliyordu. CIA Başkanı Woolsey, ajanların isimleri ve bilgi toplama faaliyetlerinin ayrıntıları ve ayrıca bilgisayar güvenliği ile ilgili diğer birkaç aşama dahil olmak üzere, en hassas bilgilere erişim sahibi bireyler üzerinde CIA genelinde bir azaltmaya gidilmesini istemiştir.

Soğuk savaşın bitmesini müteakiben birkaç misyonun tek bir misyon ile değiştirilmesi, kaynaklardaki keskin bir azalma ile birleşerek, CIA'nın güvenlik ve karşı istihbarat alanındaki iyileştirmelerin ötesinde önemli değişiklikler yapmasını kaçınılmaz hale getirmiştir.

Böylece 1994 ortalarında Başkan Woolsey, faaliyetler, analiz, bilim ve teknoloji alanları dahil olmak üzere CIA'nın çalışma biçiminin ana unsurları üzerinde genel bir gözden geçirme yapılmasını istemiştir.

CIA'nın casusluk malzemelerinin tasarım ve geliştirilmesinde (özellikle soğuk savaş döneminde) OTS'nin ciddi çalışmaları olmuştur.

Uyuşturucu ve hipnoz üzerinde de deneyler yaptığı belirtilen CIA'nın OSS bürosunun Almanya ve Japonya'nın teslim olmaması halinde mikrop ve sinir gazları kullanımını gündeme getirmiştir. Bu iddialara, günümüzün "yeni çağ" hastalığı olan, bulaşıcı Aids'in de CIA tarafından geliştirdiği söylemlerini ekleyebiliriz. (Bkz. CIA Kendini Anlatıyor CASUSLUK - Robert Wallace - H. Keith Melton Syf. 321 - NTV yayınları) Nitekim 2020'da tüm dünyaya yayılan ve özellikle ABD' de on binlerce – belki de yüzbinlerce – kişinin ölümüne neden olan COVID !) adı verilen virüsün bir istihbarat çalışması olduğu öne sürüldü. ABD Başkanı Trump, virüsü Çin'in yaydığını açıklayarak suçlamalarda bulundu.

İstihbarat toplamaya ilişkin mevcut yöntemler genel olarak iki ana kategoriden birisine dahil bulunmaktadır: Bunlar ya insan gücü ya da donanım yoğun yöntemlerdir, isminin de belirttiği üzere, insan kaynaklı haber alma veya HUMINT, arzu edilen sonuçlara ulaşılması açısından insana önemli düzeyde yatırım yapılmasını gerektirmektedir. Buna karşın, yüksek miktarlarda veri ortaya koyan uydular ve karmaşık diğer donanım sistemlerinin geliştirilmesi ve kullanılması son derece maliyetlidir. CIA'nın dört müdürlüğünün ikisi istihbarat toplama ile ilişkili bulunmaktadır.

Bunlar; Faaliyetler Müdürlüğü (DO), Haberalma Müdürlüğü, Bilim ve Teknoloji Müdürlüğü (DS&T), İdari Müdürlük.

İdari Müdürlük ayrıca, sorumlulukları dünya geneline yayılan fakat belirli konular veya analiz türlerine odaklanan Kaynaklar, Ticaret ve Teknoloji Bürosu (RTT), Bilimsel ve Silah Araştırma Büro- su (QSWR), Liderlik Analizi Bürosu (LDA), Görüntü Analiz Bürosu (OIA) isimli dört adet büroya sahip bulunmaktadır.

CIA Başkanları :

Amiral Stansfield Turner (1977-1981) William H. Webster (1987-1991)

R. James Woolsey (1993-1995) John M. Deutch (1995-1996) George Tenet (1996-2004) Porter Goss (2004 -2006) Michael Hayden (2006 – 2009) Leon Panetta (2009 - 2011) David Petraeus (2011-.....)

ABD’de 11 Eylül Komisyonu’nun istihbarat zaafalarını ortaya koyan raporundan önce görevinden istifa eden CIA Başkanı George Tenet’tan boşalan koltuğa eski bir istihbaratçı olan Kongre üyesi Porter Goss getirildi. ABD Başkanı George W. Bush’un CIA başkanlığına aday gösterdiği Goss, Florida eyaletinden Cumhuriyetçi Partili Temsilciler Meclisi üyesi ve istihbarat komitesinin başkanlığını yapıyordu. Başkan Bush, Porter Goss’un adaylığını duyururken, örgütü tepeden tırnağa tanıdığını belirterek, “Böyle kritik bir dönemde, kendisi bu önemli teşkilatı yönetmesi gereken kişidir” dedi.

65 yaşındaki Porter Goss, gizli kariyerinde, iki yıllık askeri istihbarat ve CIA’nın en iyi bilinen bölümlerinden biri olan Operasyonlar Dairesi görevi var. Güney Amerika ve Avrupa’da istihbaratçı olarak çalıştığı bilinen Goss, 1989’da Florida’dan Temsilciler Meclisi’ne girdi. Goss, Kongre’de sekiz yıl İstihbarat Dairesi başkanlığı yaptı.

Goss’un CIA başkanlığı Senato tarafından kısa süre içinde onaylandı. Ancak 11 Eylül’ü soruşturma komisyonunun, saldırılardaki istihbarat zaafalarını ortaya koyan ve birçok istihbarat kurumunun tek çatıda toplanması tavsiyesi de dahil köklü reformlar öneren raporunun ardından bu atama süreci sancılı geçti. Amerikan basını, pek çok Demokrat üyenin CIA başkanlığının onayı için yapılacak oturumlarda hem Goss’un kişiliği hem de teşkilatın durumuna dair ince eleyp sık dokuyacağını yazmıştı. Goss, Senato onayının ardından görevi geçici başkan John E. McLaughlin’den devraldı. Ancak Demokratlar, başkan adayları John Kerry, yeniden başkan seçilirse, Goss’la çalışmayacağını söylemişti. 11 Eylül saldırılarının önlenememesi ve Irak savaşına gerekçe yapılan kitle imha silahlarına dair istihbaratın “fos çıkması” yüzünden sert eleştirilere uğrayan eski CIA başkanı Tenet, kişisel nedenleri gerekçe gösterip, 2004 temmuz başında istifa etti.

2004 eylülünde başkanlığa getirilen Porter Goss, CIA’da adeta deprem yarattı. Porter Goss ile çatışan üst düzey yetkililer peşpeşe istifa etmeye başladı.

The Washington Post’un bir haberine göre, George Tenet sonrasında vekaleten CIA başkanlığını yürüten, 32 yıldır örgütte görevli John McLaughlin emekliliğini istedi ve tamamen kişisel nedenlerden ayrıldığını açıkladı. Ardından operasyonlar direktör yardımcısı Stephen Kappes de istifasını verdi. Üst düzey bir CIA yetkilisi istifaların temel nedeninin Goss’un Genel Sekreteri Patrick Murray olduğunu, günlük operasyonlarda olağanüstü yetkilerle donatılmasından ötürü önde gelen kurmaylarla çatıştığını ve morallerin çok düşük olduğunu söyledi. Murray, Goss’un başkanı olduğu Temsilciler Meclisi İstihbarat Komitesi Genel Sekreteri’ydi. Komite 2004 haziran ayındaki raporunda CIA’yı kıyasıya eleştirmişti. McLaughlin istifasıyla birlikte Murray’m yetkililere karşı saygısız olduğunu ve geniş çaplı istifaların kaçınılmaz olduğu yolunda yeni başkanı uyardı. CIA Başkanlarından George Tenet, 11 Eylül’ün ardından CIA’nın, dijital teknoloji ve internet sayesinde müthiş bir devrim gerçekleştirerek OTS’nin teknik araçların kullanımında yeni bir döneme geçtiğini açıkladı. Barak Obama’nın başkan olmasından sonra CIA Başkanı değiştirildi. Yanlış ve kasti bilgilerle Irak’ı işgal eden ABD bu ülkeden çıkma kararı almak zorunda kaldı. Bu aslında istihbaratın başarısızlığıydı. Gerçi 2 milyon Iraklıyı öldüren ve binlerce kadına tecavüz edip insanları işkence tezgahlarından geçiren ABD-İngiliz ittifakı ülkenin tüm yer altı zenginliklerine el koyarak emperyalizmin çağımızdaki son temsilcisi olduklarını bir kez daha teyit ettiler!

CIA'nın Guantonama'nın yanı sıra, bir çok NATO ülkesinde terör sorgu kamplarının varlığı, Irak 'daki gibi işkence cezaevlerinin oluşumu çeşitli tarihlerde ortaya çıkmıştı.

2003 yılında Türk askerinin Süleymaniye'de enterne edilmesinden sorumlu kumutan olan, Davit Petraeus CIA 'daki görevinden 2012 'de istifa etti.

2014 Nisan ayında Suriye'ye illegal geçiş yapmak isteyen bir Amerikalı gazeteci casus olabileceği şüphesiyle yakalandı

Obama Yönetimi, Usame Bin Ladin'in 29 Nisan 2011'de Pakistan'da öldürülerek ele geçirildiği dönemde CIA Başkanı Leon Panetta'yı Savunma Bakanlığı'na getirirken, Amerika'nın Afganistan'daki birliklerinin komutanı olan Davit Petraeus'u Merkezi Haber Alma Teşkilatı'nın başına atadı.

26 Temmuz 2016'da ABD Ulusal İstihbarat Dairesi Direktörü Dan Coat'ın 15 Ağustos'da görevi bırakarak yerine John Ratcliffe'nin atanacağı açıklandı.

Başkan Obama'dan sonra iktidara gelen Trump'ın ilk CIA Başkanı Pompeo, ilk yutdışı ziyaretini Türkiye'ye yaptı. Bu istihbari veya stratejik manevralar global güçlerin bir nevi savaşı idi. Ancak olan yine yanlış dış politikalardan dolayı bize oluyordu. Ziyaretin gerçekleştiği 9 Şubat 2017'de Rus savaş uçakları El Bab'da askerlerimizi bombaladı. 3 mehmeçik şehit oldu, 11'i yaralandı. Benzer bir saldırı da 2020 Şubat ayında İblid' te meydana geldi. Ruslar 36 askerimizi şehit ett. Bu istihbarat manevrasının bahanesi hazırldı ! " Yanlışlık oldu".

Tabii bir de Putin'in aynı gün yaptığı açıklamaya dikkat etmek gerekir: " PKK ve PYD terör örgütü değil."

İç İstihbarat Bakanı Kirstjen Nielsen 7 Ağustos 2019'da istifa etti.

12 Mart 2018'de ise CIA Başkanı Mike Pompeo Dış İşleri Bakanlığına atandı. Yerine atanan Gine Haspel, ilk kadın CIA Başkanı oldu.

ABD'nin Türkiye üzerindeki oyunları bitmek bilmiyordu. CIA'nın en kapsamlı organizasyonlarından biri de Feytullah Gülen yönetimindeki FETÖ yapılanması idi. Uzun yıllar süren çalışma sonucu Türkiye'nin en hassas kurumlarına sızan ve her türlü bilgi kaynağını CIA'ya aktaran bu yapı, 15 Temmuz 2016' da darbe teşebbüsünde bulundu. Trump, 9 CIA ajanının İncirlik'ten 15 Temmuz'u yönettiğini twitten yazmış, bir süre sonra bu yazışmayı silmişti. Bu gelişme, zaten bilindiği üzere ABD'nin 15 Temmuz kalkışmasındaki rolünün açık bir itirafı olmuştu.

İzmir' de yakalanan PKK'lı CIA ajanı rahip Brinsoy'un Türkiye ABD arasında gerginliğe neden olan – 2018 – olayından başka, bir çok Amerikalı casus ele geçirilmişti. 2013 yılında Diyarbakır'da yakalanan ABD'li gazeteci Jake r. Hess de CIA adına, PKK ile ilişkiliydi.

ABD ile İran arasındaki gerginliğin Trump'la birlikte yeniden tırmandığı günlerde , 17 Mart 2019'da, Amerikalı yetkililerin yalanlamasına rağmen İran CIA adına casusluk yaptığı iddiasıyla 17 kişiyi gözaltına alığını açıkladı.

Venezuela Devlet Başkanı Nicolas Maduro, 2019 baharında ülkesinde gerçekleştirilen ABD destekli darbe teşebbüsünün arkasında eski istihbarat başkanı Christopher Figuera olduğunu, CIA için çalışan bir köstebek ve hain olduğunu açıkladı.

ABD İstanbul Konsolosluğu'nda görevli T.C. vatanaşı Metin Topuz'un 2020 Haziran ayında 8 yıl 9 ay hapis cezası alması, Amerika'lilar tarafından tepkiyle karşılandı.

15 Haziran 2020 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri ile Rusya arasında yeni bir casusluk krizi yaşandı. Rusya, Moskova'da casusluk şüphesiyle tutuklanan Amerikan vatandaşı Paul Whelan'ını 16 yıl hapis cezasına çarptırdı. ABD'nin şiddetli tepki gösterdiği bu konuyla ilgili Rusya Dışişleri Bakanlığı, Whelan'ın yakalanmasından bir gün sonra ABD'de gözaltına alınan Rus vatandaşı Dmitry Makarenko ile ilgili Washington'dan açıklama beklediklerini duyurmuştu.

Devasa bir bütçe sahibi olan CIA, kuşkusuz dünyanın en güçlü istihbarat örgütüdür. Dünyanın her hangi bir noktasını istediği an, her türlü hava koşullarında görsel olarak izleyebilir. Herhangi bir radar ve benzeri araç gereksinim duymadan, istediği telefonu dinler. İsteddiği bilgisayarın içeriğini kontrol edebilir. Her türlü elektronik yazışmaları izler.

2021 yılına gelindiğinde CIA'nın ABD' de derin devlet diye belirtilen güçlerden biri olarak etkinliğini sürdürmektedir. Tramp döneminde Suriye'nin kuzeyinde PKK/PYD'ye binlerce TIR dolusu silah yardımı yapan Pentagon ve CIA'dır. IŞİD'i kuranlarında CIA olduğunun, ABD Başkanı Tramp tarafından bizzat açıklandığını unutmamak gerekir.

FBI - FEDERAL ARAŞTIRMA BÜROSU

(Federal Bureau of Investigation)

FBI, Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bakanlığı'nın (DOJ) soruşturma kuruluşudur. Amerika Birleşik Devletleri Ceza Yasası'nın (USC) 28. maddesinin 533. bendi Adalet Bakanı'na "Amerika Birleşik Devletine karşı işlenecek suçların soruşturması için yetkililerin atanması" yetkisini tanır. Bunun yanı sıra diğer federal yasalarda belli suçların soruşturma ve incelenmesi yetkisini FBI'da vermektedir. Günümüzde FBI'nın soruşturma yetki alanı içine giren 200'den fazla federal suç kategorisi mevcuttur.

Büro, aynı zamanda herhangi bir kovuşturmayı gerektirmeyen durumlarda da inceleme ve soruşturma yetkisine sahiptir. Örneğin, Başkanlık kararnamesiyle FBI, hassasiyet gerektiren hükümet görevlerine atanacak adaylar hakkında güvenlik soruşturması yapma yetkisine sahiptir. Yine Başkanın emriyle FBI, ülke güvenliğini tehdit eden faaliyetler konusunda istihbarat toplayabilirler.

FBI kanalıyla elde edilen bilgiler, Adalet Bakanlığı Savcısına veya başka bir DOJ yetkilisine teslim edilir. Bu konuda kovuşturma ya da herhangi bir işlem gerekip gerekmediğine bu yetkili karar verecektir. Bu soruşturma faaliyetleri için, toplumu en fazla etkileyen dört öncelikli alan seçilmiştir. Kontra Terörizm (Terörizmle Mücadele), uyuşturucu/yeraltı dünyası, Yabancı İlke Kontra İstihbarat, şiddete dayanan suçlar ve beyaz yakalıların işlediği suçlar.

Buna ilaveten FBI, diğer kolluk kuvveti teşkilatlarıyla işbirliği yaparak, onlara parmak izi tespiti, laboratuvar tahlilleri, polis eğitimi, tek kaynaklı suç bildirisini raporları gibi yardımcı hizmetler sunar, Ulusal Suç İstihbarat Merkezi aracılığıyla destek sağlar.

FBI'nın Kısa Tarihi :

FBI , 1908 yılında kuruldu. Zamanın Adalet Bakanı Charles J.Bonaparte, AB.D. Adalet Bakanlığı'nın özel soruşturma dairesini teşkil etmek üzere özel ajanlardan oluşan isimsiz bir teşkilat tayin etti. Bundan önce Adalet Bakanlığı (DOJ) kendi cezai yetki alanı içerisinde işlenen federal suçların soruşturması için A.B.D.'nin gizli servisinden ödünç aldığı ajanları kullanıyordu.

Bu özel Teşkilat 1909 yılında Adalet Bakanı George W. Wickersham'ın emriyle bir dizi değişikliklere uğradıktan sonra Bureau Of Investigation (Soruşturma Bürosu) adını aldı. Bundan sonra başka isim değişikliklerinden geçti ve bugünkü ismini 1935 yılında aldı.

FBI tarihinin ilk döneminde, bu teşkilatın ajanları mevcut fedarel suçlar arasında nisbeten daha az sayıda suçla ilgili soruşturma yürütürdü. Bunlar çoğunlukla, iflas hileleri, antiterör suçları, vatandaşlığa geçmeyle ilgili ihlallerdi. 1. Dünya Savaşı sırasında Büro espionaj, sabotaj, ülkeyi yıkma teşebbüsü suçları, askerden kaçmalar gibi suçları soruşturma görevini üst- lendi. Motorlu Araçlar kaçırma ulusal yasasının 1919 yılında kabul edilmesiyle Büro'nun yetki alanı genişledi.

1920 yılındaki yasaklamalarla Gangasterler Dönemi başladı. Bu dönemin kriminal tipleri, banka soymak, insan kaçırmak gibi henüz federal suçlar kapsamına alınmamış olan suçlar işleniyordu. 1932 yılında Federal İnsan Kaçırma Yasası'nın kabulü ile bu durum değişti. 1934'de kabul edilen başka yasalarda Kongre Özel Ajanlara yeni ilan edilen federal suçlarla ilgili daha geniş yetkiler vererek tutuklama ve silah taşıma yetkisi tanıdı.

II. Dünya Savaşı sırasında FBI'nın yetki alanı ve boyutu daha da genişleyerek Güney Amerika'daki istihbarat faaliyetlerini de kapsadı.

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesi ve Atom çağının başlamasıyla, FBI, Beyaz Saray'da görev alan şahısların ve diğer devlet dairelerine tayin edilen görevlilerin, icrai organla ilgili güvenlik konuları da dahil olmak üzere sicillerin araştırma sorumluluğunu aldı.

1960'larda Yurttaşlık Hakları İhlalleri ve örgütlü suçlar FBI'nın en çok üstünde çalıştığı suçlar arasına girdi, bunların yanı sıra kontra terörizm (Terörizmle Mücadele), uyuşturucu kaçakçılığı ve 1970'lerle 1980'lerde ise şiddete dayanan suçlar, beyaz yakalıların işlediği suçlar FBI tarafından soruşturulmaya başlandı.

FBI soruşturma kaynaklarını yedi temel alanda yoğunlaştırmıştır ; Kontra terörizm, uyuşturucu trafiği, şebeke suçları, yabancı ülkelere istihbarat, şiddete dayanan suçlar, Beyaz yakalıların işlediği suçlar, belli işlere müracaat edenlerin soruşturulması ve yurttaşlık hakları ihlalleri.

Örgütsel Yapı ve Bütçe :

FBI alanda çalışma esası üzerine kurulmuş bir teşkilat olup, Washington D.C.de bulunan merkezinde 9 bölüm ve 3 ayrı ofisi bulunur. Bu bölüm ve ofisler ülkenin her yerindeki 56 alan ofisi, yaklaşık 400 uydu ofis, 4 uzmanlaşmış alan tesisi ve 22 yabancı irtibat bürosunu idare eder, yabancı irtibat

bürolarının her birinde bir Hukuk Ateşesi ve bir Hukuk irtibat memuru bulunur. Bu görevliler, dış ülkelerde Amerikan ve yerel yetkililerle, FBI'nın yetkisi içine giren kriminal konularda birlikte çalışırlar.

FBI takriben 10.000 özel ajan ve 13.700 profesyonel, idari, teknik, katiplik, ticari ve tamir bakım işlerini yürüten personeli vardır. FBIHQ'de (FBI merkezi) 7.250 görevli çalışır, yaklaşık 16.500 görevli de alan tesislerinde görev yaptığı tahmin ediliyor.

FBI'nın operasyonlar, ücretler ve diğer harcamalarla birlikte yıllık takribi bütçesi 2,2 milyar dolardır.

FBI Merkezinde Bölümler ve Ofisler :

FBI Müdürüne bir Muavin destek olur. Merkezdeki 9 bölüm birer Müdür Yardımcısı tarafından yönetilir. 3 ofisin başında ise değişik isimler taşıyan yöneticiler bulunur. Görevli bir Müfettiş Kamu Dairesi ve Kongre işleri ofisini yönetir. Genel Danışma Dairesi başında ise Genel Danışman bulunur. İstihdam Fırsat Eşitliği Ofisinin başında ise bu ofise bakan bir memur vardır.

Müdür Muavinlerine, Yardımcı Müdürler destek verir. FBI Merkezindeki Bölüm ve Ofisler işlevleri doğrultusunda değişik seksiyonlara ve birim adı verilen daha küçük daha uzmanlaşmış çalışma gruplarına ayrılmıştır.

Alan Ofisleri, Mukim Ajanlar ve Diğer Belli Başlı Alan Tesisleri

FBI alan ofisleri ülkenin belli başlı 56 şehrinde yer almaktadır. Bu ofisler mahalli suç eğilimleri ve bölgenin coğrafik merkezliyetine göre ve kaynakların en etkili ve faydalı şekilde kullanımına sağlayabilecek şekilde seçilmiştir.

FBI alan memurları ofislerinin işlerini ya doğrudan doğruya kendi kuruluşlarından ya da sayıları yaklaşık 400'ü bulan resident agencies, (mukim ajans) adı verilen uydu ofislerden idare ederler. Her alan ofisinin idaresinde çalışan Resident Agency'lerin sayısı farklıdır. Bu ajanslarda çalışan personelin sayısı da farklıdır. Bir düzineden başlayarak daha da yukarı çıkarabilir. Mukim ajanlar, alan memurları gibi suç eğilimlerinin dağılımına ve kaynakların mevcudiyetine göre yerleştirilirler.

Hukuk Ateşesi'nin Ofisleri :

FBI'nın uluslararası soruşturmalardaki rolü Kongre'nin kıtalararası cezai yetkisini genişletmesi ve uluslararası suçların artmasına bağlı olarak büyümüş bulunmaktadır. FBI'nın yurt dışında soruşturma yapabilmesi için suçun işlendiği ülkenin iznine ve A.B.D. Adalet Bakanlığı ile bu konuya eğilen diğer kuruluşların FBI legal ateşe programı aracılığıyla eşgüdümlü olarak çalışmasına ihtiyaç vardır.

Hukuk Ateşesi, FBI merkezindeki Uluslararası İlişkiler Dairesi Kriminal Soruşturma Bölümüne karşı sorumludur. Bu daire ayrıca, Interpol, Washington'da bulunan yabancı polis teşkilatları ve güvenlik görevlileri gibi diğer üst yönetici dairelerle ve ulusal emniyet kuvvetleri dernekleriyle temasları da düzenler.

FBI'nın kıtalararası yayılmış bulunan sorumlulukları ve uyuşturucu kaçakçılığı şebeke suçları, yabancı ülkelerle olan kontra istihbarat sorunları, terörizm ve beyaz yakalılarının işlediği uluslararası alanda yarattığı suçlar çerçevesinde FBI bir çok yabancı ülkenin temel güvenlik teşkilatları, istih- barat ve emniyet örgütleriyle yakın irtibatlar kurar ve bu irtibatları devam ettirir. Bu irtibatlar Başkanlık Emirleri, Yasalar ve FBI politikasına uygun bir çerçeve içinde yürütülür.

Dünyanın çevresinde 22 ülkeye yayılmış FBI ofisleri mevcuttur. Bu ofisler ABD ile ilişkisi müsait olan ülkelerdeki ABD elçiliklerinde yer alır. Amerika Birleşik Devletleri dışındaki özel FBI ajanlarına Hukuk Ateşesi, Hukuk Ateşesi Muavini, Yardımcı Hukuk Ateşesi veya irtibat memuru adı verilmektedir.

ALMAN İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Prusya'yı, Avrupa'nın büyük devletleri arasına sokan Kral Büyük Frederik (1712-1786) bir devletin iç ve dış güvenliğinin istihbarat olmadan olmayacağını o zamanlarda anlamış ve önlemler almıştır. Özellikle askeri istihbarata çok önem vermiştir. Dönemin kusursuz örgütleri arasında sayılan istihbarat servisini özenle oluşturmuştur. Alman birliğinin kurucusu ve Avrupa'nın şekillenmesinin mimarlarından Bismark da (1815- 1898) Frederik'in yolundan yürümüş, Ayrıca siyasi istihbarat açığını da bu alana verdiği büyük önem sayesinde kapatmayı bilmiştir. Yani, Hitler'in iktidara gelişine kadar Almanya'da güçlü ve kusursuz çalışan iki büyük istihbarat oluşumu gerçekleştirilmiştir. Bunlardan birisi Genelkurmay istihbaratı (Abwehr), diğeri siyasi istihbaratı yönlendiren Alman Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Servisi'dir. Bu iki kuruluş organize halde ve beraberce çalışmışlardır.

Hitler de istihbarata son derece önem vermiştir. Abwehr onun döneminde beş şube olarak şöyle organize olmuştur:

- 1- Geheimer Meldedienst adı verilen organizasyon: Bu şube espionaj ve kontrespiyonaj (casusluk ve karşı casusluk) ile görevliydi. Bu şubenin emrinde kara, hava ve deniz birlikleri ve olanakları vardır. Ayrıca bu alanlarda uzmanlaşmış çok sayıda personele sahipti.
- 2- Sabotaj: Sabotaj işleri bu şubece yerine getirilmiştir. Bu alanda uzman bombacılar, özellikle elde tutulur, bunların rahat kullanabilecekleri ve değerlendirecekleri bomba türleri geliştirmişlerdir. Bomba patlatma ve yerleştirme konusunda bu şube uzmandır. 1960'tan sonra Almanların bu konudaki uzmanlıklarından Türk asker ve sivil istihbaratçıları da eğitimler yoluyla yararlandırılmışlardır.
- 3- Güvenlik: Almanlara karşı girişilecek sabotaj ve diğeri casusluk faaliyetlerinin eylemlerine karşı organize olmuştur.
- 4- Dış ülkelerdeki faaliyetleri: Bunlar adam kaçırma, elde etme ve organizasyonları sağlamakla görevliydi.

5- Bu şubenin görevi ise merkez koordinasyonunu sağlamak ve eşgüdüm içinde sorunsuz çalışmasını gerçekleştirmektir.

Almanlar istihbaraü hep çok önemsemiştir. 1939 yılında yalnız Berlin'de Abwehr'de ünlü casus şefi Canaris'in emrinde çalışan ajan sayısı (Bunlara V=vertrauen=mutemet denirdi) 10 binin üzerindeydi. Bunlara hizmet veren teknik uzman kadrosunun sayısı ise 18 bini aşılıyordu. Ajan Vier ünlü Majino hattı planlarını ele geçirmişlerdir. Canaris'in emrindeki bu kadro ayrıca 1937-1939 yılları arasında İngiliz, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerine ait çok önemli planları, bilgileri, savaş düzenlerini öğrenip bu güçlerin hareket ve idari yapılarına kadar bütün bi- linmeyenleri çözmüşlerdir.

Hitler Abwehr'e ilaveten 1933 yılında saldığı dehşetiyle ünlü olan Gestapo (Geheime Staatspolizei) adlı devlet gizli polis teşkilatını kurmuş ve 1939'da bütün polis servislerini merkezileştirme yoluna giderek bu yapıyı dev bir organizasyon haline getirmiştir. Buna da RSHA (Reichsicherheitshauptamt) adı verilmiştir. Ancak Abwehr de çalışmalarına devam etmiştir. Alman Güvenlik Yüksek Dairesi olarak adlandırılabilir olan RSHA veya Alman Casusluk ve Mukabil Casusluk Teşkilatı başlıca yedi daireden oluşmuştur. Gestapo rejim düşmanları, kilise ve Yahudilerle mücadele ve yurda girip çıkanları kontrol eden bir daireydi.

BUNDESNA CHRICHTEND1ENST (BND)

(Federal Almanya İstihbarat Servisi - Gehlen Teşkilatı)

Münih'e bağlı Pullach'da, General Von Gehlen'in idaresinde kurulan Federal İstihbarat Servisi'nin emrinde 10 bin uzman ve ajan çalışılıyordu ve bütçesi de 40 milyon markın üzerindeydi. General Gehlen'in çok kısa bir süre önce teşkilattan ayrılımasına rağmen Gehlen Teşkilatı adıyla da anılan Federal Almanya istihbarat Servisi, küçük hücreler şeklinde örgütlenip çalışmıştır. Dost veya düşman ayırt etmeden aynı titizlikle çalışan teşkilat Almanya'nın özel statüsü gereği bu yıllarda CIA ile de büyük paslaşmalar ve dayanışmalar içinde çalışmıştır.

Almanlar iç istihbarat konusunda ise özel olarak oluşturdukları, "Batı Almanya Anayasası'nı Koruma Ajansı"ndan yararlanmaktadırlar. Bu kuruluş aynı zamanda karşı casusluk örgütü olarak da faaliyet göstermek- tedir. Amerika'daki FBI'a denk olan kuruluşun karargahı Köln'e bağlı Ehrenfeld'de çalışmalara başlamıştır. Merkez teşkilatında bine yakın görevlinin bulunduğu kuruluşa o zamanlar polis teşkilatı ile askeri istihbarat da yardım vermiştir.

Alman istihbaratında askeri bölüm çok önemlidir. Çünkü burada oluşturulan ve FOI (Field Operations Intelligence) adı ile anılan grup, vurucu güçtür ve eylemleri yapar. Eylemlerinde, ünlü ve acımasızlığıyla bilinen bir güçtür.

Karargahı Bonn'da bulunan BUNDESKR1M1N1LAMT'da casuslukla mücadele eder. Bu birimin çok ünlü laboratuvar ve teknik olanakları vardır. Almanya'nın savaş sonrası statüsü gereği CIA Frankfurt'ta, Berlin'de, Stuttgart'ta bürolar açmıştır. Frankfurt'taki CIA bürosu DAD (Department of Army Detachment), Münih'teki büro SD (Special Detachment) adını, Stuttgart ve Berlin gibi yerlerdeki büroları ise US Mission (ABD Misyonu) adını alırlar. Bunların ana amaçları komünizme karşı mücadele

etmektedir. Bu kapsamda Narodno Turudoyoz Soyuz adlı anti-komünist Rus mülteci teşkilatına öğretmen verirler. Bu dönemde Almanlar ile CIA'in işbirliği sonucu 1949'da Hür Hukukçular Birliği kurulur. Bu birlik Batı'ya ilticaları teşvik eden bir istihbarat yan kuruluşudur.

Alman makamları 1968 yılında yaptıkları bir açıklamada ülkelerinde 15-16 bin kadar casusun Doğu Bloku lehine çalıştığını sandıklarını, 1967 yılında bunlardan 167, 1968'de de 350 kişinin yakalanarak mahkemeye sevk edildiğini belirtmişlerdir.

BND'nin kuruluş yasası bulunmamaktadır. 12 Temmuz 1955 tarihli Bakanlar Kurulu kararına dayanılarak kurulmuştur. BND içinde yaklaşık 7 bin personel görev yapmaktadır. 1995'te BND'nin başkanlık koltuğunu Başbakan Kohl, muhalefet partisinden bir milletvekiline vermiştir. BND değerlendirmelerinde Almanya'yı bir süper güç olarak yorumlayıp ona göre analizler ve eylemler planlamaktadır.

BND bugün askeri istihbarat, siyasi istihbarat, teknolojik ve bilimsel istihbarat, dış istihbarat, terörizm, uluslararası kaçakçılık, illegal geçişler ve Almanya'ya sığınmalar konusunda istihbarat çalışmaları yapmaktadır. İnsan, teknoloji, değerlendirme, idari işler, güvenlik, merkezi faaliyetler olarak yapılanan BND etkinliği çok güçlü bir istih- barat örgütü konumunda bulunmaktadır.

Almanya'da önemli bir kuruluş da Federal Anayasa'yı Koruma Teşkilatı (BiV)'dir. Üç bini aşkın personeli ile çalışan kurum, 27 Eylül 1950'de kurulmuştur. Teşkilatın iç yapılanmasında her ana ünite, toplama ve kıymetlendirme olarak iki bölümde kınunlanmıştır. Toplama bölümleri operasyonları yürütmektedir. 2000'li yıllarda kadrosunu 6-7 binlerden 2500'lere indirmesi planlanan BND'nin Almanya dışında 1500 kontrolör elemanı bulunuyor.

Soğuk savaşın bitmesi ve Doğu Alman gizli servisinin de bünyesine katmasıyla daha da güçlenen BND, ne yazık ki, Başbakanları başta olmak üzere bir çok önemli kişinin Amerikalılar tarafından dinlenmesini engelleyememişler ve bu nedenle iki müttefik ülke arasında kris çıkmasına neden olmuştur. Bu da istihbarat servisleri arasındaki güvensizliğin bir örneğini yansıtmaktadır.

PKK' ya yaptığı destekle her zaman bilinen Almanya adına casusluk yaptığı öne sürülen Peter Sterudtner, İstanbul Büyükkada'da gözaltına alınan isimlerdendi. BND'nin casusluk faaliyetlerini çeşitli yardım kuruluşları, vakıflar ve misyonerler vasıtasıyla da sürdürdüğü zaman zaman ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin Suriye'deki operasyonlarına karşı çıkan Almanya, istihbarat servisi marifetiyle Güney Doğu'de çeitli vakıf adıyla PKK'ya desteğini sürdürürken ; PYD'ye ve FETÖ'cülere de açıkca destek vererek, siyasi sığınma taleplerine yardımcı olmuştur.

DOĞU ALMANYA İSTİHBARAT SERVİSLERİ

MFS - Doğu Almanya Devlet Güvenlik Bakanlığı

Almanların bölünmesi sonunda Sovyet nüfuz alanında kalan Doğu Almanya, casusluğun adeta yüreği olmuştur. Öykülerin gerçeklerle karıştığı olaylar yaşanmıştır casusluk adına Doğu ve Batı Almanya arasında. Eski Doğu Almanya'da gizli servis geleneğini geliştiren ve burasını Avrupa yani Batı dünyası içinde bir ileri karakol gibi kullanan Moskova idi.

1950 yılında mevcut oluşumların tek çatı altında toplanmasıyla Doğu Almanya Devlet Güvenlik Bakanlığı kurulmuştur. KGB bu bakanlığı oluşturduğu bir konseyle kontrol altında tutmuştur. Bakanlığın emrinde 22 bin subay, 5 bin polis, 3 bin Komünist Partili memur çalışmıştır. Karargahı Doğu Berlin'de Normannenstrasse'de bulunan MFS'in Batı Almanya'da adam kaçıрма ve öldürme, yıkıcı faaliyet ve propaganda işlerinde kullandığı 16 bini aşkın ajanı bulunuyordu. Doğu Almanya'nın ilhakından sonra MFS'nin elemanlarının bir bölümü Rusya'ya giderken, önemli bölümü Federal Almanya gizli servisine sığındı.

FRANSIZ İSTİHBARAT SERVİSİ (DGSE-OST)

Dünyada etkin bir istihbarat servisi de Fransızlara aittir. Fransızların istihbarat servisinin kurucusu XII. Louis'in başmüşaviri Kardinal Richelieu'dur. Richelieu'nun attığı temeller XIV. Louis zamanında Kardinal Mazann tarafından tamamlanıp geliştirilmiştir. Bunların ardından askeri casuslukta büyük başarı sağlayan ve Fransız gizli servisini sağlamlaştıran kişi Napolyon olmuştur. Ancak bu dönemlerin ardından İkinci Dünya Savaşı'na kadar Fransız gizli servisinin çok büyük başarılarının olduğunu söylemek mümkün değildir. Fransızların istihbarat çalışmalarını Genelkurmay yürütmektedir. Bu istihbarat anlayışında dört servis çalışmalarını sürdürmektedir. İkinci Dünya Savaşı öncesinde Fransız istihbaratı dağınık, tembel ve değerlendirmelerden yoksun çalışmıştır. Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasında bu durum değişmiştir. Fransızlar bütün istihbarat alanlarında ilgili birimler oluşturmuşlar, Ayrıca bir Milli Emniyet (Surete Nationale) adlı genel istihbarat örgütü kurmuşlardır. İçişleri Bakanlığı'na bağlı olan bu kuruluş, ayrı birimler yerine tek merkezden yönetim esasına göre oluşturulmuştur. Kuruluş beş kısımdan oluşmuştur. Bunlar şöyle sıralanmaktadır:

- 1- Adli polis: 1970'lerde 17 bölgede iki bine yakın kadrosuyla hizmet vermiştir.
- 2- Kırpolisi: Bu kadrolar taşrada görev yapmışlardır ve jandarma ile birlikte çalışmışlardır.
- 3- Ulusal Gözleme Müdürlüğü: DST (Direction de la Surveillance du Territoire) bir karşı casusluk servsidir. 1942 yılında işgal zamanı lağv edilmiş, fakat 1945'te yeniden faaliyete geçirilmiştir. 1970'lerde 1200 memur çalıştıran DST sert, etkili bir servistir. DST'nin 1947-1961 yılları arasında 473 kişiyi mahkemeye sevk ettiği, 1300 kişiyi sınırdışı ettiği, 75 diplomatın Fransa'dan geri çağırılmasına yol açtığı, şüpheli 2700 yabancıyı Fransaya girmesine mani olduğu, 30 Fransız vatandaşlıktan attığı, 120 gazete ve dergiyi kapattığı, 140 cemiyetin kapısını mühürlediği açıklanmıştır. Bu rakamlar servisin çalışmaları hakkında bir fikir verse gerektir.
- 4- Genel İstihbarat: (RG Renseignements Généraux) teşkilatı ise politik ve ekonomik haberler başta olmak üzere, bütün istihbarat değerleri ilgi alanına girer ve ülkedeki yabancıları kontrol eder. Fransada faal durum daki ajanların saptanmasına çalışır. RG arşivlerinde 1970'li yılların başında 400 binden fazla kişi hakkında arşiv bilgisi bulunduğu bilinmektedir. Aynı yıllar içinde Fransız polisinin

arşivlerindeki fiş sayısı da 10 milyonun üzerindedir. Fransız gizli polisi sendikacılardan işadamlarına, yabancı gazetecilerden devlet ve bilim adamlarına kadar herkesin fişini tutmaktadır.

5- CRS olarak adlandırılan: (Compagnies Republicanes de Sécurité) seyyar polis teşkilatı da olaylara müdahale için hazır güç olarak çalışır.

Fransızlarca da itiraf edilmektedir ki, teknik açıdan çok üstün olmakla birlikte merkezi sistemi ve kullandığı yöntemler açısından Fransız servisi dünya istihbarat servisleri arasında ön sıralarda yer alabilmektedir.

Fransız istihbarat sisteminde en önemli şey muhbir veya haber kaynağı için getirilen olanaklardır. Fransızlar bu iki unsuru teminat altına alan ve koruyan bir sistem kullanmaktadırlar. Onların suçlarını affeder ve korurlar. Oysa diğer ülkelerde bu durum genellikle az bir ceza veya en hafif yoluyla göz hapsi olarak uygulanmaktadır.

Fransada bugün iki ana istihbarat yapılanması gözlenmektedir. Bunlardan biri Dış Güvenlik Genel Müdürlüğü olarak adlandırılan DGSE'dir. 2 Nisan 1982 tarih ve 82 306 sayılı kararname ile kurulan birim Savunma Bakanlığı çatısı altında örgütlenmiştir. Bilgilerini Milli Savunma Sekreteryası (SGDN), Cumhurbaşkanı Özel Genel Kurmayı ve Başbakan ile direkt bağlı olarak, bütün istihbari birimlerle koordineli çalışmak zorunluluğundadır. DGSE'de 5 bine yakın eleman görev yapmaktadır. Casus avcılığı bu birimin görevleri arasındadır. DGSE bir genel müdür ve ona bağlı istihbarat, teknik, strateji, operasyon ve idari işler birimleri tarafından çalıştırılmaktadır.

Fransız istihbarat yapısının temel ikinci yapılanması ise 22 Aralık 1982'de 82/1100 sayılı kararname ile yeniden düzenlenen DST'dir. Bu köklerini çok eskilere götürebileceğimiz istihbarat yapılanması Fransa içinde her türlü operasyonda en etkin kurumdur. Son dönemde ekonomik istihbarata karşı koyma ve teknolojik casusluk konusunda da uzmanlaşmaktadır.

İNGİLİZ İSTİHBARATI

PED: Political Intelligence Division

Foreign Office'in (Dışişleri Bakanlığı'nın) pasaport ve güvenlik bürosundan ibaret, bu gizli servis, diplomatik kuryeleri silahla korur, dış ülkelerdeki casus şebekelerini yönetir.

Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan ve daha çok dış dünyaya yönelik olarak çalışmalarını yürüten istihbarat birimleri ise MI 6 ve (Hükümet İletişim Bakanlığı – Government Communications Headquarters) GCHQ'dir. MI6 karşı casusluk ve önleme faaliyetlerinde bulunurken GCHQ iletişim çözümlerinde bilgi toplama ve bunların analizlerini yapma faaliyetlerini yürütmektedir.

Gerek İçişleri, gerekse Dışişleri Bakanlığına bağlı olan bu dört birim Başbakan'a bağlı olarak çalışmaktadırlar. İngiliz geleneğinde gizlilik esas olduğundan istihbarat sisteminin çalışmaları parlamentoda bile açık olarak tartışılmamakta ve çoğu kez gizli kapılar ardında belirlenmektedir. Gelişmelerden en çok haberdar olan dört isim Başbakan, İçişleri Bakanı, Dışişleri Bakanı ve ilgili birimin başkanıdır. Bunun dışında sistemi kontrol altında tutmak ve koordinasyonu sağlayabilmek için Bakanlar Kurulu ile yakın temasta Güvenlik Komisyonu ve İstihbarat ve Güvenlik Koordinatörü üst

düzy istihbaratın görüüldüğü yerlerdir. İstihbarat ve Güvenlik Koordinatörü yıllık olarak yapılan çalışmaları gözden geçirmekte ve sistemin etkinliğini değ- lendirmektedir. Kabine'de istihbarat ile ilgili alt komiteler de bulunmaktadır, İstihbarat Servisleri Komitesi, Karşı- Terör Alt Komitesi gibi. Fakat sistem içinde operasyonlara karar verilmesi de dahil olmak üzere bir çok üst düzey konunun görüüldüğü yer Ortak İstihbarat Komitesi'dir (Joint Intelligence Committee, JIC). JIC alınan kararlar doğrultusunda bakanları (secretaries), yardımcı bakanları (ministers) ve ilgili bölümleri gerekli olan operasyon, planlama ve eylem konularında uyarma ve bunların yapılmasını talep etmekle görevlidir. Komitenin en önemli rolü ise 'izleme' ve 'uyarı' noktalarında ortaya çıkmaktadır.

SECURITY SERVICE - MI5 (Güvenlik Servisi)

İç İstihbarat Seervisi Mart 1909'da Başbakan Asquith, Almanlar'ın İngiliz limanlarında artan istih- baratına karşı bir önlem olarak İmparatorluk Savunma Komitesi'ni kurdurmuştur. Aylarca süren çalışmaların sonucunda Komite'nin tavsiyeleri doğrultusunda MI5 Ekim 1909'da Kaptan Vemon Keli ve Kaptan Mansfield Cumming'e ortak olarak Gizli Servis Bürosu'nu (Secret Service Bureau, SSB) kurmaları görevi verilmiştir. Kendi aralarında işbirliğine giden Keli ve Cumming yenilenen Alman donanması hakkında bilgi toplamada ve İngiltere'deki Alman casusların tesbitinde çalışmaların verimliliği için büroyu iki ayn koldan yürütmeye karar vermişler ve böylece Keli yani "K" Britanya adalarında karşı casusluktan sorumlu olurken, Cumming yani "C" de sınır ötesinde bilgi toplamakla görevlendirilmiştir. Böylece 'K' MI5'in temellerini kurarken, 'C' de MI6'in temellerini oluşturmuştur. Bu tarihten sonra tüm MI6 başkanları ve ajanları kendilerini 'C' olarak adlandırmışlardır.

Çalışmaları neticesinde İngiliz bürokrasisinin değışmez birimlerinden biri halini alan büro 1916 yılında Savaş Bakanlığı'nın bir dalı haline gelmiş ve ismi de Askeri İstihbarat Direktörlüğü olmuştur. Zaten MI5 ismi de kurumun İngilizce ismindeki 'Military Intelligence'dan gelmektedir.

15 Ekim 1931'de MI5 resmi olarak İrlanda sorunu hariç İngiliz ulusal güvenliğini tehdit eden tüm unsurlarla ilgilenmek üzere görevlendirilmiş, ismi de Güvenlik Servisi (Security Service) haline gelmiştir. Bu değışim MI5 için daha profesyonel bir yapılanma demektir. İsim değışikliğine karşın oluşturduğu efsane nedeniyle MI5 ismi günümüze dek günlük kullanımda Güvenlik Servisi isminin önünde yer almıştır.

1980'li yıllarda Güvenlik Servisi, İngiltere'yi tehdit eden suçların içerik değıştirmesi nedeniyle uluslararası alanda yakın bir işbirliğinin şart olduğunu daha açık bir şekilde anlamıştır. Böyle bir işbirliği yüzyılın başından beri Amerikan istihbarat birimleri ile halihazırda mevcuttu, fakat MI5 bu işbirliğini daha da derinleştirerek, operasyonuna göre diğer 'dost' ülke is- tihbaratlarına da yaymıştır. Bu çerçevede 1980 Libya Londra Büyükelçiliği kuşatması ya da 1984 Libya Halkın Bürosu olaylarındaki faaliyetler örnek gösterilebilir. Özellikle Orta Doğu'daki olaylar batılı güvenlik ve istihbarat servisleri

arasında yakın bir işbirliğinin kurulması konusunda diğer ülkeleri de belli oranda ikna etmiştir denebilir.

Daha çok önleyici hizmetler çerçevesinde faaliyet gösteren MI5 çok başarılı operasyonlarda bulunmasına, hatta tüm dünyanın en önemli istihbarat birimlerinden biri olmasına karşın skandallar yakasını hiç bırakmamıştır. Belki de İngiliz istihbarat sisteminin insan odaklı yaklaşımının bir sonucu olarak insan faktöründeki en ufak bir çözüme büyük skandallara yol açmıştır. İşte bunlardan biri de 1983'de üst düzey MI5 görevlilerinden Michael Bettaney'in KGB'ye bilgi sızdırmakla suçlanması ve casusluk suçuyla yargılanması olayında yaşanmıştır. Servis'te yaşanan krizler, skandallar ve karanlıkta kalan operasyonlar MI5 hakkında kamuoyundaki şüpheleri artırmıştır. Böylesine önemli bir kurumun 'halka, kamuoyuna kapalı kalması' basın ve bir çok siyasi grup için kabul edilemezdi. Bu çerçevede gelişen tartışmalar 1989 Güvenlik Servisi Yasasının çıkmasına neden olmuşsa da bu yasa da isteklere yeterince cevap verememiştir. 1990'lar boyunca kedisinin karanlık bir örgüt olmadığını kanıtlamaya çalışan MI5 tarihinde bir ilk olarak kamuoyunu aydınlatmak üzere 1993 yılında kendisini anlatan bir broşür hazırlamıştır. 1996'da yenilenen bu broşürün yanısıra internette kısaca da olsa hedeflerini, faaliyetlerini halka duyurmuştur. Yine açıklık politikasının bir göstergesi olarak Genel Direktör Stella Rimington 1994'te Dimbleby Konferansı'nda merakları gidermeye çalışmıştır. Aynı çerçevede Servis'in ilk yıllarına ait faaliyetlerini içeren dokümanlar İngiliz resmi yazışmalarının arşivini tutan Public Record Office tarafından araştırmacılara açılmıştır.

1996 yılında ayrıca Güvenlik Servisi Yasası'nda değişikliğe gidilerek kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi konusunda Servis'e polis ve diğer hükümet kuruluşları ile yakın işbirliği içinde hareket etme görevi verilmiştir. Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle birlikte diğer tüm ülkelerde olduğu gibi MI5'de de kimlik krizi yaşanmış ve kuruluş ilgi alanlarını genişletmek zorunda kalmıştır. Bu noktada en önemli gelişmeler; istikrarsız diktatörlüklerin takibi, radikal İslami hareketler, kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi, uyuşturucu ticaretinin durdurulması, istikrarsız bölgelerden İngiltere'ye gözlerin İngiltere'nin çıkarlarını zedelemeyecek şekilde gelişmesinin temin edilmesi ve ekonomi casusluğunun yükselişi olmuştur.

Ayrıca Soğuk Savaş dengelerinin değişmesi nedeniyle güvenlik sisteminin temelleri tamamen değişen İngiltere'nin Yeni Dünya Düzeni'nde kendisine uygun bir rol bulması için gereken manevralarda MI5'e de önemli roller düşmüştür. Tüm bunlara ek olarak Körfez Savaşı, Balkanlar ve Kafkasya İngiliz istihbaratının en çok önem verdiği konular olmuştur. İçeride ise Kuzey İrlanda'da süren çatışmalar, barış sürecinin silahlı gruplardan korunması, İngiltere'ye mülteci akını ve İngiltere'de yuvalanan uluslararası "terörist" gruplar yine önemli ilgi alanlarıdır. Özellikle büyük şehirlere dönük saldırıların önlenmesi hükümetin örgütten beklediği en önemli işlev olmuştur. Bunlar birazdan 'tehditler' bahsinde detaylandırılacağından bu aşamada daha fazla ayrıntıya girmek istemiyoruz.

11 Eylül saldırısından sonra bütçesi arttırılan MI5, terörle mücadele, karşı istihbarat, karşı koyma, yeni ve diğer tehditler ile kurum dışına destek çalışmalarına önem vermiştir.

Yapısı-Örgütlenmesi: Merkezi Millbank olan MI5 Güvenlik Servisi İçişleri Bakanlığı'nın bir parçası sayılmasa da İçişleri Bakanına (Home Secretary) bağlı görülmekte ve Servis'in başında bir genel direktör bulunmaktadır. Genel Direktör İçişleri Bakanlığınca Başbakan ile yürütülen yoğun temaslar sonucunda atanmaktadır. Genel Direktör atandıktan sonra Başbakan'a ve Bakan'a karşı örgütünün eylemlerinden ve etkinliğinden dolayı sorumludur. Fakat görünüşte Genel Direktör tek başına

operasyon kararı alamamakta, bunun için üst düzey bir Whitehall komitesi olan SO (SSPP) adlı bir komitenin kararı gerekmektedir. Genel Direktör'ün kişisel sorumlulukları şu şekilde özetlenebilir:

Servis'in operasyonları ve etkinliği,

Servis'in siyasi olarak tarafsızlığının temin edilmesi,

Servis'in çalışmaları konusunda yıllık bir rapor hazırlayarak İçişleri Bakanı ve Başbakan'ı bilgilendirmek,

Servis'in yasalar ve diğer yasal düzenlemeler ile bağlı bulunduğu çerçevede hareketlerini yürütmesini sağlamak, Servis'e yüklenen görevlerin etkili bir şekilde yerine getirilmesinin sağlanmasını temin etmek.

Yukarıda sayılan görevler Genel Direktör'ün daha çok açıktan telaffuz edilebilen görevleridir. Pratikte ise bunların dışında fonksiyonları ve görevleri bulunduğu da bilinmekte ve yapılan operasyonların çoğu kez Başbakan ya da İçişleri Bakanı ile Genel Direktör arasında kalması, hatta bazılarının sadece servis içinde kalması Genel Direktör'ün Whitehall içinde özel bir konumu olduğunu göstermektedir. Genel Direktör'e bağlı olarak bir Yardımcı Genel Direktör, bir de Sekreteryaya ve Kuzey İrlanda için oluşturulmuş İstihbarat Koordinatörlüğü Direktörü bulunmaktadır. Ayrıca Genel Direktör'e doğrudan bağlı yasal danışmanlar, Kişisel Güvenlik, Maliye ve İmkanların İşletilmesi birimleri de vardır. Yardımcı Genel Direktör'e bağlı olan, her birinin başında birer direktör bulunan masalar ise şunlardır: İstihbarat Toplama, Üretim ve İnfomasyon İşletmesi; Casusluk, Büyük Suçlar ve Koruyucu Güvenlik; Kuzey İrlanda'ya İlişkin Terörizm; Uluslararası Terörizm.

Kuzey İrlanda'da MI5 hem Katolik, hem de Protestan silahlı gruplar ile uğraşmaktaydı. Bunlar Katolik kanatta IRA (İrlanda Kurtuluş Ordusu) ve İrlanda Ulusal Kurtuluş Ordusudur (Irish National Liberation Army, INLA). Her ikisi de birleşik bir İrlanda hedefini güdümekte, yani ayrılıkçı örgütler ve başta IRA olmak üzere mücadeleyi Kuzey İrlanda'nın hatta İngiltere'nin ötesinde İngiliz askerinin olduğu hemen her coğrafyada görmektedirler. Ayrıca, özellikle IRA Başbakanlık Binası 10 Numara'ya ve Muhafazakar Parti'nin 1984 Brighton Konferansına düzenlediği bombalı saldırılar ile ne kadar tehlikeli olabileceğini kanıtlamıştır. 21 Eylül 2000 tarihinde IRA'nın Lodra'nın göbeğinde MI6 binasına roket atması, İngilizleri şaşkına çevirmiştir. Sorunun sadece güvenlik sorunu olmaması ve bu örgütlerin uzun süre geniş bir halk desteği bulması nedeniyle MI5'in bu örgütler üzerinde ne kadar başarılı olduğu tartışmalıdır. Protestan kanatta ise Ulster Gönüllü Gücü ve Ulster Savunma Birliği en tehlikeli örgütlerdir. Ağustos 1994 öncesine kadar Protestan örgütlerin IRA'dan daha fazla cı- nayet işlediği dikkate alınırsa MI5'in bölgede her iki grubu da yakın takibe alması gerektiği anlaşılmaktadır. Örgütün bölgedeki önemli görevlerinden biri de barış girişimlerini baltalama çabalarını boşa çıkarmaktır. Bölgede barış görüşmelerini taviz olarak algılayan gruplar olduğundan, sonuca en çok yaklaşıldığı dönemlerde 'sürpriz' bombaların patlaması işini zorlaştırmaktadır. Uluslararası terör konusunda İngiltere'nin en çok üzerinde durduğu gruplar radikal İslami akımlardır. İngiltere'de faal olarak çalışıp eylem yapan herhangi bir örgüt bulunmamasına karşın bu örgütler 'potansiyel tehdit' olarak görülmekte ve daha çok ABD bağlantılı ve kimi zaman da 'siyasi nedenlerden dolayı' ön plana çıkarılmaktadır. Ayrıca İngiltere ile ittifak ilişkisi olan ülkelerin tehdit saydığı terör örgütleri de takiptedir. Bunlar arasında İsrail'in baş düşmanı HAMAS ve diğerleri ve Fransa'da faaliyette olan GIA ön plandadır. Buna rağmen Londra halen dost ve müttefiki ülkelerce terör örgütlerine karşı 'hoşgörülü' davranmakla suçlanmaktadır.

Bu arada, El-Kaide'nin birinci derecede terörist sayılan örgüt konumunu unutmamakta yarar var. MI5'in El-Kaide'ye yönelik çalışmalarıyla 2004 yaz aylarında, İngiltere'de düzlenecek bir saldırı önlenmiştir.

PKK da bu birimce önemli terör örgütleri arasında sayılmaktadır. Öyle ki MI5 Başkanı Stella Rimington 1994'te açıkça PKK'yı ve Kürt göçmenleri İngiltere'de önemli bir terör kaynağı olarak nitelendirmiştir. Abdullah Öcalan'ın yakalanmasından sonra meydana gelen olaylar PKK'nın ne kadar tehlikeli ve organize bir terör örgütü olduğunu göstermiş ve İngiliz istihbarat birimlerinin PKK'ya ve Türkiye'deki ayrılıkçı hareketlere ilgisini artırmıştır. Bunda hiç şüphe yok ki İngiltere'de hızla sayıları artan Türk ve Kürt göçmen ve mültecilerin de büyük rolü olmuştur.

Casusluk da tıpkı terör gibi MI5'in en önemli tehditler listesinde örgüt- tün kurulma nedenlerinin başında yer almaktadır. Özellikle Soğuk Savaş döneminde örgütün önemli bir mesaisini alan casusluk faaliyetleri sanılanın aksine Soğuk Savaş sonrasında da devam etmiştir. Bu dönemde, Michael John Smith gibi, Rusya adına çalışan birçok ajan sınırdışı edilirken bazı İngiliz ajanları da Doğu Avrupa ülkelerinde ve Rusya'da istenmeyen kişi ilan edilmiştir. Soğuk Savaş sonrasında bir diğer özelliği de casusluk faaliyetlerinin ekonomik alana kaymasıdır. Özellikle ekonomik alandaki bloklaşma arttıkça İngiltere de ekonomik casusluğa önem vermek zorunda kalmıştır. Türkiye'yi de ilgilendiren boru hatları projeleri, silah ticareti ve otoyolları gibi büyük finansman isteyen ihaleler bu tür casuslukta önemli bir yer tutmuştur. Ayrıca sahibi olacağı ülkeye büyük avantaj sağlayacak olan icatlar da bu tür faaliyetlerin arasına girmektedir. Bu çerçevede gerek MI5, gerekse MI6'nın personel kadrosuna ekonomi ve teknolojiye yat- kın elemanlar alınmaya başlanmıştır. Karşı casusluk faaliyetleri içinde ise MI5'in görevleri şöyle özetlenebilir:

İngiltere dışındaki İngiliz ajanlarının belirlenmesinin engellenmesi, İngiltere'nin ulusal güvenliği ve ekonomik refahını etkileyecek bilgilerin- dirilmesi, Yabancı istihbarat servislerinin faaliyetlerinin engellenmesi, İngiliz güvenlik ve istihbarat sistemine sızmış olanların tesbiti.

MI5'in şu ana kadar tecrübeleri göstermektedir ki İngiltere'de faaliyet gösteren yabancı ülke ajanlarının çok azı doğrudan dışarıdan emir almaktadır. Çoğunlukla yabancı ajanlar İngiltere'de yuvalanmakta ve çalışmalarını çok uzun dönemlere yaymaktadırlar. Bu da tesbitlerini ve çalışmalarının izlenmesini zorlaştırmaktadır. Buna karşın tesbit edilen ajanlar da hemen sınır dışı edilmemektedir. Herkes kimin ne yaptığını bilmekte, fakat belli bir sınır aşılanaya kadar takip devam etmektedir. Bu bilgiler ışığında bir çok casusluk olayı kamuoyuna duyurulmadan sonuçlandırılırken, kamuoyuna yansıyan olaylar casusluk olmaktan çok bir siyasi tepkiyi, ya da bir zıtlaşmayı ortaya koymaktadır. Bu konuda belirtilmesi gereken bir diğer nokta da karşı casusluk faaliyetlerinin sadece MI5'in ya da MI6'nın görevi olmadığı İçişleri, Savunma ve Dışişleri Bakanlıkları ve daha bir çok ilgili kuruluşun da kendi görevleri çerçevesinde bu faaliyetlere katıldığı söylenebilmektedir.

Bir diğer tehdit de kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesidir. Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Sovyetler Birliği'nin elinde silah yapma yeteneği vardır ve silahlar hızla 'riskli ülkeler'e yayılmaya başlamıştır. İngiliz belgelerine göre 20'den fazla ülke bu silahlara taliptir ve bunlar İngiliz çıkarlarının karşısında hedeflere sahiptir.

Bu ülkelerin başında Irak, İran ve Libya gelmektedir. Kitle imha silahlarının yayılmasını engellemek için yurtdışında faaliyetlerini yürüten MI5 bu konuda İngiltere'de de etkili bir program yürütmektedir. Bu çerçevede üniversiteleri, teknoloji merkezlerini, büyük sanayi kuruluşlarını, ticaret ve sanayi odalarını

ve ticaret şirketlerini gezen örgüt elemanlarının teknolojinin yanlış ellere geçmemesi konusunda bilgilendirme çalışmaları yaptığı bilinmektedir. Örneğin İngiliz üniversitelerinde nükleer enerji gibi hassas alanlarda Pakistan, İran, Libya gibi ülkelerden gelen öğrencilere fazlaca yer verilmemekte, teknoloji satan firmaların satışları yakın takip altında tutulmaktadır. Benzeri bir şekilde 'sakıncalı' görülen akademisyenler ve öğrenciler İngiltere'ye sokulmamaktadır. 2011 yılında başlayan halk ayaklanmalarının organizasyonunda Fransa'nın yanısıra İngilizler'in de istihbarat faaliyetlerini gözardı edemeyiz.

Son olarak, büyük kapsamlı ve organize suçlar da MI5 için İngiltere'yi tehdit eden önemli tehlikelerdendir. Bunların başında uyuşturucu, kaçakçılık vb. gelmektedir. Bu konu Ulusal Suç İstihbaratı Servisi'nin (National Criminal Intelligence Service, NCIS) asıl ilgi alanı olduğundan iki örgüt çok yakın bir işbirliği içindedir. Bu konuda MI5 daha çok kendisinden talep edildikçe, ya da suç örgütü ciddi bir tehdit oluşturdukça müdahale etmektedir.

MI6 (GİZLİ İSTİHBARAT SERVİSİ) - SIS (SECRET INTELLIGENCE SERVICE)

Dışişleri Bakanlığı'na bağlı, dış istihbarattan sorumludur. SIS armasının bu versiyonunda yeşil bir "C"nin içindeki (nominal olarak) gri bir beyin resmedilmektedir. Armanın tepesine kraliyet tacı yerleştirilmiştir. Parola: "Semper Occultus" (Daima Gizli)

Beyin zihinsel gücü, zekayı ve bilgiyi kazanma ve uygulama kapasitesini temsil eder.

Yeşil "C" -ve orijinal C- SIS'in kurucusu Sir Mansfield Cumming'in anısına konmuştur. Servisin geleneği şeflerin hepsinin "C" olarak tanınması ve belgelerini yeşil mürekkeple imzalamalarıdır. Parola: "Semper Occultus" - "Daima Gizli" Gizli İstihbarat Servisini'nin etiğini anlatır. ABD'deki CIA'ya benzetilen MI6 daha önce İngiliz Askeri Haberalma'nın altıncı kısmıdır.

İngiliz Kraliyet Donanması'nda komutan, Sir Mansfield Cumming tarafından 1909 yılında Gizli Servis Bürosunun Dış Bölümü olarak kurulan zaman zaman MI6 olarak da bilinen Gizli İstihbarat Servisi denizaşırı bilgi toplamaktan sorumludur. 1922 yılında Cumming'in bölümü SIS adı altında ayrı bir servis oldu. Cumming's imzasını "C" olarak attı ve halefleri de o gün bugün aynı şekilde devam etti.

Özel Operasyonlar Yönetimi (SOE) 1940 yılında kısmen o zamanlar SIS'in D kısmında kuruldu. Savaşın sona ermesiyle dağıtıldı ve mensuplarından bazıları yeniden SIS bünyesine alındı.

SIS İstihbarat Servisleri Yasası'nın kabul edilmesi ile yaptığı işlerle ilgili olarak her yönden sorumlu olduğu Dış ve Ortak Pazar Sekreterliği'ne bağlı statüsel bir zemine yerleştirildi. Yasa Servisin işlevlerini ve şefinin sorumluluklarını tarif etmekte ve kontrol ve gözetim esaslarını koymaktadır. Servisin ana rolü Majestelerinin Hükümetinin güvenliğini, savunmasını, dış ve ekonomik politikalarını JIC tarafından konulan ve Bakanlar tarafından onaylanan gerekler çerçevesinde desteklemek üzere gizli istihbarat üretmektir. İstihbarat toplamak ve diğer görevler için söz konusu olan JIC gereklerini insani ve teknik birçok kaynaktan ve geniş çaplı bir yabancı istihbarat ve güvenlik servisi yelpazesi ile irtibat kurmak yolu ile yerine getirmektedir.

Özel operasyonlar resmi ve bakanlık izinleri açısından uzun süren prosedürlere tabidir. CIA'nın "Şirket" olarak bilinmesi gibi SIS'de içeride "Firma", diğer servisler tarafından da "Arkadaşlar" olarak bilinir. SIS'in ikametgahı Londra'da 85 Albert Embarkment, Vauxhall Cross'dadır (orada çalışanlar buraya Legoland derler). MI6 aynı zamanda Londra'nın güneyinde çok işlek bir caddede (Southwark'da Borough High Street, polis karakolu'nun karşısı) casus eğitim merkezi olarak da bilinen yerdeki bir sürü telefon için de para ödemiştir. Ana eğitim merkezi Hampshire, Gosport'un güney sahilinde Napolyon tarzı bir kale olan Fort Monckton'dur. MI6'nın daha önceki Londra Bürosu olduğu düşünülen yer Square Mile'daki bir ofis bloku içinde yer almaktadır.

İngiliz gizli servisi Osmanlı'nın çöküş yıllarında ve Cumhuriyetin ilk yıllarında Anadolu'da yoğun faaliyet göstermiştir. Bu faaliyetlerin bir bölümü Türk Tarih Kurumu tarafından derlenmiştir. (Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri, Prof. Dr. Salahi

R. Sonyel, Türk Tarih Kurumu Yayınları).

İngiliz belgelerine göre, Osmanlı'nın son dönemlerinde gizli faaliyetlerini sürdüren Intelligence (Genel Kurmay İstihbaratı) 28 Kasım 1918 tarihli bir raporunda Türk milletini 3 ayrı gruba bölmüştü. İngiliz askeri istihbaratına göre Türkler; İttihat ve Terakki, ülkenin menfaatini isteyenler ve barış içinde yaşamak isteyen halktan oluşuyordu.

Türkiye'deki kimi İngiliz ajanları İttihat ve Terakki Cemiyeti hakkında bilgi topluyordu.

SIS'deki personel geçmiş yıllarda oldukça düşmüş olmasına karşın Mart 1994 itibarı ile Servis'de 2300 personel çalışmakta idi ve bildirilen yıllık bütçesi 150 milyon pound'du.

01 Eylül 1999 tarihinde Dış İşleri Bakanı Robin Cook, Gizli Haberalma Servisinin başı olarak Sir David Spedding'in halefi olarak Sir Richard B. Dearlove KCMG, OBE'nin tayin edildiğini teyit etti. 1999 yılında emekli olmadan önce beş yıl süreyle SIS'in başı olarak görev yapan ve bir Orta Doğu uzmanı olan 58 yaşındaki Sir David, 13 Haziran 2001 tarihinde akciğer kanserinden ölmüştür. İngilizlerde, CID (Committee of Imperial Defence) İngiliz Kraliyet Savunma Komitesi, CİFE (Combined Intelligence Far East) İngiliz Uzak Doğu Birleşik Entelijansı, CIS (Combined Intelligence Service) İngiliz Birleşik Entelijans Servisi, BSC (British Security Coordination) İngiliz Güvenlik Koordinasyonu gibi istihbarata dayalı kurumlar bulunuyor.

Bu arada, Kasım 2019'da İstanbul Beyoğlu ilçesinde meydana gelen ilgi çekici bir olaya değinecek olursak ; İngiliz istihbarat subayı, MI 6 mensubu James Gustaf Edward esrarengiz bir şekilde öldü. Yaşadığı binanın üst katından düşerek öldüğü öne sürülen Edward, Suriye'de İngiliz gizli servisinin oluşturduğu " Beyaz Baletliler " adlı yardım kuruluşunun başında bulunuyordu....

MI6'dan başka en önemli diğer bir istihbarat birimi ise, İngiliz Kaçma ve Kurtarma Servisi MI9 (Escape and Evasion Service)'dir.

2020 yılında MI 6 ajanı Darbyshire'nin bazı itirafları, 40 yıl önce İran Başbakanı'na yönelik darbenin İngiliz ve ABD istihbaratı tarafından düzenlendiğini ortaya çıkardı. Petrol şirketini millileştiren İran yönetimini devirmek için bisküvi kutuları içerisinde 1.5 milyon sterlin rüşvet dağıtılmış.

SCOTLAND YARD - Polis Özel Birimi (Police Special Branch)

Metropolitan Polis Gücü (MPG) ya da en çok bilinen ismiyle Scotland Yard, Sir Robert Peel'in İçişleri Bakanlığı döneminde İçişleri Bakanlığı'na bağlı bir birim olarak 1829'da çıkarılan ilk Scotlandyard Metropolitan Polis Yasası ile kurulmuştur. Yasa'ya göre City of London (eski Londra olarak tanımlanabilecek Londra'nın merkezinde yer alan görevce dar, önemli yönetim binalarının da bulunduğu alan) kurumun görev alanının dışında kalmaktadır. Polis Servisi genel olarak sivil savunma, patlayıcı ve uyuşturucu madde kaçakçılığına karşı çalışmaya başlar. Böylece şehirlerde Elizabeth döneminden kalma eski, geleneksel güvenlik birimleri çok daha profesyonel bir anlayışla yeniden düzenlenmiştir. İlk çalışma yeri olarak 4 Whitehall Palace'i yani İskoçya Kralları'nın yeri olarak bilinen yerde başlayınca ismi de Scotland Yard olarak anılmıştır. Bu merkez 1890'da Viktoria Embankment'a taşınınca ismi de Yeni Scotland Yard olarak değişmiştir. 1967'de Londra'da Broadway'e taşınınca bugünkü son halini almıştır. Metropolitan Polis Gücü'nün Başkanı (commissioner) doğrudan İçişleri Bakanına bağlıdır ve bu haliyle diğer polis güçlerinden farkını ortaya koymaktadır. Diğer polis güçlerinden farklı olarak Scotland Yard'ın ulusal güvenliği ilgilendiren görevleri de vardır. Kraliyet'e karşı saldırılar, terörizm karşıtı faaliyetler de görevleri arasındadır. Yurt içi ve dışındaki önemli isimlerin korunması da MPG'nun işidir. Bu görevi kurum içinde yer alan Kraliyet ve Diplomatik Koruma Bölümü yerine getirmektedir.

Terörizmin artan etkisine karşı Scotland Yard son yıllarda tüm polis gücünün terörizme karşı alacağı önlemleri koordine etmek ve güvenlik güçleri arasında teknolojik ve anlayış bakımından ortak bir uyumun geliştirilmesi, kurumlar arasındaki iletişimi düzenlemek görevini de üzerine almıştır. Bu çerçevede Metropolitan Polis Gücü, MI6'yla işbirliği içinde bu çalışmalarını yürütmektedir.

Konumuz olan istihbarat hiç şüphe yok ki Metropolitan Polis Gücü'nün ilgi alanındadır. Fakat polis istihbaratı MI5 ya da MI6'nın istihbarat faaliyetlerinden farklı olarak çok daha geniş bir alanı kapsamaktadır. Terörizmden uyuşturucu kaçakçılığına, sokak gösterilerinden sıradan cinayet vakalarına uzanan geniş bir yelpazede Scotland Yard istihbarat toplayarak olaylarda bir adım önde olmaya çalışmaktadır. Bu amaçla kurum içinde Teknik Destek ve İzleme Ünitesi bu istihbarat çalışmalarına teknik destek vermeye çalışmaktadır. Aynı şekilde Bilimsel İstihbarat Ünitesi ise DNA testlerinden suçluların davranış tahlillerine kadar uzanan bir alanda suçun analizinde ve suçluların anlaşılmasında bilimsel veriler sağlamaktadır.

Bir diğer bölüm de Uyuşturucu Bağlantılı Şiddet İstihbarat Ünitesi ve görev alanını sınır ötesine kadar uzanmaktadır. Bunların dışında irili ufaklı diğer bazı teknik birimler de MPG'nin istihbarat çalışmalarına katılmaktadır. Tüm bu çalışmalar kurum içinde İstihbarat Direktörlüğü tarafından yönlendirilmekte ve elde edilen bilgiler başta MI5 olmak üzere diğer istihbarat birimleri ile de paylaşılmaktadır. İstihbarat Direktörlüğü ayrıca kurum içinde istihbaratla görevlendirilen polislerin eğitilmesi ve kurumun istihbarata odaklı bilgisayar sistemleriyle donatılması ile sorumludur.

Özel Polis Birimi (Police Special Branch): Şüphe yok ki Scotland Yard içinde üst düzey istihbarat konusunda en önemli bölüm Özel Polis Birim'i ya da kısaca söylendiği ismiyle Özel Birim dir. 1883 yılında İrlanda'daki olaylara karşı Özel İrlanda Birimi (The Special Irish Branch) olarak kurulmuştur. Sonraki yıllarda sadece Özel Birim olarak anılan kuruluğun görev alanı genişletilirken Scotland Yard içindeki konumu da değişmiştir. Görünüşte Scotland Yarda bağlı olan birim MI5 ile yakın işbirliği içinde zaman zaman MI5'in bir koluymuş gibi de çalışmıştır. MI5'in kendi adına tutuklama yapamaması nedeniyle Özel Birim MI5'in vurucu, uygulayıcı birimi gibi davranmıştır.

İngiliz ajanı Jhon Hopkings, Prenses Dayana'nın trafik kazası düzenlenerek öldürüldüğünü itiraf etmişti.

2013 yılında İngiltere'de yayınlanan Daily Telegraph gazetesi, İngiliz İstihbarat servisi GCHQ' nun Kıbrıs'dan geçen ve aralarında Türkiye'nin de bulunduğu bir dizi ülkeye ait 14 fiber optik hattı izlemeye aldığını yazmıştı. Önemli isimlerin (VIP) korunması, önemli iletişim ve ulaşım noktalarının izlenmesi ve terörü önleme yasalarının verdiği yetkilerin uygulanması da büyük ölçüde bu birimin görevleri arasındadır. Özel baskın operasyonları da bu örgütçe yapılmaktadır. Gerek PKK'nın, gerekse diğer Türk terör örgütlerinin alt orta düzeydeki faaliyetleri ile de daha çok bu birim ilgilenmektedir. £20 milyon civarında bir bütçesi vardır.

DIS (Defence Intelligence Staff): İstihbarat alanında doğru ve zamanında karar verebilmek için zamanında yapılmış analizlere ihtiyaç vardır. Özellikle üst düzey kilit görevlerde bulunanlar en kritik anlarda işlerini kolaylaştıracak analizlere ihtiyaç duymaktadırlar. İşte DIS bu görevi yerine getirmektedir. DIS Savunma Bakanlığı'nın bir parçası olarak çalışmakta ve merkezi istihbarat sisteminde önemli bir yeri bulunmaktadır

DIS iki ayrı bölümden oluşmaktadır: Savunma İstihbaratı Analiz Grubu (DIAS) ve İstihbarat ve Coğrafi Kaynaklar Grubu ÖGRS).

İngiltere istihbarata terörle mücadele konusunda da önem vermektedir. GCHO (Hükümet İletişim Bakanlığı)'nın yanı sıra, Ortak Terörizm Analiz Merkezi - Joint Terrorism Analysis - JTAC 2003 yılı Haziran ayında faaliyete geçen diğer bir birimdir. Birleşik İstihbarat Komitesi

- JIC, kabine ve üst düzey bürokratlara ilgili dairelerin ulusal çıkar.
- Anti terör ve iç-dış istihbarat gibi çalışmaların koordinasyonunu aktarmakla görevlidir.

Savunma İstihbaratı ve DIS'nin Yapısı 'nda (Savunma İstihbarat Analiz Grubu), (İstihbarat ve Coğrafi Kaynaklar Grubu), Savunma İstihbarat ve Güvenlik Merkezi (DISC), Ortak Hava Keşif İstihbaratı Merkezi (JAR1C) ve Military Survey yer almaktadır.

Suriye, İran, Irak ve Afganistan gibi bölgelerde CIA ile birlikte çalışan İngiliz istihbarat servisleri, Suriye ve Irak'da PKK/PYD' nin yanında yer almışlardır. Tüm güçlü yapılarına rağmen DEAŞ (IŞİD)' in Londra'da düzenlediği katliamları önceden öğrenememişlerdir. Hatta 2019 -2020 yıllarında cezaevinden çıktıktan hemen sonra terör saldırısı düzenleyen IŞİD yanlılarının istihbaratını yapamadıkları için eleştirilmişlerdir.

RUSYA

KOMİTET GOSUDARSTVENNOY - (KGB) EZOPASBOSTİ DEVLET EMNİYET KOMİTESİ

I (Korkunç) İvan (4.Çar) tarafından 16. yüzyılda kurulan Rus polis teşkilatı, Çar 1. Nikola tarafından yeniden yapılandırılmış, 1890 yılında OHRANA (Korunma servisi) adını almıştır. 1917 bolşevik devrimi ile TCHEKA adıyla faaliyete geçti.

TCHEKA

20 Aralık 1917'de kısa adı Tcheka olan "Karşı-devrim ve Sabotajla Mücadele İçin Olağanüstü Rus Komisyonu" kurulur. Demir Feliks lakaplı Feliks Edmundovitch Dzerjinsky yönetimindeki örgütün esas amacı, Rusya içinde, "rejimin yüksek menfaatlerini" hakim kılmaktır. 1921'de yurtdışı istihbarat birimi (INO) ve karşı istihbarat servisi (KRO) kurulur.

GPOU

1 Mart 1922'te Tcheka, her yana yayılacak gizli polis teşkilatı GPOU'ya (Devlet Siyasi Müdürlüğü) dönüşür.

1923 tarihinde OGPOU (Devlet Birleşik Siyasi Müdürlüğü) İçişleri Bakanlığı'ndan (NKVD-İçişleri Halk Komiserliği) ayrılarak özerk hale gelir.

NKVD

1934 yılında OGPOU yeniden İçişleri Bakanlığı'na (NKVD) bağlanır. 1946'ya kadar gizli servisi tanımlamak için NKVD kısaltması kullanılır.

MVD

1946-1953 arasında gizli servis MVD (İçişleri Bakanlığı) veya MGB (Devlet Güvenlik Bakanlığı) olarak bilinir. MVD, Stalin'in ölümünden sonra birçok bakanlığa bölünen Goulag kamplarının yönetiminden sorumludur.

KGB

1954 Mart ayında KGB (Devlet Güvenlik Komitesi) kurulur. Her yere yayılan KGB, dış istihbarat servislerini, siyasi polisi, sınır muhafızlarını ve özel birimleri kendi çatısı altında toplar. Son şefi Krioutchkov'un da içinde yer aldığı Gorbaçov karşıtı darbe girişiminin başarısız olmasının ardından 1991'de lağvedilir.

FSK- FSB- SVR

Sovyetlerin çökmesi üzerine, 1991'den sonra dış istihbarat birimi SVR adı altında özerkleşir. KGB'nin iç örgütü ise önce FSK'ya (Karşı İstihbarat Federal Servisi) sonra da FSB'ye (Federal Güvenlik Servisi) dönüşür. Diğer yandan 1920'de Kızıl Ordu'nun başındaki Troçki'nin kurduğu ve ordunun gizli servisi olan GROu (İstihbarat Baş Müdürlüğü) bugün hala aynı isimle çalışmaya devam etmektedir.

Kimler Yönetti?

İşte Rus servislerinin 16 müdürü;

1917-1926 Feliks E. Dzerjinsky 1926-1934 Viatcheslav R. Menjinsky 1934-1936 Henrikh G. Yagoda 1936-1938 Nikolai I. İejov 1938-1941 Lavrenti P. Beria 1941 Vsesolod N. Merkoulou 1941-1945 Lavrenti P. Beria 1946 Serguei N. Kouglov 1950 Vsesolod N. Merkoulou 1950-1951 Viktor Abakoumov

1953 Lavrenti P. Beria (Stalin'in ölümünden sonra 'bir numaralı adam' olmayı hedefleyen Beria daha sonra idam edilir.) 1954 Serguei

N. Kouglov 1958 Ivan A.Serov 1958-1961 Alexandre A. Chelepin (Chelepin de 'bir numara' olmayı hedefleyenlerdendir. 1961'de Sovyet sendikalarının başına geçmek üzere KGB'yi terk eder. Ancak Brejnev döneminde tasfiye edilir.) 1961-1967 Vladimir Y. Semitchasny 1967-1982 Iouri V. Andropov (Brejnev öldükten sonra Genel Sekreterlik konumuna yükselir. Sovyet gizli polisinden hiyerarşinin en tepesine kadar çıkabilen ilk ve tek şeftir.) 1982-1988 Viktor M. Tchebrikov 1988-1991 Vladimir A. Krioutchkov (Ağustos 1991 hükümet darbesinin içinde yer almıştır.) 1991 Vadim Bakatin (Gorbaçov'un yakını olan Bakatin, KGB'nin dağılma sürecini başlatmıştır.)

Bazı kaynaklara göre en şaşalı döneminde KGB 1,5 milyon Sovyet işbirlikçisiyle çalışmaktaydı. Resmi olarak ise bu sayı 480.000 idi. 1970'lerde Güvenlik Konseyi tarafından yönetilen KGB, başmüdürlükler, müdürlükler, bölümler ve servislerden oluşmaktaydı.

Sovyet istihbaratının KGB'ye geçmeden önceki serüvenini biraz ayrıntılı olarak ele aldığımızda, komünist yönetimin oluşturduğu ilk ciddi devlet emniyet aracı TCHEKA (Devlet Emniyet Aracı) olmuştur. Rus Gizli Servisi TCHEKA, Stalin döneminde 20 Aralık 1919'da resmen kurulmuştu. 6 Şubat 1922'de çıkartılan bir kararname ile TCHEKA lağvedilerek yerine GPO'u (Devlet Politik Direktörlüğü) kuruldu. GPO'u daha sonra NKVD (İçişleri Halk Komiserleri'nin bir bölümü oldu. NKVD Ayrıca militia ile şehir polisini de kontrol etmekteydi. 1923'de Sovyet Cumhuriyetleri federe edilerek Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (U.S.S.R.) meydana gelince, GPU'nun adı da OGPU (Birleşmiş Devlet Politik Direktörlüğü) oldu. Ve artık NKVD'ye bağlı kalmadı. 1941'de NKGB (Devlet Emniyeti Halk Komiserliği) kuruldu. 1946'da NKGB ve NKVD 'ye bakanlık ünvanları verildi. Devlet Emniyet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı adlarını aldılar. 1947 yılında yeni bağımsız bir bölüm olan KI (Enformasyon Komitesi) kuruldu. KI'nin kuruluşu zaman olarak da soğuk savaş yıllarının başına rastlamaktaydı. KI zamanla, askeri istihbarat birimi olan GRU'yu da bünyesinde topladı.

Kısaca GRU (Sovyet Askeri Haberalma)'sından bahsedelim. Glavnoye Razvedyvatelnoye Upravleniye veya Haberalma (Entelijens) Baş Direktörlüğü, Sovyet Genel Kurmay'ın bir bölümüydü. İlk iş olarak GRU, stratejik, taktik ve askeri entelijens toplamaya çalıştı. Bununla birlikte endüstriyel espionaj ve gerilla savaşı ile de ilgilidir. İdari bakımından KGB'ye karşı bağımsız idi. Kendi özel okulları ve operasyon büroları vardır. Kendi kanalları ile Moskova'ya bilgi verir. Bütün Rus askeri ateşleriyle, dış ülkelerde Rus Havayolu Şirketi AEROFLOT ofislerinde çalışan kişilerin hemen hemen tamamı GRU mensubu idi. 1991 darbesinden sonra oluşan Rusya Federasyonu'ndaki yeni yapılanmadan en az etkilenen istihbarat birimi GRU olmuştur.

Geçmişte kalan Sovyetler Birliği'nde iktidar daima Polit Büro ile Komünist Parti Genel Sekreterliği'nde toplanmıştır. Öldürdüğü insan sayısı milyonlarla ifade edilen, Sovyet KGB'si dünyanın en çok korku duyulan gizli servisi olmuştur. KGB yönetim açısından sözde Sovyet Hükümeti'ne bağlı ise de gerçekte Polit Büro'ya bağlı olarak faaliyet gösteriyordu. Yapılanmasında KGB Başkanına bağlı olarak çeşitli genel müdürlüklere ayrılmıştı. Birinci Genel Müdürlük yabancı operasyonları yürütürdü. GRU'ya bırakılmış olan Askeri Casusluk ve Merkez Komitesi tarafından direkt olarak yürütülen politik

entrikalar dışında dış ülkelerdeki bütün Sovyet gizli faaliyetlerini Birinci Genel Müdürlük yürütmüştür. Bu bölüme bağlı olan Bilimsel ve Teknik Direktörlük veya T Direktörlüğü, 1963 yılında 10. Bölüm adını almıştı.

İkinci Genel Müdürlük olarak, Sovyet Rusya içindeki Rus halkı ile yabancıları kontrolden sorumluydu. Genel Müdürlük 12 tane numaralandırılmış Direktörlükten kuruluydu. Ayrıca Politik Güvenlik Servisi, Endüstriyel Güvenlik Servisi ve Teknik Destek Grubu bulunuyordu.

KGB'nin önemli kollarından biri de Beşinci Genel Müdürlük'tür. 1969'da kurulan Beşinci Genel Müdürlüğün asıl amacı halk üzerindeki kontrolü arttırmaktı.

1918 yılında Lenin tarafından kurulan 300 bin kişilik Sınır Muhafızları Genel Müdürlüğü de KGB'nin diğer bir koluydu.

Teknik Operasyonlar Direktörlüğü, İdari Direktörlük, Personel Direktörlüğü, Gözetleme Direktörlüğü (7. Bölüm), Muhabere Direktörlüğü (8. Bölüm), Muhafızlar Direktörlüğü (10. Bölüm), Özel Araştırma Bölümü, Operasyon Tecrübelerini Derleme Bölümü, Devlet Muhaberesi Bölümü, Fizik Emniyet Bölümü, Mali Bölüm, Kayıt ve Arşiv Bölümü KGB'nin diğer unsurlarından bazılarıdır. Batılı ülkelere sığınan KGB ajan ve yöneticilerinin verdiği bilgiler doğrultusunda, Sovyet gizli örgütünün yapısı büyük ölçüde aydınlatılmış ve aralarında Türkiye'nin de bulunduğu birçok KGB casusu deşifre edilmişti.

Berlin Duvarı'nın Gölgesinde Mişka, Oynar ve Kaybeder

Markus Johannes Wolf ya da Rusça lakabıyla 'Mişka', bu usta casus, 1957'de, dünyanın en etkili gizli servislerinden biri haline getireceği Alman Doğu İstihbarat Merkez İdaresi'nin başına geçer.

Bu büyük casusun her zaman yanında olan bir de arkadaşı vardır: 'Mişka'dan bir buçuk yıl önce, 1921'de doğmuş olan Wolfgang Leonhard. Ünlü bir Alman komünist yazarın oğlu olan Leonhard ile Mişka, 1935'te Moskova'daki Karl-Liebknecht okulunda tanışırlar. 1942'ye geldiğinde iki genç, bu sefer başka bir okulun (Komünist Enternasyonal'in Komintern Ural'daki okulu), sıralarını paylaşmaktadırlar. 30 Nisan 1945'te Leonhard, 'Ulbrich Grubu' diye bilinen 10 kişilik komünist grubun üyesi olarak Sovyetler Birliği'ni terk eder.

Görevleri Almanya'da, Kızıl Ordu'nun kontrolü altındaki kilit siyasi noktaları devralmaktır. 27 Mayıs'ta bu sefer sıra 'Mişka' ve aynı okuldan mezun olan karısı Emmi Sentzer'dedir. Beraber Almanya'ya gelir ve Berlin'de beş odalı lüks bir evde oturmaya başlarlar. Hafta sonlarını da Glinick gölü yakınlarındaki bir evde geçirirler.

1947'de bu evde, Mişka, özgün bir Alman sosyalizmi kurmayı hedefleyen Leonhard'ı dikkatli olması için uyarır. Uyarıyı dikkate alan Leonhard, 1949'da Yugoslavya'ya kaçar ve 'Titoculara' katılır. 1950'den sonra İtalya, Federal Almanya ve sonunda da ABD'ye giden Leonhard orada dünyanın en büyük Kremlin uzmanlarından biri olur.

Bu süreçte Mişka'nın kariyeri çok farklı gelişir. 1951'de, yeni kurulmuş olan ve Doğu Alman gizli servisinin (ASN-Dış Siyasi İstihbarat) paravan olarak kullandığı İktisadi ve Bilimsel Araştırmalar Enstitüsü'ne girer. Enstitü hiyerarşik bir yapı içinde Moskova'dan kontrol edilmektedir. Mişka'nın

akıl hocası 1 Numaralı Başmüdürlük'ün şefi Alexandre Paniouchkin'dir ve onun sayesinde sayısız tasfiye operasyonundan kurtulur.

Mişka, 33 yaşında Devlet Güvenlik Bakanlığı'nın (Stasi) başına gelir. 'Romeo' kod adlı ajanlarını, Batı Alman siyaset adamlarının sekreterlerini baştan çıkarıp bilgi sızdırmak için kullanır. Daha da önemlisi, 'perspektiv agenten' diye bilinen adamlarını, Federal Almanya Dışişleri ve Savunma bakanlıklarında ve başbakanlıkta önemli görevlere yükselten yine Mişka'dır.

Ama Mişka'nın başyapıtı "Günter Guillaume Olayı"dır. Her yıl Doğu Almanya'dan Batıya göç eden 30 bin kişi sınırı geçer geçmez, Alman yurttaşlığına alınır. 1950'li yıllarda her ikisi de Doğu Alman Komünist Partisi'nin ve İstihbarat Merkez İdaresi'nin üyesi olan Günter ve Christel Guillaume kardeşler, Federal Almanya'ya iltica ederler.

Günter'in hedefi Federal Almanya'daki bir ajan ağının başına geçip sosyal-demokrat partinin sağ kanadına sızmaaktır. Kendini bir anti-komünist ve Doğu Almanya düşmanı olarak sunan Guillaume bunu başarırdı.

Her ne kadar 1957'de federal gizli servis onunla ilgili bir soruşturma açsa da o sosyal-demokrat hiyerarşinin basamaklarını hızla tırmanır. Hatta 1969'da sosyalist Ulaştırma Bakanı Georg Leber'in seçim kampanyasını yürüten kişidir.

Bu seçimlerde sosyal-demokratlar büyük başarı kazanır ve Willy Brandt başbakan olur. Şans bu noktada Guillaume'a güler: Brandt'ın siyasi danışmanı başka görevleri tercih edince, 1970 yazında onun yerine atanan Guillaume'dan başkası değildir.

Sosyal demokrat partinin tüm parti ve meclis grup toplantılarına katılmaktadır. Üstelik ulusal ve uluslararası toplantılardan önce Başbakan'ın dosyalarını hazırlamak da onun görevidir. Ancak Federal İstihbarat'ın şefi Günther Nollau ondan şüphelenmektedir ve 1973'ün Mayıs ayında bu şüp- helerini İçişleri Bakanı'na da açar. Bir Fransa gezisi dönüşünde, 24 Nisan 1974'de Guillaume tutuklanır.

Birkaç gün sonra, 4 Mayıs'ta, Doğu ile yakınlaşmayı savunun ve bu doğrultuda Demokratik Almanya Cumhuriyeti ile iyi ilişkiler kuran Brandt istifa eder. 13 yıl hapis yattıktan sonra 1981'de serbest kalan Günter Guillaume 1995'te, artık birleşmiş olan Almanya'da ölür. Mişka 1 Şubat 1982'de general rütbesine yükselir. Kardeşinin ölümünün ardından 1986'da her şeyi sağ koluna bırakarak ayrılır. Demokratik Almanya Cumhuriyeti Devlet Başkanlığı için süren çekişmede, Hans Modrow'u desteklediğini, anılarını yazdığı kitapta açıkça ifade eden Mişka, böylece Doğu Almanya'nın neo-Stalinist rejimine savaş açmış olur. O artık, Sovyetler Birliği'nde Gorbaçov'un giriştiği reformların bir destekçisidir. 4 Kasım 1989'da 'Alman perestroika'sını savunan muhalif hareketin liderlerinin yanında Alexanderplatz meydanındadır. Dokuz gün sonra Doğu Berlin'deki Gorbaçovcuların son ümidi olan Hans Modrow başbakan olur. Mişka 24 Eylül 1991'de, Almanya birleştikten bir yıl sonra, Avusturya sınırında Alman polisi tarafından yakalanır.

Atom Bombası ve Sovyetler'in Hinde Enormoz Dosyası

Almanca ve Fransızcaı olduğu kadar, İngilizceyi de mükemmel konu şan Bay Brown'un gerçek adının 'Grigori Heifetz' olduğunu ve Stalin'in gizli servisinin ABD'nin batı yakasındaki sorumlusu olduğunu bilseydi, acaba ünlü fizikçi Robert Oppenheimer onunla aynı kahvaltılık masasına oturup bazı kişisel izlenimlerini paylaşır mıydı?

O gece Moskova'ya yolladığı mesajda Heifetz, Einstein'ın o güne kadar etkisi bilinmeyen bir bombayı, atom bombasını, yapmak üzere Roosevelt tarafından görevlendirildiğini bildiriyordu.

1941 Kasım'ının başında 'Yaprak' kaynaklı benzer bir haber de İngiltere'den geliyordu. 'Cambridge Beşlisi'nden ikisinin yolladığı düşünülen bu mesajda bir İngiliz uranyum komisyonunun toplantısından bahsediliyordu. Bu belgeye göre "iki sene içinde bir uranyum bombasının imal edileceği" öngörülüyordu. Yine benzer bir haber, bu seferte teknik olarak çok daha güvenilir bir kaynaktan geliyordu. 1993 Eylülünden beri İngiltere'de sürgünde olan fizik profesörü Klaus Fuchs, 1941 Haziranında İngiliz istihbaratı tarafından nükleer silahlarda kullanılan uranyum 235'in ağırlığını hesaplayacak gruba dahil edilmişti.

Eğer bu üç ayrı kaynaktan gelen haber doğru idiyse, bir yandan İngilizler, diğer yandan Amerikalılar bilimsel ve teknolojik alandaki ilerlemeler sayesinde inanılmaz bir askeri güce ulaşacaklardı. Sovyet İçişleri Bakanlığı'nın konuyu araştırmak üzere New York'a yolladığı Semion Semionov da bu durumu teyit ediyordu. Anglo-sakson kapitalistlerin hazırladığı bu bombanın tek hedefinin, Sovyetler Birliği'ni yok etmek olduğuna inanıldığından, ülkenin çıkarları hemen bir cevap vermeyi gerektiriyordu.

Sovyet bilim adamları acilen bir zirvede toplandılar. Aynı anda casusluk faaliyetlerine de hız verildi.

Operasyonu, Sovyetler Birliği'nin Washington Büyükelçiliği'nde çalışan Zarubin çifti yönetecekti. Bilimsel sorunlarda uzman olan Leonid Kvasnikov, ABD'ye gönderildi. Nükleer casusluğu o yönetecek ve istihbarat Moskova'ya, 'Enormoz' (Devasa) adlı gizli bir dosya ile ulaştırılacaktı...

Tam o sırada İngiliz ve Amerikalılar işbirliği yapmaya karar verdiler ve Los Alamos'ta çok gizli bir fabrika inşa edildi. Bu da 'Manhattan Projesi' olarak adlandırıldı.

Sovyetler için sevindirici haber, 1943 sonlarında geldi. Klaus Fuch, Los Alamos'a atanan üst rütbeli 15 İngiliz bilim adamından biri olmuştu.

Atlantik'in öte yanına geçer geçmez Fuchs, 'Charles' kod adıyla Sovyet istihbaratı için çalışmaya başlamıştı. Los Alamos'taki diğer kaynak, Theodore H. isimli bir 'Genç Komünistler' militanı, Harvard mezunu 19 yaşında genç bir fizikçiydi. Bu gençten gelen bilgiler 'Mlad' kod adlı Anatoli Yatskov'da toplanıyordu. Kurye olarak ise, Sovyetler için çalışan eski bir ulak olan Morris Cohen'in işçilik yapan karısı Lona ('Lesli') seçilmişti.

Lona her gün uzun ve dolambaçlı bir yoldan giderek 'Mlad' ile buluşuyordu. Lona'nın Theodore H. ile buluşması ise ancak en son gün gerçekleşti. Ve o büyük günde, tüm bilgileri içeren asıl kitapçığı Theodore H.'den alıp özel hazırlanmış bir çantanın gizli bölmesinde taşıyarak tüm güvenlik noktalarını atlattı.

Operasyon boyunca bu ekibe Sovyet istihbaratından ve başka yerlerden yardım eden sayısız kişi olmuştu. Üzerinde soru işareti kalan en önemli kişi, kardeşi Amerikan Komünist Partisi üyesi olan Robert Oppenheimer idi. Ancak görünen odur ki, ünlü fizikçi boşboğazlığının dışında, herhangi bir casusluk olayına karışmamıştır.

Böylesine büyük bir casusluk olayı ise 'MacCarthy'cilik döneminin açılmasına ve 'komünist avları' ile sonuçlanacak büyük bir psikolojik şoka neden olmuştur.

Türkiye, İngiltere ve Amerika'da Gizli Çalışmalarda bulunan Bazı Sovyet Yurttaşları Birçok Sovyet diplomatlarının kanun dışı hareketler yaptıkları için buldukları memleketler kovulmalarını medyada ilan etti. 1973 yılına kadar dosyada KGB ve GRU adına çalışan iki binden fazla kimsenin adı toplandı.

Bunların çoğu normal KGB subayıdır az bir kısmı da özel görevler ve- rilmiş ajanlardır. GRU subayı olanların yanlarına yazılmıştır. Öyle sanılıyor ki gizli görevler yapan elçiler "Merkez Komitesi"nin emri ile iş gör- müşlerdir. GRU bunlara karışmamıştır. Kanundışı çalışmaları ile suçlanan birçok elçi başka basında adı geçmelerine ve bir çok deliller bulunmasına rağmen bazı sebepler yüzünden buraya alınmamışlardır. Bu subayların ça- lıştığı memleketlerle, kaldığı süreler listede gösterildi. "Persona non graia" olarak istenmediği bildirilen veya şahsen memleketi terketmesi istenen şahıslara "Çıkarıldı" denmiştir. Yıldız ile işaretlenmiş olan şahıslar ise ya Birleşmiş Milletler'de veya Milletlerarası başka bir organizasyonda çalışmıştır.

Sovyetler'in Kilit Ülkesi : Türkiye

Sovyetler'in Türkiye'ye karşı yoğun istihbarat çalışmaları yapılan Karadeniz bölgesinde, Batum, Sukum (Suçi yakınında), Leninakan, Sivastopol ve başka şehirlerde oluşturulan merkezlerden Türkiye'deki ajan şebekeleriyle radyo haberleşmeleri yapılmıştır. Buralar aracılı- ğıyla diğer istihbarat faaliyetleri yürütülmüştür. Buralarda birer istihbarat karakolu bulunurdu. Bu karakollar Türkiye'ye karşı yapılan istihbarat faaliyetlerini gece gündüz çalışarak yönlendirirlerdi. 1947-1960 yılları arasında Rusların'da casuslukta kullandıktan en etkin kesim Türkiye'de bulunan Bulgar göçmenleri veya onların aileleridir. Faaliyetteki ajan şebekesi küçük ama etkindir. Türklerin bu tür faaliyetlerde kullanılması konusundaki denemelerinde Ruslar büyük sıkıntı çekmişlerdir. Çünkü ajanlık için teklif götürülen kişiler soluğu doğruca poliste almışlardır.

Ankara'da 1955-1957 yılları arasında faaliyet gösteren ve Batılı istihbarat örgütlerine bilgi sızdırdığı Ruslarca ortaya çıkartılan istihbarat subayı Oleg Penkovski sonradan yayımlanan notlarında, Türkiye'deki faaliyetlerine ilişkin olarak şunları aktarıyor:

"1955 yazında Ankara'ya geldim, başlangıçta askeri ataşesi unvanını taşıyordum. Ocak 1956'da Ankara'ya yeni Sovyet askeri ataşesi GRU (As- kerî gizli servis) Generali Nikolay Petroviç Rubenko geldi. Kendisi ile olan ilişkilerim yavaş yavaş gerginleşti ve sonunda 1956 Kasımında geri çağırıldım. GRU geri hizmeti ile görevlendirildim. Asıl adı Savçenko alan ataşe, önceleri Kabil'de bulunmuştu. Yaverlerinden biri olan İyoçenko, yolda rastladığı herhangi bir Türk lokantaya davet eder ve tepeden inercesine yüksek ücretle Sovyet ajanı olmasını teklif ederdi. "Sen beni seversen ben de seni memnun ederim" derdi. "Şimdi bana bir askeri el kitabı getir bakalım. İşte al sana para." Bu gibi şeyler çok geçmeden Türk istihbarat servisinin dikkatini çekti. Türk yetkililer bir başka sebeple onu tutukladılar. İyoçenko tutuklandığı buluşmaya Savçenko'nun izniyle; Moskava'nın ajanlarla buluşmalarının yasaklandığı ve İran Şahı'nın Türkiye'ye gelişini rastlayan nazik bir zamanda gitmişti. Bu konuda eleştirilerimi aktardığımda Savçenko çok kızdı. Bunun üzerine KGB kanalıyla Moskova'ya bir telgraf çektim. GRU haberi alır almaz beni Moskova'ya çağırıldı. Sayçenko görevinden alındı, ben de amirlerimi dinlemediğim için iyi bir fırça yedim."

Bu arada 1969 yılında bugünlerin Rus aşırı milliyetçisi Viladimir Jirinovski KGB ajanı olmak suçlamasıyla Türkiye'de tutuklanır ve Rus Büyükelçiliği ile Türk makamlarının imzaladıkları bir protokole bağlı olarak sınır dışı edilir. O sıralar Jirinovski, Aliğa Rafinerisi'nde çalışmaktadır. Bu

çalışmalar sırasında KGB adına faaliyette bulunduğu belirlenir. Rafineri o dönemde Sovyet yardımıyla yenilenmektedir.

KGB, Bulgaristan'a eğiterek gönderdiği 15 bin ajanla Türkiye'yi kontrol altında tutmaya çalıştı. SSCB döneminde Türkiye'ye yönelik faaliyetlerde Bulgaristan gizli semsi DS, Kinteks şirketini de paravan bir işyeri olarak kullandı. Kinteks, gizli servisin adeta bir eğitim yeri idi. Özellikle Türk TIR şoförleri ülke tarafından casusluk faaliyetlerine zorlanmıştı. DS, KGB tarafından kurulmuş ve direkt KGB'ye hizmet ediyordu.

KGB'nin diğer bir faaliyet alanı ise Türkiye'deki TKP gibi sol partiler ile yasadışı sol örgüt ve sendikalar. Soğuk savaş döneminde Sovyetler'in lehine casusluk yapanlar arasında Türkler de bulunuyordu. Bürüksel'deki NATO kararagahında Mali Başkontrollük görevinde bulunan Türk Dışişlerinden Nahid İmre bunlardan biriydi.

1991'de Rusya federasyonu'nun oluşmasından sonra binlerce KGB üyesi örgütten ayrıldı. KGB'nin birçok kuruluşu dağıldı ya da dağıtıldı. GRU büyük ölçüde yerinde kalırken, KGB'nin yerine FSB kuruldu. KGB, belki de tarihin en acımasız istihbarat örgütlerinin başında geliyordu.

RUS - FEDERAL GÜVENLİK SERVİSİ (FEDERAL'NAYA SLUZHBA BEZOPASNOSTİ - FSB)

KGB'nin haleflerinden biridir ve merkezi de Lubyanka'dadır. Daha önce İkinci, Üçüncü ve Beşinci Baş Müdürlükler ve Yedinci Müdürlük tarafından yerine getirilen dahili güvenlik işlevleri başlangıçta yeni bir Güvenlik Bakanlığına devredilmiştir. Ancak örgüt Aralık 1993 tarihinde dağıtıldı ve yerine Federal Karşı Haber Alma Servisi (Federal'naya Sluzhba Kontrrazvedky- FSK) kuruldu. 75.000 kişilik bu örgüt daha sonra Federal Güvenlik Servisi (FSB) olarak yeniden düzenlendi.

Esas olarak St. Petersburg'da faaliyet gösteren ilk Rus askeri karşı haber alma organı yabancı haber alma servisleri tarafından Rusya'ya karşı yürü- tülen askeri casusluk faaliyetlerine karşı hareket etmek üzere 1903 yılında kuruldu. I. Dünya Savaşının başlaması Rus Hükümetinin ordu içinde bir karşı istihbarat servisinin örgütlenmesi yönündeki yaklaşımını hızlandırdı. Hükümet II. Nichola ile anlaşmaya vararak askeri bölgelerde karşı haber alma bölümlerinin oluşturulması yönünde bir kararı benimsedi ve bunu düşman mevzilerindeki karşı haber alma organları takip etti. Ekim 1917 devriminden hemen sonra Kızıl Ordu'nun karşı istihbaratının korunması için atılan adımlardan biri de Doğu Cephesinde Olağanüstü Karşı Devrim Mücadele Komisyonunun oluşturulması idi (Temmuz 1918'de). Aynı za- manda casuslukla mücadele işlevi Kızıl Ordu'da ve Deniz Kuvvetlerin- de kurulmuş ideolojik sorunlarla ve muhaliflere ilişkin sorunlarla uğraşan Beşinci Direktörlüğüne katıldığı KGB'ye girişi ile başladı. İki yıl süre ile Afganistan'da hizmet verdi ve daha sonra Araştırma Direktörlüğü, Eko- nomik İstihbarat Direktörlüğü ve Operasyonel Keşifler Direktörlüğünden sorumlu direktör yardımcılığına getirilmeden önce de Moskova'da görev yaptı. Kovalev FSB'ye atanmasından sonra haber medyasına Rusya'nın ekonomik güvenliği ve yozlaşmaya karşı verilen mücadeleler konusundaki faaliyetlerinin önemini gördüğünü açıkladı. Buna ek olarak yabancı haber alma servislerinin Rusya'da artan faaliyetlerine karşılık vermek üzere gereken önlemler üzerinde yoğunlaşacağı sözünü verdi.

25 Temmuz 1998'de Yeltsin, Vladimir Putin'i Federal Güven- lik Servisi'nin Direktörlüğüne atadı. Rus medyası ve yabancı medya FSB'nin yeni patronu hakkında çok az şey biliyordu ve KGB'deki geç- mişini ve pek şirin olmayan medya imajını kurcalamaya başladılar. Putin 1998 yılı Ekim ayının başında

Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesi ve 1999 yılı Mart ayının sonunda Konsey Sekreteri oldu. FSB'in başkanlığı onun Departmanlar arası Devlet Savunma Usulleri Komisyonunda da bir koltuk sahibi olmasını sağladı.

Putin 09 Ağustos 1999 tarihinde Yeltsin onu Başbakan Yardımcısı yapana değin FSB'deki görevini sürdürdü.

FSB Yasama Yetkisi

Sovyet Rusya'sındaki KGB'nin devamı niteliğinde olan FSB'nin yasal durumu da rejimle birlikte değişmişti. Federal Güvenlik Servisi ve operatif arayış ve tutuklamalar konusundaki yeni yasalar FSB'nin ve diğer dahili güvenlik servislerinin yasal gücünü önemli ölçüde arttırmıştır. 03 Nisan 1995 tarihli FSB yasası, FSB'nin daha önceki güvenlik ve kontr istihbarat görevlerine ek olarak geniş yürütme işlevleri suç ve yozlaşmaya karşı mücadele sağlamıştır. FSB bu yeni yasa kapsamında kendi hapisanelerini kurabilmekte, ajanlarını diğer hükümet servisleri kapsamında konuşlandırabilmekte ve mahkeme izni ile kişilerin mektuplarını okuyup telefonlarını dinleyebilmektedir. FSB kovuşturmaya ya da adli gözetime tabi olmaksızın "gizli işbirliği sözleşmeleri" ile muhbir istihdam edebilmekte, bunları koruyup, kendilerine ücret ödeyebilmektedir. Bir arada düşünüldüğünde bunlar iç ve dış istihbarat, karşı-istihbarat ve siyasi polis örgütü olan KGB'nin olağanüstü yetkilerini yeniden oluşturmaya yönelik atılmış adımlardır.

Yasa FSB ajanlarının önceden adli onay almaksızın özel bir konuta, iş yerine ve diğer tesislere girebilecekleri durumları ayrıntılandırmıştır. Bunun için ya bir suçun gelişmekte olduğuna ya da işlendiğine ya da vatandaşların huzurunun tehlikede olduğuna inanmak için yeterli neden olmalıdır. Böyle durumlarda FSB giriş'ten sonra 24 saat içinde durumu Savcı'ya bildirmek zorundadır. FSB'nin yetkilerinin genişletilmesine rağmen yasa yalnızca sınırlı gözetim getirmiş olup içerdiği insan haklarına ilişkin koşullar da açık değildir. Yasa Başsavcıya FSB'nin faaliyetlerini denetleme yetkisini vermektedir. Ancak, muhbirler, örgüt, taktikler, yöntemler ve uygulama araçları konularında bu yetkiyi tanımamaktadır. Parlamento'nun rolü de FSB'yi izlemekle sınırlıdır.

12 Ağustos 1995 tarihli operatif arama ve el koyma yasası FSB de dahil olmak üzere yedi adet dahili güvenlik servisine bazıları önce- den adli onay alınmadan da yapılabilecek çeşitli gizli eyleme karışma hakkını vermiştir. Yasa telefon dinleme ve arama ve el koyma olaylarını Rusya'da ilk kez olmak üzere kriminal olaylarda telefon din- lenmesi olayının savcı yerine hakim tarafından onaylanması talebi ile Anayasa'ya uygun hale getirmiştir. Ancak, bu onay bazı durumlarda olaydan sonra verilebilmiş olmasına rağmen bazı insan hakları uzmanları anayasa'nın belli durumlar için önceden adli onay alınmasını gerektirdiğini düşünmektedir. Hükümet yetkilileri suçla ilgili araştırmalarda mahkeme kararı olmaksızın telefonları dinleyebilmektedir ancak bu yolla elde edilen kanıtlar mahkemece kabul edilmemektedir.

Ağustos yasası ciddi bir suçun işlenmesine yol açabilecek acil durum- larda ya da Rusya'nın politik, askeri, ekonomik veya çevresel güvenliğinin tehdit edilmesi durumunda mahkeme emri olmaksızın ajanların mektupları açmasına, telefonları dinlemesine, diğer iletişim yollarını izlemesine ve mahkeme kararı olmaksızın özel bir konuta girmesine olanak vermektedir. Bu durumlarda eylemdensonraki 24 saat içinde hakim'e bilgi verme zorunluluğu vardır. Böyle bir eylemin başlangıcından sonra 48 saat içerisinde ajan ya buna izin veren bir mahkeme emri alacak ya da eylemine son verecektir. Yasa nelerin acil durum sayılacağına ya da "güvenlik" terimine açıklık getirmemektedir. FSB yasasında

olduğu gibi denetim pek güçlü de- ğildir. Yargıç örgüt, taktikler, yöntemler ve araştırma araçları konularına giremez. Gene Parlamento'nun rolü de sınırlıdır.

FSB VE OPERASYONLARI

1997 Mayıs ayında FSB yeniden yapılandırıldı. Mevcut direktörlüklerin ve servislerin yerine beş departman kurulmuştu. FSB'de önceden 34 direktörlük vardı. Yönetilebilirliklerinin arttırılması için bunlar departmanlara dönüştürüldü. Haberlere göre bundan birkaç ay sonra dış haberalma servisi, sınır ve FAPSI'nin FSV ile birleştirilmesi olası idi (neredeyse KGB'nin yeniden kurulması anlamına geliyordu bu) ama bu olmadı.

Direktör

FSB'nin Başkanı ALEKSANDR BORTNİKOV ' dur. Direktör Yardımcısı; Tümgeneral Nikolai Kovalev, Araştırmalar Direktörlüğü, Ekonomik Karşı İstihbarat ve Operasyonel Keşifler Direktörlüklerin' den sorumlu direktör yardımcısı idi.

Araştırmalar Direktörlüğü; 1992 yılında FSB Araştırmalar Direktörlüğü feshedilmiş ancak 1995 yılında yeniden kurulmuştu. Bu birim yasa dışı silah ve uyuşturucu ticareti, rüşvet ve ekonomi alanındaki suçlar ve organize suçlara karşı mücadelede aktif bir rol oynamaktadır. Halihazırda bu bölümde 1000'den fazla devam edegelen araştırma bulunmaktadır.

Ekonomik Karşı İstihbarat Direktörlüğü Operasyonel Keşifler Direktörlüğü;

Askeri Karşı İstihbarat Direktörlüğü; Tümgeneral Aleksey Molyakov FSB karşı istihbaratının bir bileşkesi olan 6000'in üzerinde personele sahip Rusya Federasyonu Federal Güvenlik Servisi Askeri Karşı İstihbarat Direktörlüğünün şefidir. Birliklerdeki güvenlik organları ile birlikte direkt olarak Rusya Federasyonu FSB'sine bağlıdır. Direktörlük Rus Silahlı Kuvvetleri bünyesinde yabancı haber alma servislerinin Rus devlet ve askeri sırlarını ele geçirme çabalarını engellemek için kurulmuştur. Direktörlük personeli geçmiş yıllarda Rus. karşı istihbaratı tarafından ortaya çıkarılan Rus vatandaşlarının üçte biri kadarının araştırılmasında direk olarak görev almıştır.

Askeri Karşı İstihbarat Direktörlüğünün hizmet, savaş hazırlığı, askeri bölge (filo), ordu, kolordu ve tümen dallarında direktörlükleri ve kısımları vardır. Askeri karşı istihbarat temsilcileri aynı zamanda alaydan bataryaya tek tek askeri birimlerde de çalışmaktadır. Direktörlük askeri karşı istihbarat organları tüzüğünün verdiği yetkiye dayanarak Rusya'nın ve Silahlı Kuvvetlerinin güvenliğine yönelik tehditlerde yabancı ülkelerdeki ajan ağını kullanarak istihbarat yap- maktadır.

Askeri Karşı İstihbarat kurmayları için Rus Silahlı Kuvvetlerinde nükleer güvenliği garantiye almak en önemli önceliktir. Askeri Karşı İstihbarat birimleri silahlı kuvvetlere ait birliklerde ülkenin politik durumunda bir bozulma olması durumunda Rusya Silahlı Kuvvetlerinin kontrolü kaybetmemesini garantilemek ve orduyu politik bir yüzleşmenin içine çekilmesi yönündeki girişimleri nötralize etmek için aşırı veya diğer tehlikeli eğilimlerin önüne geçmek ve bunları engellemek üzere çalışmaktadır.

Askeri Karşı istihbarat Direktörlüğü diğer servislerle işbirliği içinde or- ganize suçlara, rüşvete, kaçakçılığa ve yasadışı silah ve uyuşturucu ticaretine karşı çalışmaktadır. Çeçenya'daki durum Direktörlüğün silahlı haydutlar tarafından alıkonulan Rus askerlerinin ve sivillerinin nerede olduğunu bulmak ve bunların serbest bırakılmasını sağlama işini üstlenmesine neden olmuştur.

İl Yönetimi

FSB yerel liderlerin bu bölgesel direktörlükleri kendilerine bağlama arzularına rağmen il düzeyindeki yönetimleri ile dikey federal kontrol yapısını koruyan birkaç Rus devlet kurumundan bir tanesidir.

FSB'nin Çelyabinsk İl Yönetimi'nin 300'ün biraz üzerindeki memuru il genelinde görev yapmaktadır. Yönetimin önceden daha sonra sorumlu- luk alanı genişletilmek sureti ile karşı istihbarat operasyonları bölümüne dönüştürülen bir karşı istihbarat bölümü mevcuttu. Karşı istihbarat bölümü savunma işlevleri esasına dayanırken karşı istihbarat operasyonları bölümü yalnızca devletin yabancı haberalma servislerinin eylemlerine karşı korunmasını üstlenmekle kalmayıp aynı zamanda bu servisler üzerinde etkili olacak operasyonlar da düzenlemektedir. Yönetim'in eski ekonomik karşı istihbarat bölümü kapalı şehirleri ve diğer hedefleri de kapsayan stratejik hedeflerde karşı istihbarat bölümüne dönüştürülmüştür. Savunma kompleksindeki hedeflerin güvenliğini, sırların korunmasını ve saptırıcı eylemlerin ve sabotaj eylemlerinin engellenmesini sağlar,

"T" Direktörlüğü Anti terörizm Direktörlüğü

"T" Direktörlüğü karşı terörizm faaliyetlerinden sorumludur. FSB Anti terörist merkezi 1995'de oluşturulmuş, FSB mücadele ve operasyonel anti-terörist birimlerini çevreleyen özel bir birimdir. 1996 yılında Merkez terörist hareketlerin hazırlandığına ilişkin 420 adet uyarıya cevap vermiştir ve bunlara yabancı ülke vatandaşlarına karşı olası terörist girişim uyarıları da dahildir.

On yıl boyunca Antiterörist merkez yasa dışı yollardan Kuzey Kafkasya ve Baltık ülkelerinden Rusya'nın merkezine silah temin eden 11 organize suç örgütüne karşı düzenlenenler de dahil olmak üzere 200'den fazla özel ve mücadele-operasyon operasyonu düzenledi.

Rusya'nın başta gelen karşı terörist grubu Alpha 1991 Ağustosun- daki başarısız darbe girişimindeki belirsiz tavn nedeni ile bağlı bulunduğu merci ve statüsündeki değişiklik sonrası şu anda FSB'de tahsis edilmiş bulunmaktadır. Alpha 250 kişilik bir ana gruptan ve Yekaterin- burg, Krasnodar ve Kabarovsk'da bulunan daha küçük gruplardan oluşur. Çeçenya'daki savaş başlamadan önce Rus Silahlan Kuvvetleri tam anlamı ile müdahale etme amacını taşıyamıyordu. Federal Karşı Haberalma Servisi (FSK) tarafından yönetilen ve Moskova yakınındaki tümenlerden sağ- lanan Rus Ordusu askeri birlikleri tarafından gizlice desteklenen bir operasyon Çeçenya'da faaliyet gösteren karşı güçleri destekledi. Karşı Geçici Konsey lideri Umar Avturkhanov tarafından yönetilen bu güçler Dudayev'i bozguna uğratmak ya da en azından gevşetmek ve Grozny'yi almak için Dudayev'in kuvvetleri ile savaştılar. Ancak Grozny'deki 26 ve 27 Kasım 1994 tarihli karşı atak bir felaketti ve 01 Aralık'ta muhaliflerin Dudayev'i Grozny'den çıkartamayacakları kesinleşti. Bunu takiben, Alpha'nın 1995 yılı Haziran ayı ortalarındaki Budennovsk hastanesine saldırarak Çeçen gerillalar tarafından rehin alınan yüzlerce rehineyi kurtarma operasyonu da başarısızlıkla sonuçlandı.

Kayıtlar ve Arşivler Direktörlüğü

Kayıtlar ve Arşivler Direktörlüğü personel, varlıklar ve hedeflerle ilgili dosyalar da dahil olmak üzere FSB'nin kayıtlarını tutar.

FSB bir iç haberalma servisi olarak sivil karşı istihbarattan, Rusya Dev- letinin dahili güvenliğinden ve organize suçlara karşı mücadeleden sorum- ludur. Sovyet vatandaşlarının konuşmalarının dinlenme ölçüsü bugüne değin başka hiçbir ülke tarafından aşılamamıştır. Stalin zamanında Beria'nın

departmanı devlet mensuplarından halka, yazarlardan gazetecilere binlerce kişinin telefon konuşmalarını izlemiştir. Kruşçev zamanında gözetim önemli ölçüde azalmış ve CSPSU Genel Sekreterinin ekspres yetkilen- dirmesi olmaksızın Yüksek Sovyet milletvekilleri, diğer önemli parti ya da devlet mensupları ve ailelerinin gizlice dinlenmesi yasaklanmıştır. Sıradan insanların dinlenmesi de casusluk veya muhalefet kuşkusu gibi özel nedenler gerektiriyordu. Suçlu olduklarından kuşkulanılan kişilerin gözetim altında tutulması SSCB içişleri Bakan Yardımcısı tarafından başlatıldı ve KGB 12 Direktörlüğünün yazılı yetkilendirmesi koşulu getirildi.

Vadim Bakatin 1991 yılında KGB'nin başkanlığına getirildiğinde bir röportajında (yabancı ajan şebekelerine, yabancı uyuşturucu kuryelerine ve benzer harici hedeflere karşı olanlar dışında) KGB'nin teknik kaynak- larının aynı anda 500'den fazla Rus'un dinlenmesine olanak vermediğini açıkladı. Ancak bu beyanı gerçekçi bulmak doğru değildir! Yirmidört saat boyunca dinleme yapılabilmesi için altı adet operatöre ihtiyaç olduğundan maliyet sınırlayıcı faktörlerden biri idi ve yine bu kalemde olan harcama- larla birlikte tek bir kişiyi izlemenin yıllık maliyeti 200 milyon Ruble'nin üzerine çıkıyordu (1997 fiyatları ile). Özel hizmetlere (savunma endüstrisi, bilimsel kuruluşlar, ulaşım merkezleri, bakanlıklar veya editörel işyerleri) ilişkin örgütlerdeki muhbirler çoğunlukla telefon dinleme organizasyonlarından daha kolay ve ucuz bilgi sağlama araçlarıdır. Halihazırda telefon görüşmelerini izlemek için izin almak mahkemeye araştırmayı destekleyen malzemenin sunulmasını gerektirmektedir. Bir hakimin onayı ile araştırmayı yürüten FSB departmanı telefon dinlemek için yazılı talimatlar hazırlar. Telefon dinlemek için kullanılan tesisler, azami gizlilik rejimine tabidir ve memurların FSB'nin Lubyanka'daki ana binasını ziyaret etmeleri yasaktır. Bu önlemler suç ya da ticari açılardan FSB gö- zetim operasyonlarına gölge düşmemesi için alınmıştır. Bir denetçi savcı hiçbir uyarıda bulunmadan FSB memurlarının telefon dinledikleri yerlere gidebilir ve o sırada hangi telefon numaralarının dinlendiğini ve ilgili iznin alınıp alınmadığını kontrol edebilir. Bu önlemlere rağmen FSB memurları dahi telefonlarının dinlenmesinden korkmakta ve bürolarına takılmış olan belediye telefonlarına güvenmemektedirler.

Rusya dış istihbaratı ile ilgili Ocak 1996 değişik kanunu ile FSB'ye aynı zamanda Rus dış haberalma servisleri ile ortaklaşa Rusya dışında belirlenmiş hedef alanlarda çalışma yetkisi de verilmiştir. FSB aynı zamanda diğer eski Sovyet Cumhuriyetlerinin haber alma ve gizli servisleri ile de genişletilmiş bir işbirliği arayışı içindedir. 1996 yılı Eylül ayında BDT gizli servislerinin çoğunun müdürleri güvenlik organlarının müdürleri için bir bilgi sistemi ve söz konusu gizli servisler arasındaki iletişimi iyileştirmek için özel hizmetler başlattılar. 1996 Eylül ayında FSB'de organize suçlara karşı destek sağlamak üzere merkezi bir bilgi bankası kuruldu.

KGB Sovyet döneminde devlet sırları ile ilgili son söz sahibi idi ve şimdi FSB de devlet sırlarını kontrol etmek için önemli ölçüde operasyonel ve hukuki yetkiyi yeniden elde etti. Eylül 1995'de FSB Şefi General Barsukov Devlet Sırlarını Kontrol edecek yeni bir Devlet Kurulu'nun başkan yardımcılığına atandı ve kendisine onaylanan karşı istihbarat operasyonlarını kullanmak sureti ile devlet sırlarını tarifleme ve koruma yetkisi verildi.

Yerli eleştirmenlerin, ekologların ve belli diğer grupların bezginliği FSB'nin içerdeki gücünün yeniden güçlendiğine işaret ediyor. Ulusulun liderliği FSB'ye politik desteğini arttırıyor gibi görünmekte. Bu onun güvenlik ve karşı istihbarat konularındaki bürokratik otoritesini yeniden kurmasına olanak verebilir. Ayrıca bir İngiliz işadamının sınır dışı edilmesi ve daha güçlü bir FSB'ye duyulan ihtiyacı

gözler önüne seren gazete makaleleri FSB'nin Rusya'daki Batılı ticari veya akademik araştırmalara karşı daha sert bir tavır alacağını öngörmekte.

Türk Ajanlar

1996'da Yakalandı... Bu iddia, 19.12.2001 günü Rus televizyonu birinci kanalı ORT'de yayınlanan belgeselde "Doğudan Gelen Ajan" olarak ortaya atıldı. Belgelese göre, Türk kadın ajan, 1996 yılında Kafkaslar'daki Krasnodar Kenti'nde yakalandı.

Belgelese göre dönemin MİT Müsteşarı Sönmez Koksall, gizlice Moskova'ya giderek Vicdan şanslı'yı kurtarmak için pazarlık yaptı ve kadın ajanı alarak Türkiye'ye döndü.

Moskova yönetimi, Rusya topraklarında faaliyet gösteren Türk ajanlar iddiasını yeniden gündeme getiriyor. Eski adı KGB olan Rusya Federal Güvenlik Servisi FSB'nin Başkanı Nikolay Patruşev, ülkenin Kafkaslar bölgesindeki ajanların çoğunun Türkiye'den gönderildiğini ileri sürerken, 19.12.2001 gecesi Rus televizyonunda yayınlanan belgeselde de bir Türk kadın ajanla ilgili hikayeler ekrana getirildi.

Rusya Eski Devlet Başkanı Boris Yeltsin'in basın sözcüsü Sergey Medvedev tarafından hazırlanan 40 dakikalık belgelese göre Krasnodar'da yakalanan MİT ajanı Vicdan şanslı, Aleksander İvonav adlı Rus ajanını MİT hesabına çalışması için ikna etmeye çalışıyordu. FSB tarafından gizli kamerayla çekilmiş randevu ve gizli belge alışverişi arşiv görüntüleriyle ekrana getirildi.

FSB yakalanan ajanı gürültü koparmadan Türk İstihbarat şefine teslim etme kararı alırken, Rusya'nın güney bölgelerinde, Krasnodar, Soçi ve Novorosisk kentlerinde Türk istihbaratı için çalışan 17 ajanın daha yakalandığı FSB tarafından açıklandı. Rus televizyon kanalı ORT'de "Türk casuslar" konulu belgeselin iki bölümden oluştuğu, filmin ikinci bölümünü oluşturan "Rus istihbaratı MİT'e nasıl karşı koyuyor" bölümünü de yayına hazırlıyordu.

MİT tarafından yakalanarak sınır dışı edilen onlarca Rus gizli servis elemanlarının deşifre edilmediğini de hatırlayalım...

FSB, Türkiye'ye yönelik suçlamalarıyla 2002 Kasım ayında bir kez daha gündeme geldi. Ruslara göre, bu ülkede faaliyet gösteren bazı Türk Vakıfları, CIA adına casusluk faaliyetlerinde bulunuyordu!.. Bu kurumlar FETO'nun okullarıydı...!

2002 yılının son aylarında FSB'yle ilgili çalışmalar yeniden gündeme gelmişti. Çeçenlerin Moskova'da gerçekleştirdiği tiyatroda yüzlerce kişiyi rehin alma eylemi, FSB'nin yönlendirdiği operasyon sonucu başarısızlıkla sonuçlandı. Operasyon öncesi binaya verilen zehirli gaz çok sayıda rehinenin ölümüne neden olmuştu.

Rusya'da derin devlet gizli başkanı olarak kabul edilen medya imparatoru Bekezovski, 1999'da Moskova'daki binalarda ölümüne neden olan patlamaların Çeçenler tarafından değil FSB tarafından, Rusya'nın Çeçen katliamlarını kamuoyunda meşrulaştırmak amacıyla organize edildiğini açıkladı. 1999'daki patlamada 8 katlı bir bina çökmüş bunun üzerine 300 bin apartmanın güvenlik görevlileri ve diğer 3 bombalı saldırı da 160 kişi ölmüştü. Türkiye Gazetesi'nin 2 şubat 2002 tarihli haberine göre Moskova merkezinde FSB tarafından yerle bir edilen 8 katlı binada 200 kg'lık TNT kullanıldığı açıklandı.

Rusya'nın yanı sıra Ukrayna'nın Türkiye'deki faaliyetleriyle ilgili 2002'de ilginç bir gelişme oldu. Ukrayna'dan getirdiği kızları 300 \$ karşılığında pazarlayan Tanulla Ageyya'nın Kırım Emniyet Müdürlüğü adına çalıştığı ortaya çıktı. 28 yaşındaki Tanulla Ageyya'nın hesabında binlerce dolar olduğu tespit edildi.

Örtülü istihbarat faaliyetlerinin genellikle kamuoyuna sızmadığı bilinir. Ancak bazıları vardır ki, kendiliğinden ortalıktadır." Bu bir istihbarat çalışmasıdır" der. 21 Ekim 2014'de Fransız TOTAL'ın Ceo'su Christop de Margerie'nin içinde bulunduğu özel uçak Rusya'da kaza yapması gibi. Ceo'nun hayatını kaybettiği kazada, kalkış yapmak isteyen uçağın kar temizleme makinasına çarptığı, sürücüsünün de alkollü olduğu açıklanmıştı!

4 Mart 2018'de İngiltere'nin Başkenti Londra'da MI 6 adına ajanlık yapan eski Rus ajanı Sergey Skripal ile kızı, bir alışveriş merkezinde zehirlendiler. Rus istihbarat ajanlarının gerçekleştirdiği olay dünya çapında yankı uyandırdı. Skripal, 2006 yılında ABD'nin tutukladığı 10 Rus ajanı ile takas edilen 4 casusdan biriydi. Bu olaydan sonra 23 Rus diplomat sınır dışı edildi. ABD yanlısı batılı ülkelerin bazı Rusları sınır dışı etmesine Rusya da karşılık verdi.

Rus istihbarat servisi 2000'li yıllarda, Türkiye'ye kaçan Çeçen direnişçilerinin peşini bırakmamış bir çoğunu da öldürmüştü. Sadece İstanbul'da üç yıl içerisinde 6 Çeçen komutan öldürüldü. 16 Eylül 2013'de Zeytinburnu'nda sokak ortasında öldürülen Çeçen komutanlar Berk Haz Musavi, Rustem Altamirov ve Zavrbe Amriev'in katillerinin Rus ajanları olduğu kamera kayıtlarıyla sabitti. Ancak bu tetikci casuslar ülke dışına çıkmayı başardılar. Benzer suikastları da tetekçilerinin ne olduğu meçhul..

ABD seçimlerine de müdahale ettikleri gündeme gelen Rus istihbaratçıların zehirleyerek etkisiz hale getirme operasyonlarının biri de 29 Ağustos 2020 tarihinde meydana geldi. Rus muhalif lider Aleksey Navaini zehirlenerek öldürülmek istendi. Almanya'da tedavi altına alınan Navaini, yapılan müdahale sonucu hayatta kaldı.

İSRAİL GİZLİ SERVİSİ

HABER ALMA VE ÖZEL GÖREVLER ENSTİTÜSÜ (HA-MOSSAD LE-MODÜN ULE-TAFKİDİM MEYU- HADİM)

İsrail gizli servisi MOSSAD'ın tarihi oluşumu Birinci Dünya Savaşı yıllarına rastlıyorsa da, casusluk mesleği İsrailoğulları tarafından İncil'de geçtiğine göre, Hz. Musa 12 kişiyi casusluk yapmaları için düşman toprağı olan Kenan'ların yurduna göndererek bilgi almalarını istemiş... her zaman saygı duyulan bir meslek olarak kabul edilir.

Birinci Dünya Savaşı sırasında çeşitli ülkelerde yaşayan Yahudiler savaş sırasında önemli rol oynadılar. Örneğin Çar ordusundaki tek Yahudi subay olmasına rağmen, Joseph Trumpeldor, daha sonra Çanakkale'de Türklere karşı İngiliz birliklerinde olmuş, efsanevi bir kişiliğe sahipti. İngilizler ile Yahudiler arasında bağ bu dönemde çok güçlüydü. İngilizler, Yahudilere bağımsız bir ülke kurmalarına yardımcı olacaklarını vaad ettiklerinden, Yahudiler de İngilizlerle işbirliği yapıyordu. Ancak, daha sonra İngilizlerin sözünde durmadıklarını görecektiklerdi.

Yahudiler ilk casusluk faaliyetlerini İngilizler hesabına yapmıştır. Bu tarz faaliyete ilk kez zengin bir aile olan Aaron ailesi girmiştir. 1914 yılında Telaviv’de yaklaşık 80 bin Yahudi yaşamaktaydı. Çoğunluğu İngiliz yanlısı olan bu Yahudi’ler Türkler geri çekilirken Kudüs’e saldırmışlar ve elde ettikleri çok gizli belgeleri İngilizlere vermişlerdi. Bu faaliyetlerde rol alan Aaron Aaronson, İngilizlerin teklifini kabul ederek gizli bir örgüt kurdu. Bu iş için Filistin sahilinde bulunan bir tarım deneme istasyonunu seçti. Kendisi de bitki bilimcisi olduğundan kolaylıkla kamufle olabilecekti. Bu iş için erkek ve kız kardeşini kendisine yardıma seçmişti. Örgüt kendisine de ilginç bir isim bulmuştu; “İsrail’in geleceği sonsuza kadar engellenemeyecektir.” cümlesinin İbranice yazılış şeklinin baş harflerinin oluşturduğu NILI idi.

İngiliz Gizli Servisi’nin çalışmalarını anlattığı eseriyle de tanınan İngiliz gazeteci Richard Deacon, “İsrail Gizli Servisi” adlı kitabında MOSSAD’ın tarihi oluşumu, ikinci dünya savaşındaki faaliyetleri ve gizli operasyonlarıyla ilgili ayrıntılı bilgiler veriyor:

...Böylece ilk gizli Yahudi istihbarat örgütü NILI, İngiliz istihbaratı ile birlikte çalışmaya başladı. Türklerle ilgili olduğundan, bu faaliyetler sırasında Aaron’un kız kardeşinin öldüğü ilginç bir olaya değinmek istiyorum. “ 1917 Ekim ayında, NILI tarafından İngilizlere mesaj göndermekte kullanılan bir haber güvercini yanlışlıkla Türk bölgesine girince, gizli çalışma ortaya çıkar. Bazı iddialara göre, şüpheli Yahudiler yakalanıp sorgulanır. Bir numaralı şüpheli olan NILI’nın kurucusu Aaron ‘un kardeşi Sara Aaronson sorgu sırasında öldürülür. İngiliz araştırmacı-gazeteci Richard Deacon in bu iddiasının aksini savunan Prof. Dr. Mim Kemal Öke’ye göre ise, güvercinin Türklerin eline geçtiğini öğrenen Sarah bütün güvercinleri öldürür. Ancak bir süre sonra Sarah in ajanlarından Naaman Belkind, Haj yöresinde kümelenen 25. Kolordu tarafından yakalanır. Ali Fuat Bey, Belkind’e hüsnükabül gösterir, içki ikram eder. Naaman sarhoşluğun tesiri ile NILI hakkında bütün bildiklerini anlatır. Bunun üzerine Ahlit derhal kuşatılır ve Sarah teslim alınır. Konuşmamak isteyen Sarah, Aaron ‘un tabancası ile intihar eder.”

İsrail Haberalma Örgütü MOSSAD’ın içinde yıllarca çalışmış, en iyi ayrıntılarına kadar teşkilatı tanımış bir başka casus olan Victor Ostrovsky ise İsrail gizli servisinin işleyişinden eleman yetiştirmede kullandığı yöntemlere kadar birçok alanda ayrıntılı bilgi veriyor: “MOSSAD İhanet Çemberi” adlı kitapta, Yahudilerin kurdukları bu örgüt sayesinde nasıl çalıştıklarını, CIA’yı kandırıp kullanmaktan, Sri Lanka’da gerilla eğitmeye, FKÖ’ye silah diye kuru üzüm satmaya, Irak nükleer tesislerinin imhasına kadar gizli operasyonları açıklıyor.

NILI’ye rağmen gerçek bir İsrail Gizli Servisi’nin 19. yüzyıl sonlarına doğru Yahudi Savunma örgütleri olarak kurulan Poale Zion Parti örgütüyle? birlikte başladığı kabul ediliyor. Bu partinin iki kanadı bulunuyordu. Birincisi Rusya içersindeki. Rusya’da tamamen devrimci amaca yönelik bir faaliyet güdüyordu. Avrupa kanadında bulunanlar ise, Yahudi vatandaşların güvenini sağlamak amacıyla batılı ülkelere istihbarat faaliyetleriyle hizmet ediyordu. Aynı dönemde -1882- Filistin’de bulunan Yahudiler’in yurt edinmesi amacıyla milyonlarca poundluk ve franklık yardımlarda bulunularak burada yaşayan Yahudilere toprak alınarak inşaatlar yapılmaya başlandı. Böylece Yahudiler’in yerleşmesiyle ilgili zemin hazırlanmıştı.

1909 yılında Filistin’de bir başka Yahudi örgütü kuruldu. Gece Bekçisi adı verilen bu örgütün amacı, Filistin topraklarında yaşayan Yahudiler’in korunmasını amaçlıyordu. Bu örgütün ileride oluşacak istihbarat ağının özünü oluşturduğunu söyleyebiliriz. İkinci Dünya Savaşı sırasında ise Yahudi bilim adamları tüm güçleriyle İngilizlere çalışıyordu. Yahudi bilim adamları bu konuda kişisel yeteneklerini geliştirmekle kalmamış, sonraları oluşturulan İsrail Gizli Servisi’nin kuruluşunda da önemli rol üstlenmiştir. Alman teknolojisinin önemli bilgileri İngiliz İstihbaratı’na aktarılıyordu. Fransız Genel

Kurmay Başkanlığı 'na bağlı olarak Savunma Araştırmaları Bölümü'nde çalışan Yahudi bilim adamları pilotsuz uçaklar ve roket yakıtları gibi konularda müttefiklere önemli bilgiler sağlıyordu. Bu bilim adamları, Alman işgali altında Fransız topraklarında kalmışlar ve faaliyetlerini Marko-Polo adını verdikleri bir gizli örgüt ile sürdürmüşlerdi. Yahudi bilim adamlarının oluşturduğu gizli servisin, müttefiklerin savaşı kazanmalarında oynadığı rol çok büyüktür. Hatta o dönemde ortaya çıkan nükleer savaş kavramı, Yahudi bilim adamlarının çalışmaları sonucu ortaya çıkmıştı. Savaştan sonra ABD'ye giren bir çok bilim adamı hizmetlerine devam etmiş, bunun yanısıra istihbari faaliyet için bu ülkeye giden bazı Yahudi'ler politik sırları öğrenmek amacıyla Siyonist Eylemler İçin Amerikan İlk Yardım Komitesi adıyla gizli bir teşkilat oluşturdular.

Filistinliler'e karşı silahlı mücadele vermek amacıyla kurulan Haganah adlı Yahudi örgütü 1930'larda sabotaj türü saldırılara başlamıştı. İstihbari çalışma artık Haganah Gizli Servisi içerisinde sürdürülüyordu. Haganah'dan ayrılan ve kendilerine Haganah B adını veren bir grup, daha sonra kendilerine rakip olacak olan Irgun'dan bir grupla birleşerek, askeri amaçlı Irgun Zvai Leumi adında yeni bir oluşuma gitti. Ancak, İngilizler bu oluşumu yasadışı ilan ederek, Yahudilerin faaliyetlerini kısma yoluna gittiler. Hatta 1938 yılında Polonya'dan gizlice Filistine giderek Irgun adına çalışan Sholama Tabachnic İngilizler tarafından idam edilmişti. Irgun'un lideri David Raziel ile yardımcısı Avraham Stem İngilizler tarafından tutuklandı. Daha sonra faaliyetlerine devam eden Stem, 1942 yılında Telaviv'de bir apartman dairesinde İngiliz polisi tarafından vurularak öldürüldü.

1945 ve 1947 yıllarına gelindiğinde Irgun, Haganah ve 'Lechi arasındaki iktidar mücadelesini, tüm güçlerine eline geçiren Irgun kazanmıştı. Irgun'un Avrupa'da faaliyet göstermek amacıyla kurduğu gizli örgütlenme, belki de ilk İsrail Gizli Servisi'nin resmi temelini oluşturuyordu. Fransa bu amaçla Irgun teşkilatının ana üssü haline gelmişti. İngilizler ile aralan iyice bozulan Yahudi örgütlerin saldırıları artmıştı. Bu dönemde Irgun militanları Roma'daki İngiliz Büyükelçiliği'ne saldırdılar. Kudüs'de King David Otel'i'ni bombaladılar. Bu patlamada 80 kişi öldü. Kastina Havaalanı'nda bulunan Kraliyet Hava Kuvvetleri'ne ait 22 uçağı havaya uçurdular. Bağımsızlık eylemlerini sürdüren Irgun 1947'de İngilizlerle yeniden işbirliğine başladılar.

Haganah'ın gizli ordusu -İsrail savunma kuvvetleri- gelişmeye başladığında MOSSAD Le AliyahBeth (İstihbarat ve Özel Harekat Enstitüsü) ile Shai ve Rekresh adlı İsrail Gizli Servisleri ortaya çıkmıştı. Haganah tarafından kurulan ve bugünkü MOSSAD ile bir ilgisi bulunmayan MOSSAD Le Aliyah Beth'in amacı dünyanın çeşitli bölgelerinde bulunan Yahudileri Filistin'e getirmektir. Yasal olmayan yollarda binlerce Yahudi bu örgüt kanalıyla Filistin'e getirildi. MOSSAD'ın ilk kuruluş planları Golomb'un Telaviv'deki evinde hazırlandı. İlk amaçta Haganah'a silah temin etmek amacını taşıyordu. Küçük ve gizli bir deniz üssünde faaliyet gösterdi. Daha sonra -1942- Telaviv dışında bulunan Mikveh İsrail Tarım Okulu'nda gizli eğitim ile elemanlar yetiştirmeye başladı. Mossad, Haganah'ın da yardımıyla bazı Araplarla gizli ilişki kurarak istihbarat faaliyetlerinde bulunuyor, hatta İngilizlerin askeri hareketlilikleri hakkında dahi bilgi topluyordu. Shai'nin Avrupa birimlerinden getirdiği Yahudi Arazi ve David Shaltiel MOSSAD'ın en önemli isimlerini oluşturuyordu. Yahudi Arazi Filistin polis teşkilatına sızmayı başaranca, Arap Direniş Hareketi ve İngilizlerin gizli amaçlarıyla ilgili her şeyi kolaylıkla öğrenebiliyordu. Ancak, bu dönemde Shai'nin etkinliği daha fazla idi. Gümrüklerde, polis teşkilatında ve posta servislerinde adamları bulunuyordu. Bu casuslar vasıtasıyla çok önemli bilgiler elde edebiliyor ve bu bilgileri Haganah'da değerlendiriyorlardı. Öyle ki, kendilerinden şüphelenen İngilizler Shai tarafından gizlice takip ediliyordu. İstihbari çalışmalarıyla Fransızların yanı sıra İtalyanlar'ın da sempatisini kazanan Yahudiler, Bari ve Napoli gibi şehirlerde gizli radyo yayın istasyonları kurdular.

Örgüt bir taraftan çeşitli kamufle yollarla Yahudileri Filistin topraklarına taşıırken, diğer taraftan büyük çoğunluğu Çekoslovakya'dan olmak üzere silah ihtiyacını gideriyordu.

Bu dönemde silah sağlamak amacıyla kurulan Reknes Servisi ajanları için en tehlikeli tarafını üstlenmişlerdi. Ancak, bu sırada Stalin, Yahudileri ve Yahudi kuruluşları yasadışı ilan etmişti.

Türkiye'de özel bir izin ile istasyon kurduğu öne sürülen MOSSAD'ın görevini SHAI isimli bir örgüt üstlenmiştir. Bazı terörist grupları desteklediği öne sürülen MOSSAD'ın ilk Başkanı Reuven Shiloah bir hahamın oğluydu. 1 Nisan 1951'de David Ben Gurion tarafından Yahudi Gizli İstihbarat örgütleri bir araya getirilerek kurduğu MOSSAD 'ın yanı sıra görev yapan diğer yapılanmalar şöyle;

Askeri İstihbarat Bölümü "**AMAN**", İç Güvenlik Servisi "**SHİN BET**", Yabancı İstihbarat servisi "**VARASH KOMİTESİ**" ve "**ALİ- YAH BET ENSTITÜSÜ**".

Mossad (Entitüsü'nün İbranicesi) insan istihbarat toplama, gizli eylemler ve anti terörizm'den sorumludur. Dünya üzerindeki Arap ülkeleri ve örgütleri üzerine odaklanmıştır. Mossad aynı zamanda Suriye, İran ve Habeşistan'dan gelen Yahudi mültecilerin yer altı faaliyetlerinden de sorumludur. Mossad ajanları eski komünist ülkelerde, Batı'da ve Birleşmiş Milletlerde aktifdirler.

Mossad'ın merkezi Telaviv'dedir. Mossad'ın personelinin 1980'lerde 1.500 ila 2.000 arasında olduğu tahmin edilirken bu sayı daha yeni tahminlere göre 1200'dür. Geleneksel olarak Mossad'ın direktörünün kimliği bir devlet simidi, ya da en azından yaygın olarak açıklanmamaktaydı, ancak 1996 yılı Mart ayında hükümet Tümgeneral Danny Yatom'u 1996 yılının başlarında istifa eden Shabtai Shavit'in yerine atadığını duyurdu.

Önceki adı ile Merkezi Koordinasyon Enstitüsü ve Merkezi Haber Alma ve Güvenlik Enstitüsü olarak bilinen Mossad 01 Nisan 1951 tarihinde kuruldu. Mossad dönemin Başbakanı ve Mossad'ın birincil yönergesi olarak, "Kurulduğundan bu yana düşmanlarının kuşatması altında bulunan Devletimiz için Haber Alma savunmada ilk sırayı almaktadır... etrafımızda neler olup bittiğini görmeyi iyi öğrenmeliyiz." direktifini veren David Ben Gurion tarafından kurulmuştur.

Servisin dahili örgütlenmesinin bazı ayrıntıları pek bilinmemekle beraber Mossad toplam sekiz bölümden oluşmaktadır. Toplama Bölümü casusluk operasyonlarından sorumlu, yurt dışında diplomatik ve gayriresmi kısımlar altında büroları bulunan en büyük bölümdür. Bölüm özel coğrafi bölgelerden sorumlu olan ve dünyanın her tarafına yayılmış "istasyonlarda" görevli memurları ve kontrolleri altındaki ajanları yönlendiren çok sayıda masadan oluşmaktadır. Mossad 2000 yılından başlayarak toplama görevlisi istihdam etmek üzere bir reklam kampanyası başlattı. Haziran 2001'de istihdam için posterler yayınladı.

Politik eylem ve İrtibat Bölümü politik faaliyetleri ve dost yabancı haber alma servisleri ve İsrail'in normal diplomatik ilişki içinde olmayan ülkelerle olan ilişkileri yönetir. Mossad Paris gibi daha büyük istasyonlarda geleneksel olarak büyükelçilik örtüsü altında iki bölgesel kontrol organına sahiptir: Biri Toplama bölümüne diğeri de Politik eylem ve İrtibat bölümüne hizmet etmek için.

Aynı zamanda **Metsada** olarak da bilinen Özel operasyonlar Bölümü yüksek hassasiyetli suikast, sabotaj, paramiliter ve psikolojik savaş projeleri ile ilgilenir.

LAP (Lohamah Psiklogit) Bölümü psikolojik savaş, propaganda ve aldatma operasyonlarından sorumludur.

Araştırma Bölümü günlük durum raporları, haftalık özetler ve ayrıntılı aylık raporlar da dahil olmak üzere istihbarat üretiminden sorumludur. Bölüm ABD, Kanada ve Batı Avrupa, Latin Amerika, eski Sovyetler Birliği, Çin, Afrika, Mağrip (Fas, Cezayir, Tunus), Libya, Irak, Ürdün, Suriye, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve İran'ı da içine alan, coğrafi olarak uzmanlaşmış 15 kısma ya da "masa"ya ayrılmıştır. Bir "nükleer" masa da özel silahlarla ilgili konulara odaklanmıştır.

Teknoloji Bölümü Mossad operasyonlarını desteklemek için ileri teknoloji gelişiminden sorumludur. 2001 Nisan'ında Mossad İsrail basınında Mossad'ın teknoloji birimi için elektronik mühendisleri ve bilgisayar bilim adamları istihdam etmek üzere "yardım aranıyor" ilanları verdi.

İsrail'in en ünlü casusu Eli Cohen Mossad tarafından Suriye Hükümetinin en üst düzeylerine sızmak üzere işe alındı. Cohen kim olduğu anlaşılıp Şam Meydanında herkesin önünde idam edilene değin iki sene süre ile İsrail'e telsizle bilgi gönderdi. Bir diğer Mossad ajanı Wolfgang Lotz Kahire'ye yerleşmiş, yüksek rütbeli Mısır askeri ve polis görevlileri ile yakınlık kurmuş ve füze üsleri ve Mısır roket programında görev alan Alman Bilim adamları ile ilgili bilgi sağlamıştır. 1962 ve 1963 yıllarında gerçekleşen Almanlara göz dağı verilmesi yolundaki başarılı bir girişimde bu programda yer alan anahtar konumda çeşitli bilim adamı suikast girişimlerine hedef oldular. Mossad Fransa'da İsrail için inşa edilen sekiz füze gemisini ele geçirme operasyonunda başarılı olmuş fakat 1968 Aralık ayında bunlara Fransa Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle tarafından ambargo konmuştur.

Mossad 1960 yılında en ünlü operasyonlarından biri olan Nazi Savaş Suçlusunu Adolph Eichman'ın Arjantin'den kaçırılması işini gerçekleştirdi. 1986 yılındaki bir diğer kaçırma olayı İsrail nükleer silah programını bir İngiliz gazetesine açıklayan nükleer teknisyeni Mordechai Vanunu'nun yargılanmak üzere İsrail'e getirilmesi olayıdır. 1970'li yıllarda Mossad Kara Eylül terörist grubu ile ilişkisi olan birçok Arap'a karşı suikast düzenledi.

Mossad 1988 Nisan'ında Arafat'ın İsrail'e karşı düzenlenen askeri ve terörist operasyonların ana planlayıcısı olduğu düşünülen yardımcısı Ebu Cihad'ı öldürmek üzere Tunus'ta çok iyi korunan bir eve baskın düzenleyerek FKÖ'ne ciddi bir darbe vurdu. Irak için ünlü "Süper Silah"ı üreten Kanadalı Bilim Adamı Gerald Bull Mossad tarafından Brüksel'deki dairesinde 1990 yılı Mart ayında öldürüldü ve bu yolla Süper Silah projesinin geliştirilmesi süreci ciddi olarak sekteye uğratıldı.

Mossad, sahte isimlerle Mısır'a yerleşen ve askeri alanda Araplara yardımcı olan Almanların izini bulmakta önemli başarılar sağlamış gizli bir örgüt idi. Ancak bazı Mossad ajanları Mısırlılar tarafından yakalanmıştı. Örneğin Mısır'ın eski Danimarka Büyükelçisi Moheb Abdul Gaffar. Ölümüne mahkum edilen Filistinli İbrahim Salim ve eşi üzerinde radyo vericisi yakalanmıştı.

Mısır güvenlik servisleri 1996 yılında toplam 7 adet İsrail casus ağının bulunduğunu bildirdiler ki bu geçen 15 yılda keşfedilen benzer 20 şebeke ile karşılaştırıldığında önemli bir artışı.

Ve Mossad'ın rekoru birkaç can sıkıcı hata yüzünden gölgelendi. 07 Ocak 1974'de Norveç Lillehammer'da Mossad ajanları yanlışlıkla 1972 yılında Münih Olimpiyatlarında İsraili atletlerin katledilmesini tezgahladığına inanılan, FKÖ güvenlik başkanı Ali Ahmet Selami olduğunu düşündükleri, Fas pasaportu taşıyan Cezayirli bir garson olan Ahmed Buşiki'yi öldürdüler (Selami 1979 yılında Lübnan'daki bir araba bombalama olayında öldürüldü). Bu saldırıdan sonra Mossad ajanları

tutuklanıp bir Norveç mahkemesinde yargıldılar. İsrail'in cinayetin sorumlu- luğunu reddetmesine rağmen beş İsraili ajan suçlu bulunarak kısa süreli hapis cezalarına çarptırıldılar. Olaydan sonra İsrail hükümeti AhmedBuşiki'nin ailesine tazminat ödemeyi kabul etti.

15 Kasım 1995'de Başbakan İzak Rabin bir İsrail vatandaşı olan Yi- gal Amir tarafından saldırıya uğradı. Rabin'in korunması ile ilgili olarak yapılan istihbarat hataları ve bir İsveç vatandaşının yanlışlıkla öldürülme- si sonucunda o zamanlar sadece "S" olarak bilinen Mossad Başkanı'nın emekliliği istendi. 24 Mart 1996'da Başbakan Şimon Perez Tümgeneral Danny Yatom'u Mossad'ın yeni Genel Başkanı olarak atadı, Mossad'ın kimliği açıklanan ilk Başkan idi. (2011) Mossad'ın Başkanı MEİR DAGANA'dır.

24 Eylül 1997'de Mossad'ın adamları Filistinli grup Hamas'ın en üst düzeydeki politik lideri Halid Meşal'i öldürme teşebbüsünde bulundular. Suikastçiler Ürdün'e sahte Kanadalılar olarak girip Meşal'e zehir enjekte ettiler. Bu fiyasko üzerine Ürdün İsrail'de hapiste bulu- nan Hamas'ın kurucularından Şeyh Ahmed Yasin'in serbest bırakılması da dahil olmak üzere İsrail'den çok sayıda taviz almayı başardı.

Yabancı istihbarat birimleriyle iyi ilişkiler içerisinde olan Mossad'a birçok yabancı ajan bilgi gönderiyordu. Bunda ikili çalışan ajanların fonksiyonu büyüktü. Halen bu bağlanılan devam eden bu tarz ajanlar genellikle ABD, Fransa, Almanya, İtalya ve Avusturya gizli servislerinde bulunuyor. Bu ajanlar aynı zamanda Yahudilere sempati duyan kişilerdir. Bununla birlikte, CIA'nın MOSSAD'a en büyük yardımcı olan gizli servis olduğunu belirtmek gerekir.

MOSSAD adına yıllardır ABD'nin en önemli kurumlarından olan NASA'daki bilgileri İsrail'e sızdıran Davit Nozette FBI ajanları tara- fından suçüstü yapılarak yakalandı.

Şolom Nakdimon'un, Irak ve Ortadoğu'da Mossad adlı kitabında, gzi- li bir şekilde yürütülen Kürt-İsrail ilişkilerine, Mossad başta olmak üzere İsrail'in Kuzey Irak'taki çalışmaları belgeleriyle açıklanıyor. Bir Musevi tarafından kaleme alınan belgesel eserde, Mossad'ın Kürt devleti oluşmasına adım adım nasıl destek verildiği anlatılıyor.

2010 yılında İsrail'in en güvenli Ayalon'da bir hapisanede hayatını kaybeden Avustural'ya vatandaşı Ben Zygiel'in Mossad ajanı olduğu ve yurtdışı operasyonları ifşa etmesinden endişenildiği için öldürüldüğü öne sürüldü.

2014 yılında yapılan 10 Ağustos'taki cumhurbaşkanı seçimi öncesinde ülkeyi karıştıracak çok ciddi eylemlerin yapılması talimatını alan ajanlar, Mossad tarafından eğitildikten sonra Türkiye'ye gönderildi. 5 kişilik çok özel suikast timini Türkiye'ye yollanmıştı. Özellikle Türkiye'deki büyük şehirlerde önemli siyasi hedefleri vurmaya üzere yetiştirilen 5 ajanın, Suriye sınırından Hatay'a sızdığı belirlendi. Tim, yerli işbirlikçilerinin yardımıyla Batı'ya doğru yola çıkmaya hazırlandı. Ancak karşısında Türk istihbaratını buldu. Katiller şebekesini adım adım izleyen Türk timi, 5'ini de sınırın diğer tarafında infaz etti. Cesetlerini de geldikleri yolun yakınlarına bıraktı. Böylece cumhurbaşkanlığı seçimi öncesi suikast, bombalama eylemleri önledi. Türkiye'nin bu başarılı operasyonu fazla gündemi işgal etmeden, istihbarat tarihinin sayfalarında yerinin aldı.

SHİN BET - GENEL GÜVENLİK HİZMETİ

(SHERUT HA-BITACHON HA-KLALI)

İsrail kontr-haber alma ve dahili güvenlik servisi Shin Bet'in üç adet operasyonel ve beş adet destek bölümü olduğu düşünülmektedir.

Araplarla ilgili olaylar bölümü anti terörist operasyonlardan, politik darbelerden ve Arap teröristlerle ilgili listelerin tutulmasından sorumludur. Shin Bet'in HENZA olarak bilinen bölümü ayaklanmaları engellemek için Aman'ın gizli bölümleri (Mista'arvim -Çapulcular- olarak bilinir) ile birlikte çalışmıştır. Bu bölüm aynı zamanda Hamas'ın askeri kanadına karşı da faaliyet göstermiştir.

Daha önce komünist ve komünist olmayan kısımlara ayrılmış olan yabancı haber alma servislerinin ve İsrail'deki diplomatik misyonların içine sızma ve eski Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'dan gelen mültecilerin sorgulanmasını da Araplarla ilgili olmayan olaylar departmanı tüm diğer ülkelerle ilgilenmiştir.

Koruyucu güvenlik bölümü İsrail hükümet binalarını ve büyükelçilikleri, savunma endüstrilerini, bilimsel tesisleri, endüstriyel fabrikaları ve El Al Ulusal Havayolunu korumaktan sorumludur.

Shin Bet dahili sağ uç kanat grupların ve darbeci sol hareketlerin eylemlerini ve kimliklerini izler. Uzak sol parti gruplarına ajanlarını soktuğu ve komşu Arap Ülkeleri ve Eski Sovyetler Birliği için casusluk yapan birçok yabancı teknisyeni deşifre ettiği sanılmaktadır. Dinlerinden ve milliyetlerinden bağımsız olarak tüm yabancılar İsrail'i ziyaret edenlerle düzenli olarak irtibat kuran yaygın bir muhbir ağı aracılığı ile gözetim altında tutulurlar. Shin Bet'in işgal altındaki bölgelerdeki ajan ve muhbir ağı, 1967 yılından sonra FKÖ'nün buradaki etkinliğini örgütü Ürdün'deki üslere çekilmeye zorlamak sureti ile sona erdirmiştir.

Shin Bet'in son derece profesyonel bir güvenlik servisi olarak edindiği şöhreti 1980'lerin ortalarında meydana gelen iki kamu skandalı ile ciddi olarak zarar gördü. 1984 yılı Nisan ayında İsrail birlikleri Gazza şeridinde dört Filistinli tarafından kaçırılan bir otobüse saldırdı. Otobüsü kaçıranlardan iki kişi sağ olarak yakalanmış olmalarına rağmen daha sonra Shin Bet ajanları tarafından dövülerek öldürüldüler. Ajanların, Shin Bet'in başı olan Avraham Shalom'un emirleri doğrultusunda hareket ediyorlardı. Shalom kanıtları değiştirdi ve Shin Bet tanıklarına Shin Bet'in rolünü örtbas etmek için müfettişlere yalan söylemeleri talimatını verdi. Bunun ardından çıkan tartışmada başsavcı soruşturmadan vazgeçmeyi reddettiği için görevinden alındı. Cumhurbaşkanı Shalom'dan, örtbas etme olayına karışan yardımcılardan ve cinayetlere karışan ajanlardan özür diledi.

1987 yılında Eski bir IDF ordu teğmeni ve Çerkez azınlık üyesi olan Izat Nafsu 1980 yılında kendisine yöneltilen vatan hainliği suçu (Suriye adına casusluk yapma suçundan) Yüce Divan tarafından reddedilerek salıverildi. Mahkeme Shin Bet'in Nafsu'ya suçunu itiraf ettirmek için ahlaki olmayan yöntemler kullandığı ve Shin Bet görevlilerinin askeri kurula onu suçlayan sahte ifadeler verdikleri hükmüne vardı. Shin Bet'in yöntemleri ve uygulamaları konusunda rapor hazırlamak üzere kurulan bir adli komisyon onyediy yıl boyunca Shin Bet sorgulayıcılarının yaptıkları sorgulamalarla ilgili olarak mahkemelere yalan söylemelerinin kabul edilmiş bir kural olduğunu ortaya çıkardı.

1987 yılında İsrail hükümeti tarafından görevlendirilen Landau Adli komisyonu işkenceyi yasakladı ancak itirafları garantiye almak ve bilgi edinmek için "ılımlı fiziksel ve psikolojik baskıya" izin verdi. Buna ilaveten İsrail Ceza Yasası bir kamu görevlisinin bilgi almak için zor ve şiddet kullanmasını yasaklamasına rağmen yine yasa aracılığı ile GSS şefinin sorgulamacılara belli olaylarında İsraililerin

yaşamını kurtarması muhtemel bilgileri elde etmek için gerek gördüklerinde ılımlı fiziksel ve psikolojik baskının kullanımını aşan “özel önlemler” uygulamalarına izin vermesini mümkün kılmıştır. GSS ilk olarak 1994 yılı Ekim ayında Tel Aviv’de 22 İsrailinin öldüğü otobüs bombalama olayında sorgulamacılara kuralları uygulamada daha esnek olma iznini verdi. Hükümet daha fazla esneklik ve hangi olayın “saatli bomba” olayını oluşturduğu konularına açıklık getirmede. Hükümet kabaca üç aylık dönemlerde “özel uygulamalara” devam edilmesini onayladı. 22 Ağustos’ta İsrail’in GSS sorgulamaları ile ilgili bakanlar komisyonu elektrik verme de dahil olmak üzere “özel uygulamaların” devam etmesine yetki verdi.

Uluslararası Kızıl Haç Komisyonu (ICRC) 1992 yılında bu gibi uygulamaların Cenevre Konvansiyonu nu ihlal ettiğini beyan etti. İnsan hakları grupları ve avukatlar aynı yıl içerisinde elektrik de dahil olmak üzere “özel uygulamaların” kullanılmasını birçok kez İsrail Yüce Divanı ‘na götür- düler. Her defasında da Yüce Divan ya davayı reddetti ya da GSS lehine karar aldı. İsraili yetkililer işkenceye göz yumulmadığını savunmakta, ancak zaman zaman suistimaller olabildiğini ve bunların araştırıldığını kabul ediyorlar. Ancak hükümet genel olarak bu gibi araştırmaların sonuçlarını açıklamıyor. İsrail 1997 yılında yapılan 35 şikayete ilgili iki resmi inceleme yaptı.

ShinBet’in şöhreti 1995 yılı Kasım ayında aşın sağcı bir İsraili tarafından Başbakan İzak Rabin’e karşı düzenlenen bir suikastle daha da gölgelendi. Bunun ardından gelen skandalın sonucunda ShinBet’in başkanı (KarmiGillon) 1996 yılı Ocak ayında istifa etti ve yerine Tümamiral AmiAyalon geldi.

İTALYAN İSTİHBARAT SERVİSİ - DIGOS - SİSMİ

Dünya gizli servislerinin atak yılı ikinci Dünya Savaşı olmuştur. Gizli servisler uykularından uyanmış ve hiperaktif hale gelmişlerdir. Bu gelişmelerden etkilenen İtalyan gizli servisi de küçük ataklara başlar. Birinci Dünya Savaşı sonunda İtalyanların ana istihbaratları diplomatik kanallardır. 30 kişiyi geçmeyen Deniz Kuvvetleri ikinci bürosu istihbarata bakmaktadır. Ancak aralarında casus olmayan 30 kadar personele sahiptirler. Daha sonra bu büro eleman takviyesiyle genişletilirken İstanbul, Madrit ve Şanghay’da öncü bürolar, ardından da Amerika, Portekiz ve diğer ülkelerde genişleme büroları oluşturulur.

Bu ikinci şubenin dört ana birimi vardır.

A: Dinleme ve kripto ile görevli olan birim. Diğer adı karanlık odadır.

B: İstihbarat ile görevli birimdir.

C: Koordinasyon, tahlil ve değerlendirme birimidir.

D: İstihbarata ve casusluğa karşı koymaya görevli birimdir.

1960’ta yapılan bir tahmine göre Berlin’den sonra en çok casus barındıran kent Roma olmuştur. Roma’da tam 39 gizli servisin faaliyet gösterdiği ve 15 bin civarında casusun bulunduğu sanılmaktadır. Buna karşı İtalyanlar bir gizli servis reorganizasyonu gerçekleştirmişler ve bu alanda başarılı olmuşlardır.

İtalyan gizli servisi askeri unsurlarla birlikte çalışmıştır. SIFAR adlı birim İtalyan gizli servisini, CS adlı birim İtalyan güvenlik birimi Garabini- eri içinde oluşturulmuş ve karşı casusluk alanında örgütlenmiştir. Bu birim 1961 yılının Ocak ayında Puglia'daki NATO üssünün planlarını Arnavut diplomat Koko'ya veren İtalyan Yüzbaşı Spada'yı suçüstü yakalamıştır. Ayrıca Centro Cina ajansının binasında aramaları sonucu 6 Çinli casusu yakalayıp sınırdışı etmeyi başarmışlardır. Ayrıca 1994 yılında Mordehay Luki veya Josef Dahan adlı İsrail casusunu ele geçirerek bir sandık içinde Mısır uçağı ile Roma'dan kaçırarak isteyen Mısırlı diplomat casus Salim Osman el Sayid ile Mohammed Moneim el Neklavi'nin planlarını alt üst etmişlerdir. Bugün de dünyanın önemli gizli servisleri arasında sayılmaktadırlar.

1967 yılında adını SID olarak değiştiren SIFAR, daha sonra 1977 yılında politize olduğu için yeniden yapılandırılıp adı da SISMI (Servizio Informazioni e Sicurezza Militare) olarak yenilenmiştir. Daha sonra 09.05.1978'de bugün faaliyette olan SISDE adlı Demokratik İstihbarat ve Güvenlik Servisi kurulmuştur. Bunun ardından da CESIS adlı Güvenlik ve İstihbarat Servisleri İcra Komitesi, SISMI ve SISDE arasında koordinasyonu sağlamak amacıyla oluşturulup faaliyete geçirildi.

DİGOS Sivil İtalya askeri istihbaratı oluştururken, SİSMİ askeri istihbarat alanında faaliyet göstermektedir.

JAPON GİZLİ SERVİSİ - TOKKO - CRO (Cabinet Research)

1911 yılında İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan Japon özel polis servisi TOKKO (Tokubetsu Koto Keisatsu) solcu akımlarla mücadele amacıyla yani iç istihbarat işi ön planda olmak üzere kurulmuştur. 1920'den itibaren Japonlar Amerika'da casusluk yapmak için harekete geçtiler. Bu casusluk faaliyeti 1935'te deniz ateşesi Yamaguşi zamanında son derece etkin bir noktaya ulaşır. Yamaguşi bazı Amerikalıları ajan olarak kullanmak ister. William Thompson, John Farnsworth gibi iki askerle bir sivil hizmet teklif eder. Ama bunda başarı sağlayamamıştır. Özel polis (TOKKO) 1932'de organize edilir. TOKKO başlıca dört daireden oluşur.

Aşırı akımları izler, Japonya'daki yabancıları takip eder, Japonya'daki Korelileri izler, Sansür işlerini yürütür.

Şanghai, Londra, Berlin'de bürolar açmış olan TOKKO idarecileri içi stihbarat yanında dış istihbarata da önem vererek Vnilli savunma konularında sıkı güvenlik tedbirleri almışlardır, Görev ve yetki alanında dış istihbarat servisi **KEMPEİ** (İkinci Büro) ile birlikte çalışmalar yaparlar. İkinci Dünya Savaşı öncesinde Japonya'da gizli servisler, bağımsız daireler olarak çalışan, başlıca dört oluşumdan ibarettir:

Dışişleri Merkezi İstihbarat Bürosu: İstihbarat daha ziyade diplomatlarca yapılır ajanlara yazılı emirleri diplomatlar verir; yabancı ülkelerdeki bölge ajanlarını dışişleri tayin eder, elçiliklerde bunlara bürolar tahsis eder, muhaberelelerini sağlar, maaşlarını öder. Mesela Washington'daki Japon ikinci katibi TERAS AKI, Amerika kıtasındaki Japon istihbarat servisinin başkanlığını yapar.

Ancak istihbarat servislerinin sefaretlerde bulunmasının sakıncaları barışta meydana çıkmıştır. Savaşta ise durum feci olmuştur. Zira 1941'de Amerika'daki Japon elçiliği kapatılınca buradaki şebeke de dağılıvermiştir.

Donanma ikinci Bürosu: Japon istihbaratının önemli bir servsidir. Pearl Harbor'un hazırlanmasında büyük rol oynamıştır.

Kara Kuvvetleri İstihbarat Servisi (Genelkurmay Şube 3): Bu servisin Japon anavatanı dışında, mesela Kuantung'da (Mançurya) adeta bağımsız kolları vardır.

Kontrespiyonaj ile Görevli 4. Büro: Bunun da KEMPEİ-TAİ (Kara Ordusu Gizli Polisi) **TOKKOKA** (Anavatan Polis Siyasi Kısmı) adlı iki şubesi vardır.

Yukarıda sayılan bu servislere ek olarak Japonya'da 1970'lere kadar Tokyo Sanayi Koruma Enstitüsü adını taşıyan bir ekonomik kontrespiyonaj okulu da oluşturulmuştur. Enstitünün başkanlığını yapanlar arasında Japonya'nın eski Ankara Büyükelçilerinden Tadaşi Kurihara da vardır.

Rivayetlere göre yalnız Tokyo'da 380 özel müessese, bütün Japonya'da ise 1970 rakamlarıyla ekonomik ve endüstriyel alanlarda 10 bin kişi casusluk yapmaktadır. Japon yasaları imalatçıyı, sanayi erbabını ekonomik ve endüstriyel casusluğa karşı koruyacak hükümleri ihtiva etmediği için böyle bir okul veya enstitünün kurulması kaçınılmaz olmuştur. Enstitüye çalışmalarında birçok Japon istihbarat uzmanı yardım etmektedir. Japon istihbaratında ana unsur ekonomi ve teknoloji alanlarındaki istihbarat faaliyetleridir.

Japon yasadışı AUM gizli örgütü öldürücü gaz kullanarak bir katliam yapmayı planlamıştı (1998). Örgüte bir türlü sızılmamıştı. Bu durumda bir "Komplo Teorisi" ortaya atıldı. Buna göre örgütün lideri olan kişi, kan grubu B olan bir kişi tarafından öldürülecekti. İlginçtir ki örgütün lideri olan kişinin iki yardımcısı da B Kan Grubu'ndaydılar. Örgütte çatışma çıktı ve ihbarlar başladı. Bunun sonucunda örgüt dağıtıldı. En az 10.000 masum insanın hayatı kurtarıldı. Komplo Teorisi, bir katliamı önceden engelledi. AUM örgütü, Japon gizli polisinin çalışması sonucu etkisiz hale getirildi.

2004 yılında ise, Rus gizli servisi İnguşetya Cumhuriyeti'nde Japon gazeteci Kosuke (Şamil) CUNEKO'yı Japon ajanı olduğu gerekçesiyle tutuklamıştı.

SİRBİSTAN İSTİHBARAT SERVİSİ (OZNA) - KOS

Maraşel TİTO tarafından yayınlan 11 Ocak 1946 tarihli Kararname ile bugünkü statüsünü almış olan OZNA (Halk Savunma Teşkilatının başına o zaman Rusya'da NKVD servisinde üç ay staj görmüş olan Ge- neral Aleksandr Rankoviç getirilmiştir.

OZNA dört kısımdan ibarettir.

OZNA 1: Görevi, yabancıları takiptir. Emrinde 6.400 ajan vardır.

OZNA 2: Parti üyelerini, özel hayatlarına varıncaya kadar kontrol et- mekten ibaret iç istihbarat ile görevlidir.

OZNA 3: Kontrespiyonajla görevlidir.

OZNA 4: Yugoslav federatif cumhuriyetleri arasındaki bağ ve direktif- leri düzenlemekle görevlidir.

OZNA, vatandaşlar için, SSCB'nde olduğu gibi, siyasi fişler tutar. KA- RAKTERİSTİKA adı verilen bu fişler, ilgili vatandaşların durumuna göre, ayrı ayrı renklerde:

Sarı fişte kayıtlı vatandaş takip ve tarassut altında tutulur. Yeşil fişte kayıtlı vatandaş tehlikeli kimsedir.

Kırmızı fişte kayıtlı vatandaş halk düşmanıdır. Mavi fişte kayıtlı vatandaş yok edilecek kimsedir. Hakkında fiş açılmamış olan vatandaş tehlikesizdir.

Diğer devletlerde de casuslara, bozguncu ve yıkıcı faaliyetlerle mücadele eden mukabil-casusluk servisleri bulunduğu muhakkaktır. Bu cümleden olarak, İsviçre, Belçika, Hollanda, İsveç, Norveç, Suriye, Lübnan, İsrail, Hindistan, Pakistan, İran gibi memleketlerde fevkalade iyi şekilde çalışan, yıkıcı faaliyetlerle savaştan emniyet ve gizli polis servisleri vardır.

Daha önceleri de işaret ettiğimiz gibi, bir devletin istihbarat servisleri olmaksızın yaşamasına imkan yoktur.

OZNA Başkanı Radomir Markoviç 2009 yılında Sırbistan'da 40 yıl hapse mahkum edildi. Eski OZNA Başkanı Markoviç, muhalif liderleri öldürmekten suçlu bulundu. Yugoslavya'nın dağılarak Sırbistanın kurulmasından sonra kurulun yeni istihbarat örgütü KOS da, OZNA'nın devamı niteliğindedir. Nitekim 2000 yılında öldürülen ünlü Sırp Kasabı "Arkan" lakaplı Zeliko Roznotavic de KOS elemanıydı.

MISIR İSTİHBARAT SERVİSİ

Mısır Arap Cumhuriyeti'ndeki polis servislerini beşe ayırarak incelemek mümkündür:

1 - Muhaberat el Asime:

Bu servis düşman ajanlarını soruşturmak, casusluğa karşı koymak, askeri tesisleri, özellikle Kahire-Süveyş yolu üzerindeki füze fabrikalarını ve Garp El Kebir'deki füze rampalarını korumakla görevlendirilmiştir. Sabotaj, tehdit ve tahrip işinde uzman elemanlar ile çalışır.

2 - Özel gizli polis:

Uluslararası alanda çalışan ajanları idare eder, dış istihbarat yapar. Bir Arap imparatorluğu kurma yolunda gizli çalışmaların yürütücüsü olarak görevlendirilmiştir.

3 - Muhaberat el Harbiye:

Ordunun kara, hava ve deniz istihbarat servislerinin 1965 yılında birleşmesinden sonra meydana gelen bir askeri istihbarat servsidir ve uluslararası alanda faaliyet gösterir. Her türlü istihbarat alanında çalışır.

4 - Emniyet Genel Müdürlüğü:

İç istihbarat konulan ve güvenlikle uğraşır.

5 - Cumhurbaşkanlığı İstihbarat Servisi:

Nasır zamanında oluşturulan bu servis koordinasyon ünitesi gibi çalışır ve cumhurbaşkanının güvenliğini sağlamakla görevlidir. Bütün birimlerden gelen istihbarat bilgilerinin değerlendirildiği yer de yine burasıdır ve gelen haber ve raporları toplayıp değerlendirir ve Başkan Nasır'a sunar. 1964'e kadar Muhaberat el Asma reisi Albay Salah Nassr, son zamanlara kadar da Muhaberra el Harbiye reisi

Abdel Kerim'dir. Nasır zamanında Arapların birliği konusunda yapılan çalışmalar için bu gizli servislere olağanüstü paralar ayrılmış ve çalışmalarına destek verilmiştir. Pek çok eylem onlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu örgütlerin başkanlığını da yapan Mahmud Halil, 1956 yılında Beyrut'ta ataşemiliter muavini iken otomobili içinde polis tarafından yapılan aramada patlayıcıların bulunduğu saptanmıştır. Mısır'ın Adisababa Büyükelçiliği Ataşemiliteri Ahmet Hilmi, 1956'da hükümet aleyhtarı aşiretlere silah dağıtmıştır.

Ürdün'deki Mısır Ataşemiliteri Salal el Mustafa, Kral Hüseyin'i öldürtmek için hazırlattığı bombayla bürosunda oynarken havaya uçmuştur. 1967 yılında Mısır ataşemiliteri Albay Ali Kasabe, Kral İbnissuud'u öldürtmek için bir komplo hazırlamışsa da başarılı olamamıştır. Mısır gizli servisi özellikle Arap- İsrail savaşında sınıfta kalmıştır. İsrail'in gizlice Çekoslovakya'dan uçak satın aldığını öğrenemeyen gizli servis, Arap ordularının yenilmesinde etkenlerden biridir. İsrail istihbaratı Arap istihbaratını dize getirmiştir. Sovyetler'in savaşa müdahale etmeyeceğini öğrenip İsrail Başbakanı'na aktaran İsrail gizli servisi olmuştur. İsrail gizli servisi Arap ordularının içine kadar sızıp bütün hareketlerinin harita üzerindeki koordinatlarını dahi elde etmişlerdir.

Arap ordularının Hava Kuvvetleri Komutanı, İsrail gizli servisi tarafından elde edilmiştir. Bunun sonucunda devriye uçakları indirilmiş, Nasır'ın emri dinlenmemiştir. 5 Haziran 1967 taarruzundan bir gece evvel üs komutanlarının ziyafet ve eğlencede olduklarını saptayıp Telaviv'e bildiren İsrail gizli servisi taarruzun başarısındaki en büyük etken olmuştur. Mısır birliklerinin yerlerini belki Mısırlılardan bile iyi bilen gizli servislerinin çalışmaları sonucunda neticeye ulaşan yine İsraililer olmuştur.

İRAN GİZLİ SERVİSİ

İran İslam Cumhuriyeti İstihbarat Bakanlığı (Farsça: وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی ران Vezerat-e Ettela'at Jomhuri-ye Eslami-ye Iran) İran İslam Cumhuriyeti'nin istihbarat örgütü.. Kurucuları Hajjarian, Muhammad Rayshahriuğu' dur. Kuruluş Tarihi 18 Ağustos 1984' dür.

1987 yılında ise, kurulan **SAVAK**'ın başına sırasıyla Timur Bahtiyar, Hüseyin Pekrevan, Nimetullah Nesiri ve Nasır Mukaddem geçmişti. **VEVAK** atısı altında yapılan İran istihbarat unsurlarından PASTARAN ise Devrim Muhafızları'nın kurdıran İran İslam Cumhuriyeti İstihbarat Bakanlığı İran İslam Cumhuriyeti'nin temel istihbarat teşkilatı ve İran İstihbarat Topluluğu üyesidir.

Ayrıca VAJA olarak bilinir ve daha önce VEVAK ya da MOIS olarak bilinirdi. Önceki rejimin istihbarat aygıtını devraldığı zaman başlangıçta, SAVAMA olarak biliniyordu .

İran'ın şah dönemindeki gizli servisi SAVAK, Humeyni rejiminin kurulmasıyla lağvedilerek yerine SAVAMA adlı yeni bir gizli servis kuruldu. Bu örgütün görevleri arasında, Humeyni'nin kurduğu İran İslam Reji mini koşu ölkelere yaygınlaştırmak da bulunuyor. Bu amaçla, sadece Türkiye'deki gizli faaliyetlerle ilgili özel bir masa da bulunuyor. SAVAMA'nın Türkiye'de oluşturduğu çeşitli terör örgütler aracılığıyla, birçok siyasi cinayet işlettiğini bilinen bir gerçektir.

İran gizli servisinin görevlerinden biri de, İran şii rejimini diğer islam ölkelerine yayma faaliyetidir. Bu amaçla Türkiye'de de bir çok rejim karşıtı İranlı öidürölmüştür, İran gizli servisinde eğitilen İslami Hareket ve Tevhit – Kudüs Ordusu gibi örgütler İran rejim aleyhtarı eski İranlı ajanların yanı sıra bir çok Türk aydınını da katletmiştir. (Bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için " Kudüs Savaşçıları" adlı kitaptan yararlanabilirsiniz.) Kasım 2019'da iranlı ajan olduğu bildirilen Mesut Mevlevi şişli'de iki Türk vatandaşı tarafından öldürölmüştür.

Ayrıntılı bilgi için Bkz. Gizli Sevisler – Emin DEMİREL